



היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת ראה תשפ"ה



היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מעשה

לבינה קעביר - ואף בשתינה נמי שרי. פירש רבינו שמואל בן מאיר, וזה לשונו: גוי המדחק מגרופות של גיגית מלא יין כדי שיתחברו סדקין שבאו בה מלמעלה למטה - אין זה במתכח חבית לאורכה, דחבית מבוקעת מזומנת ליפול חציה אילך וחציה אילך, וכשהוא מבחקה מתכח כל היין זה לזה. אבל גיגית יין במקומו עומד על ידי הדחק הראשון, וסדק קטן יש שם והוא מדהק, וכן רבתיים של עץ שלנו. אבל דבר זה אסור, להיות גוי תוחב געורת או מטטליה בסדק המדחק השוליים למתנם, מפני שנוגע ביין. עד כאן לשונו. ורבינו יצחק היה אומר דמותר להיות הגוי תוחב געורת סביב השוליים במקום שמתחברין אל דפני החבית ומשם היין בן נוגע ויציא, כי הבערת שותבח אבני כנגד יין שבפנים, לפי שראשי השוליים מפסיקין, שותחובין בחריצין שבדפני החבית סביב. ואפילו באמצע חיבור השוליים נותן לו חריץ הבערת, ובלבד שיהא ידא שם הדין והדין רבנו שמואל אומר דאם יש חבית שמטפיה דרך שוליים יכול הגוי להדקוק שם געורת בסדקין, דהיינו כמו לפותיה ומעשה לבינה, אבל אם הוא שותת הרבה יש ליהודי דאין בן נוגע ויציא, כי ממחר אם אינו נוגע ביד אלא בסבין, כיון שאינו מתחברין רק לסתום ולא ליגע ביין - הרי ליה מנוע גוי שלא כבונה על ידי דבר אחר, ושרי לפורשו רבינו עם, וטוב שישים השוליים המטטליה אל הבערת עד שיהסם קצת, והגוי ידחיקנה בהיתר, כרבינו תם שכתבתי למעלה. **בעיה** הדחה ובעיא נגיוב - בחנם הכויר הדחה, וכל נגיוב שחך ציין מים תחלה. אלא לפי שהיה רוצה לומר: ואי לא הדחה סני, נקט הדחה. וכתב רבינו שמואל בן מאיר: ומידו אגן לא עבדינן נגיוב בתנאים של גוים אלא הדחה בעלמא, וסמכין ארואיט שבפרק אחרון (עברדה וזה עד ב) דאם נגיוב נגיוב. **א** איכא טופס להטפיה - תימה: היכא דליכא טופס על מנת להטפיה, אי חשיב יין לגבי ניסוך - אם כן הדחה ונגיוב בעי, ואי לאו יין הוא - הדחה נמי לא ליבעיזי ופירש רבינו שמואל בן מאיר: דפרשטא דין אור ושיבין בן נוסין, אבל מכל מקום אור אינו חבור לאותו הבלוע בתוך הגת. דהכי אמרינן לקנן: טופס (שלא) על מנת להטפיה ליכא למיחש משום אסור בלוע. **דיקא** נמי דקטני כו' והלה כותב לו התקבלתי - שעתה אני כל בלוע על היין, אף על פי שיש לו מלוח חוב דמי היין - מותר. פירש רבקהבנאס: אם יש (שם) מפתח או חותם ביד ישראל, או פירש רבינו עם: וקשיטא, דאם כן מאי ראיא היכא ליה? אשני דהם דיש מפתח או חותם ביד ישראל, אבל הכא שעומד בצד החבור בלא מפתח והותם - שמוא' יש לאסורו ויש לומר, שסברת התלמוד כן: כי דהכי דברשוות הגוי יין מפתח והותם שעתה יינו של ישראל שבעינינו מותר להוציא, כן ברשוות של ישראל אף בלא מפתח וחותם מקרי יינו של ישראל, כיון שאין לו מלוח על היין, אף על פי שהיה ישראל חייב לו מעות. **כל** שבוש מנא כו' - כל עקור של כלל זה לא בא

דאיפקה לאורכה - כשהיא יושבת וקופה נסדקה מלמעלה למטה, וביקש חציה ליפול אילך וחציה ליפול אילך. חבקק - בין ורועותיו וחבריה עד שהביאו כלי לזבוגי גלויים - דהא לא שכשך, ואפילו שקורק החצאין זו לזו והיו נוגע ביין על ידי חצאי החבית - לא הוי כנוגע בקנה, דהותם משכשך בקנה, אבל היכא ליכא שכשוך מיד. **אבל** לפותיה - הואיל ואין גבולות זה מזה, שהיה חציה העליון וישב על התחתון אלא שיצאם מעט מעט, והגוי הבהיין זו לזו ולא היו נוגע, ודקק יין החבית. **אלא** מעשה לבינה - בעלמא קא עבדי, כלבינה התנונה על פי החבית ומכבידתה. רהוח קאי במעצרתא - דישראל, ולא היה בה יין, אבל משקח טופס עליהן, נגיוב - אפר ומים ואפר, כדמפרש לקמן ב"השוכר" (עברדה וזה עד א). **משנה** אם יש לו עילוי מלוח - על ישראל - אסור, לפי שלא ירא ליגע, דסברו אי אמר לי מיד, אמרנא ליה: תניחו לי בחובי. **נפל** - הגוי בבור מלא יין, אף על פי דנגיעה ממש, והואיל ושלח כבונה הוא, מדרד בקנה - אף על גב דתנא, והואיל ולדבר חסין תנחבין, והא נגיעה לאו ממש היא אלא על ידי חקנה, או שהיה מטטפיה כו', המרותחת - שהיה מחמצת ומעלה רחיתות, וטיפח בידו משם על המרותחת - אין דין נוסין בכך, ומותר בהנאה, זה היה מעשה - והכשירוהו אף בשתייה. **נברא** על אותו יין - שעשה לו ישראל את היין הזה אפותיקי לגבות הימנו, דהשתא מסכמה דעתיה נוגע ולא מירתה, אבל לא היתה לו מלוח על אותו יין, אף על פי שיש לו מלוח על בעליו - מותר בשתייה, דמירתת ולא נגע, המפחיר יינו של גביר - ישראל שדורק ענבים שיש בו בחיבור כדי למכור לישראל, ואין נותן מעות לגוי עד שימכרנו לאחר זמן, ונותן ברשוות של גוי, והלה כותב לו התקבלתי, אבל חותב לו הגוי "התקבלתי מןך מעות", כלומר, היכא כאלו קבלתי מעות, ואינו מעבכ בידך להוציא יין מרשותי בכל עת שתרצה. מותר - אם ש מפתח או חותם ביד ישראל, או היה מעשה בבית שאן ואסרו - עבדי דיש לו מלוח על אותו יין, מאי דבעי עבדי, אבל מלוח שאינה על אותו יין - כמי שאין לו עליו דמי, דקטני ירשא: הלה כותב לו "התקבלתי מןך מעות". מותר. דהא הכא דיש לו מלוח דמי היין עליו, וקטני ודקן אבין על אותו יין הוא מותר. דרמי עליה כיום אידם - ואילו ומודה על שניצול, ומסתמא נסכיה בעליתו ואסור בהנאה, ומסתמא דמילתא מסיק תלמודא: ואין להכח כרבי שמעון, כל שבוש ספא - איירי רב אשי בהדיסט כלל אלא במגע, ולא אתא לאשמעין אלא זרק בגוי דלא אסר. והכי קאמר: כל מגע שבוש טמא, כגון בחבורין בין בידו בין בקנה, שאם הגוי זב והיין כלי או אדם מטמא בוב - אף היין נעשה בכך יין נסך. כגון אדם דהוגע בוב, בין שנגע זה חוב ממש בין בקנה - טמא. אף היין שנגע בו גוי, בין בידו בין בקנה, נעשה יין נסך. וליכא למימר דרב אשי חסידה שז זב מניא, דאמר רב אשי לעיל (עמוד א) זקא בין מילתא בין חסידה שרי, ודכוותה בהדיסט של זב טמא. **שאי** בחביתא - אלא - אלאוא זרק הגוי עשה יין נסך, ואילו זב שדוק חפץ בכלי לא טימא דקאיל

אלא להתייר וירקה, שהרי זב המסית יין נטמא, או אם נשאו על כתפו אפילו בכלי אבנים טמא, ובגוי היסט מותר, כדאמרין גבי זקא: בין מילתא בין חסידה שרי, וגם אם ישב על החבית לא מנסב, וזב טמא. או כלל "כל שבוש טהור" לאו דוקא, שהרי קנה בקומטו של זב היסט יין את טהורו טהור, ואילו בגוי עושה יין נסך. וכל זה, שאם זרק אבן או כל דבר ליין ואפילו בכונה, שהוא מותר בשתייה, כן הורה רבי יוסף טוב עלם. וכתב הרב רבי משה מקוצר: דהוא דרין שאם זרק לתוכו מים שלא בכונה מדיגה שיחא מותר בשתייה. דהתם

עבודה זרה, רבי ישמעאל – פרק רביעי דף עא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רלא רש"י

דקאילו מיניה ומיניה – שהולך ומתגלגל הכלי כל שעה על ידי שהוא מנגלגלו ומורידו לבור, הלכך שלא בחמתו לא, דהיישין דלמא נגע, משנה הפתח יינו של נגרי – שעשו בכשרות למכור ישראל, ולא נתן דמים עכשיו לגוי עד שימכורו, ומכר בשרותו של גוי, מותר – דמירתת ליה גוי ולא נגע, דאמר דלמא חזו לי הנך ישראל דעברי ברשות הרבים ומפסידא.

ואפילו אין מפתח חותם שרי, והוא שאין לו כלום על אותו יין, כגון שכתב לו: "התקבלתי ממך", כדאמרין לקמן באידך בבא. רבי שמעון בן אלעזר כו' – מפרש בגמרא. המטמר יינו של נגרי כו' מותר – אם בית פתוח לרשות הרבים, כדפרשית לעיל, אבל אם רוצה כו' – שהיו נעשה לו משבח, ופאלי ויש לו מלוח על היין – אסור, דלא מירתת, דסבר אי חזו לא מפסידא, דכי בעי לז אמינא ידיד הוא. גמרא רובלין – ומוכרין בשמים. וישארלים ון עוברין מעיר לעיר, ומירתת גוי, דלמא חזו לי דרך רשות הרבים, דלתים ומריח – שאין נכנסין בה אלא בשרות, ובולי עלמא ידעי כי עיילי בה, ומצי למקם עפלה החזיא שעתא, וחולין ברשות הרבים ימי – אלא פתח לחצר, וחולין פתוח לחצר ברשות הרבים כנגד פתח הבית – כגמאן דפתח לרשות הרבים דמי, לשון אחר: חולן של ישראל פתוח כנגד פתח הבית ברשות הרבים דמי, וכן עיקר. דרך אשפה – לעמוד בני אדם עליה, דיקלא – דקל של ישראל נגד הפתח, ומתחייא הגוי עכשיו יעלה ליטול פירות וריאני נוגע, פסיק רישא – של דקל, ומנעתה בן פירות, ופאן דאמר – מימרא אמרין לו למח ליה דסליק החום, כחצר

התם דקאילו מיניה ומיניה – פירש הקונטרס: שהולך ומתגלגל כל שעה על ידי שהוא מנגלגלו ומורידו לבור, הלכך שלא בחמתו לא, דהיישין דלמא נגע, לפי הדומה משמע שרשי" רוצה לומר דמגע גוי שלא בכוחו על ידי דבר אחר אסור בשתייה, והכא שהבשריהו בחמתו – היינו לפי שלא היה אחוז בידו, אלא כמור לבור וזרקו, והכל מקום שלא בחמתו אסור אף על פי שהזיקה בוב טהור, כיון שהוא סמוך החמירו בין דלמא נגע, וכן פירש רבינו שמואל בן מאיר בשם רש"י, וחלק בין זרקו למנגלו לזרוק למרחוק, מיהו לא יתכן כדפרשית לעיל. המטמר יינו של נגרי – פירש רש"י במהדורא בתרא: כגון שכתב לו "התקבלתי", דהוה ליה יינו של ישראל ובדקאני כדאמר, והוה סיפא פירושא דרישא, בבית הפתח לרשות הרבים ובעיר ישראלים וגוים דרים בה מותר – ואף על פי שאין מפתח חותם ביד ישראל, ואף על גב דבגמרא בברייתא בעינן בינו של ישראל בשרות שאין ישראל דר באותה חצר מפתח חותם, הכא שאני כיון שפתח פתוח לרשות הרבים, בעיר שכולה גוים אסור – ואף בפתח פתוח, כיון שאין כאן מפתח חותם, והקשה רבינו תם, והכי פריך בגמרא, אבל איכא רובלין המחזיקין בעייתור: וכי מה ידעו הדרכולין שיראו היין בביטול של גוי בלא מפתח חותם שהוא של ישראל, שירא אותו מהם? כי אין לרמותו לעיר שישראל גוים דרים בה, שחזירי רש"י כאן אף בלא מפתח חותם, דחתם ירא הגוי שזאז אותו ישראל אמר לישראלים הדורים שם לחת על גוי יינו, אבל רובליים עוברים לפי שעה מה ידענו ועד, שמתמה אשפה ודיקלא לפתח פתוח, וכי מה סברא היא זו שיניח הגוי ליגע ביון שהוא אצלו בלא מפתח חותם מידת מקרה שישב ישראל דור בעיר על האשפה ואי יעלה

התם דקאילו מיניה ומיניה. משנה המטמר יינו של נגרי, ונתתו ברשותו (ו)בבית הפתוח לרשות הרבים, בעיר שיש בה גוים וישראלים – מותר, בעיר שכולה גוים – אסור, עד שישב ומשומר. ואין השומר צריך להיות יושב ומשומר, אף על פי שהוא יוצא ונכנס – מותר. רבי שמעון בן אלעזר אומר: רשות גוים אחת היא. המטמר יינו של נגרי ונתתו ברשותו, והלה פותח לו: "התקבלתי ממך מעות" – מותר; אבל אם ירצה ישראל להוציא ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו, זה היה נעשה בבית שאן ואסור. גמרא בעיר שכולה גוים נמי, והאיכא רובלין המחזיקין בעייתור: אמר שמואל: בעיר שיש לה דלתים ובריהי אמר רב יוסף: וחולן ברשות הרבים דמי, ואשפה ברשות הרבים דמי, ודיקלא ברשות הרבים דמי. פסיק רישא – פליגי בה רב אחא ורבנא, חד אסר, חד רישא שרי, מאן דאסר – למח ליה דסליק התם; ומאן דשרי – זימנא דאבדה ליה בהמה וסליק לעיניו בתרה, תנו רבנן: אחר הלוקח ואחר השוכר בית בחצירו של גוי ומיכארו יין, וישראל דר באותה חצר מותר, ואף על פי שאין מפתח חותם בידו, כחצר

על הדקל? ועוד, למאי דמפרש בגמרא, אי לתנא קמא אי לרבי שמעון בן אלעזר, דאפילו בעיר שכולה גוים אם הפקידו בבית גוי אחר מותר משום דאין מירתת. וה תימה גדולה בדיון שאין שם מפתח חותם נידוש פן ינסבנו הנפקד, כי אין לומר שהנפקד ירא מן מוכריו פן יעילל עליו, כי מה חושש המוכר אם ינסבנו הנפקד? ועוד, מאי מיידי יינו שכתב לו "התקבלתי", ומעתה מה חילוק יש בין גוי זה לגוי אחר? אפילו ביד המוכר, יינו של ישראל הוא! ועוד קשה, דברמתני ספא: הלה כתב "התקבלתי", מכלל דרישא לא באכי מיידי! לכן נראה לרבינו הם להעמיד משנתנו בשם מפתח חותם, וכן פירש רש"י בפירושים ראשונים, וכלא כהל על הגוי "התקבלתי", וחלקך, בעיר שישראל וגוים דרים בה ופתח פתוח לרשות הרבים, אף על פי שהוא יינו של גוי – מותר, דר דמפתח חותם בידו, שהגוי ירא פן יראתו יסורא טורח וממיק יוגד לישראל ששיתור, ויפסיד שכולה יינו, ולא נמי לגוי שפנמנא בצד הדור של יין, דאסיראנא עליו מלוח עליו, דחתם כיון שאין מפתח חותם סומך על זה שיכול לנסבן קודם שיארוהו שום אדם, והשתא נידח, דאף בעיר שכולה גוים, וכן בעיר שיש מפתח חותם חזו לנו להחזיר משום רובלין שיראדו טורח וממיק יבינו שאותו יין של ישראל הוא, וכן ירא ממקום דאיכא אשפה ודיקלא כמו בפתח פתוח, ואתי נמי שפיר למאן דשרי בגמרא שהפקידו בבית גוי אחר אי לא דהיישין לגומליק, דבבית גוי אחר היו יינו של ישראל, שאין לגוי האחר שום דבר על היין, וכיון שיש מפתח חותם – אין לרשע שיטורח הנפקד מוזיק, אפילו בעיר שכולה גוים ינו להחזיר, והכי אמרין בברייתא בגמרא: יינם של ישראל שברשותו של גוי, וישראל דר בחצר אחרת – מותר, והוא שיש מפתח חותם, וחצר אחרת בעיר שכולה גוים, כיון שאין פתח פתוח לרשות הרבים בעיר שכולה גוים אסור ואף על פי שיש מפתח חותם בידו, ולא יועיל כלום פתוח, בדמוקיה לז בגמרא בעיר שיש לה דלתים ובעיר שיש רובליים עוברים דרך שם שלא יריגשו, בדיון שלא כתב "התקבלתי" אם כן יינו של גוי הוא, וכן תניא בגמרא דיון של גוי וישראל דר בחצר אחרת אסור לכולי עלמא אף על פי שיש מפתח חותם, וסיפא דקתני: ודלה כתב "התקבלתי" הוי ינו של ישראל, הלכך במפתח חותם שרי, אבל בלא מפתח חותם אין להחזיר כיון שברשות הגוי, ובקל ינסבנו, ולא ידמי להדיא דנמנא בצד הדור שהתניא באין לו מלוח על היין, דחתם איכא תרתי לסיבותא: יינו של ישראל, וברשות ישראל, דרשות ישראל מעיל כמו מפתח חותם, ולחכי מייתי לעיל ראיא מהן כדפרשית לעיל. והתנא דירשאר דר באותה חצר שחיון מנח שם, לא שגא ביה של ישראל לא שגא ביה של גוי, שרי אף כי מפתח חותם, כדאמר רבי תנאי, וכן אף על פי שאין מפתח חותם, משום דירשאר דר באותה חצר חשוב כמו שומר, דסגי ביהא ונכנס, כדנתי: אין השומר צריך להיות יושב ומשומר אף על פי שהוא יוצא ונכנס כו', ואם תאמר: היאך נזכיר ממתניין דירצא ונכנס סגי לכתחלה אין בלא מפתח חותם כיון שהעמידהו בשם מפתח חותם, ובפרק קמא דחולין (גט) מייתי לה להחזיר אף לכתחלה, דקא פריך החום, וירצא ונכנס לכתחלה לא היתן: אין השומר צריך כו', ומה ראיא היה זו? שאני בעיר שיש מפתח חותם! ויש לומר, דהכי פירשה: בעיר שכולה גוים אסור אף על פי שיש מפתח חותם, ועל מפרש אין השומר צריך כו' אלא אפילו יוצא ונכנס, ומתוך שהעמידו כיון בזה כולם שמתניין מפתח חותם, ואפילו הכי מותר יינו של גוי בשרותו של גוי בעיר שכולה גוים אסור, כיון שכלי כתב לה "התקבלתי", מתחלה היה רבינו נתן רוצה לאסור אותם היענות שקנין הגוים מישראל ומוליכין אותם ממקום חול למקום חוקר, ואף על פי שמתחמיתים אותם חותם בתוך חותם בחבתי מלא חשוקים ושושים כפולים מצד זה ומצד זה, דהא נתן: המסור ינו של גוי כו' בעיר שכולה גוים אסור אף על פי שיש מפתח חותם, וכיון דקיימא לן כרבי אליעזר דשרי בחותם אחד אין לנו לחלק בין חותם אחד לחותם, בתוך חותם דכי אסרנא חותם אחד נאסר גם שני חותמות, ואחרי כן מצא טעם להחזיר, דדוקא מטהר יינו של גוי, שלקחו הגוי בכרמו ולא טרח בו ויבא בקל לזיק, אבל הבא, כיון שטרח כל כך, שלוקח אותו מישראל וגם מתחמיתו חותם בתוך חותם ונשאנו להשתכר בו – אין לירא שיטורח ויזיק פן יפסיד טרחו, ועל מלת חזר שנה יין שהובא ממלציריא בזה הענין, ועוד הארכתי בענין שליחות יין ביד גוי לעיל בפרק "אין מעמידין" (לא, א), והאיכא רובלין – ואף על גב דתקנת עורא לא היתה אלא שיעברו בעיר בנות ישראל שלא יתנו על בעליהן, לפי דרכם היו עוברים שם. וחלון ברשות הרבים דמי – פירש בקונטרס, לשון אחר: חולן של ישראל פתוח כנגד פתח הבית, ואם הבית שהיו בו סוגר, דליכא למיחש שיכנס בה הגוי – ואפילו הוא פתוח אין חולו שיכנס בו ויסגור בעדו, דמרתת מישראל שכנגדו, כיון שאין הגוי דר בבית היין, ודוקא ביום, אבל בלילה אסור.

עבודת רבי ישמעאל – פרק רביעי דף סא עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (פטיינזון)"

תוספות

עד שיהא שומר יושב ומשמר – תימה: היינו רישא דישראל וגוים דרין בהו ואין לומר דאיצטריך לירצא ונכנס, דהא נמי שמעין מרישא דקתני: דרין בה, ולא שיהא נותן עיניו בגוי כל חיובו ויש לומר: דהוא אמיןא עד דאיכא ישראל טובא, קא שמעך לן דאפילו בחד סני. **ההוא** כרכא בו – מתוך הלשון משמע דנקט כרכא – שהיה היין מונח בתוך

הרחבו, וגם היה שם יין של גוי, שעתה אין הגוי נתפס כגנג על הביאה, רק על הגניעה, ואפילו הכי חזרא שרי כיון שנתפס על הגניעה, והא דאמרין לקמן פרק בתרא (עבודה זרה ע, א) דהווא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל כו וקאמר רבא: אי מצי לאישתמושי חמרא אסור, ואף על פי שנתפס כגנג על הגניעה – היינו משום דבבית שיכול ליכנס שם אינו ירא כל כך וננסך, אבל אי נתפס כגנג על הביאה – ודאי חמרא שרי, ולחכי מייתי עלה הדיא דנעל הפונקע.

הדרן עלך רבי ישמעאל

בְּחֶצֶר אַחֶרֶת - מוֹתֵר, וְהוּא שֹׁמֵר מִפְתָּח וְחוֹתָם בְּיָדוֹ.
הַמְסַבֵּה יֵינָו שֶׁל גּוֹי בְּרִשְׁוֹתוֹ, וְיִשְׂרָאֵל דָּר בְּאוֹתָהּ חֶצֶר
מוֹתֵר, וְהוּא שֹׁמֵר מִפְתָּח וְחוֹתָם בְּיָדוֹ. אָמֵר לִיה רַבִּי
יוֹחָנָן לְתַנָּא, תַּנִּי: אֵף עַל פִּי שְׂאִין מִפְתָּח וְחוֹתָם בְּיָדוֹ
מוֹתֵר. בְּחֶצֶר אַחֶרֶת - אָסוּר, אֵף עַל פִּי שֹׁמֵר מִפְתָּח
וְחוֹתָם בְּיָדוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר; וְחֻכְמִים אוֹסְרִין, עַד
שִׁיחָא שׁוֹמֵר יוֹשֵׁב וּמְשׁוֹמֵר, אוֹ עַד שִׁיבֵא מְמוֹנָה הַבָּא
לְקֻצִּין. חֻכְמִים אֵתִיבָא? אֵלִימָא אֶסְפָּא - תַּנָּא קָמָא
נָמִי מֵיסֵר קָא אָמַר! וְאֵלָא אַרְיָשָׁא דְסִיפָא - וְהָא
קָאֵמֵר לִיה רַבִּי יוֹחָנָן לְתַנָּא, תַּנִּי: אֵף עַל פִּי שְׂאִין

מִפְתָּח וְחוֹתָם בְּיָדוֹ! וְאֵלָא אֶסְפָּא דְרִינָשָׁא, דְקָאֵמֵר תַּנָּא קָמָא: **בְּחֶצֶר אַחֶרֶת - מוֹתֵר, וְהוּא**
שֹׁמֵר מִפְתָּח וְחוֹתָם בְּיָדוֹ, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: לְעוֹלָם אָסוּר, עַד שִׁיחָא שׁוֹמֵר יוֹשֵׁב וּמְשׁוֹמֵר, אוֹ
עַד שִׁיבֵא מְמוֹנָה הַבָּא לְקֻצִּין. מְמוֹנָה בָּא לְקֻצִּין גְּרִיעוּתָא הוּא! - אֵלָא, עַד שִׁיבֵא מְמוֹנָה
שְׂאִינוּ בָּא לְקֻצִּין. "רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: רִשּׁוֹת גּוֹיִם אַחַת הִיא", אִיבְעִינָא לְהוּ: רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר לְהַקֵּל אוֹ לְהַחֲמִיר? רַב יְהוּדָה אָמַר זְעִירִי: לְהַקֵּל, רַב נְחֻמָּן אָמַר זְעִירִי:
לְהַחֲמִיר. רַב יְהוּדָה אָמַר זְעִירִי לְהַקֵּל, וְהָכִי קָאֵמֵר תַּנָּא קָמָא: כֶּשֶׁם שֶׁבְּרִשְׁוֹתוֹ אָסוּר - כֵּךְ
בְּרִשּׁוֹת גּוֹי אַחֵר נָמִי אָסוּר, וְחִיּוּשֵׁינוּ לְגוּמְלִין: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: בְּפֹה דְבָרִים
אֲמוּרִים - בְּרִשְׁוֹתוֹ, אָבָל בְּרִשּׁוֹת גּוֹי אַחֵר - מוֹתֵר, וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְגוּמְלִין. רַב נְחֻמָּן אָמַר זְעִירִי
לְהַחֲמִיר, וְהָכִי קָאֵמֵר תַּנָּא קָמָא: בְּפֹה דְבָרִים אֲמוּרִים - בְּרִשְׁוֹתוֹ, אָבָל בְּרִשּׁוֹת גּוֹי אַחֵר -
מוֹתֵר, וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְגוּמְלִין: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: כֹּל רִשּׁוֹת גּוֹיִם אַחַת הִיא. תַּנָּא
בְּוֹתִיבָה דְרַב נְחֻמָּן אָמַר זְעִירִי לְהַחֲמִיר, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר: כֹּל רִשּׁוֹת גּוֹיִם אַחַת
הִיא מִכְּפֵי הַמָּאִין, דְּבִי פְרוֹק רוּפִילָא אוֹתִיבּוֹ חֲמָרָא גַבִּי אַרְיִסְיָהּ, סְבוּר רַבְּנָן קְמוּיָה דְרָבָא
לְמִימֵר: כִּי חִיּוּשֵׁינוּ לְגוּמְלִין - הֵינִי מִיֵּיל הִיכָא דְקָא מוֹתִיב הָאִי גַבִּי הָאִי, אָבָל הַכָּא, כִּינּוּ
דְּאַרְיִסְיָה לֹא דְרַבִּיהָ לְאוֹתוּכִיבָה בִּי פְרוֹק רוּפִילָא - לְגוּמְלִין לֹא חִיּוּשֵׁינוּ, אָמַר לְהוּ רָבָא:
אֲדַרְבֵּה, אֲפִילוּ לְמֵאֵן דְאָמַר לֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְגוּמְלִין, הֵינִי מִיֵּיל הִיכָא דְקָא מוֹרְתָת מִצִּינָה, אָבָל
הַכָּא, כִּינּוּ דְמוֹרְתָת מִצִּינָה - מִחֻפִּי גַלְיָה וְכוּתָא. הוּוּא כְרָפָא דְהָהוּ יְתִיב בִּיה חֲמָרָא דִישְׂרָאֵל,
אֲשִׁתַּפַּח גּוֹי דְהָהוּ קָאִי בִינִי דֵינִי, אָמַר רָבָא: אִם נִתְפָּס עָלָיו כְּגַנֵּב - חֲמָרָא שְׂרִי, וְאִי לֹא
אָסוּר.

הדרן עלך רבי ישמעאל

מיררת ממריה, ואי נמי גנג מסידי עליה דלא גנג, כרכא – כרך. אם נתפס עליו כגנג – אם גוי חלש הוא ויש אימת שופטי העיר עליו, ואי מצאנוהו נוגע נתפס עליו כגנג, חמרא שרי – בשתייה, ואי לא – אסור אף בהנאה, דדאי גנג.

הדרן עלך רבי ישמעאל

מסקנא דמילחא: מנג גוי, כיון שנתכוין ליגע, שיכשר אף על פי שלא ניסך – אסור בהנאה, ממתניתין (תא) דאגדגדמים גוי משום "לך לך אמרין גוירא". שלא כבבונה, כגון לא חכיר בו שהוא יין – מותר בהנאה, ממתניתא דחרס גוי, וכן נפל לבזר נמי – שלא כבבונה הוא ומותר בהנאה, ממתניתין. וכן נתכוין לטוול דבר אחר, כגון אתרוג דרב אשי – שלא כבבונה הוא ומותר בהנאה. מנג גוי על ידי דבר אחר כגון בקעה, אנו יודעין שנתכוין לחבר אחר כי מדדו בקעה או חתיא את הצרעה – מותר בהנאה, ממתניתין. כבבונה לא חזינו למאי איכוון – אסור בהנאה, מהדוא עובדא דברים דשרייא רב משום דשלא כבבונה הוה, הא כבבונה אסור. כחו של גוי בחיבורין, כגון דאדריק ארוק, הכיר בו שהוא יין – אסור בהנאה, מדריב יוחנן דאמר: צא וחברו על יען משום יין נסך משום "לך לך". לא חכיר בו – מותר אף בשתייה, מהדוא עובדא דרבי יוחנן בן ארזא ורבי יוסי בן גהוראי, דחד שרי אפילו בשתייה משום דגוי לא הוה ידע, ושלא בחיבורין, כגון דזיקא – מותר אף בשתייה ואפילו נתכוון, מדרב אשי דאמר: כל שכבו טוור בגוי אינו עושה יין נסך. כך הגיה דרב ופסק הלכה למעשה.

משנה

משנה השוכר – גוי ששכר את ישראל לעשות עמו מלאכה בין נסך, לחירוק מכלי אל כלי או להעביר חבית מנקום לנקום. ובין נסך ממש קאמר, שנתנסך לעבודה זרה, וסתם יין מביעיל לן בגמרא. שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת – כל שכרו מותר, דאף על גב דגארא דידבא לן משום מלאכה אחרת היא. ובגמרא מפרש לה שפיר. **גמרא**

השוכר את הפועל. מאי טעמא שכרו אסור – מותר הישטה משמע כי מעתה היה יודע שיון נסך תופס דמיו בעבודה זרה, ואף על פי כן היה רוצה לדמות שכר יין נסך לדמי ערלה ולשכר שביעית, אף על גב דאיכא בין נסך תרי חומרי: אסור הנאה, ותופס דמיו. והכי פרקי: מאי טעמא שכרו אסור? נתי תופס דמיו בעבודה זרה,

מכל מקום שכרו אין בו אסור אלא מדרבנן, ואינו חשוב בדמי יין נסך, ומה טעם גזר דעליו? אילימא משום דיון נסך גופיה חבית כהנא מן התורה, ולכן גזר על שכרו אסור הגוף – והרי ערלה וכלאי חכרם דאסורין כהנא מן התורה ולא גזר על הדמים אטו הגוף? ואין להחמיר כן בשכר יותר מחתם בדמים, דהשתא דמים שומעניו אסוריו הנאה שום דברים, אסורין מן התורה כמו הגוף באותן שתופסין דמיון, ואפילו הכי לא גזר דמים אטו גוף באותן שאין תופסין דמיהם, שכר שאינו אסור בשום אסור הנאה מן התורה, שכר שכן שלא גזר שכר אטו הגוף ומשני: אלא דהואיל ותופס דמיו בעבודה זרה, כלומר, שכר בגוף לא מחילין, אבל שכר בדמים מחילין. ופרקי: והרי שביעית דתופסת דמיה, וקאמר: שכר בכר מותר, דמשמע דלגמרי, ולא תפס בקדושת שביעית, ולא גורנין שכר שביעית אטו דמי שביעית ואין לומר דשאני יין נסך דאית ביה תרי חומרי: אסור הנאה ותופס דמיו, דלא מחילין שכר בדמים בתרי חומרי יותר מבתחומיה אחרת ומסיק, אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: קנס הוא שקנסו בו. דאי משום גזרה לא שייך להו דבר פרישיתי, דאי מטעם מילין הוא – לא הוה כח דליתין שפיר, ופועל דיון כן לפועל דשביעית, וכן בשביעית גופיה לא היה לחלק בין מותרים לפועל, אלא מטעם קנס הוא, והבנים שקנסו ראו לקנס בתמרים יותר משום דנפיש אנרייהו, וכן פועל דיון נסך – משום חומרא דיון

השוכר את הפועל לעשות עמו בין נסך שכרו אסור. שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת, אף על פי שאמר לו: "העבר לי חבית של יין נסך מקומם למקום" שכרו מותר. השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרה אסור. שכרה ליאב עליה, אף על פי שהניח גוי לגינו עליה – שכרה מותר. גמרא מאי טעמא שכרו אסור? אילימא, הואיל ויין נסך אסור בהנאה – שכרו גמי אסור; הרי ערלה וכלאי חכרם דאסורין בהנאה, ויתנן: מכרן וקידש בדמיהן – מקודשת! אלא, הואיל ותופס את דמיו בעבודה זרה; והרי שביעית דתופסת את דמיה, ותנן, האומר לפועל: "הילך דינך זה, לקוט לי בו ירק היום" – שכרו אסור, "לקוט לי ירק היום" – שכרו מותר! אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין ובין נסך. יין נסך הא דאמרן. חמרין מאי היא? דתנינא: החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית – שכרן שביעית. מאי "שכרן שביעית"? אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית, והתורה אמרה: "לאכלה" ולא לסחורה! ואלא דקדוש שכרן בקדושת שביעית, ומי קדוש? והתנינא: האומר לפועל: "הילך דינך זה ולקוט לי ירק היום" שכרו מותר, "לקוט לי ירק בו היום" שכרו אסור! אמר אביי: לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית, ודקא קשיא לך: "לאכלה" ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר, דרתנן, לא יאמר אדם לחבירו:

נסך, כדמסיק רבא בסמוך. ודוקא בשנים אלו החמיר, יין נסך ושביעית, לפי שתופסין דמיון ראו לקנס בשכר דהוי קצת ענין דמים, אבל בשאר אסוריו הנאה שאין תופסין דמיהם מסתבר דלא קנסו. **והתנן** מכרן וקדש בדמיהן מקודשת – תימא: לפי מה שפירש בקונטרס לעיל בפרק "רבי ישמעאל" (נד, ב) דדוקא לקדש אשה חתירו אבל לאיתרוגיי מנייהו אסור מדרבנן, אבל לאיניש אחרינא שרו אותן מעות, והכי גמי נסך שביעית המעות אינם אסורין לאחרים כדאמר לעיל פרק "רבי ישמעאל" (שם), מאי אף פרקי: הא דקאמר אסור בביתניהן? היינו דוקא לפועל שאסורין הם כן כמו למכור דאמרן, וכן אסור דמתניתין משמע לכלול עליהם. ומאי תימא? מאי פסיק? דאיתיה דהיינו בדרבנן בדרבנן פרק "השותפין" (מו, ב) אבל לאכתחלה אסור, ומתניתין לאכתחלה איירי? יש לומר: ד"אסור" דמתניתין משמע ליה אפילו בדיעבד. **ברמיהן** מקודשת – משמע: הא בגוף הערלה אסור לקדש, וטעמא – משום דלית ביה שוה פרוטה. וקשה: בגופה גמי איכא שוה פרוטה בשלא כדרך האנתא או באפרן, כדתנן (תמורה לה, א): כל הגשרוף אפרן מותרו ויש לומר: כיון שכל זמן שהוא בעין אסור למכרו מן התורה – כמו כן אסור לקדש בו אשה, דהוי כמו מכירה חשובה ויש בו הנאה שמקדשת את האשה, דגמירין (קידושין ד, א) קדוח קדוח משדה עפרון, לא דמי לקדוח קדושה עפרון שראוי לקנות בו חפץ, או לשאר אבנות. **לקוט לי ירק היום שכרו מותר** – פירוש: דהוי כמו שכרו ללקוט שמיצא, ויש לומר: פירות שביעית, ואם תאמר: הניחא למאן דאמר (בבא מציעה ה, א), החנביה מציאה לחבירו קנה חבירו, אלא למאן דאמר דלא קנה חבירו, אם כן זה המלקט קנאם, וכשנתנם לבעל הבית בדינך לא נמצא מוכר לו פירות שביעית? יש לומר: דלא חשיב מוכר, דיד פועל כיד בעל הבית דמי. ועוד יש לומר, דשאני התם דאמר: לא קנה חבירו עד שתבא מציאה לידו, ואם ירצה החנביה יכול לזכות בה קודם שתבא ליד חבירו. ואם אבא שוה המלקט ממתכין לזכות כלל לא תתחלה ולא בשוק, וכשנתנו לבעל הבית או זכה בעל הבית. וכן אלא גזנא פירש רבנן תם שילדי "משילין" (ביצה טז, ב) שבו מילתא ונתון לחבירו, דאמר רב נתנן: כרגלי מי שנחמלא לו, ואף על גב דאית ליה קרב נתנן דלא קנה חבירו, כיון שלא תתכין לזכות הוא, וכשנתנה לחבירו וזכה חבירו. **נמצא** זה פורע חובו מפירות שביעית – אמר רבינו יצחק: דהשתורה שהיא אסורה בפירות שביעית – היינו לקנות הרבה בחדל לחולין במקום חול לקנסם הידוק, וכמו שהיו עושין אסופי שביעית שפסולין לעדות בפרק "זה בורר" (סנהדרין כו, א) מטעם סחורה. זה פורע חובו בפירות שביעית, שוה משחבר בפירות שביעית ולא "לאכלה" קרינא גמרי, אבל אם הוא לוקט למכור על ידי לקנות בו דבר אכילה – אין דבר זו סחורה. זה פועל שנינו פרק "לולב הגזול" (סוכה לו, א): מבליע דמי אתרוג בלולב. ובלא הבלעה גמי היה מותר אילימא טעמא דאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם ארץ, ואמר חביתו, וזרעו מותר למכור. ועוד תנן במסכת שביעית (פרק ז' משנה ז'): אף לוקט ידוקהו שוה ומוכר בשוק, אבל לוקט ובנו מוכר על ידו. משמע דאפילו לאכתחלה, ואם תאמר: תעיש רישא וליספא, רישא אסרה לוקט למכור בשוק, משמע – הא לוקט מותר ואפילו שוה, וחדר תני: לוקט ובנו מוכר על ידו – הא למכור בשוק אסור ונראה דיש במשנה ברישא טעם סופה, וגרס בשניהם "לוקט". מיהו יש ליישב הגירסא, ואשמענין דרין לוקט ולוקט שוין, דכשנתים אסור למכור בשוק, ורישא תנא לוקט הוא דרין לוקט, ויש ליתן טעם למה אסור יותר בשוק, שכשנעמיד חנות בשוק דומה יותר משחבר שביעית שביעית, ואף על פי שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית מותר לראו "לאכלה" הוא, מכל מקום לקדש אשה מותר אף על גב דלאו "לאכלה" הוא, כדאמרין פרק "האומר מקדש" (קידושין נב, א), ועשה אבאך שקדש חשט שנים בכלכלה של שביעית, ואמר חביתו, הא אחיות מקודשות, הא אחרות מקודשות, וטעמא דמשום פריה ורביה אקילו ביה רבנן, ומיהו יש לדחות, דהתם דיעבד אבל לאכתחלה אסור. **דייהב** ניהליה בצד היתר – ואם תאמר: כיון דיהביה ליה בצד היתר, מאי איירא דפועלים עושין בפירות שביעית תללה אפילו היו עושין מלאכה אחרת היו מותרין לפרעין מפירות שביעית? יש לומר: דוקא שיעשוין ומלאכה בפירות שביעית עצמן – או אינו נראה נתון שכר מה שפורעין מפירות שביעית, משום הכי נקט עושה מלאכה שביעית והעלם ליה דוקא, דדומה שהם של שניהם יחד לאכלה. אבל עושה מלאכה אחרת – יכול להיות שהוא אסור, דדומה שפיר שכר מלאכה.

העלה

העלה לי פירות לירושלים לחלק – דהיי במבור מעשר שני, ואסור למכור מעשר שני. והרבה משניות מוכיחות בבוסות מעשר שני דאסור לעשות סחורה במעשר שני. ומסתבר דכל מידה דאין מתחלל עליו זהו סחורה האסורה בו, ואינו מתחלל אלא על דבר אביכל ושחיה, כדפי' מעשר שני פ"ב מ"א: מעשר שני ניהו לאביכל שחיה וסוכה.

וקשה: דהא תנן בסוף פרק קמא דמעשר שני: אין לקוחין ממועות מעשר שני בדמיה טמאה (ומעשר) כו', משמע – אלא מלכושין מותרין. ועוד תנן בהם (פרק ה' משנה ב'): "ולא נתרנו ממנו למות" – ליקח לו ארון ותכריכין, הא (לאו) ולחיו דומיא דמות – מותרו ויש לומר: דכל אותם משניות המותרות – היינו תנן הותרו, אבל רבנן אסור כל עניני סחורה, לפי שמצוה לעשות דברם ממנו שלמים, ואסור גם לפרוע בו שכר הפועלים. והא דאיתא בירושלמי שאסור גם כן לחי דומיא דמות, ומפני לה מקרא – אסמכתא בעלמא דהא. ורבי יודיה היה מושקה על דהו, דאמרינן בפרק "בבית מדרבין" (עירובין) ג, (ב) מקרא ד"נותנת הכסף" דדרשי כללי ופרטי, ולא מרבינן אלא פרי מפרו ונדולי קרקע לאביכל, אבל דבר שאינו של אביכל לא אשכחן דאיתרי. לכן נראה לפרש: "שע"כ דמנן שמעיהו דהוה ליקח ממנו שום דבר – היינו להיות מעות בקדושת מעשר ביד הלקוח, כמו גבי שבועית פרק "לולב הגולל" (סוכה מא, א.) מי שיש לו סעל של שבועית כו', בדעין דאמרינן ביד הלקוח. וכל מקום שמצונו איסור מקח במעשר – היינו דרך חיול להיות המעות חולין ביד הלקוח. **חמורין** דנפיש אגרייהו – פירושו: ורווחי טפי, ודמו טפי לסחורה. **שכורין** ורשם ייגן דמו – בתכונה דמאי אסור להשתכר בסתם ייגם. כדאמרנא לעיל (נ, ב) דלא שרי לדרוך עם הגוי בנה אי לא עיזרי ליה, אלא מביעאי ליה אם השכר מותר בדיעבד או לא. **דאנא** לראביה לקוחים שום יגן – מיתנה: דמאי ראיא מביא מארבא לפועל? שאנו חמור דנפיש אגריה, דמי לחמורין? יש לומר: כי לא היה השכר כי אם מעט לעבודת נהר קטן, דהו כפועל. **ליקליהניו** ולברדנהו – פירושו: שחיו. ומשני אתא לזבול. הא דלא הדר פריך: ולקליהניו ולברדנהו כי קברי, דהם לא שיח אתי לזבול, כדכתיב (מלכים ב: כג) "וישלך את עפרה על קבר בני

העם" לא לומר: דהא איתא בקרב גנן שאסור בתנאה, אבל הכא כי קברי קרקע עולם, שאינו נאסר. וכן משמע בסנהדרין פרק "נגמר הדין" (מו, ב) קבריה רב דהו שחיו ליתיה לאישאית בת יומא. **אתי** לזבול – ואם תאמר: ומה בכך? הא פסקין לעיל (מט, א) כרבי יוסי דאמר: זה חזו גורם מותר (בבבבי). דהיי זבל דאיסור וקדושה דהיי ויש לומר: שלכתחלה יש לחשו לרבי רבנן שחולקין עליו, דאמר: אף הוא נעשה זבל. **ולקבריינהו** בעיניהו – ומסיק: לא מוכחא מילתא אסור. ואם תאמר: מאי שאנ מכל הנקברין דחשיב פרק בתרא דתמורה (לג, ב) שור הבסקל ועגלה ערופה ושער נזיר וכל דקברי בעיניהו אף בלא כי קבריה? יש לומר: כיון שאין דרך לקבור בשור ושער מוכחא מילתא, אבל חשיב אין קבורתן מוכחא, דאכא למימר איניש גנב וקברי אסור. וכן נדר עתה לקבור בכורות. ונראה שפריך לקרבן מעט בעומק פן יאכל חטט אחרים. ולאור שניעש עפרא אין לחוש שום קיחם לזבל בתם, דאין דרך לחטט אור הקבר ומשום זבל. **"ופ"** דמלכות פירוש: להם שבועית ופרעי להם שבועית דאכלי עניים בשמינית לאחר בשריה חליפי פירות שביעית. צריך לפרש שהאיסור היה מה שהיו אוכלים אותם בחוקת שלחם, דאלו בתורת שבועית אפילו הפירות עצמן יכולין עניים לאכול לכלי עלמא, כדתינא בתוספתא (פרק ה' דשבועית): הגיע שעת הביעור עניים אוכלים את הביעור ולא עשירים. ודבר רבי יודיה. רבי יוסי אומר: דביעור אור ששירים אוכלים אור הביעור. אי נמי, העניים היו עושים מהם מלוגמא או סחורה. ולפכ"ר הקפידו עליהם אותם שבר ואמרו לרבי יוחנן. **"יאות"** הן עברין – דכיון בדחיהא שעתא לא הוה חק כיען – לא חליפין ניתו לה חילי לעליהו קדושת שבועית. ופי' זה, אלא בשבועית עצמה היו יכולין לפרוע את כבא אבלו פירות. ודחיהא דאמרין ב"לולב הגולל" (סוכה לט, א) דמלכות דמי אחרון בלולב – הוא דחין בלא ביעלה אם ופי' זה הארץ רוצה לחקק ד שיכלה האחרון, ולא היה כאן דמי שבועית. ומכאן דקדק דרב רבי אלחנן הלכה למעשה, שאם יש ביד ישראל יין נסך ועבודה וזה דבריהם האסורים, ומכרן לגוי בהקפה, ומכרם הגוי לאחר קודם שיהיו חזו הישראל ליהדים – שהדמים מותרין בדיעבד, ואף על פי שהאיסור עדיין שנו בעולם. ועוד הוסיף רבינו יצחק, שאפילו לא מכרם הגוי, אלא כיון שמכרם עצמו קודם שיהיו להדים, לדיקמאן לא הוה עזא, (א) משיכת גוי קונה, והיי כמו בא עליה ואחר כך נתן, דאתננה מותר כיון שלא היה ברשותה בשעת הביאה – והבא נמי לא היתה עבודה וזה ברשותו בשעת פריעת המעות. ומשעם רביא לא היה לאסור, דאיתן דבי רבי ינאי היה להם תבואה בביתם, וסאכא בסאכא מותר ביש לו. **אלא** דהיי קאמר נתן לא ואחר כך לא עליה אתננה מותר – פירושו: דכגון דאמר לה "חליך טלה מעכשיו", ובשעת ביאה חתא נגמרת מתנתה. ופריך: ולחיול עלה איסור אתנן למפרע משעה דידיה לחו ומסיק: כשקדמה דהקריבו קודם הביאה. ופריך: דהיי דמי בשאמר לה לחיך טלה מעכשיו, איחא לשון אמר לה? אי דאמר לה "קני מעכשיו" – פשיטא דמותר. דהא ליתיה בשעת ביאה. אבל לשון גירסת הספרים "מתנה הוא דהייב ליה" קשה קצת, דהא לא מתנה הוא, שהרי אמר לה לכשתבעל חתא נגמרת כדפרישתי. ובתמורה (כט, א) נמי אינו בספרים. ואי רסנין ליה נפרש כן, כמו מתנה הוא, כיון שהקריבו כבר.

לחלק – שתטול שם חלק בהם, דאסור לפרוע חובו ממעשר שני, ואף על גב שגם זה אוכלו בירושלים. ונתנינן – דין נסך, דקדים נמי פועל ולא נפיש אגריה – חומרא דין נסך שאני, דאיסוריה חמור – דאסור בתנאה כיון נסך נסך ממש. ופומאנן קיל – כדאמרנא ב"אין מעמדיו" (עבודה וזה ל, ב) שלא שיתן יין – נסך – אסור בתנאה ומטמא טומאה חמורה בכיות, סתם ייגן – אסור בתנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית. **ארביה** = פסותו. כי יקריב = בית הקברות. **ליברדיהו** – פירוש: כמות שהם, למנו לא לשפרין: אתו – בהו – אינש לידית תקלה, דדוריי ומלקטי להו. ולקבריינהו – הוי בעיניהו בולן נקברין עמו דכתיב: "לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו" – אף העץ במעמדו. והכי אמרינן בפרק "נגמר הדין" (ע"ז, ש) שומע אני בין תלוש בין מוחבב: תלמוד לומר: "כי קבור תקברנו", מי שאינו מוחסר אלא קבורה, יצא זה שמוחסר קבורה ותולשיה. אלאמא עץ ופניה איסוריה, הא

וקברי ליה בעיניה ולא חיישין לתקלהו שאני חתם כיון דקברי כפי דינא – בבית הקברות המותקנים בבית דין, מוכחא מילתא לכל, מאן דמשבח להו חתם ידע חמוריו בית דין הוה ופירש. **יופי פריי** שבועית – קודם זמן הביעור. ופרעי להו בשמינית – אשתכח דאכלי עניים בשמינית אחר הביעור חליפי פירות שבועית. **יאות** הן עברין – כיון כדחיהא אסוריה, האו בעין הקן, ולא איחלופי הני בחני – לאו חליפין ניתו ולא ליהילא קדושת שבועית עליהו. ומגברו באתנן – בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותרת לקריבה, דכיון דלאו בשעת ביאה התייה נידחיה, כי הדר יזבול לה הווא טלה – מתנה בעלמא הוא. נתן לה ולא בא עליה כו' – מפרש ואזיל. **אלא הכי קאמר** נתן לה ולא בא עליה – עכשיו, קאמר נתן. ואי לא עליה – ולא נתן לה עכשיו, אלא לאחר זמן, ליתול

לה ולא מידה, וכיון דלא נתן לה מאי "אתננה מותר?" **אלא הכי קאמר:** נתן לה ואחר כך בא עליה, או בא עליה ואחר כך נתן לה – אתננה מותר. נתן לה ואחר כך בא עליה, לבי בא עליה ליתול

העם" לא לומר: דהא איתא בקרב גנן שאסור בתנאה, אבל הכא כי קברי קרקע עולם, שאינו נאסר. וכן משמע בסנהדרין פרק "נגמר הדין" (מו, ב) קבריה רב דהו שחיו ליתיה לאישאית בת יומא. **אתי** לזבול – ואם תאמר: ומה בכך? הא פסקין לעיל (מט, א) כרבי יוסי דאמר: זה חזו גורם מותר (בבבבי). דהיי זבל דאיסור וקדושה דהיי ויש לומר: שלכתחלה יש לחשו לרבי רבנן שחולקין עליו, דאמר: אף הוא נעשה זבל. **ולקבריינהו** בעיניהו – ומסיק: לא מוכחא מילתא אסור. ואם תאמר: מאי שאנ מכל הנקברין דחשיב פרק בתרא דתמורה (לג, ב) שור הבסקל ועגלה ערופה ושער נזיר וכל דקברי בעיניהו אף בלא כי קבריה? יש לומר: כיון שאין דרך לקבור בשור ושער מוכחא מילתא, אבל חשיב אין קבורתן מוכחא, דאכא למימר איניש גנב וקברי אסור. וכן נדר עתה לקבור בכורות. ונראה שפריך לקרבן מעט בעומק פן יאכל חטט אחרים. ולאור שניעש עפרא אין לחוש שום קיחם לזבל בתם, דאין דרך לחטט אור הקבר ומשום זבל. **"ופ"** דמלכות פירוש: להם שבועית ופרעי להם שבועית דאכלי עניים בשמינית לאחר בשריה חליפי פירות שביעית. צריך לפרש שהאיסור היה מה שהיו אוכלים אותם בחוקת שלחם, דאלו בתורת שבועית אפילו הפירות עצמן יכולין עניים לאכול לכלי עלמא, כדתינא בתוספתא (פרק ה' דשבועית): הגיע שעת הביעור עניים אוכלים את הביעור ולא עשירים. ודבר רבי יודיה. רבי יוסי אומר: דביעור אור ששירים אוכלים אור הביעור. אי נמי, העניים היו עושים מהם מלוגמא או סחורה. ולפכ"ר הקפידו עליהם אותם שבר ואמרו לרבי יוחנן. **"יאות"** הן עברין – דכיון בדחיהא שעתא לא הוה חק כיען – לא חליפין ניתו לה חילי לעליהו קדושת שבועית. ופי' זה, אלא בשבועית עצמה היו יכולין לפרוע את כבא אבלו פירות. ודחיהא דאמרין ב"לולב הגולל" (סוכה לט, א) דמלכות דמי אחרון בלולב – הוא דחין בלא ביעלה אם ופי' זה הארץ רוצה לחקק ד שיכלה האחרון, ולא היה כאן דמי שבועית. ומכאן דקדק דרב רבי אלחנן הלכה למעשה, שאם יש ביד ישראל יין נסך ועבודה וזה דבריהם האסורים, ומכרן לגוי בהקפה, ומכרם הגוי לאחר קודם שיהיו חזו הישראל ליהדים – שהדמים מותרין בדיעבד, ואף על פי שהאיסור עדיין שנו בעולם. ועוד הוסיף רבינו יצחק, שאפילו לא מכרם הגוי, אלא כיון שמכרם עצמו קודם שיהיו להדים, לדיקמאן לא הוה עזא, (א) משיכת גוי קונה, והיי כמו בא עליה ואחר כך נתן, דאתננה מותר כיון שלא היה ברשותה בשעת הביאה – והבא נמי לא היתה עבודה וזה ברשותו בשעת פריעת המעות. ומשעם רביא לא היה לאסור, דאיתן דבי רבי ינאי היה להם תבואה בביתם, וסאכא בסאכא מותר ביש לו. **אלא** דהיי קאמר נתן לא ואחר כך לא עליה אתננה מותר – פירושו: דכגון דאמר לה "חליך טלה מעכשיו", ובשעת ביאה חתא נגמרת מתנתה. ופריך: ולחיול עלה איסור אתנן למפרע משעה דידיה לחו ומסיק: כשקדמה דהקריבו קודם הביאה. ופריך: דהיי דמי בשאמר לה לחיך טלה מעכשיו, איחא לשון אמר לה? אי דאמר לה "קני מעכשיו" – פשיטא דמותר. דהא ליתיה בשעת ביאה. אבל לשון גירסת הספרים "מתנה הוא דהייב ליה" קשה קצת, דהא לא מתנה הוא, שהרי אמר לה לכשתבעל חתא נגמרת כדפרישתי. ובתמורה (כט, א) נמי אינו בספרים. ואי רסנין ליה נפרש כן, כמו מתנה הוא, כיון שהקריבו כבר.

אלא

ליחול עליה איסור אתנן למפרע – שהרי מתחלה על מנת ביאה נתנו לה. קני מעבשיו – קודם ביאה – פשיטא דמותר, דאף על גב דעל מנת ביאה יחביה ניהלה, כיון דמקמי ביאה יחביה ניהלה – לאו שכר ביאה הוא. ואי מצטרף לך קני מעבשיו – הלכך, איצטרף מתניתין לאשמעתין דאף על גב דאמר לה לא ניקט לך עד שעת ביאה, כיון

להדר אמר לה: אי מצטרף לך קני מעבשיו –

- היה לה מנת דבם כי שקלתה ואקריבתיה.
- בין דאמר פר – (כתוספתא) ובמתניתין.
- דקידושין פבור קמא (ב.ב.ב.) בפלה ח. כל
- כמה ידיהי לה הוי אתנן, דמהשתא קניתיה.
- בפלה פהם – כי יחיה לה לאחר זמן לאו אתנן
- הוא, דהשתא הוא דקנייה (ליה) ולה. גי – לאו
- בר משיכה, דכי כתביא משיכה – בישראל
- כתביא "או קנה מיד עמיתך". הא קנייה (ליה)
- [לה] – מהשתא קודם ביאה, ודכיי קרי ליה "בא
- עליה ואחר כך נתן לה?" ואי לא שקליה – ביום
- פלוני באתנך. הלכך בא עליה ואחר כך נתן
- לה הוא. ומיהו, הואיל ומשעת ביאה שווה
- אפוחיק, ועמד בחצירה – חיל עליה אתנן.
- מתיב רב ששת – לרבי ינאי. לפועליו ולחמירו
- גוים אמר עמי הארץ.

לא

אבל הקדישתו לא! – דרבי אליעזר גופיה קא מיבעיא ליה: מאי? מיפשט פשיטא ליה לרבי אליעזר דהקריבתו דוקא, אבל הקדישתו לא, דהא אותיה בשעת ביאה. או דלמא הקריבתו פשיטא ליה, והקדישתו מספקא ליה? תיקו. בא עליה ואחר כך נתן לה – אתננה מותר. ורמיננה: בא עליה ואחר כך נתן לה, אפילו מכאן עד שלש שנים – אתננה אסור! אמר רב נחמן פר יתחק אמר רב חסדא, לא קשיא: הא דאמר: "התפעלי לך בפתלה זה", הא דאמר לה: "התפעלי בפתלה" סתם. וכי אמר לה "בפתלה זה" מאי הוי? הא מחסר משיכה! – בווזה גויה, דלא קניא במשיכה. ואיכעית אימא: לעולם בווזה ישראלית, וכגון דקאי בחצירה. – אי דקאי בחצירה, בא עליה ואחר כך נתן לה? הא קניא לה! – לא צריכא, דשויה ניהלה אפוחיק, דאמר לה: אי מיייתנא לך וזוי מכאן עד יום פלוני – מוכר, ואי לא – שקליה באתננך. מתיב רב ששת, אומר אדם לחמירו ולפועליו: "לכו ואכלו בדוניה זה", "צאו ושתו בדוניה זה", ואינו חושש לא

אלא דאמר לו ליהוי גבך – כלומר, לא תקני עד שעת ביאה, והלכך לא הוי פשיטא דליהוי מותר, מאחר שנלה בדעתו שלא תקנה עד שעת ביאה. ומשום אתנן נמי ליכא, דהא אמר לה: אי צריכא לך קני מעבשיו. אל דלמא השתא מיהא קאי בעיניה – ואף על פי שאין אתנן חל על המוקדשין, דכתיב "לכל גדר" פרט לגדר, משא גבי חרובא דאיתיה בשעת ביאה חל איסור אתנן למפרע משעה

ידיהי לה, ואו לא היה הקדש. והא מחסריא משיכה – פירוש: ואפילו לרבי יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות, הבא גבי אתנן לא קנו, דבר שהפקיעו חכמים דאין קניית מעות קונה ואוקמהא אבשיכה – גם ממנה הפקיעו, ואין כאן אתנן כלל. ולא דמי להדיא דפרק "החוב" (בבא מציעא מה, א.) נתנה לטותי, מעל – ששקניא מוכר, דכיון דמעל חן התורה נמי יפקיע המעילה ממועות הקדש. בווזה גויה – לא קניא במשיכה, ורביי שמעון בן לקיש משני, דאמר: לעמיתך במשיכה הא לנו בבסם, דאילו לרבי יוחנן – אית להו גויה במשיכה. ומשום דרב חסדא אית ליה פרק "החוב" (בבא מציעא מה ב.) כרבי יוחנן, הדר משני שניווי אחרינא דלרבי יוחנן לא תקשי. בגון דקאי בחצירה – דלא תאמר: לשיני תרובתא בטלה זה, הא דקאי בחצירה הוא דלא קאי בחצירה ויש לומר: דניחא ליה לאוקמה בטלה סתם, אפילו קאי בחצירה עטליאס אחריש, אף על פי שאינו יכול לזכותה לטובתו של חשוק, אפילו לא שם אתנן חל אפילו למאן דאית ליה בריהא אלא על המבורר בשעת ביאה. ואינו חושש לא משום שביעית – פירש בקונטרס: שזא ימסור דמיס להלו לומר שחשוד על שביעית. ולגבי אן מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ, ופרך הכי מדקאמר ב"צאו ואכלו ואני פורע", אלא כי פקיע דמי איסורא קפרי, ודקריא דמי שביעית ואף על פי שכבר אכלום – הבא נמי דבי רבי ינאי כי קפריע דמי שביעית הם. וקשיא: מי חזקין לשנות פירות שביעית ממשע ויון נסך, שהטעם מפני שגורא במאכל לפועליו דבר שאינו מעושר או יין נסך, הבא נמי הריע לו לפרש שנאכל שביעית לפועליו ונמצא פורע חובו מדמי שביעיתו ועד תקשי לרב ששת דמפרש טעם הברייתא משום דמי פירות שביעית, ולמא אורי הביעור איירי, ואיסורא משום דנתנה מפירות שביעית האיסור, דומיא דיון נסך דהוי טעמא משום דנתנה מין נסך. אי נמי אפילו קודם הביעור, וטעמא חובו מפירות שביעית, שקונה פירות שביעית ומאכלין לפועליה, ולא דמי כלל דרבי ינאי ועד קשה, בסמוך דמסיק: בחנוני מקפיו ומשעבד ליה רכיון דרביה לאפקי קני גיה דרבי גביה, פירוש: דכיון דמקפיו לכעה הבית סמוך עליו, ומשעבד לו בעל הבית לפי שסמך עליו, לכך הוי דמי שביעית, אבל רבי ינאי לא חזו דמקפיו, אלא סבא דרעיהו כולי האי ולא משעבד לו דבי רבי ינאי מהשתא. וכי פריע לוה אור נסך לאו חליפי שביעית ניתנו. וקשיא, דלמדי להדיא דרבי ינאי לאתנן דבא עליה ואחר כך נתן לה, ואוקימנא אפילו עשאו לה אפוחיק ועמד בשעת ביאה בחצירה, ואף על גב דמשעת ביאה אישתעבד לה, ואין להחתי מטעם שאין השיעבוד על טלה זה אלא על נבסוי, ובשיתן טלה זה דכין דרביה רבא כולי האי על דבי רבי ינאי, שאני ההם דחליפין מותרין ואילו חליפי שביעית אסורין אלא דאף על גב דמשעתבד אינו נתפש באיסור אתנן כלל, ואינו הדין דרבי ינאי אף על גב דמשעתבד ועד, לפירושו ועד, לפירושו ועד, לרבי גביה? תיר' תשוב הוא. לא היה לו לחזיק רב משעתבד לכך נראה לרבינו יתחק לפרש: ואינו חושש לא משום שביעית – שפורע חובו מפירות שביעית, שבוך שר לו הדינר, ואין שום חוב מוטל עליו לפרוע אחר שאכלו האיסור. אבל אמר "ואני פורע" חושש משום שביעית, שהוא כאילו לקחם בעל הבית לעצמו ותנעם לפועלי, ונמצא פורע חובו מפירות שביעית. והשתא, אפילו איירי ברייתא לאחר הביעור פריך שפיר: אלמא כי פקיע דמי איסורא קפרי, ואי איתא דבעלמא לא חשיב דמי פירות שביעית כבי האי גונוא שפורע אור שכלו פירותיו מן העולם, אם בבאן אל להו לחשכם כאילו לקחם בעל הבית לעצמו ותנעם לפועלי, והיה אמר אור פורע המעלה לאחר שאכלום ומסיק: ריגמא רב פפא בחנוני מקפיו ומשעבד ליה רכיון דרביה רבא כולי האי על דבי רבי ינאי, פירוש: משעתבד בנכסיו לאלתר כשנתנן פירות שביעית לבני ביתו, דנדי דבתורת רעבות וקבלות מהשעבד להו לעניי, סורב דקאמר – לשיעבוד הדינר קונה בנכסיו שיה דינר, ולא קנין גמור שיכול להקדישו. מעת שקונה הדינר בנכסיו בעל הבית לאלתר כשחן בעין ותנתו לפועלי, הוי ליה מה שקונה בנכסיו בעל הבית דמי הפירות, ולכך חשיב בעל הבית כלוקח הפירות הדיק מחנוני ומאכלין לפועליו בשבוך, ולבסוף כשיתן הדימים לחנוני לפצות השיעבוד מנכסיו הוי דמי שביעית אחרון אחרון נתפש. ואם הוי העניים שלווים מהם דבי רבי ינאי על ידי רבי ינאי בחנוני מקפיו, והיה אמר רבי ינאי לכני ביתו: "צאו ולאו ואני פורע" – היה נתפש באיסור שביעית מה שרבי ינאי פורע להם מטעם זה דפריש. אבל הם לא היו בחנוני מקפיו, ולכאיו לא נמי ומקני לוה שיעבוד בנכסיו לאלתר כשנתנן פירות שביעית לבני ביתו, דנדי דבתורת רעבות וקבלות מהשעבד להו לעניי, סורב עתה זה המתוך שאין משתעבד בערבות אף בקבלתו רק גוף הערב והקבלה, אבל בנכסיו של ערב אין המלוה קונה כלום לאלתר ואפילו שיעבוד. אי נמי, היה טועה בזה שאין שיעבוד בנכסיו ערב אלא במלוה ולוה. אבל אם היה אמר: "נתן לפלוני מנה, או להלוה, ויהא קני לו והוא פטור ממך ואני נתון לך", או ואני פורע לך", שהו כיון מעשה דרבי ינאי דהבא – אין כאן דין ערבות. אף על גב דאמרין בסוף "גט פשוט" (בבא בתרא קט, א.): "נתן לו ונתן לך" אין לו מלוה על מילה כלום, ומשעבד אותו על הערוב, ש"ו, מדלא קאמר "אין לו על זה ועל זה" – לא היה מסיק אחרתיה השתא מהדריא. כי הכי לא אקיד ארעא קר דרבא. ואי אייתי דרבא אורי אמיתיה חלקי טקא, תהלמנו טעמא ונאכל על הערוב ש"ו, אבל חנוני נמי מקפיו מאי מותר כ"ז ותו, חנוני שאין מקפיו מי לא מישתעבד כלומר, וכי אבי נכסיו משעבדין ממש כדן ערב? והא אמר רבא כי קני מידן ערב, וכשהוא

עבודה זרה. השוכר את הפועל – פרק תמישי דף סד עמוד א – מנחות מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) רכס 1
רש"י

אשן תופסין במדקו, דאם כן היכי מייתי ראיא מתחילה מכלאים ליון נסך? אלא דאי בכלאי זרעים מיירי. וכן משמע מדמייית עליה קרא ד"שרך" לא תורע בלאים". והלכך אין להביא ראיא מכאן דכלאים נוהגין בשל וגם, דעל כרחך בארץ מיירי, דאי בחוצה לארץ – כלאי זרעים שרו אף לישראל. ואם כן נבטל לחות דאיתא במאן דאמר אין קני לגוי בארץ ישראל. **סבריה** הא מני רבי עקיבא היא – פירשו: אפילו לרבי עקיבא, דאי לרבנן לחודיה? – מאי איריא עוקרין? אפילו מקיימין שני שרי, אלא אנת "עוקרין" לדברי הכל ואפילו לרבי עקיבא. וכן ירשא דתניא "אין עורדין" – לדברי הכל ואף לרבנן, דאי לרבי עקיבא – ליתני "אין מקיימין", וכל שכן אין עורדין. **רבי** עקיבא אומר אי תרעין – פירש בקונטרס: שעשה להם סייג וגור בקוצים כדי לקיימן, ויפה כוחו, ודאי פרק בתרא דמכות (כא) (ב) מוכיח דרבי עקיבא אית ליה לא שאין בו משעשע אין לוקין עליו, אלא לפירוש העוקר. שפירש "מקיים" בהנחה דכלאים ליגדל בתוך שדורו לוקה, ואית ליה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. ואם תאמר: הויאך סלקא דעתין לחוכיב בלעזקא דהא אומר אי לאו למעוטי תיפלה לפי שרצונה בקיומן כדי להחשכר, מדאסר לקיים? הוה הוה מעשה באיסור שועשה הגור, אבל אלא אין כאן משעשע כלל באיסור! ויש לומר: דמכל מקום מוטעה בשטרא – דדמי למקיים, שדורא עושה מעשה לבסוף כשדורא עוקרה. ודדאי אם אינו עוקר אינו עובר כיון שאין עושה שום מעשה שיהא ניכר בו, אבל עוקר מראה שרצה במה שדורא, ולכן היה אסור – דדמי למקיים, אי לאו טעמא דמעוטי תיפלה. **מודרי** תיורה נשמע לרבי עקיבא – הוא הדין מודרי תיורה היה יכול לחוכיב, אלא ביע לאסוקי מלתייה עד רבי עקיבא דאירי ביה. **מסתברא** כי עבודה זרה ביד גוי מותר. ונראה הטעם: כי מה שעבודה זרה תופסת דמיה – משום דכתיב "חיות זרם מבורה", כל שאתה מזהה ממנו במבורה, ובישראל דוקא נאמר לו לבני נח, דהא דאסרינן לעיל בפרק קמא (יב, א) דמי עבודה זרה – היינו כשדעתו לקנות מן הדמים עבודה זרה, אבל כשבא להתגיר או לפתוע חובו מותר. **זבני** כל כ' מאי דאית לכו וכו' – ומה שלא היה אומר כלם לבטלה בעובדיה ויכולו למוכרה בגרות – לפי שהיה דעתם למכור שלימה ביוקר לעובדיה. ודא דאמרין לעיל פרק "רבי ישמעאל" (נג, א); מכרה לעובדיה לא בטלה – שאני הכא, כי דרעיתיהו לא יאנינו אינם חוששין בה ובטלה, ולא הוה דמי עבודה זרה. **ודלמא** שאני התם כיון דרעיתיהו לא יאנינו ודאי מבטל להו – הקשה הרב רבי אלעזר: תינת עבודה זרה דשויא בה ביטול – הוה יכול למכור והוי הדמים מותרין, אלא מיון נסך דלא שייך בה ביטול, ואפילו הכי קאמר להו: זבני כל מה דאית לכו – ואם כן תפשוט בעיני, דהא משמע מתוך הבריתא דירשאל שנושה בגוי שמכור

עוקרין עמו, כדי למעוטי את התפילה. סבריה; **הא מני** – רבי עקיבא היא, דאמר: המקיים בכלאים – לוקה, דתניא: המקנש והמחפה בכלאים – לוקה, רבי עקיבא אומר: אף המקיים. מאי טעמא דרבי עקיבא? אמר קרא: "שרך לא תורע בלאים", אין לי אלא זרע, מקיים מנין? תלמוד לומר: "לא בלאים". ואילו למעוטי תפלה – שרי? לא, הא מני – רבנן היא. אי רבנן, מאי איריא עוקרין? אפילו יקימי נמי שפיר דמי! – הכא במאי עסקינן – בגז דקא עבד בתנא, ורבי יהודה היא, דאמר: ליתן להם מתנת חנם אסור. – מדרבי יהודה נשמע לרבי עקיבא, לאו אמר רבי יהודה: אסור ליתן להם מתנת חנם, אבל למעוטי תפלה שפיר דמי. לרבי עקיבא נמי, אף על גב דאמר רבי עקיבא: המקיים בכלאים לוקה, למעוטי תפלה שפיר דמי. ותו לא מידי. הדרו יתבי וקמבעיא להו: דמי עבודה זרה ביד גוי, מהו? מי תופסת דמיה ביד גוי או לא? אמר להו רב נחמן: מסתברא, דמי עבודה זרה ביד גוי מותרין, מדהנהו דאיתו לקמיה דרבה בר אבבה, אמר להו: זילו זבינו כל מה דאית לכו ותו איתגייירו, מאי טעמא? משום דקסברי: דמי עבודה זרה ביד גוי מותרין. – ודלמא שאני התם, דכיון דרעיתיה לא יאנינו ודאי בטלה! אלא מהכא: ישראל שהיה נושה בגוי מנה, ויכר עבודה זרה והביא לו, יין נסך והביא לו – מותר; אבל אם אמר לו: "המתן לי עד שאמכור עבודה זרה ואביא לך", יין נסך ואביא לך" – אסור. מאי טעמא? משום דהוה ליה כי רוצה בקיומו. – וכי רוצה בקיומו כהאי גוונא מי אסיר? והתנן: גר וגוי שירשו אביהו גוי, גר יכול לומר לו: "מול אתה עבודה זרה ואני מעות", "מול אתה יין נסך ואני פירות", אם משכאן לרשות הגר – אסור! אמר רבא בר עוביאל: מתניתין, בעבודה זרה המתחלקת לפי שררה. – חנינ עבודה זרה, יין נסך מאי איתא למימר? – בהרם דרבייני. – והלא רוצה בקיומו שלא ינבנו וישלל יאכבר! אלא אמר רב פפא, וירשת הגר קאמרית? שאני וירשת הגר, דאקילו בה רבנן, גזירה שפא וחוור לקלקול.

תניא
"עבודה זרה ואביא לך", יין נסך ואביא לך, אלמא דין אחד לשניהם. והשתא ליכא למתלי טעם ההיתר משום ביטול, דדא בין נסך לא שייך ביטול! יש לומר: דלעולם היה פשוט לזון היתר יין נסך יותר מדמי עבודה זרה, דחמיא איסורא. **אבל** אם אמר לו זמון ואביא לך אסור – רבינו יצחק היה מוקדם מזה הלשון "המתן לי", כלומר: אינך יכול לפירע ממקום אחד, וצריך אתה להמתין עד שאמכור – או הוא ודאי אסור, דרוצה הוא בקיומו, כגון שאין לו ערב ממנו, ואף אין לו נבסיה אחרים שיכול ליקח יבול מזה עליהם. אם יש לו ערב, או שיכול לפירע ממקום אחר – אין אמירתו של יין מועלת כלום, דאם לא כן כל גוי יוכל להפקיע חובו מן ישראל. תניא

אבל עוקרין – להשליכן לאיבוד, ואף על גב דרוצה בקיומן שלא יעקרו מואליהן עד שיעקרים הוא. סבריה – האי דקתני עוקרין. אפילו לרבי עקיבא דאמר המקיים בכלאים לוקה – דאם זרען אחר, ובא זה ועשה לזון סייג וגור כדי לקיימן – לוקה, אלמא אסור להיות רוצה בקיומן. המקנש והמחפה – לאחר זרעיתו חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים. לוקה – דהיינו נמי זרע, דמה דרכו של זרע לעמוד פרי מבין, הא נמי לצמוח פרי מבין. תלמוד לומר לא בלאים – כלאים דהרבעה קא דריש. מדסבר כלאים דילא תרביעי? גבי שדה, דרשינן נמועד קטן ב, ב: "כלאים שדך לא", מולא תביב "בהשדך לא תרביע כלאים ולא תורע שדך בלאים" שמע מינה "שדך" וכלאים? דלעיל נמי דרשינן, ומשמע דמוחזיר הכתוב שלא יהו כלאים בשדה, ואילו עוקרין שרי למעוטי תפלה. אף על גב דרוצה בקיומן עד שיעקרו הוא אי ירוע שוכר. רבנן הוא – דלמא איכפת להו אי חסור בקיומן, אבל יין נסך דאסור להיות רוצה בקיומן, דירשאל מצוה לבטל עבודה זרה ותשמישיה, אימר לך דאסור. ומאי איריא עוקרין – מדאצטרך למשיירי. משמע דהוה רוצה בקיומן דמיעוט תיפלה הוא שרי, אבל קיום גמור אסור, ואי רבנן – אפילו קיום נמי שרי לעולם רבנן היא – והאי דאצטרך למשיירי עוקרין – לאו משום אסור הכיף בקיומן, אלא משום איסור מתנת חנם, ורבי יהודה היא דאמר בפרק קמא (עבודה זרה כ, א) אסור ליתן להם מתנת חנם, ואשמעינן דלמעוטי תיפלה שפיר דמי, ולא מוקשינן: ונהי נמי דרבי יהודה היא, מדרבי יהודה דשרי איסור ידידה גבי מיעוט תיפלה, נשמע לרבי עקיבא דשרי נמי איסור קיום משום מיעוט תיפלה, וגבי יין נסך נמי משום מיעוט תיפלה שרי ותו – ליכא לאקשושי מיניה. דמי עבודה זרה – גוי שמכור עבודה זרה, דמיון מה דן בהנאהו ותו איתגייירו – בואו וחתגייירו, דלאחר שתגייירו אסור למכור לכס עבודה זרה שבידם, אלמא, כי מבין ליה בחיותו של שרי להחיותה בה כשדורא גר. בשלל להו מקיום – וגוי מבטל עבודה זרה, הלכך דמיא מותרין דדא בטלו. מותר – אלמא, דמי עבודה זרה ביד גוי מותר. מאי שנא רישא ב? – בענין איפשות, מידו משמע דהוה ירשא כו' מפני שרוצה בקיומה – עד שימכרנה הגוי, מול אתה עבודה זרה – אלמא דגר רוצה בקיומה, שלא תשבר עד שישול מידו כנגדה. מותר, המתחלקת לפי שררה – שבידו – שז' וזכב או של כסף, שאם תשבר ויחלקה לשברים, דלא איכפת לגר בשבירתה, יין נסך מאי איתא למימר – דא דאיא אם ישתרב יאבד, וקתני: טול אתה יין ואני מירתו בתיב חתניי – וקתני: איתא

לך, דהייך בלוע בתוכו ופולטו כשדורו במים. גר

עבודה זרה ואביא לך, יין נסך ואביא לך, אלמא דין אחד לשניהם. והשתא ליכא למתלי טעם ההיתר משום ביטול, דדא בין נסך לא שייך ביטול! יש לומר: דלעולם היה פשוט לזון היתר יין נסך יותר מדמי עבודה זרה, דחמיא איסורא. **אבל** אם אמר לו זמון ואביא לך אסור – רבינו יצחק היה מוקדם מזה הלשון "המתן לי", כלומר: אינך יכול לפירע ממקום אחד, וצריך אתה להמתין עד שאמכור – או הוא ודאי אסור, דרוצה הוא בקיומו, כגון שאין לו ערב ממנו, ואף אין לו נבסיה אחרים שיכול ליקח יבול מזה עליהם. אם יש לו ערב, או שיכול לפירע ממקום אחר – אין אמירתו של יין מועלת כלום, דאם לא כן כל גוי יוכל להפקיע חובו מן ישראל. תניא

עבודה זרה. השוכר את הפועל – פרק חמישי דף סד עמוד ב – מותוך מהדורת "אבן מהרש"ל – (שטיינזלץ) רש"י תוספות

תנ"א נמי הכי – פירשו: כמו שמשרץ רב פפא, דירושת גר אקילו בה רבנן. דאילו מירשט דגר וגוי שרשרו דיכול לומר "טול עבודה זרה" ליכא למשמע לזה, דהוא אמנא דבידן הוא מטעם ברידה. אבל מבטריה נשתתפו מייתי שפיר, דהוא אין טעם ההיתר מבט ברידה. דאם כן אף בששתתפו דזה מותר. ומשום הכי, בפרק קמא דקידושין (ו).

(ב) אתר שהוכיח ירושת גר דרבנן מהדיא דגר

וגוי, הוצרך להביא "ונביא נמי דבי" שלא תדחה
1 ואייתו אצל טעם ברידה. **מבטריה** – דפלת
2 מבטל אצל פלח כח מבטל – והא דאמרין כי
לעיל פרק "כל הצלמים" (מב, א) שישארל
3 היה יכול לבטל עבודה זרה של גוי אי לאו
טעמא דלמא מגבה לה חדר מבטל לה –
4 היינו דוקא לרבי בשמנן בן לקיש, ורבי יוחנן
פליג עליה. **איזהו** גר תושב כו' – במסכתא
5 קאמר דהיינו להחיותו. ואם תאמר: והלא מיד
שעבר שבע מצות איני מיתה, דאדחת בני נח
6 היה מיתא כלב עדים והתראו: זה ואלם דכל
זמן שלא דנחו בית דין אינו חיוב מיתה. תדע,
7 דהא אמרין: הניסם לא מעלין ולא מורדין.
8 **אחרים** אומרים כו' – על כרחך "אחרים"
9 דהכא דלא היינו רבי מאיר, דהא פליג עליה.
וכן מצינו בכמה מקומות "אחרים" במחלוקת
10 אצל רבי מאיר, ויש אומרים" אצל רבי נתן.
11 **אין** מפקדין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה
12 שישאל – פירש שרשי: "לעולם מקפיד
13 מגע גוי. והקשה רבינו תם על זה, דאם כן
14 אפילו ליהד נמי לפי שעה עד שילך ברי מיל
או יותר כמו שפירש בקונטרס עצמו היה לנו
15 לדע' כרחק בהודיעו שהוא מפליג מיידי,
16 דאי לא הודיעו אף בגוי מותר, ולאם כן למד
לא ניתוסף למגע גוי דהיגיל בתורתו כיון שאינו
17 מקפיד? לכן נראה לרבינו תם כמו שפירש
18 רש"י והגיה בפירושים שם: ומהך השע"פ
19 שאינו מקפיד, וכתב: אין מפקדין למנן מרובה
20 – דאיכא למיחש לאיחלופי ביון שלו שאסור,
21 בדקתני סיפא: יינו כשמנו. ונראה שרשי" חור בו
מטעם ראשון, שפירש מדגמתי אסור יין כשמנו
22 משמע עתא לאסור כי אם מטעם חתנות, ואי
לא היה מקפיד על מגע גוי היה לאסור אסור
23 גמור. אבל מייחדין אצלו יין – ישראל מניחו
בתורתו עד שילך ברי מיל או יותר, מה שאין כן
24 בגוי, דהא כיון שלא פלח לעבודה זרה לא נגע
25 ולא מנסך. עד כאן הובא כתוב בפירושי. והסיף
רש"י תהיה: ולמגע גוי דאיתא מעלמא בביתו לא
26 חיישין, דכיון דאין לו הנאה בכל אינו מניחו
לגיע, ולאחלופי בזמן מועד ליכא למיחש. ולפי
27 זה הפירוש אין להוכיח בבירור שיהא מותר מגע
28 גר תושב בינו של ישראל להתירו בשבתה. ויש
לישע פירוש הקונטרס ראשון, דאין מפקדין
29 בביתו יין לפי שאינו מקפיד על מגע, שרגילין
הניסם ליכנס בביתו, אף על גב דיינו כשמנו –
30 אלמא שמקפיד על מגע גוי, מדשרי ברבנן
בתורתו, אפילו הודיעו שנפליג ברי מיל או יותר –

גר תושב – אינו עובד עבודה זרה, ובר מיניה של גוי הוא בכל שאר עבירות. אי
נימא אירי ואירי גוי – קאמר, דהא מבטל דראתו של זה, ואף על פי שהמבטל לא
עבד את זו מעולם כי אם שלו הוא עובד. היינו שלו ושל חבירו. וזה וזה **לפער** – זה
יש לו פעור שלו והוא יש לו פעור שלו. ואשמעין רישא דהא מבטל פעורו של חבירו
וזה מבטל פעורו של חבירו, וסיפא אשמעין
דאפילו זה לפער זה למקרוליס מבטל זה
את של חבירו. אלו לא באו בכלל גר תושב
3 שיהו ישראל מצווים להחיותו, שדרי בין
גויים גמורים נצטוו על עבודה זרה ועל שאר
המצוות. כל שאיכיל נבילות – ושאר כל
המצוות מקיים. אין מפקדין אצלו יין בביתו
לזמן מרובה. דאיכא למיחש לאיחלופי ביון
שלו שהוא אסור. בדקתני סיפא: יינו כשמנו.
אבל מייחדין אצלו יין – ישראל מניח בתורתו
עד שילך ברי מיל או יותר, מה שאין כן
בגוי. דהא כיון דלא פלח לו נגע ולא מנסך.
ולמגע גוי דאיתא מעלמא בביתו לא חיישין,
דכיון דאין לו הנאה בכך אינו מניחו לגיע.
ולאחלופי בזמן מועד ליכא למיחש. שפטו
בינו – משמע: שמנו בינו, ולהחמיר
בא. ושפטו מיו הוי נסך אלא יינו – מותר
בהנאה כשמנו. וקודם שחותר השמן באכילה
קא, אבל בשתיא אסור. יינו אין נסך –
דאינו מקפיד על מגע גוי. הרי הוא בגוי
דכיון דלא מל, חשוד הוא לכל התורה.
ליתן רשות – שאינו יכול ליתן רשותו
לישראל אלא אם כן שבר ממנו מערב שבת.
משמר שבתו בשוק – בפרשטתו, ואף על
פי שהוא משומד לחלל שבת בצינעא. נותן
רשות – אם היה פתח ביתו פתוח לחצר
שישאר דרין בה, ושכח ולא עירב עמון
מבטל לזמן רשותו לא חזר. ואם
ביטל – אסור להוציא מבתיהם לחצר,
דהוא לזו מציאן מרשות הביתות לכל
אחד לרשות שיש לזה חלק בה. והבבסי גזרו
שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו. ביצע –
ישראל הנותן רשות אומר: רשותי קניה לך.
זה בטלה ממנו ומציא לחצר. קנה – הנוטל
באמריה בעלמא, בלא מתן מעות. ואין צריך
לזכות – על דילא קנין. קורבנא – ששהיה
לאבירדנא

תנאי נמי הכי: בפנה דברים אומרים – שיש, אכל
נשתתפו – אסור. הדרור יתבו וקמביעניא להו: גר תושב
מהו שיקבטל עבודה זרה? דפלת – מבטל, דלא פלח
ל גר תושב. או דלמא כל דבר מיניה מבטל, והאי
בר מיניה דהא? אמר רבי נתן: מסתברא, דפלח
ל מבטל, דלא פלח – לא מבטל. מיתבי: ישאל
שמעא עבודה זרה בשוק, עד שלא באתה לידו –
אומר לנו ומבטלה, משבאתה לידו – אינו אומר לנו
ומבטלה, מפני שאמרנו: גוי מבטל עבודה זרה שלו
ושל חבירו, בין עובדה ובין שאין עובדה; מאי
"עובדה", ומאי "שאינו עובדה"? אילימא אידי ואידי
גוי – היינו "שלו ושל חבירו"? אלא לאו "עובדה" –
גוי, ומאי "שאינו עובדה" – גר תושב, ושמע מינה:
גר תושב נמי מבטל! לא, לעולם אימא לך: אידי
ואידי גוי, ודקאמרית: היינו "שלו ושל חבירו"! וישא
זה וזה לפעור זה וזה למקרוליס, סיפא – זה לפעור
זה למקרוליס. מיתבי: איזהו גר תושב? כל שקיבל
עליו בפני שלשה חברים שלא לעבוד עבודה זרה,
דבר רבי מאיר. וחקמים אומרים: כל שקיבל עליו
שבע מצות שקבלו עליהם בני נח. אחרים אומרים:
אלו לא באו לכלל גר תושב, אלא איזהו גר תושב?
זה גר אוכל נבילות, שקבל עליו לקיים כל מצות
האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות. מייחדין אצלו
יין, ואין מפקדין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה ישראל,
אכל מייחדין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה גוים. שמנו
כינו. שמנו כינו סלקא דעתך? שמן מי קא הוי יין
נסך? אלא, יינו כשמנו. ולשאור כל דבר – הרי הוא
בגוי. רבן שמעון אומר: יינו יין נסך, ואמרי לה: מותר
בשתייה. תנאי מהאי: ולשאור כל דבריו הרי הוא בגוי;
למאי הלכתא? לאו דמבטל עבודה זרה בגוי? אמר
רב נתן בר יצחק: לא, ליתן רשות ולכפול רשות, ובדתנאי: ישראל משומר שבתו
בשוק – מבטל רשות, שאין משומר שבתו בשוק – אין מבטל רשות, מפני שאמרנו: ישראל
נותן רשות ומבטל רשות. ובגוי – עד שישכור, ביצע? אומר לו: "רשותי קניה לך", "רשותי
מבטלת לך" – קנה, ואין צריך לזכות. רב יהודה שדר ליה קורבנא
לאבירדנא

היינו בשל עצמו, אבל בשל ישראל אינו מקפיד. אי נמי, הא דיינו כשמנו – בידוע שלא נגע בו הגוי. אבל מייחדין יין
בזמן מועד ליכא למיחש למגע גוי, שאין הניסם רגילים ליכנס בתוך החנות. ולמגע עצמו לא חיישין, כיון דלא פלח לא
נגע ולא מנסך. ולגבוי כיון שבע מצות. מיהו, לרבי מאיר, שלא קבל עליו אלא שלא לעבוד עבודה זרה, צריך לומר: אף על פי
שגורו על יינו לא גזרו על מגע ביון של ישראל. אבל רבינו יצחק כתב: מייחדין אצלו יין אפילו בעיר שרובה גוים – פירשו: דמותר מגעו בשתייה. והא דלא תנא בהדיא
מגעו מותר – דברותא קא משמע לך, דההוא בעיר שרובה גוים לא חיישין שמא יגע בו גוי אף על פי שרוב גוים מצוין שם. שיש שאין מניחו אלא לפי שעה, ואין
מפקדין בו. והטעם בדפריש בקונטרס דההוא כתב רבינו יהודה: מעשה היה בגר אחד שמל ולא טבל כטבילא כראוי, ועמד ביום שישאר מים רבים, וטבל שיעה. והתירו
רבנו יצחק בשתייה. כפירושו, דהא גזרו תושב מגעו מותר בשתייה. כל שכן זו שמל וקבל עליו מצות. ואף על גב דאמרין לעיל: בעדים ובני שפחות שישמול ולא טבלו עושין יין
נסך – היינו לפי שאימרו רבן עליהם ואינם מתנייין בלב שלם כדפירש לעיל (גו, א) גבי שיקוע עבודה זרה. ועוד ראינו, דאמרין לעיל (נט, א) גבי גרים שמלו ולא טבלו:
"אז וחבירו על בנידם שהם ממורים", ואף על פי שמסתמא גונעין ביון לא היה מקפיד על יינם, כמו במגזו גרים ושתי ישראל. ועוד, בשל סופרים הלך אתר חזקא בסתם
יינם בשתייה, דהוא דרין במגעו, ואפילו לישנא דקאמר: יינן כשמנו – היינו משום חתנות, אבל על מגעו בשל ישראל לא יקפיד. אף על פי כן לא רצה רבינו יצחק לחקל.
במיתותין

לאבדינא – שם הגוי. מורא – במרחק של וורדים. עינא דבעיא למחוי לכו בישותא – עין המתאחד לראות רעתכם – תעקר, שהרי הקדוש ברוך הוא ממלא כל תאוותכם, שאף שיחתכם מתבררת. ביקורתך – לכבוד לך. ישראל קא מבשר נביא. עין לא ראתה – זולתי עין של הקדוש ברוך הוא את אשר עשה למלחמה לו, לא טראה כבוד וגדולה דוגמתה. ואף על גב – דהעברת חבית לאו לעיתותי ערב. לאחר שנשעל כל זמן שבר פעלתו, אלא קודם גמר זמן שכירתו אמר לו: "העבר חבית של יין נסך", קתני מתינתין; שכרו מותר? בתמידי, ולעיתותי ערב – דכבר נתחייב לו כל שכרו קודם העברת חבית. רבא אמר – לעולם דלא אמר ליה לעיתותי ערב. ולא קשיא – מתינתין דקתני גמא. כגון "העבר לי חבית בפרסותי", ונמצאת חבית של יין נסך בינינו – שדי פרסותא לנחרא. אי נמי לא שקיל מיד גוי, ואינין משרדו, דהא לא שייך שבר החווא חבית בדרי איתך, דכל חווא קא אגרא באפי נפשא. וברייטא – דכי לא אמר ליה לעיתותי ערב הוי כל שכרו אסור – כגון דאמר ליה "העבר מאה חביות במאה פרסות", דכל כמז דלא אבירינא לכולהו לא יזיב לי מדיה, הלכך כולי אגרא שייך ביה. והתניא – בניחווא. סיפא אצטריף ליה – לאשמועינן דאגרא לאו אלינן מקבל ליה, ושרי. לגינו – של יין נסך לאו דרביה לאותוביה, דהכר אגרא לאו עליה מתינתין. ושרי. הכי של אותו הדין – אפילו הוא מהלך שלשה ימים. פי אטרינן ליה – לחמרה: בני ליה, פתח לו שבר ההלך? וכיון דכי לא מותיב לא מנכי, כי מותיב לא אגרא לאו עליה מתינתין. ושרי. הכי דמי – דשוכר מניח עליה מונוט כל הדרך, וחמר אינו מניח אלא מונוט יום אחד. אי דשכיח למונן בדרך הליכתו מוצאין מונוט ליקח כל שעה. מאונא ממוטע למטע, ממוטע יום אחד, כמנ "נטל ועבר תלתא אונין" דסנהדרין.

ביקורתך – פירש בקונטרס: לכבוד לך, לשון "יקר". אבל בתהלים פירש: "ביקורתך" – לשון ביקור, וכן "חזה המזבח" (ומזבח הנחשת) יהיה לי לבקר". ואף על פי שהידר יתירה – מנייה היא במסורת עם ייד של "מי נתן למשיח" כלומר במקורות לך עומדת לשרתך. **מטעמא** דאמר ליה לעיתותי ערב רב – הא דלא מניח מתינתין כרבן שמעון על גמליאל דאמר: ימכר כולו חוץ ממיני יין נסך, ובאן נמי שכרו מותר חוץ ממי חבית – דניחא ליה לאוקמי כרבנן. אי נמי, נמי "מותר" משמע כל שכרו. אי נמי, אפילו רבן שמעון על גמליאל מודי, דהתם אין דרך ליקח יין מן הגוי. והבא דרבי בני אדם ליקח שכר מן הגוי, ויש לאסור כל השכר. וחילוק זה, נמי בירושלמי משמע מוק פירק "בגמלא" (מט, ב) גבי "ארג בו את הבגד". ולפי היתרו דניחא לאוקמא כרבנן ניהא. דלא תיקשי: נוקמה רבבי אליעזר דאת ליה לעליל שי פדיון דבעהה דהוה, ויזיל דאמאי לים מלחא אף בלא זה הוה גורם, וקיימא לן כותיה. ולתירץ האחר נמי של לומר: "שכרו מותר" משמע בלא פדיון. **הא** דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרסות – ובאא הברייטא לא אמר לו כל לעיתותי ערב. דכל כמז דלא אעבידינא לכולהו לא יזיב לי מדיה, הלכך כולה אגרא שייך ביה. כן לשון הקונטרס. משמע, דהא אמר ליה לעיתותי ערב – מותר, ואף על גב שדאמא מותיב חביות שהחנה עמו. וקשה: דמכל מקום שכר האיסור מעורב בכל ההיתור לכן נראה לפרשו: ולעיתותי ערב – שאר השלש קבלנות אמר לו כי, ואשמעינן אתה על פי שלש עשר מונאי חדש, אלא על פי תנאי הראשון הוא מעביר בפרסות לפי חשבון מאה במאה פרסות, וסלקא דעתך שדכל שכר אחד אחר, ונמצא שכרכו מעורב שבר יין נסך – קא משמע לן דשרי, ודהוה ליה ממבכיר ביום של ארבע מאות שכר השלש קבלנות. **הכי** גרס רבנו חם: "שוכר מניח עליה כסתר", מלשון כסתר. וגרס א"ר "כסתר", דרבר פשוט הוא. וכי רבי חסיה ואם תפרש כסותו שניה שיש לו, אם רגיל ללבושה – פשטאן שמונתה, ואם לא להתייר אף על פי שאינו רגיל – היה לו לפרש: אלא "כסתר" גרס, והוא כסת קטנה שישב עליה או נותן תחת ראשו למאסותיה, "ריב" הוא הגדול ששוכב עליו. ודחולס סותים שאמורים לקטן "כר" ולגדול "כסת". וראיה ממסכת תמיד (פרק א משנה א): "איש כסותו בארץ", וכן תנא בבלי (פרק כח משנה ה): כר שעשאו סדין, וכסת שעשאו כסותה. וגם במקרא (ויקראל) "למפתחות כסותו על כל אצילי ידים." "ריב" הוא לשכוב עליו, בדקשטנע פירק "השולח" גיטין (מא, א) רבי שמעון על היה שוכב על מינע אמר: "רביה בריס כרי", וכן אותו רב היה דעירובין (ק, ב) ונעשית כר לבעלה. והא דרביה (בראשית לא): "ותישבם כבר הגמל", אותו "כר" עברי של "עבוס", כדמרתגמנין: "עביטא דגמלא", רחוק פרסא (עומר א) – אותו רב היה גדול כמטות המוצעות לכבוד חבית. **מאונא** לאונא – פירושו: ממוטע למטע, ממוטע יום למהלך יום, כמנ "נטל ועבר תלתא אונין" דסנהדרין. והא דאמרין (בסנהדרין) (צד, ב): עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום – בתרגום אינו חושב כי אם ערים גדולות. והוא ושאר החיל הבאים אחרים עמו עברו עד ירושלים וחלכו הכל ביום אחד, לפי שהיה ממחר להיות שם באותו אחת – שמא מקצת אלו חלכו תחילה ולנו מקצת במקומות הללו, והוא ושאר החיל הבאים אחרים עמו עברו עד ירושלים וחלכו הכל ביום אחד, לפי שהיה ממחר להיות שם באותו היום.

לְאִבְדִּינָא בְּיוֹם אִידֵם, אָמַר: יִדְעָנָא בִּיה דְּלָא פִלְחָ לְעֹבְדָהּ זְרָה. אָמַר לִיה רַב יוֹסֵף, וְהִתְנִיָּא: אֵיחָהּ גֵּר תּוֹשֵׁב? כֹּל שְׁקִיבֵל עָלָיו בְּפִנֵּי שְׁלִשָּׁה חֳבֵרִים שְׂלֵא לְעֹבֹד עֹבְדָהּ זְרָה! – כִּי תִנְיָא הִהִיא – לְהִתְחִיתוּ. וְהָאִמֹר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גֵּר תּוֹשֵׁב שְׁעָרָיו עָלָיו שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֳדָשׁ וְלֹא מִלְּהָרִי הוּא פְּמִין שְׂבֻאוֹמָתוֹ! – הֵחָם כְּגֹן שְׁקִיבֵל עָלָיו לְמֹוֹל וְלֹא מִלְּרַבָּא אֲמַטִּי לִיה קוֹרְבָנָא לְכַר שִׁישָׁךְ בְּיוֹם אִידֵם, אָמַר: יִדְעָנָא בִּיה דְּלָא פִלְחָ לְעֹבְדָהּ זְרָה. אָזֵל אֲשֵׁרֵי דִיתִיב עַד צֹאנִיָּה בְּוֹרְדָא וְקִינָן זִנְוֹת עֲרוּמוֹת קְמִיָּה, אָמַר לִיה: אֵית לְכוּ כִּתְיָא גְּוִינָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי? אָמַר לִיה: דִּידִן עֲדִיפָא מְפִי מִהָא. אָמַר לִיה: טָפִי מִהָא מִי הֵנָּה? אָמַר לִיה: אֲתוּן אִיפָא עֲלִיכֹו אִימְתָא דְמִלְכוּתָא, אֲנָא אֲנִי לֹא תִיְהִי עֲלֵן אִימְתָא דְמִלְכוּתָא. אָמַר לִיה: אָנָּא מִיָּהא מֵאִי אִימְתָא דְמִלְכוּתָא אִיפָא עָלִי? עַד דִּיתִיב אָתָּא הֵהוּא פְּרִיסְתָּקָא דְמִלְכָּא, אָמַר לִיה: קוֹם, דִּקְבְּעִי לָךְ מִלְכָּא! כִּי נִפְקִי וְאֹזִיל, אָמַר לִיה: עֵינָא דְבְּעִי לְמִיְהוּי לְכוּ בִישׁוּתָא תִּפְסַק, אָמַר לִיה רַבָּא: אֲמֹן, פִּסַּק עֵינִיה דְבַר שִׁישָׁךְ. אָמַר רַב פִּפִּי, אִיבְעִי לִיה לְמִימְרָא לִיה מִהָא קְרָא: "בְּנֹת מִלְכִּים בִּיקוֹרֵיהֶן נִצְבָּה שֹׁגֵל לִימִינֶהּ בְּכֶתֶם אֹפִיר". אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, אִיבְעִי לִיה לְמִימְרָא לִיה מִהָכָּא: "עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים וְלֹחֵד גְּעָשָׂה לְמַחֲבֶה לּוֹ". "שְׁכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עֲמֹו מִלְּאִכָּה אֲחֵרָת". וְאֵף עַל גַּב דְּלָא אָמַר לִיה לְעִיתוֹתֵי עֶרֶב. וְרִמְיָנִי: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְלְעִיתוֹתֵי עֶרֶב אָמַר לוֹ: "הַעֲבֵר חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ מִמֶּקוֹם לְמֶקוֹם" – שְׁכָרוֹ מוֹתָר; מְטַעֵם דְּאָמַר לִיה לְעִיתוֹתֵי עֶרֶב – אֵין, כּוֹלֵי יוֹמָא – לֹא! אָמַר אֲבִי: כִּי תִנְן גַּמִּי מִתְּנִיתִין – דְּאָמַר לְעִיתוֹתֵי עֶרֶב תִּנְן. רַבָּא אָמַר: לֹא קָשִׁיָּא, הָא דְאָמַר לִיה: "הַעֲבֵר לִי מֵאֶה חֲבִית בְּמֵאָה פְּרוּטוֹת", וְהִתְנִיָּא: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל, וְאָמַר לוֹ: "הַעֲבֵר לִי מֵאֶה חֲבִית בְּמֵאָה פְּרוּטוֹת", וְנִמְצָאת חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ בִּינְיָנִי, שְׁכָרוֹ אֲסוּר, "חֲבִית חֲבִית בְּפְרוּטָה", וְנִמְצָאת חֲבִית שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ בִּינְיָנִי – הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהֵבִיא עֲלֵיהָ יַיִן נֶסֶךְ – שְׁכָרוֹ אֲסוּר". אָמַר רַב לִמְה לִי הֵינָּה יְרִישָׁא? סִיפָא אֲצִימְרִיקָא לִיה: שְׁכָרָה לִישֵׁב עָלֶיהָ, אֵף עַל פִּי שְׁהִינָן גַּמִּי לִינִי עָלֶיהָ. שְׁכָרוֹ מוֹתָר. לְמִימְרָא, דִּלְגִּין לֹא דִינָא הוּא אֹתוֹתוֹבִיָּה. וְרִמְיָנִי: הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר שׁוֹכֵר מִנֵּה עָלֶיהָ כְּסוּתוֹ וְלִנְיָנִי וְמוֹזוּנוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹתוֹתוֹ, מִפָּאן וְאִילָךְ חֲמוֹר מַעֲבֵב עָלָיו; חֲמוֹר מִנֵּה עָלֶיהָ שְׁעוּרִים וְחֵבן וְמוֹזוּנוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹתוֹתוֹ, מִפָּאן וְאִילָךְ שׁוֹכֵר מַעֲבֵב עָלָיו! אָמַר אֲבִי: נְהִי דִלְגִּין דִּינָא הוּא אֹתוֹתוֹבִיָּה, מִיָּהא אִי לֹא מוֹתִיב לִיה, מִי אֲמִרִין לִיה: נָכִי לִיה אֲנָא דִלְגִּינָתוֹ? הִכִּי דְמִי? אִי דִשְׁכִּיחַ לְמוֹנֵן – חֲמוֹר נָמִי לַעֲבֹב, וְאִי דְלָא שְׁכִיחַ לְמוֹנֵן – שׁוֹכֵר נָמִי לֹא לַעֲבֹב! אָמַר רַב פִּפְא: לֹא צְרִיקָא, דִּשְׁכִּיחַ לְמִסְתַּר וְלְמוֹנֵן מֵאֲוָנָא לְאֲוָנָא; חֲמוֹר דְרִפְיָה לְמִסְתַּר וְלְמוֹנֵן, שׁוֹכֵר לֹא דְרִפְיָה לְמִסְתַּר וְלְמוֹנֵן. אֲבֹהֶה דְרַב אֲחָא בְּרִיה דְרַב אִיקָא הוּהוּ

דסנהדרין. והא דאמרין (בסנהדרין) (צד, ב): עשר מסעות נסע אותו רשע באותו היום – בתרגום אינו חושב כי אם ערים גדולות. והוא ושאר החיל הבאים אחרים עמו עברו עד ירושלים וחלכו הכל ביום אחד, לפי שהיה ממחר להיות שם באותו אחת – שמא מקצת אלו חלכו תחילה ולנו מקצת במקומות הללו, והוא ושאר החיל הבאים אחרים עמו עברו עד ירושלים וחלכו הכל ביום אחד, לפי שהיה ממחר להיות שם באותו היום.

עבודת דוד. השוכר את הופעל – פרק חמישי דף סה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן שראל – (שטינזולץ)" רש"י תוספות

כ"ק טרם בהתירא קא טרם – פירש רש"י: דין נסך לא הוי עד דמטיין לקרקעיתו דזיקי דידהו. ווא ואלא מיתרס העליין בהנאה בנצוק – כרבן שמוען כן וגמליאל לקמן (עו, א), דאמר: יין בימך כרלו חוץ מומי יין נסך שבו, וקימאי לן כוותיה. ואפילו היה נשאר יין משלהם בתוך בליהם, אין לאסור של מעלה בנצוק ולומר שטרם באיסורי הנאה. ולדברי רבינו הם דפסק נצוק אינו חבור

1 לא קשיא מדיד. ולקמן (עב, א) בשמעתין ונצוק נאריך בעורת השם יתברך. אי נמי, מיירי הכא

2 שהדיוק בלחם יפה. שאנו יין נסך עד שיגע

3 פריסדכן – פירש רבינו תננאל: של חרס, כדים ריקים. ולשמו יבקעו שניהם כולי האי לא חיישין. ואם היו מבוקעות אסורות – בירושלמי

4 מפרש דמייירי ענבים המחוברים לסתור – אבל אם ניטל העוקץ הן כמבוקעות מפני נקב הנשאר

5 בובנו. הכ"ר גרסין בסדר המשנה: יין נסך שנפל על גבי ענבים ידיוהו חסם ומזרות, ואם והיו

6 מבוקעות אסורות. ומעשה בביתן בן זנון שהיה מביא גרוגרותו, ומהעשה בביתן בן זנון שהיה

7 כנון חומץ שנפל לגריסים בו' גוי שהיה מעביר בו עד כאן לשון רבינו שמואל. ולפי זה צריך

8 לומר: כמקשה בגמרא: מעשה לסתור – אבל נפילת יין ענבים קאי, דגרוגרות דמו למבוקעות.

9 אבל לספרים דגרסי במשנה: נפל על גבי תמרים ותאנים אם יש בהם בנותן טעם אסור ומעשה בביתן בו, ופרקי' בגמרא בפשטות: מעשה לסתור – דפרקי' מגרוגרות לתאנים, ומשני דין

10 על גבי גרוגרות נותן טעמא לפגם. וקשה, שהיה לו לומר: חסורי מחסרה והכי תתנא: במה בדברים

11 אומרי – כמורים ארבע דטעמא דרבה רבא ביכשת נותן טעם לפגם הוא, ומעשה בו, ובספר רבינו

12 תם לא היה גרס ליה. אית"ביה רבא רב ר' לויא דרבא – כי האי פירכא פרכה רבא בר לויא

13 לרבא כי הוה איתא ארבע דטעמא דרבה רבא בפסחים (מ, ב) דשרייה רבא לזבוגי לגוים, ודור ביה רבא. צריך לומר שאמר שני המעשים אלו הקשה לו,

14 אך התלמוד קבע פירכא על שניהם, כי אין נכון לומר שטעם רבא וכן פתגמי. והכ"ר שאבד

15 בו כלאים – ואם תאמר: וליבטל ברובא. כדפרקי' בשילהי תמורה (לד, א) גבי שער בכור ושער

16 נזיר שארג בבגד, ושם היה בטל אי לאו דמוקי לה בשופותיה שהוא דבר חשוב ולא בטל ודליר

17 הדבר רבינו יוסי בר יוחנן: דשאני כלאים, ודבר עיקר אין אוסרין אלא על ידי עירוב, שהרי

18 שניהם דותר, לכך אוסר עירובן ולא בטלי. ואם תאמר: ודבר שער חבל, בכל אחד לדור שר

19 ועירובו אסור, ואפילו בכל חבל חסורי חסור "כל הבשר" (חולין קה, א) טפת חלב שנפלה על

היה שפיר להו חסרא לגוים, ואילו מעבר להו מעברא, ויהבו ליה גולפי באגרא. אתו אמרו ליה לאמי, אמר להו: פי קא טרם – בהתירא קא טרם.

2 - והא רוצה בקיומו, דלא נצטרו ויקי' – דמתני' בהדיהו; אי נמי, דמיתו פריסדכן בהדיהו. - והא

3 קא מעבר להו מעברא, דקא טרם באגרא! - דאמר ליה למבוארי מעברא, אי נמי, דנקיטי ביה קימרי' משנה יין נסך שנפל על גבי ענבים - ידיוהו והן

4 מותרות, ואם היו מבוקעות - אסורות. נפל על גבי תאנים או על גבי תמרים, אם יש בהן בנותן טעם

5 - אסור. ומעשה בביתן בן זנון שהביא גרוגרות בספינה, ונשתברה חבית של יין נסך נפל על גביה, ושאול לחכמים והתירום. זה הכלל: כל שבהנאתו

6 בנותן טעם - אסור, כל שאין בהנאתו בנותן טעם - מותר. כגון חומץ שנפל על גבי גריסין. גמרא מעשה לסתור? חסורי מחסרה והכי קתני: אם נותן טעם

7 לפגם הוא - מותר. ומעשה נמי בביתם בן זנון שהיה מביא גרוגרות בספינה, ונשתברה חבית של יין נסך נפל על גביה, ורבא מעשה לפגי חכמים והתירום.

8 והוא פרי דחיישי דנפל עליה חביתא דין נסך, שרייה רבא לזבוגיה לגוים. איתביה רבא בר לויא לרבא: בגד שאבד בו כלאים - הרי זה לא ימפרנה לגוי, ולא יעשנה מרדעת לחמור. אבל עושה אותו

9 תכריכין למת מצוה; לגוי מאי טעמא לא? דלמא אתי לזבוגיה לישראל, הקא נמי אתי לזבוגיה לישראל! הדר שרא למיטחינהו ולמפרניהו ולזבוגינהו לגוים שלא

10 בפגי ישראל. תנן: יין נסך שנפל על גבי ענבים - ידיוהו ומותרות, ואם היו מבוקעות - אסורות; מבוקעות - אין, שאין מבוקעות - לא! אמר רב פפא: שאני חיט, הואיל ואנב צירייהו כמבוקעות דמין.

חמרא

הר"ר זה לא ימכרו לגוי - דוקא אבר גורנין שמא ימכרו לישראל, וכן לא יעשו מרדעת לחמור שמא יקרה בעדו ויחברו עליה. אבל בכלאים דהיי ליתא למיחש מידי, כדתנן במסכת כלאים פ"ק ט' משנה ד': מרדעת החמור והחריצי המת אין בהן מושל כלאים. דברן בהצעת, כגון מרדעת החמור שהיו יושב עליה, ודברן, דמכרין בפרק קמא דבריה (יד, ק) "לא יעלה עליך" אבל לא אתר חמור לחריצי חתחקין, אבל בהעלאה אסור, כדתנן: ולא יעלה על כתפו אפילו להביא עליה חובל. והצעה צריך נמי ליהדר שלא יתא בשרו גוגע בהם. ואף על פי שהצעה נמי גורר חכמים אפילו עשר מעצות זו גב זו וכלאים תחתיהם. ויורה שמא תיכרך נמא על בשרו, מכל מקום חבא לא גזר. אבל עיקר אותו תכריכין למת מצוה - והוא זכין ללא אבר, כדתנן במסכת כלאים (פרק ט' משנה ד') שבהתאי. ואם תאמר: לא יאכל לרש"י כדאמרין פ"ק ציצית פ"ק "החלכל" (מנחות מא, א); והדיא שעתא דאי רמינן ליה מושל עליה לרש, פירוש: באותה שעה שיקברוהו ויטילו בו ציצית מושל עליה לרש, שיהא חסורי חסור ויחבר ויחבר חסור ויחבר חסור. ועל פי ספרים החיצונים אנו נוהגין כפי דברי רש"י. ורבי הורדה היה מומר דהייא מרדעת (מא, א) אליבא דשמואל, דאילו לטעמיה דאית ליה אין מצות בטילת לעתיד לבא, נמצא כשענמדו הצדיקים בלבושיהם היו בלא ציצית יש כאן עבירה. והא דתלי טעמא ב"לועג לרש" לפי שכל יתן טעם דהעומדים יש להן, ואם כן הן לועגין שאין חושבין בו' הוא אינו יכול לעשותו. ושמואל מוקי דך הדבא כדברי רבי ינאי ולא שרי אלא לסתור, אבל לקובר בכלאים אסור מעשה דפרשיתיה. ולפי זה החילוק נראה מנהגיהם שאנו מסויר: החיצית מטליתו מחמיר, דקימאן לן כרכי יוחנן דפלגי ארבי רבי ינאי ושרי אי לא לקובר, ולטעמיה דאית ליה מצות טטלות. ועוד כמין למנהגיהו מבססת מנחות (פרק יב) שעה אבא שמואל: התייר תכלת מפתיליו. ועל פי ספרים החיצונים אנו נוהגין כפי דברי רש"י, כגון: "לא יאכל משה" בלילי הענייה, ובמגילה (לא, א) תנינן: קללות וברכות. ורבינו יצחק היה מחלק: לראשונים שהיו להם בחייהם, דהוו ודחיי במצות ציצית כל ימיהו, אי לא רמינן הדיא שעתא הוי לעג, כלומר: לא קימנו. אבל היתרא דלא דחיי ציצית בלילי האי, ארביה, אי רמינן הוי לעג לומר: שקיים ולא קיים. ואפילו לאותן שקיימין אין לחטול, שלא לבייש האחרים. כדאמרין במסכת נדה (נא, א): בראשונה היו מטבילין על גבי נדת מתות ויהו חיות מתיבייח, התקינו שיהו מטבילין חבל. ולמפרניהו ולזבוגינהו לגוים שלא בפגי ישראל - ואין לחוש שמא יאכלו הגוים וישראל בקערה אחת כל אחד פתחו. (כדאמרין) (דוכתבנין) פרק א' עממיהן" (עבודה זרה, הל' דלא חמירא פ"ג גוים דממאי שמוות בעתוהו, כיון דלא שכיחא לאו הוינן למידי. מכלל

חמרא עתיקא - טעמו ניכר בענבים. חמרא חרתא - בנותן טעם, וכל הויא דאימרא
נותן טעם ואין טעמו ניכר, הוה שיעורא בששים. חלא דחמרא, וחלא דשיכרא -
חד דאיסור וחד דהיתר. חמרא דחייבי וחמרא דשערי - חד דחולין וחד דתרומה,
ונפלי חד לתוך חד וכל זמן כמיני במשנה - לקמן פסקין דלאו הלכתא הכי,
אלא אפילו מין במינו בנותן טעם, חרץ מטבל
ויין נסך. תבלין שנים ושלשה שמות והן מין
אחד או שני שלשה אסורין. ומצטרפין - הכי
גרסינן במסכת ערלה: שלשה שמות והן מין
אחד, כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך,
או מין שלשה ושלשה שמות יש להן - אסורין,
ומצטרפין - אם נפלו לקדידה וכלי בזה כדי
לחבל ולא בזה כדי לחבל, וכצטרפו ותיבילו והן
של איסור - מצטרפין לאסורה. ואמר חזקוני:
הבא דקאמר מין שלשה ושלשה שמות להן
מצטרפין, אף על גב דהלתא מיני ניתו בשמא
נמי לא שות. במיני מתיקה עסקין - שכולן
טעמן מתוק, ומשום הכי מצטרפין, ולטעמן שוה
למתק בהן הקדידה. ורבא אמר לך הא מני
רבי מאיר חלא - ואף על גב דלא שוה לא
בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין, דחוקיה
ליתא. חלא שפיל חלא חמרא - חלא דאיסור
לגו חמרא דהיתר - דברי הכל בנותן טעם,
דכי נפיל לגויה לא הוי דמי ליה לא בריחא
ולא בטעמא, שאין חמץ במטל ריח החומץ עד
שנתערב לחובו, ולא החומץ במטל ריח הדין
משום דרובא חמרא. אבל חמרא לגו חלא -
משעה שהגיע לאויר הכלי נחפץ הדין בריחו
לריח החומץ, וקודם שנתערבו זה שוך בריחו,
ריחה

מַעְמָא אֱזִילִין? דִּתְנִינָא: תַּבְלִין, שְׁנֵים וּשְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת וְהֵן מִין אֶחָד, או מִין שְׁלֹשָׁה - אֶסְרוּרין
וּמִצְטְרְפִין; וְאִמְרוּ חֻקֵּיהֶּ: הֵבֵא בְּמִינֵי מַתִּיקָה עֲסָקִין, הוֹאִיל וְרֵאוּן לְמַתֵּק בְּהֵן אֶת הַקְּדִירָה. אִי
אִמְרִית בִּשְׁמָא בְּתַר מַעְמָא אֱזִילִין - כּוּלִי חַד מַעְמָא הוּא, אֱלָא אִי אִמְרִית בְּתַר שְׁמָא אֱזִילִין,
הֵא שְׁמָא לְחוּד וְהֵא שְׁמָא לְחוּד. - וְרַבָּא אָמַר לָךְ: הָא מִנֵּי? רַבִּי מֵאִיר הֵיא; דִּתְנִינָא, רַבִּי יְהוֹדָה
אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מִנָּן לְכָל אִיסוּרִין שְׁבִיתוּרָה שְׁמִצְטְרְפִין יְה עָם וְהֵן שְׁמֵאֵיהֶן "לֹא תֹאכַל
כֹּל תוֹעֵבָה", כֹּל שֶׁתִּיעֲבֹכִי לָךְ הָרִי הוּא כָּבֵל תֹּאכַל. חָלָא לֵגו חֲמֵרָא - דְּבָרִי הַכֵּל בְּנוֹתוֹן טַעַם;
חֲמֵרָא לֵגו חָלָא - אֲפִי אֱמֵר: בְּמִשְׁהוּ, וְרַבָּא אֱמֵר: בְּנוֹתוֹן טַעַם. אֲפִי אֱמֵר בְּמִשְׁהוּ,

מכילל דרישא בנותן טעם עסקין - שי שדחי מפרשים דכל איסור דהוי במשנה
אמרין ביה נותן טעם לפגם מותר, דהא אין לך טעם בטל יותר ממשוה באלף.
הוא הדין נותן טעם לפגם. ומפרש כאן: מכילל דבנותן טעם - דלכך מותר בשאין
בהנאות בנותן טעם, דאי במשדה - הכא אפילו בנותן טעם, ואין איסור אמאן, ולא דייק
הא אלא ממדפליג בסיפא דבחי מכילל דרישא
בנותן טעם, דבדחי איירי ממתיתין. ועוד, דמשדה
מין במיני אין הטעם בטל כלל אפילו באלף כיון
שחטעם שוה, דלא לפגם הטעם בטל. ובחמיץ
בפסח, לספרים גרסינן "בדחי" כרב (פסחים) ל
א) אף על גב דשכל במינו איסור במשדה אף
על פי שחטעם טיט, דכל מקום אין לאיסור טעם
לפגם, שיהא איסור טפל חמור מן העיקר, דשלא
במינו אינו איסור אלא אטו מינו. אלא ודאי אין
חילוק, דכל נותן טעם לפגם מותר. תבלין של
שנים ושלשה שמות אסורין ומצטרפין - פירש
חזקוני: אם נפלו לקדידה ולא בזה כדי לחבל
ולא בזה כדי לחבל, וכצטרפו ותיבילו והם של
איסור - מצטרפין לאסורה. וקשה: דלפירושו
משמע דהיא מלתא דאין, לישנונא דברייתא
משעה דרבי מנינא הוה פירש רבינו שמואל
בן מאיר: "דאסורין" דקאמר - רוצה לומר אסורה
העיסא או הקדירה בנתינת טעם, "ומצטרפין" -
דבר: יכש לאיסור ואפילו בלא נתינת טעם. כגון
שנפלו לתוך חולץ מין בן מאתיים בטל אחד
מן האיסורין - אפילו יכש לאיסור על שדה
בו מאתיים מן השנים. ואם תאמר: אמאי תני
תרייהו "אסורין ומצטרפין" ליתני "מצטרפין"
לחוד, ושפיר שחטעמיהן תרייהו בין בלח בין ביבשו
ויש לומר: דאיה רות תני, הוה אמנא דרבי,
שמעון דפליג בסיפא - בתרייהו פליג, בין
לחצטרפו לנותן טעם בקדירה בין לחלעתה באחד
ומאתים. משום הכי תני תרייהו, לאשמועינן
לדבי שמוען לא פליג בנתינת טעם לקדירה, אלא
מודה דמצטרפין (כדחוי) וכדחוקיה, דאף על גב
דלא הווי על תערובת דמאי, אפילו יכש קאמר:
שאינן שאר ותכלין דלשעמא עבדי ולא בטלי,
והא דטעמא לא בטלי, אלא כביט למאכל דלא
כלל, אלא דלא בטל כדון שאר איסורים, אבל
בטל דאי שפיר כי דיעינן דאי דנתבטל הטעם,
כגון ביורה גדולה. תבלין של שנים ושלשה
שמות והם מין אחד - רבי רש"י: כגון פלפל

לבן פלפל שחור פלפל ארוך, והם מין אחד וכולן קרוין פלפלין. או שלשה מיני תבלין, כגון פלפל וכמון וקמחון. וקשה על זה, דבמסכת נרלה (פרק ב' משנה י') קתני סיפא, רבי שמעון אומר: בין שלשה שנות והם מין אחד, בין שלשה מינים והם שני אחד, אינם מצטרפין. ולפירושו הקונטרס פירש ד"דמעות' לישן שם משום, שלשלא שלשה שנות המין אחד משכחת לה כדברא שלשה מינים והם אחד חייב חמש חטאות, והבי פירושו לה, תבלין של שנים ושלושה שנות – כגון פלפל דכלאים ופלפל דערלה ופלפל דתרומה. דתלתא איסורין וכולן מין פלפלין נשך' (כבא במעטא דע) ודפקר' "ומקבל" כבא במעטא דקד, ב'! לבן נראה, ד"דמעות' דקמא דהינן שני דאסורי, כמנ' דכל מין השא והז' בסוף פסוק "דחורק" (שבת דף קב, א) גבי שי אוכל אכילה אחת וחייב עליה חמש חטאות. והבי פירושו לה, תבלין של שנים ושלושה שנות – כגון פלפל דכלאים ופלפל דערלה ופלפל דתרומה. דתלתא איסורין וכולן מין פלפלין הם. או שלשה מינים – פלפליים וקמחון ושאר מינים, וכולם איסור אחד. והשתא נראה, דמשכחת שפיר שלשה מינים והם שני אחד, כגון מאיסור אחד, פירושו: תרומה או מעילה או מכלאי הברס. וכן במשע דירושלמי, דנה פקח שני דמסכת ערלה: דתרומה ותרומה מעשר ודחורק' והבבסי' מצטרפין לו עם זה. וקמא עול דכלבא: לרבי שמעון נצטרב, דאמר על גב דאמר רבי שמעון אין שני שנות מצטרפין, מודה דאין שני שנות מצטרפין, כגון שכלם שני שנות. משמע בהרי"ד רשומות' ד"דמעות' ד"דמעות' אמר לא מצי נמי רבי נאצי היא – אמר תלמי: אמר כן נמי אייתי' מיני' מתיקא' דאמר חזקיה: אפילו בלא מיני מתיקא נמי מצטרפין, משום דביב' מה שתיעבתי לך' כו'! ופירש רש"י: דאין הכי נמי, אלא דרבא ליתא לדחוקיה דמוקי על גבייני מתיקא דוקא. ולא נראה, דאם כן אין הלה בחוקיה, דמפליג רבא עילויא דהוא בריהא, ובשבת סוף פרק "רבי עקיבא" (פס', ב) משמע שהללמוד תופס עיקר דא דחוקיה. דקא פריך ההם, דהתנן: תבלין של שנים ושלושה שנות כו' ואמר חזקיה מיני מתיקא שנו כאן! מרדא פריך תלמודא ממיילתיה דחוקיה, שעב מינה דחלבה כמותה. לבן נראה: לרבא נמי דמוקי על גבייני נאצי איתא לחוקיה. ואף על גב דאמר רבי נאצי: לא איסורין שבתורא מצטרפין ואפילו בלא מיני מתיקא, משום דדרש' כו' – דני מילי כשהאסורים בעין, ואז' דאמר מצטרפין חזקיה דני מילי חזקיה נאצי ודא חזקיה נאצי שוים במתיקא. אבל כשהם מעורבין בתבשילם, שאינם בעין, כי הדיא דתבלין שנים ושלושה רב ומיירי שמתבל בהם בקדיה – אפילו רבי נאצי מודי לחוקיה דרדקא בבניי מתיקא מצטרפין כיון שהם שוים למתא הקדיה, אבל אם אינם שוים בבניי מתיקא – לא מצטרפין, כיון שאינם שוין בתניתה שכן בקדיה. שהו רב למתא ורב לחזק. **כל** שתיעבתי לך כו' – ואפילו למאן דאמר לאו שכלכלתא אין לוקח עליה מילי כגון עליון ולובלין ומפך מיכל' אשר עשה מנפן היין, וכן דא ומובשל בחמי שבתיה דמפכין מיכ' אם לא על אש, אלא כיחא דהמאי דקשה שכל דא לברו, כגון בלב איסור דעלמא. אי חזקין נאצי מהבא מצטרפין – לא חשבינן ליה לאו שכלכלתא. ו**רבי** אמר בנותן טעם דריחיה חלא וטעמא דמרא חמרא – תבלין חלא וטעמא דחמרא. ורבי יוחנן אמר: דריחיה חלא וטעמא דחמרא – חמרא (ברכ כהנא) וברכא: ויש לומר: דההם איכא לישנא חמרא, ודרומא מנהי בתרא צו, א' דריחיה חלא וטעמא דחמרא – חלא, ורבי יוחנן אמר: דריחיה חלא וטעמא דחמרא – חלא, ורבי יוחנן אמר: דריחיה חלא וטעמא דחמרא – חלא, ורבי יוחנן אמר: דריחיה חלא וטעמא דחמרא. איכא:

עבודה זרה. השוכר את הפועל – פרק חמישי דף ט עמוד ב – מותוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

בת תיחדא – פירש הקונטרס: נוקבין נקב במגופת חבית להדיח. מידו לשון "בת" קשה. ופירש רבינו חננאל: שיש קנה שקוע תוך החבית ובוטל חוץ, ומניחין לתוך קנה קטן כמין דר ומניחין דרך אותו דר, ומשום דלא נקט "בת". וגם יש לישב פירושו רש"י שבתוך אותו קנה נקב משלוב במגופת חנונין קנה קטן ומניחין דרך אותו קנה, ומשום הכי

- קרי לה "בת". גוי' בדישראל שפיר דמי – וקא
- משמע לן דלא גורנין אטו ישראל בדגוי דאסר
- אביי. ישראל' בדגוי רבא אמר מותר – צריך
- לומר דמריי' שאין הגוי נותן לו שבר ולא מחזיק
- לו טובה, דחוקת טובה נמי חשיבא הנאה, ונמצא
- משתכר באיסורי תנאה. **אביי** אמר אסור ריחא
- מילתא היא – וחשבין לא כפי כשותה. אבל אין
- לומר לחשבין נהנה, דאם כן מאי פריך רבנא
- של תרומה שבנסב ריחו בפת של ישראל? שאני
- תרומה דשריי' לישראל בתנאה שאינה של כלו
- כי היא דלא לזכבא אמר ריחא, דמריי' שאין חסוק
- יש שראת את התנור דאם כן לזה התרומה. אלא
- שכחן חסוק. אלא ודאי הכי פליגי, אי חשבין
- כשותה או לא. וטעמא דרבא דלא חשיב ליה
- כשותה, לפי שדריח נכנס בפניו מוקף, והקלקול
- רבה על החתוך, ושרי, כדאמר רבא קמנא דחולין
- (ה, א) גבי סכין של עבודה זרה מותר לשחוט
- בו משום דקלקולו רבה על תקונו. אבל וילוף
- של יין נסך ודאי אסור, הדוויא הנהגה
- כדאמרין פירק פסחים דפסחים (א, ב): שנים מורה
- בסלע ומזולתא פלג בשתיים. אבל כשתיה ודאי
- לא נחשבין ביה לזילוף, מהמתירין פירק קמא
- דפסחים (ב, ב) לולף היין של תרומה טמאה, ואי

ריחיה חלא – יין זה סמוך לעירובו היה ריחיה חלא וטעמיה חמרא, ובתר ריחיה אוליגן, וכשתשרבו דחה ליה מין במינו. בת תיחדא – נקב נוקבים במגופת חבית להדיח את היין, לבדוקו אם יכול להתקיים. להדיח גוי בייך ישראל שפיר דמי. הפת מותרת – לזרים. שאין בה טעם כמון אלא ריח כמון – ואי משום דרוסוק לא איכפת לן, דתרומה אין איסורה איסור הנאה. רבי מאיר אוסר – לפי ששאבה את ריח היין. לרבא – דאמר לאו מילתא היא – ודאי על כרחיה כתנאי אמרה למולתיה, ודאי רבא הכל היא, דהא רבי מאיר אוסר, וליכא למימר איסור אלא משום ריחא. לאביי – דאמר: מילתא היא. לימא כתנאי היא – מי אמרין רבי יהודה לית ליה דאביי, או דלמא לעולם אית ליה, וטעמא דרבי יהודה הכא – דקסבר אין ריח היין נכנס בפה, אבל בבת תיחדא דריח נסך נכנס בגוף מודיי דברי

שפסוקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת – הפת מותרת, לפי שאין טעם כמון אלא ריחא כמון. – ואביי? שאני התם, דמיקלא איסוריה. אמר רב מרי, כתנאי: הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין של תרומה – רבי מאיר אוסר, ורבי יהודה מותר. רבי יוסי מותר בשל חיטין ואוסר בשל שעורים, מפני שהשעורים שואבות; מאי לאו בהא קמפילגי, דמר סבר: ריחא מילתא היא, ומר סבר: ריחא ולא כלום הוא? לרבא ודאי תנאי היא, לאביי מי לימא תנאי היא? – אמר לך אביי: לאו מי איחמר עלה, אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: בפת חמה וחבית פתוחה דברי

כשתיה שבת היה ליה שותה תרומה טמאה שבמיהא. אלא וילוף הנאה לתוך הוא חדשיי, ומיתסר גבי יין נסך. ולא דימא לבת תיחדא שדריח יוצא דרך הנקב ונכנס בחוץ בגופו ומוקף, אבל וילוף הריח מתפזר. **רבא** אמר מותר ריחא לאו מילתא היא – פרק "כיצד צולין" (פסחים ע, ב) פליגי נמי רב ולוי בריחא גבי בשר שמן שצלאו עם בשר נבילה, רב אסר ולוי שרי, היתם תניא כותיה דרב. ופירש שם רש"י: ואף על גב דתניא כותיה דרב דאסר, מכל מקום הלהב כלוי דשרי, משום דרבא סבר כותיה הכא גבי בת תיחדא. והלהב כרבא לגבי אביי, ופסק כן רש"י פרק "כיצד צולין". לא נראה, דהתם קאמר דעבדא בדהא ביניתא דאיטווא בהדי בירא ואסריה דאמר מפרקא למיכילה בכותחא, ומעשה רב, וגם מר בר אשי אוסר שם אפילו במילתא, והלהב כמותר רב מותר. ועוד קשה דאי פליגי אביי ורבא אלף בחפלות. כדכר ולוי, אם כן הוה ליה לאסוריה פלוגתיהו תתון לן נראה, דרואי הלהב כרב דהתם ריחא מילתא היא, והלהב כרבא נמי גבי בת תיחדא דריחא לאו מילתא היא. ואביי נמי דהבא דאמר ריחא מילתא היא, אמר לך: אנה דאמרי אפילו כלוי דאמר התם ריחא לאו מילתא היא, דשאני הכא שדוה נהנה ומריר מן האיסור היין עצמו, הלכך הוי לגמרי כאילו שותה מן היין עצמו, אבל התם אינו אלא ריח האיסור נכנס בתוך הדיוטר הדוא אוכל את הדיוטר, ובהא אפילו אביי מותר דריחא לאו מילתא היא. ורבא נמי דאמר ריחא לאו מילתא היא, דשאני חמך שדריח מוקף לו לפי שבנסב בגופו, ולכך אמר דריחא לאו מילתא היא. הלכך בין רבא ובין רבא נמי דאמר מר בר בין כלוי דהתם. וחשאה ודאי שוכא גונו דריחא, ודאי חזוק בשבולן – פת חמה וחבית פתוחה, דאסור לכולי עלמא. וריח בשר – פלוגתא דרב ולוי, וקיימא לן כרב. וריח דבת תיחדא, וקיימא לן כרבא. למטה מהם – פת חמה וחבית פתוחה, או פת חמה וחבית מגופה. והמותר לכולי עלמא – פת חמה וחבית מגופה. ולענין ריחא, דהתם הלהב כרב דאמר ריחא מילתא היא – הני מילי בתנורים שלחם שדיו קטנים, והוא הדין תחת מחבת שלנו שקורין תרפי"ד בלעו שאופין תחתיה הפשטי"ד. כמו כן ריחא לאו מילתא היא, אבל בתנורים גדולים שלנו אין לחוש לריחא, ובכלב שדיו דאם פי התנור סתום. ואין לחוש אם אפוי פשטי"ד של בשר עם טריט"א של בגינה בתנור אחר, רק שלא יגע דהו בא, ולא דאי מילתא היא. ופירשו: כגון פשטי"דא של בשר ודלא אין בחפלות. כדכר ולוי, אם כן, אם שמוניתא האיסור על אדמוריה פלוגתיהו פל"ח בלע – אסור ליתן היתר עלה כל היתם. מידו כשיאניה בת יומא מותר להשתכר בו לבתחלה, ולא גורו שאינה בת יומא אטו בת יומא אפילו לבתחלה, כיון דלא אפשר, שדרי הגוי לא ישמע לו לעשות מרדה חרישה בכל פעם ופעם שישפך עליה של איסור. אבל אם יצא שמוניתא האיסור דגבילה ונעץ להיתר או תחת היתר – אסור. ואם תאמר: אמאי לא הביא פרק "כיצד צולין" גבי פלוגתא דרב ולוי ההיא דבכון של תרומה דרבא בלדחוריה. כמו שחביבי בשמעתין? ויש לומר: משום דלא רמי לריחא, דהתם מיירי בריחא דפטס כגון בשר נבילה, ולכך אמר רב דריחא מילתא היא, דרואי האי מופסא היא. אבל גבי רבא, כשהוא מותר ולא פטום – אפילו רב מורה דריחא לאו מילתא היא. ועל הנה חזקין בשמעתין באחת מן הדמוצות באברעה דערה, לא מכיעאי קודם שחשע ומותרות האחרות, לפי שבעל בששים כמו חמץ בלבוש, אלא אפילו אחר ששעת מותרות האחרות, משום דהו חמץ בלבוש, חמץ בלבוש אלא במונא איה במשורה דעז זמנו משום דהיינו בשבעה ימים של הפסח. וכן משמע בפסחים בפרק "כל שעד" (ל, א) דקאמרין לשם: חמץ כשהוא לאחר זמנו בנותן טעם, אפילו לרבי יהודה דקאמר: חמץ כשהוא לאחר הפסח בלאו, והוא הדין לאחר ששעת חמץ אותה מצה נכון לאסור. ואם אפוי דמוצת בשבעה ימי הפסח ונמצאת חטה וחמץ באחת מן – כולן אסורות. ובתנור גמי יש לאסור, דאף על גב דהתם חמץ ריחא לאו מילתא היא, מכל מקום דהו דטעם ליכא מכל מקום משדו בעלמא איכא, ואפילו בשמעתין אפילו נחלשו מאתמול, משום דיש שבת עציץ בפת חמה שבת הנאה דעציץ בתוך הפת, ודאי דתניא חמץ בשבולין כן תרומה ואפה בו את חמץ האיסור, ולא אסורין כמין שבת עציץ אלא דקאמר תנאה דברפרישות. ומקצה מותר" (בבא מציעא, א, ב) הנהר שמוקף כלפיי ערלה ואפה בו את הפת – אסורה למאן דאמר ייש שבת עציץ בפת? ויש לומר: דלא שייך לאסור שבת עציץ בפת אלא דוקא באיסורי הנאה, משום דיש שבת עציץ בפת חמה שבת הנאה דעציץ בתוך הפת, וחשיב בתוך העציץ. הלכך התם גבי ערלה דאסור בהנאה אסורין מהאי טעמא. אבל הכא בתרומה. דרואי מותרת בהנאה לזרים – אין לאסור משום ייש שבת עציץ בפת. ודחיי, דהמאיר: המכשיל בשבת, בלבוש – יאכל, במיד – יאכל, ואמאי בשוגג יאכלו כל העצים בשבת מוקצים אפילו נחלשו מאתמול, שיש שבת עציץ בפת. אם כן בשבולת הפת שנתאם שם העצים – יש שבת ואוכל מוקצה! אלא דאי בדרישות, דלא אסורין כמין שבת עציץ אלא דקאמר תנאה דברפרישות. ומקצה מותר" (בבא מציעא, א, ב) הנהר שמוקף כלפיי ערלה ואפה בו את ביום טוב, דאין לאסור משום דשמו העצים שנתאם בתוך נחלשו היום ומוקצים הם, דמה בכך? הא פרישית דלא אמר ייש שבת עציץ בפת רק לענין איסורי הנאה. ואם משום שמו טהור חזקין היום וגם גילוש – אין בכך כלום. כן דומיקרא דפירוש חזקין וזקין רשין לכוסי. מיהו, דבלבנת גידולת חשיב לזו גילוי כשחשון ביום טוב. מיהו, רבי יחיאל היה נוהג היתר ברב, וגם בשבת יש שמתיירין ליקח פת חמה מן הגוי משמעה דברפרישות. אמנם בשם ימים של חמץ וישנה שבת מורי שיש אסורין, לפי שלפעמים חשקציך נמשך עד ארבעה חשנה ויכולין לקצור ביום טוב של ראש השנה לאפות ביום טוב שני. וכן להדיחיה בשני ימים טובים של ראש השנה. **שם** חמץ שפנל לתוך הגריסין – שקשה: וכי עד השתא לא אשמעתין רוחין טעם לפגם מותר? הא מרישא שמעינן ליה ויש לומר: דקא שמענן לך, דאף על גב דנפל לתוך הגריסין צונגין משביח כדאמר בגמרא, אפילו הכי לתוך גריסין רוחתין שרי, דלא גורנין אטו צונגין. אמר

הלכה יא מתני' לא יאמר לה הרי כתבתיו מנחת ליד על השלחן אלא כל נכסי אהראין לכתבתיו גרשה אין לה אלא כתובה החזירה הרי היא בכל הנשים ויש לה כתובה:

גמ' ביצד הוא עושה בונים ומגרש ומחזיר והיא שוברת לה כתובתה אמר רבי יוסה לאדדין היא מתניתא או שוברת לו כתובתה ר' זעירא בשם רב המנונא בנסה וגרשה והחזירה אם חדש לה כתובה כתובתה על נכסיו ואם לאו כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי יוסי בי רבי בון בשם רב הסדא מתניתא אמרה בן המגרש את האשה והחזירה על מנת כתובתה הראשונה החזירה סוף דבר עד שייכנס ויגרש ויחזיר דרבא אתא מימר לה אפילו בנסה וגרשה והחזירה אם חידש לה כתובה כתובתה על נכסיו ואם לאו כתובתה על נכסי בעלה הראשון רבי זעירא בשם רב המנונא ארוסה שמתה אין לה כתובה שלא התרה להנשא לשוק שלא תאמר יעשה כמי שגירש ויהא לה כתובה לפום בן צריך מימר אין לה כתובה בראשונה היתה מנחת כתובתה אצל אבותיה והיתה קלה בעיניו לגרשה וחזרו והתקינו שתהא כתובתה אצל בעלה אף על פי בן היתה קלה בעיניו לגרשה וחזרו והתקינו שיהא אדם לוקח בכתובת אשתו כוסות וקערות ותמחויים הדין דתנינן לא יאמר לה הרי כתבתיו מנחת על השלחן אלא כל נכסי אהראין לכתבתה חזרו והתקינו שהיא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו שמתוד שאדם נושא ונותן בכתובת אשתו והוא מאבדה היא קשה בעיניו לגרשה והוא התקין שמעון בן שטח שלשה דברים שיהא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו ושיהו חתונות הולכין לבית הספר והוא התקין ממאה לכלי זכוכית לא בן אמר רבי זעירא ר' אבונא בשם ר' ירמיה יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלם גזרו ממאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית רבי יוסי אמר רבי יהודה בר טבי רבי יונה אמר יהודה בר טבי ושמעון בן שטח גזרו על כלי מתכות והלל ושמאי גזרו על טהרת ידיים רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי לוי כה היתה חלכה בידם ושכחוה ועמדו השניים והסבימו על דעת הראשונים ללמדו כל דבר שבית דין נותנין את נפשם עליו

[דף נ"א ע"א]

סוף שהוא מתקנים בידם כמה שנאמר למשה מפיני ואתייא כמאן דמר רבי מנא (דברים לב) כי לא דבר רק הוא מקם כי הוא חייכם ואם רק הוא מקם למה שאין אתם יגיעין בו כי הוא חייכם אימתי הוא חייכם בשעה שאתם יגיעין בו:

פרק ט

הלכה א מתני' הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך הרי זה אוכל פירות ואם מתה יורשה אם בן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך שאם מכרה ונתנה קים כתב לה דין ודברים אין לי עליו ובפירותיהן אין אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינה יורשה רבן שמעון בן גמליאל אומר מתה יורשה מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל:

גמ' רבי יוחנן בשם רבי ינאי בשלא פנס אבל אם פנס אין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה אומר רבי יוסי בי רבי בון מלתייה דרבי חייא האומר ידי מסלקות מן השדה הזו ורגליי מסלקות מן השדה הזו לא אומר ולא פלוג אמר רבי אבון בר חייא קומי ר' זעירא מתניתא אמרה בן שאין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה דתנינן תמן מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר את שדהו וכתבה הראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך השנייה מוציאה מיד הלוקח הא הראשונה לא אומר ליה כל גרמא אמרה שאין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה אלא כאן אפילו השנייה לא תוציא מיד הראשונה ולמה אין הראשונה מוציאה מיד הלוקח

[דף נ"א ע"ב]

שכן היא כותבת לו כל ערר שיש לי בשדה זו אל יהי לי עמך כלום כתב לה וכתבתה לו בשם שאינו מאבד זכותו כך אשה אינה מאבדת זכותה כתב לה מן האירוסין ומן הנשואין פלוגתא דבית שמאי ובית הלל על דעתון דבית שמאי תמכור על דעתון דבית הלל לא תמכור רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ונפלו לה לאחר מיכן מהו ויש אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו אמר רבי בון בר חייא קומי רבי זעירא מוכותו את למד חיובו אלא לא כתב לה שנייה אין לו אכילת פירות הוי מוכותו את למד חיובו רבי לוי בר חיתא בעא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך העתידין לפול ליה מה הו ויש אדם מתנה על דבר שאינו בעולם מכרה פירות מחוברין לקרקע רבי אחא אמר במוכרת פירות תלושין אמר רבי יוסי במוכרת אחד מעשרה בקרקע רבי זעירא רב יהודה בשם רב הכותב שדה מתנה לאשתו אינה מוכרת פירות אמר ר' זעירא

[דף נ"ב ע"א]

מתניתא אמרה בן איליו הן פירי פירות מוכר פירות ולקח קרקע והוא אוכל פירות רבי אימי בעא איליו אחר כותב לה יש לו אכילת פירות הוא שכתב לה לא כל שכן לא אמר אלא כותב אכל מוכר לא מה בין כותב מה בין מוכר עילה היתה רוצה להכריח מזונות מן האשה ניהא על דעתיה דר' יודה בשכתב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירות אין לו אכילת פירות אפילו כתב דין ודברים אין לי בשדה זו ובפירותיה אין לו אכילת פירות ניהא על דעתיה דרבנן בשכתב דין ודברים אין לי בשדה זו ובפירותיה יש לו אכילת פירות אפילו כתב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן יש לו אכילת פירות נישמעניה מן הדא דמור רב זעירא רב יהודא בשם רב הפותב שדה מתנה לאשתו אין לו אכילת פירות אמר רבי זעירא מתניתא אמרה בן איליו הן פירי פירות מוכר פירות ולקח קרקע ואוכל פירות מפיון שכתב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן לא ככותב שדה מתנה לאשתו הוא את אמר לא פירות ולא פירי פירות הוי לא שנייה על דעתיה דרבי יודה בשכתב דין ודברים אין לי על שדה זו ובפירותיהן בשכתב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן בין שכתב דין ודברים אין לי בשדה זו ובפירותיהן יש לו אכילת פירות רבי ירמיה בשם רב הלכה כרבי שמעון בן גמליאל

[דף נ"ב ע"ב]

אבל לא לענין דברים הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אם מתה יורשה אבל דברים שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על הכתוב בתורה תנאו בטל בתנאי גוף אבל בתנאי ממונ תנאו קיים וזה תנאי ממונ הוא ולמה אמרו תנאו בטל שבסוף הוא זכה בהן ר' אימי בשם רבי יוחנן בדין היתה שאם מקרה ונתנה שיהא מקרה קיים שבסוף הוא זוכה בהן ולמה אמרו בטל שלא תהא אשה מוכרת נכסים משל בעלה ואומרת שלי הן רבי יוסמינה הנה ליה עובדא ושאייל לרבנן, אמרין ליה: הוי מנכסייך. שאל לרבי שמעון בן לקיש. אמר ליה: עול בנכסייך. ר' ירמיה בעא קומי רבי זעירא היי לון רבנן הא רב הא רבי יוחנן הא רבי שמעון בן לקיש אמר ליה רבנן דר' יוסמינה בעון קומי ר' יוחנן דברי חכמים מתה מי יורשה אליו אחיה יורשין אותה רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא האחין שחלקו אלמנה גזונת משלהן שלא תאמר יעשו כמו שמכרו ולא תהא גזונת משלהן פשיטא מכרו שלהן מכרו רבי ירמיה בעא קומי רבי אבהו בתיב (במדבר לו) אם יהיה חיובל לבני ישראל בשעה שהיובל נוהג הנחלות חוזרות ובשעה שאין חיובל נוהג אין הנחלות חוזרות אדרבה אתא מימר לך אפילו בשעה שהיובל נוהג והנחלות חוזרות ירושת תורה אינה חוזרת ר' הלל בר פזי בעא קומי ר' יוסי

[דף נ"ג ע"א]

מכר הוא ומתה היא אמר לו מכרה בטל. לאב שמכר בחיי בנו ומת בנו, מכרה היא ומת הוא. אמר ליה מכרה קיים לאב שמכר בחיי בנו ומת בנו רבי חייה בר מריה בעא קומי רבי יונה מכרה לבעלה מהו אמר ליה מדאמר חזקיה הלכה ברבי יודה הדיא אמרה מכרה מכר תני האומר ינתנו נכסי לפלוני מת פלוני לפלוני מת הראשון ינתנו לשני מת השני ינתנו לשלישי מת השני בחיי הראשון מפיון שלא זכה בהן השני לא זכה בהן השלישי אמר ליה כך פרש ר' הושעיה אבי המשנה אחריו לפלוני ואחריו לפלוני אילו אמר מת השלישי בחיי שני מפיון שלא זכה בהן השני לא זכו היורשין ואת אשבתא אמר אחריו לפלוני אחריו לפלוני תני הראשון מוכר קרקע ולקח פירות דכרי רבי רבי שמעון בן גמליאל אומר אין לו אלא אכילת פירות בלבד חזקיה אמר הלכה ברבי אמר רבי מנא מן מה דאמר חזקיה הלכה ברבי הדיא אמרה שאין נותנין לו במתנת שכיב מרע חקא אמר רבי מנא קומי רבי יוסי והדיא אשה מפיון שמוזנותיה על בעלה לא במתנת שכיב מרע היא אמר ליה מוזנותיה על בעלה פראוי לה מאכל משה ומלח והיא בעיא מזבנה ומיכל תרנגולין

[דף נ"ג ע"ב]

הדיא אמרה שאם בקש הראשון מזבנה ומיכל תרנגולין יזבן אמר רבי יעקב בר אחא: תני תפון, קבורה במוזנותיה כמה דאת אמר תפון מוכר קרקע ולקח מוזנות אף חקא מוכר קרקע ולקח קבורה אמר ר' יוסי ואילין דכתבין אין מיתת דלא בגין יהא מדלה חור לבית אביה תנאי קמון הוא ותנאי קיים:

הלכה ב מתני' מי שמת והניח אשתו ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים רבי מרפון אומר ינתנו לכושל שבהן רבי עקיבה אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין שפלן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה:

גמ' רבי יוסי בר חנינה אמר לכושל שבראייתו בגון מלוה בעדים ומלוה בשטר ינתנו למלוה בעדים רבי יוחנן אמר לכושל בגופו הגע עצמוך הוה עתיר בגון אילין דבר אנדראי אמר רבי אחא לכושל בגופו ועני כהדיא קריבתיה דרבי שמואל בר אבא יתבו לה משם כושל אייתי רבי שמעון בן לקיש עבדוי דרבי יודן נשייא ואפיק מינה רבי יוחנן הוה מיסתמיך על רבי שמעון בר אבא אמר ליה מה נעשה באותה העניה אמר ליה אייתי ר' שמעון בן לקיש עבדוי דרבי יודן נשייא ואפס מינה ויפה נעשה אמר רבי ירמיה קומי רבי זעירא אי נאמר רבי יוחנן כדעתיה ורבי שמעון כדעתיה דאתפלגון

הכל מודין שאם טעו בשקול הדעת שאין מחזירין מדברי תורה מחזירין מה פליגין בטעות משנה שרבי יוחנן אמר בטעות משנה שקול הדעת רבי שמעון בן לקיש אמר טעות משנה דבר תורה היא טעות משנה היא טעות זקנים הגע עצמך שפטורין מן השבועה זו תורה וזו אינה תורה:

[דף נ"ד ע"א]

הלכה ג מתני' הניח פירות התלושין מן הפרקע כל הקודם בהן זכה וזכתה האשה יותר על בתובתה ובעל חוב יותר על חובו המותר רבי טרפון אמר יתנו לפושל שבקהן רבי עקיבה אמר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין שפלו צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה:

גמ' רב ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין בצבורין בסורקי אבל אם צברן בביתו זכה לו ביתו רבי יוחנן אמר ואפילו צבורין בתוך ביתו ולא זכה לו ביתו דהנה סבר דאינון דידיה ולית אינון דידיה ואימתי בעל הבית זכה בפרותיו בשביעית רבי ירמיה סבר מימר משיתנם לתוך פליו אמר רבי יוסי אפילו נתנן לתוך פליו לא זכה בהן דהנה סבר מימר דאינון דידיה ולית אינון דידיה האי ארמלתא תפסת אמהתא אתא עובדא קומי רבי יצחק אמר תפסת תפסת רבי אימי מפיק מינה דהיא סברה דידיה ולית אינון דידיה בהדא אילין בני שמי דדמך אבוהון שבק להון אבוהון עז אתא מרי חובה ונסתתה אתא עובדא קומי רבי אבהו ואמר דידיה נסב לא בן תני יורש ובעל חוב שקדם אחד מהן ותפס מוציאין מידו דהון סברין דאינון דידיהון ולית אינון דידיהון אמר ר' יעקב בר זבדי מודה רבי אבהו שאם מכרוה או משכנוה או טילטלוה מפקום למקום ואחר כך בא בעל חוב ותפס מוציאין מידו הגע עצמך שפטורין מן השבועה זו תורה וזו אינה תורה:

הלכה ד מתני' המושיב את אשתו חנונית או שמינה אפטרופיא הרי זה משביעה כל זמן שירצה רבי אליעזר אמר אפילו על פלגה ועל עסתה:

גמ' יאות אמר רבי ליעזר מה טעמון דרבנן אם אמר את בן אין שלום בתוך ביתו לעולם

[דף נ"ד ע"ב]

שברה את הפלים מה את עבד לה בשומרת חנם או בשומרת שחר מסתברא מיעבדינה בשומרת שחר אמרין אפילו בשומרת חנם אינה אם אמר את בן אין שלום בתוך ביתו לעולם:

הלכה ה מתני' כתב לה גדר ושבועה אין לי עליה אינו יכול להשביעה אבל משביע הוא את הירשין ואת הבאין ברשותה שבועה אין לי עליה ועל יורשיה ועל הבאין ברשותיה הוא אינו יכול להשביעה לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאין ברשותה אבל יורשין משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה:

גמ' רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין לא סוף דבר בנכסים שגשגתלטה בהן בחיי בעלה אלא אפילו בנכסין שגשגתלטה בהן לאחר מיתת בעל אין הירשין משביעין אותה תמן תנינן השוכר פרה מחברו והשאילה לאחר ומתה בדרךה ישבע השוכר שמתה בדרךה והשואל ישלם לשוכר רבי הילא בשם רבי ינאי והוא שגתן לו רשות להשאיל לאחרים ותני רבי חייה בן אין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשפיר ולא השואל רשאי להשפיר ולא השוכר רשאי להשאיל ולא מי שהפקד אצלו רשאי להפקיד אצל אחר אלא אם בן נטלו רשות מהבעלים וכלם ששינו את שמירותיהן שלא מדעת הבעלים חבין והשואל אפילו לא שינה חייב אלא בגין דתנינן מתנה שומר חנם להיות פטור מן השבועה והשואל להיות פטור מלשלם ואתא מימר לך שאף על פי שהתנה עמו שהוא פטור שהוא חייב בקש להשביע את השואל נישמעין מן הדא כתב לה גדר ושבועה אין לי עליה אינו יכול להשביעה אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים ברשותה הדא אמרה שאם בקש להשביע את השואל הוא משביעו הדא ילפה מן תהיא ותהיא ילפה מן הדא ילפה מן תהיא שאם בקש להשביע את השואל משביעו ותהיא ילפה מן הדא שאם בקש להשביע את האשה שלא משביעה אמר רבי תנינא לא צורכת מילף תהיא מן הדא ומה צורכה תילף תהיא מן הדא ביי דמר רבי הילא בשם רבי ינאי והוא שגתן לו רשות להשאיל והכא והוא שגתן לה רשות שיהו בגינה אפטרופים אמר רבי יוסי צריך להעלות

[דף ג"ה ע"א]

לו שוכר כל זמן שהיא שכוורה אצלו רבי זעירא שאל לרבי אבונא שאלוה הבעלים ומתה אמר ליה בן אנן אמרין ואפילו אכלוה אמר רבי יוסי בר אבון אכלו שלחן אכלו ר' זעירא בעא קומי רבי יסא חיד עבדין עובדא אמר ליה תרי כל קבל ארבעה ולא עבדין עובדא בסוגיין אמר ליה תרי כל קבל תרי אינון רבי לעזר תלמידיה דרבי תיה רובא רבי יוחנן תלמידיה דרבי ינאי:

הלכה ו: מתניתין: גדר ושבועה אין לי לא לי ולא לירשין ולא לבאין ברשותי עליה ועל יורשיה ועל הבאין ברשותיה – תרי זה אין יכול להשביעה, לא הוא ולא יורשין ולא הבאין ברשותו, לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאים ברשותה. הלכה מקבר בעלה לבית אביה, או שחורה לבית חמיה:

אם לא עשתה אפיטרופא - אין היורשין משביעין אותה; ואם עשתה אפיטרופא - היורשין משביעין אותה לעתיד לבוא, ואין משביעין אותה לשעבר.

גמ' א"ר יונה והוא שעשת אפיטרופא בחיי בעלה אבל אם עשת אפיטרופא לאחר מיתת הבעל היורשין משביעין אותה דו מתניתא לא עשת אפיטרופא אין היורשין משביעין אותה אם עשת אפיטרופא היורשין משביעין אותה לעתיד לבוא ואין משביעין אותה לשעבר איזהו לשעבר משעת מיתה עד שעת קבורה ואמר רבי יוסי אפלו עשאה אפיטרופא לאחר מיתת בעלה אין היורשין משביעין אותה והא תנינן לא עשתה אפיטרופא אין היורשין משביעין אותה אם עשת אפיטרופא היורשין משביעין אותה לעתיד לבוא ואין משביעין אותה לשעבר פתר לה על ראשה ואין על ראשה פתחא רבי יונה ורבי יוסי תריהון אמרין לא סוף דבר בנכסים שנשתלטה בהן בחיי בעלה אלא אפלו בנכסים שנשתלטה בהן לאחר מיתת הבעל אין היורשין משביעין אותה פתר לה משעת מיתה עד שעת קבורה דמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן

[דף נ"ה ע"ב]

משעת מיתה עד שעת קבורה אין היורשין משביעין אותה תני בר קפרא שלא תהא מניחתו והולכת לבית אביה:

הלכה ז מתני' הפונקמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משעבדים מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה הנפרע שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה:

גמ' אמר רבי זעירא כעין שבועת תורה ירדו להן וכתבה לא החזקה בידו לגבות אלא כמי שגִבֵּת מיפן וחילף והוא כתובעה עם השטר של מאתים פרוע והיא אומרת מנה לא תפרע אלא בשבועה תני הפונקמת לא הפוחתת כתובתה ביצד היתה כתובתה מאתים והיא אומרת מנה נפרעת שלא בשבועה מה בין פונקמת מה בין פוחתת אמר רבי חנינא פונקמת בא משא ומתן בנתינת פוחתת לא בא משא ומתן בנתינת דאת אמר תמן עד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה ודכותה ועד אחד מעידה שהיא פחותה לא תפחת אלא בשבועה אמר רבי יוסי בשעה שעד אחד מעידה שהיא פחותה כעד א' מפיש את שנים ואין עד אחד מכחיש את שנים תני יורש שפגם אביו שטר חובו הפן גובה שלא בשבועה בזה יפה פח הפן מפח האב שחבן גובה שלא בשבועה ואב אינו גובה אלא בשבועה אמר רבי אלעזר ונשבע שבועת יורש שלא פיקדנו אבא שלא

אמר לנו אבא שלא מצינו שטר בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ר' הושעיה בעא מתניתא דבית שמאי דבית שמאי אומרים נוטלת בתובתה ולא שותה אמר ר' יוסי תמן טעמא דבית שמאי תביאו בעלי ואני שותה ברם הכא בדין היה אפילו אביו לא ישבע תקנה תקנו בו שישבע בו תקנו בכנו לא תקינו פיון שמת העמדתה את בנו על דין תורה

[דף נ"ו ע"א]

נתחב אביו שבועה בבית דין, ומת – אין בנו גובה. דל בן, מה אנן אמרין? ויש אדם מוריש שבועתו לבנו? אמר רבי אבין: את אמרת: פגם אביו שטרו בבית דין – אין בנו גובה. רב חסדא בעא: בגין דחלף אליו תרתין פסיעתא הוא מפסיד? אלו פגמו חוץ לבית דין – את אמר: גובה מפני שפגמו בבית דין, את אמר: אינו גובה? מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה – אמר רבי יוחנן בשם רבי יצאי: אין פורעין מנכסי יתומים, אלא בשטר שהרפית אוכלת בו. ויש אומרים: אף לכתבת אשה. אמר רבי יצאי: מפני מזונות. אמר רבי מתנה: מאן חש למזונות? רבי שמעון. דרבי שמעון אומר: במזונות הדבר תלוי. מאי פדיון? מפני חנה, מפני שיהיו הכל קופצין עליה לשאננה. ויש אומרים: אף לגולה ולנזיקין. אמר רבי יוסה: אף אנן נמי תנינן תרתיהון. לגולה – מן הדא: אם היה דבר שיש לו אחריות – חב לשלם. לנזיקין – מן הדא: אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזבורית. בני מתניתא: אין נפרעין מנכסי יתומין לנזיקין אלא מן הזבורית. והא תני: 'עמד הבן תחת האב – הנזקין שמין בעדית, ובעלי החוב בבינונית, וכתבת אשה בזבורית'! אמר רבי יוסה בירבי בון: כאן ביתום גדול, כאן ביתום קטון.

[דף נ"ו ע"ב]

הלכה ח מתני' הפונמת בתובתה פיצד היתה בתובתה אלא וזו ואמר לה התקבלת בתבתיך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה לא תפרע אלא בשבועה ועוד אחד מעידה שהיא פרועה פיצד היתה בתובתה אלא וזו ואמר לה התקבלת בתבתיך והיא אומרת לא התקבלתי ועד א' מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים המשעבדים פיצד מכר את נכסיו לאחרים והיא נפרעת מן הקוחות לא תפרע אלא בשבועה מנכסי יתומים פיצד מת והניח נכסים ליתומים והיא נפרעת מן היתומין לא תפרע אלא בשבועה שלא בפניו פיצד חלף למדינת הים והיא נפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה רבי שמעון אומר כל זמן שתובעת בתובתה היורשין משיעין אותה אינה תובעת בתובתה אין היורשין משיעין אותה:

גמ' כיני מתניתא והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה ונפרעין מאדם שלא בפניו אמר רבי ירמיה תיפתר בשטר שהרבית אוכלת בו ובית דין גובין רבית תיפתר שערב לו מן הגוי בהדא אלפסא אמר לרבי מנא אנון עבדין טבות סגיא מנכון אנון כתבין דין מוהמרינ אין אתא טבאות ואין לא אנון מחלטין ניקסייא אמר ליה אף אנון עבדין בן אנון משלחין בתריה תלת איגרינ אין אתא הא טבאות ואין לא אנון מחלטין ניקסייא אמר ליה הגע עצמך דהוה באתר רחיק אנון משלחין בתריה תלת איגרינ הך גוא תלתין וחדא גו תלתין וחדא גו תלתין אין אתא הא טבאות ואין לא אנון מחלטין ניקסייא אמר רבי מתניה והוא שעמד בדין וברח אבל אם לא עמד בדין וברח לית פאן מחלטין אלא מכרזין אשפחת אמר חנן ורבי שמעון אמרו דבר אחד כמה דמר ר' חנן לא תשבע אלא בסוף בן רבי שמעון אמר לא תשבע אלא בסוף כמה דאת אמר הלכה כחנן והכא הלכה כרבי שמעון:

הלכה ט מתני' הוציאה גט ואין עמו כתובתה גובה כתובתה הוציאה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוכרי וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אילו לא ופרעו רבן שמעון בן גמליאל אומר

[דף נ"ז ע"א]

מן הספקנה ואילך אשה גובה בלא גט ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול:

גמ' רבי חייא בשם רבי יוחנן תקורא ערר על מעשה בית דין לא חפל הימינו אמר ליה רבי חייא בר אבא ולא מתניתא היא הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה אמר ליה רבי יוחנן בבלייא מן דגלית לך חספא מן מרגליתא את אמר לי ולא מתניתא היא רב אמר במקום שאין פותבין שטר כתובה אבל במקום שפותבין שטר כתובה מה דהיא מפקה היא גובה חזר ואמר אפילו במקום שפותבין כתובה גובה היא מן רב חיילה מתבה יתיב התיב רבי יוסי והא תני גובה גטה ומטמנת כתובתה וחוזרת וגובה אין שם בית דין באינן דמתון ואין שם עדים הבו בשתלכו להם למדינת הים אין שם אומולוגיאי ולית רב אומולוגיאי אית רב אומולוגיאי כהן דמר אבד פרטיסן עבד חורן אית ליה כההיא דאמר אי אבד פורנא עבד חורין התיב רבי בא דהא תני גובה בגיטה ומטמנת כתובתה ומטמנת עד שימות וחוזרת וגובה אמר ליה רבי יוסה בי רבי בון ולא עליה להביא ראיה שהיתה משמשותו עד שמת רבי זעירא רבי אבונה בשם רב במקום שפותבין שטר כתובה הוא אומר כתבתי והיא אומרת לא כתבת עליי להביא ראיה שכתב ר' חייא בר אבא אשפח פרוזבולא דרבי יונתן והוה פרי מיתן ליה אמר ליה לית אנא צריך ליה ותני בן נאמן הפלוגה לומר שטר זה פרעתי וקרעתי

ר' ירמיה בשם רבי חייה מתניתא אמרה כן מן הספנה ואילך האשה גובה שלא בגמ ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול ואיפשר כן לא פרעתי וקרעתי והכא פרעתי וקרעתי:

[דף נ"ז ע"ב]

הלכה י מתני' שני גיטין ושני כתובות גובה ב' כתובות ב' כתובות וגמ או כתובה ושני גיטין או כתובה וגמ ומיתה אינה גובה אלא כתובה אחת שהמגרש את אשתו ומחזירה על מנת כתובתה הראשונה תחזירה קמן שהשיאו אביו כתובתה קימת שעל מנת כן קימה גר שנתגייר ואשתו עמו כתובתה קימת שעל מנת כן קימה:

גמ' והוא שיהא חגמ יוצא מכתובה לכתובה עד כדון בשוות היה בזו מנה ובזו מאתים רב הונא ורב ירמיה ורב חסדא חד אמר גובה בראשונה וחרנה אמר גובה בשניה והתוספת גובה מן זמנה של שניה אמר רבי חנניה קומי רבי מנא לית תדא אמרה הוה דיוף מן חכריה וחוור ויוף מיניה צריך מימר לבד מן פרטוסה קדמיא דאית לי גבך אורחא דאיתתא מימר אבד פורנה עביד חורן אלא כי אורחא דבר נשא מימר אבד פרטוסו עבד חורן אלא כי אפשר יודי ליה ר' יודן פר שקלי אעיל עובדא קומי רבי יוסי לא כן אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שטר שלוח בו ופרעו אל ילוח בו באותו היום אמר לו פאן בשפרעו פאן בשלא פרעו תני רבי חנן קומי רבי חילא תרין אמורין חד אמר לכתובה אכל לא לתנאין וחרנה אמר בין בכתובה בין לתנאין ניהא גר קמן וקמן מגרש אמר רבי חגי קיימתיא פיי דמר ר' לעזר בשנה פרוטה רבי חנינה והוא שבא עליה משנתפסק ומשנשתפה וכא הוא שבא עליה משנהגדיל:

פרק י

הלכה א מתני' מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת הראשונה קודמת לשניה יורשי הראשונה קודמין ליורשי השניה נשא את הראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא

[דף נ"ח ע"א]

שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה:

גמ' מתניתא לענן כתובה אכל לענן מזונות שתיהן שוות כתובה וקבורה מי קודם כתובה ומלוח בעדים מי קדם כתובה ופרנסת בנות מי קודם מאן דאמר גובין פרנסה מן משעבדין פרנסת בנות

מסכת קרבנות פרק עשירי

א. כל התדיר מחברו - הוא קדם את חברו, וכל המקדש מחברו - הוא קדם את חברו. פר משיח ופר העדה עומדין - פר משיח קדם לפר העדה בכל מצויו, הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת מוטב שיקדם מכפר למתכפר שנאמר (ויקרא טז, טז): "וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל". פר הבא על כל המצות קדם לשעירי העדה, ושעירי העדה קודמין לשעיר של נשיא, ושעיר של נשיא קדם לשעירה של יחיד, ושעירה של יחיד קודמת לכבשה של יחיד. תודה קודמת לאיל נזיר מפני שהתודה טעונה ארבעה מיני לחם, ואיל נזיר טעון שני מיני לחם. מעשר קדם את העופות. אמר רבי שמעון: והלא מעשר קדשים קלים ועופות קדשי קדשים קדמו קדשים קלים לקדשי קדשים, אמור מעתה: יש במעשר אמורי קדשי קדשים מה שאין כן בעופות.

ב. חטאת העוף קודמת לעולת העוף בהקרבה. אף בהפרשה לא יאמר: 'זה לעולתי וזה לחטאתי', אלא אומר: 'זה לחטאתי וזה לעולתי'. חטאת העוף של יולדת קודמת לכבשה. מנחת האיש קודמת למנחת האשה, מנחת חטים קודמת למנחת שעורין, מנחה קודמת ליין והיין קודמת לשמן, שמן קדם למלח ומלח קודמת לעצים ועצים קודמין לכל דבר.

ג. פרים קודמין לאילים ואילים קודמין לכבשים. אימתי? בזמן שבאו בֶּאֱחָד, אֶבֶל הַבָּא ראשון - קרב ראשון. הַבָּא אַחֲרוֹן - קרב אַחֲרוֹן. לחם הפנים קדם לשתי הלחם, כשהוא מחלק בעצרת אומר: 'הילך מצה הילך חמץ, הילך מצה הילך חמץ'. אֶבֶל שְׂאוֹל אומר: שתי הלחם קודמות ללחם הפנים. כשהוא מחלקן בעצרת אומר: 'הילך מצה, הילך חמץ, הילך חמץ, הילך מצה', מפני ששתי הלחם חביבות. שקודמין זה את זה בהקרבה - כך קודמין זה את זה באכילה. קדשי קדשים קודמין

לקדשים קלים. הנאכלין ליום אחד קודמין לנאכלין לשני ימים. שלמים של אמש קודמין לחטאת ואשם של יום. רבי שמעון אומר: חטאת ואשם של יום קודמין לשל אמש.

ד. וכלן רשאין כהנים לשנות באכילתן. מנחות ללותתן ולהוציא שמנן, ולתת לתוכן תבלי חלין ותבלי תרומה; דברי רבי שמעון. רבי מאיר אומר: תבלי חלין ולא תבלי תרומה, שלא יביאו לידי פסול ולידי מעוט אכילה. יין כיוצא בו. אין מבשלין חטאת ואשם עם מורס מתודה, ואיל נזיר עם הבכור עם המורס משל שלמים - מפני שממעט את אכילתו וזמן אכילתו. ולא שלמים של אמש עם חטאת ואשם של יום - מפני שממעט את אכילתו ומקום אכילתו וזמן אכילתו. אבל חטאת ואשם מתבשלין זה עם זה. תודה ואיל נזיר מתבשלין זה עם זה. הבכור ומורס משלמים מתבשלים זה עם זה, מפני שכלן שוות.

ה. אחד חטאות החיצונות ואחד חטאות הפנימיות לכבוס, שנאמר (ויקרא ו, יח): "תורת החטאת" - תורה אחת לכל החטאות. חטאת העוף - אין דמה טעון כבוס. חטאת פסולה - אין דמה טעון כבוס. היתה לה שעת הכשר ונפסלה - דמה טעון כבוס; דברי רבי יעקב. רבי שמעון אומר: אף על פי שהיתה שעת הכשר ונפסלה - אין דמה טעון כבוס. נתן על הקרן ועל הכבש ועל היסוד - אין זקוק לו. נתן מידו כשהוא מזה על גבי הקיתון - גורדו והוא טהור. נתן על העור עד שלא הפשט - אין טעון כבוס. משהפשט - טעון כבוס; דברי רבי יהודה. רבי אלעזר אומר: אף משהפשט - אין טעון כבוס, אלא מקום הדם, ודבר הראוי לקבל טמאה וראוי לכבוס. היכן מכבסו? בפנים. יצא לחוץ - נכנס ומכבסו בפנים.

ו. רבי שמעון אומר: קדשים קלים - אין טעונים מריקה ושטיפה אבל טעונים הדחה

תּוֹדָה בְּכָל מְקוֹם, שְׁנֵאמַר (תהלים ג, כג):
 "זִבְחַת תּוֹדָה יִכְבְּדֵנִי וְשֵׁם דְּרֹךְ אֲרָאֵנּוּ"
 וגו'.

ב. כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַרֵּב אוֹנֵן וְאֵינוֹ אוֹכֵל, דְּבָרֵי
 רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל אוֹתוֹ
 הַיּוֹם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: גּוֹמֵר אֶת הָעֲבוּדָה
 שֶׁבִּידּוֹ וְבָא לוֹ, אֲבָל כֹּהֵן הַדִּיּוֹט שֶׁעָמַד
 וּמְקַרֵּב וּמֵת לוֹ מֵת - מְנִיחַ אֶת הָעֲבוּדָה
 שֶׁבִּידּוֹ וְיוֹצֵא. לְפִיכָךְ, אִם זָרַק אֶת הַדָּם אוֹ
 שֶׁהִקְטִיר קִטְרֶת, כָּל עֲבוּדָה שֶׁעָבַד - הָרִי
 אֵלָיו פְּסוּלוֹת.

ג. כָּל חֲטָאוֹת שֶׁדָּמָן נִכְנָס לִפְנִים - אֵין
 לִפְהֲנִים בְּהֵן כְּלוּם, אֲלֵא הַדָּם וְאִמּוּרִין
 לַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹר וּבָשָׂר יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה.
 הֵיכָן שׁוֹרְפִין אוֹתָן? בְּבֵית הַדִּשָּׁן הַגָּדוֹל
 חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְלִצְפוֹנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם חוּץ
 לְשֵׁלֶשׁ מִחֲנוֹת, וְלֹא הָיוּ שׁוֹרְפִין אוֹתָן
 שְׁלָמִין, אֲלֵא מִנְתָּחִין אוֹתָן עַל יְדֵי עוֹרֵן
 כְּנַתְחֵי עוֹלוֹת.

ד. אֵין לִפְהֲנִים חוֹלְקִין בָּשָׂר כְּנָגַד בָּשָׂר,
 וְעוֹפוֹת כְּנָגַד עוֹפוֹת, בָּשָׂר כְּנָגַד עוֹפוֹת,
 עוֹפוֹת כְּנָגַד מְנַחֲוֹת, מְנַחֲוֹת כְּנָגַד מְנַחֲוֹת,
 שְׁנֵאמַר (ויקרא ז, ט): "וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
 וְחִרְבָּה לְכָל בְּנֵי אֹהֶרֶן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו".
 הָאִישׁ חוֹלֵק אֵף עַל פִּי בַעַל מוֹם, אֵין הִקְטֵן
 חוֹלֵק אֵף עַל פִּי תָמִים. קֵטֶן, מֵאִימַתִּי כָּשָׂר
 לְחֹלֵק בְּקֹדֶשִׁי מְקֻדָּשׁ? מֵשִׁיבֵאִי שְׁתִּי
 שְׁעָרוֹת, אֲבָל אֵין מְקַרִּיבִין אוֹתוֹ לְעֲבוּדָה,
 עַד שֶׁנִּתְמַלֵּא זִקְנוֹ. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי,
 עַד שֶׁיְהִי בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה - "לְנֹצֵחַ
 עַל מְלֹאכֶת בֵּית ה'" (עזרא ג, ח). עוֹלָה - בְּלֵה
 לְגִבּוֹהַּ וְעוֹרָה לִפְהֲנִים. קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים הֵדֵם
 וְאִמּוּרֵיו - לַמִּזְבֵּחַ וּבָשָׂר וְעוֹר לִפְהֲנִים.
 קֹדֶשִׁים קָלִים הֵדֵם וְאִמּוּרִים לַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹר
 וּבָשָׂר לְבַעֲלִים. זֶה הַפֶּלֶל: כָּל שֵׁשׁ לוֹ
 בְּבָשָׂר - יֵשׁ לוֹ בַּעֲזוֹרוֹת, כָּל שְׂאִין לוֹ בְּבָשָׂר
 - אֵין לוֹ בַּעֲזוֹרוֹת, חוּץ מִן הָעוֹלָה שֶׁפָּרֵשׁ בָּהּ
 הַכְּתוּב (ויקרא ז, ח): "עוֹר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב
 לִפְהֵן לוֹ יִהְיֶה", שְׁחָטָהּ חוּץ לְזִמְנָהּ, חוּץ
 לַמְּקוֹמָהּ, הוֹאִיל וְלֹא זָכָה מִזְבֵּחַ בְּבָשָׂרָהּ -

מִשּׁוּם נוֹתֵן טַעַם. כְּבָשִׁים פְּסוּלִין - אֵין
 טַעֲמוֹנִין מְרִיקָה וּשְׂטִיפָה. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר:
 הִיָּה לָהֵן שְׁעַת הַכָּשֶׁר וְנִפְסְלוּ - טַעֲמוֹנִין
 מְרִיקָה וּשְׂטִיפָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף עַל
 פִּי שְׁהִיתָה לָהֵן שְׁעַת הַכָּשֶׁר וּפְסוּלִין - אֵין
 טַעֲמוֹנִין מְרִיקָה וּשְׂטִיפָה אֲלֵא הִדְחָה. כָּלִי
 חָרַשׁ אֵין טַעֲמוֹנִין אֲלֵא שְׂבִירָה. הֵיכָן
 שׁוֹכְרוּ? בַּפְּנִים. יֵצֵא לַחוּץ - נִכְנָס וּשׁוֹכְרוֹ
 בַּפְּנִים. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: בִּשְׁל בּוֹ מִתְחַלֵּת
 הָרֶגֶל - מִבִּשְׁל בּוֹ כָּל הָרֶגֶל. אַחֵר הָרֶגֶל -
 טַעֲמוֹן מְרִיקָה וּשְׂטִיפָה. אָמַר רַבִּי נִתָּן: לֹא
 הִיָּה רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר אֲלֵא בְּקֹדֶשִׁים קָלִים
 בְּלִבָּד. הֵיכָן מוֹרְקֵן וּשְׂטִיפָן? בַּפְּנִים. יֵצֵא
 לַחוּץ - מִכְּנִיסֵן מוֹרְקֵן וּשְׂטִיפָן בַּפְּנִים.
 נִטְמָאוּ בַחוּץ - מִטְהָרִין וּמִכְּנִיסֵן, מוֹרְקֵן
 וּשְׂטִיפָן בַּפְּנִים. כִּיצַד מְרִיקָתָן וּשְׂטִיפָתָן?
 בְּמָקוֹם אֲכִילָתָן - מְרִיקָתָן וּשְׂטִיפָתָן. עַד
 זְמַן אֲכִילָתָן מְרִיקָתָן וּשְׂטִיפָתָן. בִּשְׁל בּוֹ
 קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים - מֶרֶק וְשֵׁטֶף לְקֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים.
 קֹדֶשִׁים קָלִים - מֶרֶק וְשֵׁטֶף לְקֹדֶשִׁים קָלִים.
 קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים וְקֹדֶשִׁים קָלִים - מֶרֶק וְשֵׁטֶף
 לְחִמּוֹר שְׂבָהֵן. שֵׁטֶף וְלֹא מֶרֶק, מֶרֶק וְלֹא
 שֵׁטֶף - יֵאָכֵל כְּחִמּוֹר שְׂבָהֵן.

ז. חֲמֵר בַּהֲזָאָה שְׂאִין בַּמְרִיקָה וּשְׂטִיפָה,
 וּבַמְרִיקָה וּשְׂטִיפָה שְׂאִין בַּהֲזָאָה. שְׁהֲזָאָה
 נוֹהֲגָת בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וְנוֹהֲגָת לִפְנֵי
 זְרִיקַת דָּמִים, מֵה שְׂאִין כֵּן בַּמְרִיקָה
 וּשְׂטִיפָה. חֲמֵר בַּמְרִיקָה וּשְׂטִיפָה,
 שְׁהַמְרִיקָה וּשְׂטִיפָה נוֹהֲגִים בְּקֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים
 וּבְקֹדֶשִׁים קָלִים, וְאִם נִתְבַּשֵּׁל בְּמִקְצַת כָּלִי -
 כָּלוּ טַעֲמוֹן מְרִיקָה וּשְׂטִיפָה, מֵה שְׂאִין כֵּן
 בַּהֲזָאָה.

מִסְכַּת קֶרְבָּנוֹת פָּרָק אֶחָד עָשָׂר

א. אֵין אוֹנֵן רִשְׁאִי לְהִבִּיא זִבְחִים כָּל שְׂבָעָה,
 אֶחָד זִבְחִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לְבֹא נִדְבָה, וְאַחַד
 זִבְחִים שְׂאִין רְאוּיִין לְבֹא נִדְבָה, אֶפְלוּ יֵין
 וְאֶפְלוּ עֲצִים וְאֶפְלוּ לְבוֹנָה, שְׁנֵאמַר (ויקרא ג,
 א): "שְׁלָמִים". רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁלָמִים
 שֶׁהִפֵּל שְׁלוֹם בְּהֵן, מֵהֵן לַמִּזְבֵּחַ, וּמֵהֵן
 לִפְהֲנִים, וּמֵהֵן לְבַעֲלִים. זִבְחֵי תּוֹדָה הָרִי זֶה

לא יזכו הכהנים בעזרה. עולת הקדש - אין עזרה לכהנים; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: עזרה לכהנים. רבי יוסי בן רבי יהודה מוסיף אף של גרים ושל נשים ועבדים, שנאמר (שם): "עולת איש" - פרט לאלו. אמרו לו: והלא כבר נאמר "עזר העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה", אם 'כהן' למה נאמר 'עולת איש'? אלא עולה שעלתה לאיש - עזרה לכהנים, ושלל עלתה לאיש - אין עזרה לכהנים.

ה. שחטו ולא הפשיטו, ולא הספיק לזרק את הדם עד שנטמא הדם - הדם יזרק, ועזר ובשר אסורין. ואם נזרק הדם - עזר ובשר מתירים. שחטו ולא הפשיטו, ולא הספיק לזרק את הדם עד שנטמא הזבח - העזר אסור. שחטו והפשיטו ונטמא העזר ואחר כך זרק את הדם - העזר מתיר; דברי רבי. רבי שמעון אומר: העזר אסור. שחטו ולא הפשיטו, זרק את הדם ואחר כך נטמא הזבח - העזר אסור. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: יפשיט העזר עם הבשר. שחטו והפשיטו וזרק את הדם ואחר כך נטמא הזבח - הכל מודים שהעזר מתיר. שחטו ולא הפשיטו, ולא הספיק לזרק את הדם עד שיצא הדם, או ששחטו והפשיטו ולא הספיק לזרק את הדם עד שיצא הדם - לא יזרק, עזר ובשר אסורין. ואף על פי שזזרק הדם - עזר ובשר אסורין.

ו. שחטו ולא הפשיטו, ולא הספיק לזרק את הדם עד שיצא הזבח - העזר אסור. שחטו והפשיטו ויצא הזבח ואחר כך זרק את הדם - העזר מתיר; דברי רבי. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: העזר אסור. שחטו ולא הפשיטו וזרק את הדם ואחר כך יצא הזבח - העזר אסור; דברי רבי. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: יפשיט העזר עם הבשר. שחטו והפשיטו וזרק את הדם ואחר כך יצא הזבח - הכל מודין שהעזר מתיר. שחטו ולא הפשיטו ולא הספיק לזרק את הדם עד שיצא הדם, או ששחטו והפשיטו ולא הספיק לזרק את הדם עד

שלל הדם - הדם יזרק, עזר ובשר אסורין. ואף על פי שזזרק הדם - עזר ובשר אסורין. שחטו ולא הפשיטו ולא הספיק לזרק את הדם עד שלל הזבח - העזר אסור. שחטו ולא הפשיטו וזרק הדם ולן הזבח - העזר אסור; דברי רבי. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: יפשיט העזר עם הבשר. שחטו והפשיטו וזרק את הדם ואחר כך לן הזבח - הכל מודים שהעזר מתיר. רבי אומר: הדם מרצה על העזר בפני עצמו, כשהוא עם הבשר, נולד בו פסול בין לפני זריקת דמים בין לאחר זריקת דמים - הרי הוא כיוצא בו. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: אין הדם מרצה על העזר בפני עצמו, כשהוא עם הבשר נזרק עליו הדם - הרצה שעה אחת, לפיכך, אם נולד לו פסול אפילו לאחר זריקת דמים - יפשיט העזר עם הבשר.

ז. בראשונה היו מכניסין עורות קדשים ללשכת בית הפרוה, והיו מחלקין אותן בערבין לכל בית אב שבאותו היום, והיו גדולי כהונה באים ונוטלין אותם בזרוע, התקינו שיהיו מחלקין אותן בערבי שבתות לכל משמר ומשמר, ועדין היו גדולי כהונה באין ונוטלין אותן בזרוע, עמדו הבעלים והקדישום לשמים. אבא שאול אומר: קורות של שקמה היו ביריחו, ובעלי אגרוף נוטלין אותן, עמדו והקדישום, אמרו: לא הקדישו בעלים לשמים אלא קורות שקמה בלבד.

ח. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, בזמן שנשרפין כמזותן נשרפין בבית הדשן ומטמאין בגדים. ואם אין נשרפין כמזותן - נשרפין בבית הכירה ואין מטמאין בגדים. רבי יוסי הגלילי אומר: בבית הדשן הגדול היו נשרפין, אפלו בתנן אפלו בקש ואפלו בגבבא, ואפלו לא הצית את האש אלא ברבה - הרי אלו כשרין.

מַסֶּכֶת קַרְבְּנוֹת פָּרָק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. רבי אומר: הַפֶּרֶשׁ בֵּין הַשּׁוֹחֵט בַּפְּנִים לַמַּעֲלָה בַּחוּץ וּבֵין הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ לַמַּעֲלָה בַּחוּץ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט בַּפְּנִים לַמַּעֲלָה בַּחוּץ - הֵיטָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר, וְהַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ לַמַּעֲלָה בַּחוּץ - לֹא הֵיטָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר. רבי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַפֶּרֶשׁ בֵּין הַשּׁוֹחֵט בַּפְּנִים וּמַעֲלָה בַּחוּץ לַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלָה בַּחוּץ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט בַּפְּנִים וּמַעֲלָה בַּחוּץ - הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ, הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלָה בַּחוּץ - אֵין הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ. אִי אֶפְשָׁר לַשּׁוֹחֵט אַחֵר שׁוֹחֵט, אֲבָל יֵשׁ מַעֲלָה אַחֵר מַעֲלָה. שְׁחָטוּ שְׁנַיִם - פֶּטוּרִים. הָעֵלֹו שְׁנַיִם - חֵיבִין. הָעֵלֹה וְחֹזֵר וְהָעֵלֹה - חֵיב עַל כָּל הָעֵלֹאָה וְהָעֵלֹאָה; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין חֵיב אֲלָא אַחַת, וְאֵין חֵיב אֲלָא עַד שִׁיבְנָה אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְיִסְדֹּד הַמַּעֲרָכָה; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֶפִּילוּ הָעֵלֹה עַל הַסֵּלַע אוֹ עַל הָאֶבֶן - חֵיב.

ב. עוֹלָה, וְעוֹלֹת הָעוֹף, וְחֻלְבִּים, הַקֶּמֶץ וְהִלְבוּנָה מִנַּחַת כֹּהֲנִים וּמִנַּחַת כֹּהֵן מֹשִׁיחַ, וּמִנַּחַת נְסָכִים שֶׁהַקָּרִיב מֵאֶחַת מֵהֵן כֹּזֵית בַּחוּץ - חֵיב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שִׁיקָרִיב אֶת כָּלוּ; מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁאֵם הַקָּרִיב בַּפְּנִים וְשִׁיר מֵהֵן כֹּזֵית וְהַקָּרִיב בַּחוּץ שֶׁהוּא חֵיב, שֶׁכֵּן רָאוּי לִקְרֹב לַפְּנִים. הַקֶּמֶץ וְהִלְבוּנָה שֶׁהַקָּרִיב אֶחָד מֵהֵן בַּחוּץ - חֵיב, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שִׁיקָרִיב אֶת הַשְּׁנִי. מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁאֵם הַקָּרִיב אֶת אֶחָד בַּפְּנִים וְשִׁיר אֶת חִבְרוֹ בַּחוּץ שֶׁהוּא חֵיב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְהִזּוֹת לַפְּנִים.

ג. שְׁנֵי בִזְיָכִי לְבוֹנָה שֶׁהַקָּרִיב אֶת אֶחָד מֵהֵן בַּחוּץ - חֵיב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שִׁיקָרִיב אֶת הַשְּׁנִי. מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁאֵם הַקָּרִיב אֶת אֶחָד מֵהֵן בַּפְּנִים וְשִׁיר אֶת חִבְרוֹ, וְהַקָּרִיב בַּחוּץ - שֶׁהוּא חֵיב, שֶׁכֵּן רָאוּי לִקְרֹב לַפְּנִים. מוֹדָה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּקֶמֶץ מִנַּחַת חוּטָא וּלְבוֹנָה נִדְּבָה שֶׁהַקָּרִיב בַּחוּץ - שֶׁהוּא חֵיב, שֶׁכֵּן רָאוּי לִקְרֹב לַפְּנִים.

ד. הַמִּנְסָף שְׁלֹשֶׁת לֹוגִין יֵין בַּחוּץ - חֵיב. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: עַד שְׁלֹא קָדְשׁוֹ בְּכָלִי - פֶּטוּר, מִשְׁקָדְשׁוֹ בְּכָלִי - חֵיב. הַמִּנְסָף שְׁלֹשֶׁת לֹוגִין מִיַּם בָּחַג בַּחוּץ - חֵיב. בְּשֶׁאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה - פֶּטוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִף בָּחַג, אִם נִתְמַלֵּא לְשֵׁם חָג - חֵיב, אִם לֹאוֹ - פֶּטוּר. עוֹלָה, עוֹלֹת הָעוֹף, וְחֻלְבִּים, הַקֶּמֶץ, וְהִלְבוּנָה, מִנַּחַת כֹּהֲנִים, וּמִנַּחַת כֹּהֵן מֹשִׁיחַ, וּמִנַּחַת נְסָכִים שֶׁהַקָּרִיב אַחַת מֵהֵן כֹּחֲצֵי זֵית - פֶּטוּר, וְהַמִּנְסָף פָּחוֹת מִשְׁלֹשֶׁת לֹוגִין מִיַּם, פָּחוֹת מִשְׁלֹשֶׁת לֹוגִין יֵין בַּחוּץ - פֶּטוּר. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: שְׁרֵי הַדָּם - חֵיבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: וְהִלֵּא שְׁרֵי מִצְוָה הֵן! הֵיאֵף חֵיבִין עַל שְׁרֵי מִצְוָה? אָמַר רַבִּי נַחֲמִיָּה: הַקֶּטֶר חֻלְבִּים יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן שְׁרֵי מִצְוָה וְחֵיבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ. אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: אִף עַל פִּי שֶׁהֵן שְׁרֵי מִצְוָה, תִּחַלֵּת עֲבוּדָה הֵן. חֲטָאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסֶּפֶק, וְהַקָּרִיבָה בַּחוּץ - חֵיבִין עֲלֶיהָ אֲשֶׁם תְּלוּי. אֲשֶׁם תְּלוּי הַבָּא עַל הַסֶּפֶק, הַקָּרִיבָה בַּחוּץ - חֵיבִין עֲלֶיהָ חֲטָאת.

ה. עוֹלָה שֶׁקָּבַל דָּמָה בְּכוֹס אֶחָד, נִתֵּן בַּפְּנִים וְחֹזֵר וְנִתֵּן בַּחוּץ, וְחֹזֵר וְנִתֵּן בַּפְּנִים - חֵיב, שֶׁכָּלוּ רָאוּי לְבֹא בַּפְּנִים. קָבַל דָּמָה בְּשְׁנֵי כּוֹסוֹת, נִתֵּן שְׁנֵיהֶם בַּפְּנִים - פֶּטוּר. שְׁנֵיהֶן בַּחוּץ - חֵיב. אֶחָד בַּפְּנִים וְאֶחָד בַּחוּץ - פֶּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בַּפְּנִים - כֶּפֶר הַפְּנִימִי וְחֵיב עַל מֶה שֶׁבַּחוּץ, לְמֶה הַדֶּבֶר דּוּמָה? לְמַפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאִבְדָּה, וְהַפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחֲתֶיהָ, וְאַחֵר כֶּךָ נִמְצְאת הִרְאָשׁוֹנָה. שְׁחָט שְׁתֵּיהֶן בַּפְּנִים - פֶּטוּר. שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ - חֵיב. אַחַת בַּפְּנִים וְאַחַת בַּחוּץ, אַחַת בַּחוּץ וְאַחַת בַּפְּנִים - כֶּפֶר בַּפְּנִים, וְחֵיב עַל מֶה שֶׁבַּחוּץ. שְׁחָטוּ וְהִירֵי דִמָּן מִנַּחֲזִין בְּכוֹסוֹת, נִתֵּן שְׁנֵיהֶם בַּפְּנִים - פֶּטוּר. שְׁנֵיהֶן בַּחוּץ - חֵיב. אֶחָד בַּפְּנִים וְאֶחָד בַּחוּץ - פֶּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בַּפְּנִים - כֶּפֶר הַפְּנִימִי וְחֵיב.

ו. וְלֹד חֲטָאת, וְתַמּוּרַת חֲטָאת, וְחֲטָאת שְׁמִתּוֹ בְּעֵלְיָהּ, לְהַקְרִיבָן בַּחוּץ - פֶּטוּר. שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים, וְשֶׁעֲבָרָה שְׁנִיתָהּ, שְׁאִבְדָּה,

למטה, את הנתנין בפנים בחוץ, ואת הנתנין בחוץ בפנים, או ששחטן חוץ לזמנו, וחוץ למקומן, הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן - הרי אלו בלא תעשה.

מסכת קרבנות פרק שלשה עשר

א. עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מתרות, מה הן מקריבין? בהמה חיה ועוף גדולים וקטנים וזכרים ונקבות תמימים ובעלי מומין טהורין, אבל לא טמאין. הכל קרב עולה וטעונה הפשט ונתוח העובדי כוכבים בזמן הזה - מתרים לעשות כן.

ב. עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מתרות, ועבודה בבכורות. משהוקם המשכן - היו הבמות אסורות, ואין כשרה אלא בכהנים. קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, קדשים קלים בכל מחנות ישראל. הנותן על גבי מזבח בשעת פרוקה או בשעת שגלה הרוח את היריעה - לא עשה כלום. בשעת מסעות קדשים - נפסלים, וטמאים פורשים כל אחד ואחד חוץ למחיצתו.

ג. באו לגלגל - התרו הבמות. קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים. קדשים קלים בכל מקום. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: בכל הרואה. איזה הוא הרואה? הרואה ואינו מפסיק. באו לשילה - נאסרו הבמות. קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, קדשים קלים בכל הרואה. איזה הוא הרואה? הרואה ואינו מפסיק. באו לנוב וגבעון - התרו הבמות. קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים וקדשים קלים בכל מקום. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: בכל הרואה. איזה הוא הרואה? הרואה ואינו מפסיק. ימי אהל מועד שבמדבר: ארבעים חסר אחת. ושבגלגל: ארבע עשרה שנה. ושבשילה: שלש מאות ושבועים חסר אחת. ושבנוב וגבעון: חמשים ושבוע. בבית עולמים: ארבע מאות

ונמצאת עד שלא כפרו הבעלים - חייב. משכפרו הבעלים - פטור. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין שהקריבן בחוץ - פטור. אותו ואת בנו שהקריבן בחוץ - חייב על הראשון ופטור על השני. רבי שמעון אומר: השני בלא תעשה. עולה ומחסר זמן בגופה - פטור. ובבעלים - חייב. רבי שמעון אומר: בגופה בלא תעשה. חטאת ומחסר זמן, בין בגופה ובין בבעלים - פטור. רבי שמעון אומר: הרי זה בלא תעשה. הקומץ והמקבל דמו בחוץ - פטור. זה הכלל: כל שהוא משם עבודה וראוי לקרב בפנים - חייבין עליו בחוץ, וכל שאינו משום עבודה ואין ראוי לקרב בפנים - אין חייבין עליו בחוץ. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אף כל שהוא משום עבודה, וראוי לקרב בפנים, עשה הור כיוצא בו בפנים - חייב, חוץ מן השוחט.

ז. כהן שעבד טמא, טבול יום, ומחסר בגדים, ומחסר כפורים, ושלא רחוק ידים ורגלים - אין חייב אלא אחת. זר שעבד, טמא, טבול יום, ומחסר בגדים, ומחסר כפורים, ושלא רחוק ידים ורגלים - אין חייב אלא אחת.

ח. ואלו הן שבמיתה: האוכל טבל, וזר שאכל תרומה, וכהן טמא שאכל תרומה טהורה, וזר, וטבול יום, מחסר בגדים ומחסר כפורים, ושלא רחוק ידים ורגלים, ופרועי ראש ושתוניי זין ששמשו - כלן במיתה. אבל ערל, ואונן, ויושב - הרי אלו באזהרה. בעל מום - במיתה; דברי רבי. וחכמים אומרים: בלא תעשה. היזד במעילה; רבי אומר: במיתה. וחכמים אומרים: בלא תעשה. אלו חייבין עליהן מיתה: זרק את הדם לפנים, ולפני לפנים, המוצה בעוף, מקטיר על גבי מזבח, והמנסך שלשת לוגין מים ושלשת לוגין זין בחוץ - הרי אלו חייבין מיתה. אבל הקומץ, והמקבל, והמהלך, קבל הזר, קבל הפסול, קבל בשמאלו, קבל בכלי חול, נתן את הנתנין למטה למעלה, ואת הנתנין למעלה

וְעָשָׂר לְבִנְיָנוּ הָרִאשׁוֹן, אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים לְבִנְיָנוּ הָאַחֲרוֹן.

ד. אַרְבַּע כָּלֹלוֹת הוֹרָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּקֳדָשִׁים: כָּל שֶׁהִקְדִּישׁן בְּשַׁעַת אֲסוּר - הַמַּעֲלָה אוֹתוֹ בַּחוּץ חֵיב בַּעֲשָׂה, וְחֵיב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחֵיב בַּהֲכָרָת. כָּל שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת הַתֵּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת אֲסוּר - הַמַּעֲלָה אוֹתוֹ בַּחוּץ חֵיב בַּעֲשָׂה, וְחֵיב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפְטוּר בַּהֲכָרָת. כָּל שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת אֲסוּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת הַתֵּר - חֵיב בַּעֲשָׂה, וּפְטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפְטוּר בַּהֲכָרָת. כָּל שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת הַתֵּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת הַתֵּר - פְּטוּר בַּעֲשָׂה, וּפְטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפְטוּר בַּהֲכָרָת. וְקֳדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּכֶמֶה גְדוֹלָה - יִקְרְבוּ בְּכֶמֶה קִטְנָה. אֵיזָה הוּא שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת אֲסוּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת אֲסוּר? קֳדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ בַּמֶּשֶׁכַּן - יִקְרְבוּ בַּמֶּשֶׁכַּן. בְּשִׁילָה בְּבֵית עוֹלָמִים - יִקְרְבוּ בְּבֵית עוֹלָמִים. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלָה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חֵיב בַּעֲשָׂה, וְחֵיב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחֵיב בַּהֲכָרָת. אֵיזָהוּ שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת הַתֵּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת אֲסוּר? קֳדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ קֹדֶם שֶׁהוּקָם הַמֶּשֶׁכַּן וְהוּקָם הַמֶּשֶׁכַּן - יִקְרְבוּ בַּמֶּשֶׁכַּן. בְּגִלְגָּל, וּבָאוּ לְשִׁילָה - יִקְרְבוּ בְּשִׁילָה. בְּנוֹב וּבִגְבֻעוֹן וּבָאוּ לְבֵית הָעוֹלָמִים - יִקְרְבוּ בְּבֵית עוֹלָמִים. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלָה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חֵיב בַּעֲשָׂה, וְחֵיב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפְטוּר בַּהֲכָרָת. אֵיזָהוּ שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת אֲסוּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת הַתֵּר? קֳדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ בַּמֶּשֶׁכַּן, בָּאוּ לְגִלְגָּל - יִקְרְבוּ בְּגִלְגָּל. בְּשִׁילָה וּבָאוּ לְנוֹב וּבִגְבֻעוֹן - יִקְרְבוּ בְּנוֹב וּבִגְבֻעוֹן. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלָה אוֹתָן בַּחוּץ - חֵיב בַּעֲשָׂה, וּפְטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפְטוּר בַּהֲכָרָת. אֵיזָה הִיא שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּשַׁעַת הַתֵּר וְשִׁחִיטָתוֹ בְּשַׁעַת הַתֵּר? קֳדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ בְּגִלְגָּל - יִקְרְבוּ בְּגִלְגָּל. בְּנוֹב וּבִגְבֻעוֹן - יִקְרְבוּ בְּנוֹב וּבִגְבֻעוֹן, לְפִיכָךְ הַמַּעֲלָה אוֹתָן בַּחוּץ - פְּטוּר, וּפְטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפְטוּר בַּהֲכָרָת.

ה. הַכֹּל כְּשֶׁרִין לִקְרֹב בְּכֶמֶה אֶף הַגֵּרִים, אֶף הַנָּשִׁים, אֶף הָעֶבְדִּים. כָּל שֶׁנָּדָר וְנָדָב - קָרֵב

בְּכֶמֶת יָחִיד. כָּל שֶׁאֵין נָדָר וְנָדָב - אֵין קָרֵב בְּכֶמֶת יָחִיד; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קָרֵב בְּכֶמֶת יָחִיד אֲלֹא עוֹלָה וְשִׁלְמִים בְּלֶבֶד. בְּכֶמֶת יָחִיד - אֵין טַעוֹן נִסְכִּים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: טַעוֹנָה נִסְכִּים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהֲצַבּוּר וְיָחִיד מִקְרִיבִין בְּאַהֲל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבָר - מִקְרִיבִין בְּאַהֲל מוֹעֵד שְׁבַגְלָל. אֵין בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבָר לְאַהֲל מוֹעֵד שְׁבַגְלָל, אֲלֹא בְּמִדָּבָר אֵין בּוֹ הַתֵּר הַבְּמָה, וְשְׁבַגְלָל יֵשׁ בּוֹ הַתֵּר הַבְּמָה. בְּכֶמֶתוֹ שְׁבִרָאשׁ גָּגוּ - אֵין יָחִיד מִקְרִיב עָלֶיהָ, אֲלֹא עוֹלָה וְשִׁלְמִים בְּלֶבֶד. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁהֲצַבּוּר מִקְרִיבִין בְּאַהֲל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבָר - מִקְרִיבִין בְּאַהֲל מוֹעֵד שְׁבַגְלָל, כֵּאֵן וְכֵאֵן אֵין הַיָּחִיד מִקְרִיב עָלֶיהָ, אֲלֹא עוֹלָה וְשִׁלְמִים בְּלֶבֶד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶף הַצַּבּוּר לֹא הָיוּ מִקְרִיבִין בְּאַהֲל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבָר, אֲלֹא פִסְחִים וְחוֹבוֹת הַקְּבוּעַ לָהֶם זְמַן מִן הַתּוֹרָה בְּלֶבֶד.

ו. וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסֶח עַל הַיָּחִיד, וְהַעֲלִהוּ בַּחוּץ, בְּשַׁעַת אֲסוּר הַבְּמָה - אֲסוּר. בְּשַׁעַת הַתֵּר הַבְּמָה - מִתֵּר. שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים טז, ה): "לֹא תוּכַל לְזַבֵּחַ אֶת הַפֶּסֶח". יָכוֹל אֶף בְּשֶׁאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה? תִּלְמוּד לומר (שם): "בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ" - בְּשַׁעַת שִׁישְׂרָאֵל מִתְּכַנְסִין בְּמָקוֹם אֶחָד, הָיוּ אוֹמְרִים בְּשַׁעַת הָרָגֶל.

ז. אֵלוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין כֶּמֶה גְדוֹלָה לְכֶמֶה קִטְנָה, קָרֵן וְכֶבֶשׂ וִיסוֹד בְּכֶמֶה גְדוֹלָה, אֵין קָרֵן וְכֶבֶשׂ וִיסוֹד בְּכֶמֶה קִטְנָה, כִּיּוֹר וְכֶבֶשׂ בְּכֶמֶה גְדוֹלָה אֵין כִּיּוֹר וְכֶבֶשׂ בְּכֶמֶה קִטְנָה. חֲזָה וְשׁוֹק לְכֶהֱנִים בְּכֶמֶה גְדוֹלָה, חֲזָה וְשׁוֹק לְבַעֲלִים בְּכֶמֶה קִטְנָה. עוֹר עוֹלָה לְכֶהֱנִים בְּכֶמֶה גְדוֹלָה עוֹר עוֹלָה לְבַעֲלִים בְּכֶמֶה קִטְנָה, חוּץ לְמָקוֹמוֹ בְּכֶמֶה גְדוֹלָה אֵין חוּץ לְמָקוֹמוֹ בְּכֶמֶה קִטְנָה.

ח. אֵלוּ דְּבָרִים שֶׁשְׁוֶה כֶּמֶה גְדוֹלָה לְכֶמֶה קִטְנָה: שְׁחִיטָה בְּכֶמֶה גְדוֹלָה שְׁחִיטָה בְּכֶמֶה קִטְנָה, הַפֶּשֶׁט וְנִתּוּחַ בְּכֶמֶה גְדוֹלָה

ג. חמר בשחיטה שאין במליקה, ובמליקה שאין בשחיטה, שהשחיטה דוחה את השבת ואת הטמאה, ונוהגת בצבור כיחיד, וטעונה כלי, וטעונה צפון, מה שאין כן במליקה. חמר במליקה, שהמליקה טעונה כהן כשר, מה שאין כן בשחיטה.

ד. חמר בקמיצה שאין במליקה, ובמליקה שאין בקמיצה, שהקמיצה דוחה את השבת ודוחה את הטמאה. ונוהגת בצבור כיחיד, וטעונה כלי, מה שאין כן במליקה. חמר במליקה, שהמליקה קבוע לה מקום בצנאר, ונוהגת בכל הקרבים, מה שאין כן בקמיצה. רבי אליעזר אומר: אפלו רגלו אחת על גבי הרצפה ורגלו אחת על גבי לבנה, רגלו אחת על גבי רצפה ורגלו אחת על גבי כלים, אם ינטל הכלי ויוכל לעמד בפני עצמו – כשר. ואם לאו – פסול.

ה. טמא מת, וטבול יום, ומחסר פורים, אין הציץ מרצה על טמאת הגוף, על מה הציץ מרצה? על טמאת הדם ועל הקמיצה ועל הנסכים.

ו. מחסר בגדים כהן גדול משמש בשמונה כלים. וההדיוט בארבעה. ואם שמש כהן גדול בארבעה והדיוט בשמונה ועבד – עבודתו פסולה. עבד עבודת זהב בבגדי לבן, ועבודת לבן בבגדי זהב ועבד – עבודתו פסולה. היו מרשלין ומסלקין, או שהיו משחקין ועבד – עבודתו כשרה. לבש שתי כתנות, ושתי מכנסים, ושני אבגטים, או שהיו מקורעין, או שחסר אחד מהם, או שנתן רטיה על גבי בשרו תחת בגדיו, ועבד – עבודתו פסולה.

ז. 'שלא רחוצ' ידים ורגלים' כיצד? מקדש ידיו ורגליו בכלי שרת בפנים, קדש ידיו ורגליו בכלי שרת בחוץ, או מפלי חול בפנים, או שטבל במי מערה ועבד – עבודתו פסולה. כיצד הוא מקדש? נותן יד ימינו על גבי רגל ימינו, שמאלו על גבי רגל שמאלו, משפשף ומרחיץ, משפשף ומרחיץ. רבי יהודה אומר: אפלו שתי ידים

הפשט ונתוח בבמה קטנה, דם מתיר מכשיר ומפגל בבמה גדולה דם מכשיר בבמה קטנה. מום פוסל בבמה גדולה מום פוסל בבמה קטנה. חוץ לזמנו בבמה גדולה חוץ לזמנו בבמה קטנה. אי זו היא במה גדולה בשעת התר הבמה? אהל מועד נטוי כדרךכו אין הארון נתון שם, אי זו היא במה קטנה בשעת התר הבמה? עושה אדם במה על פתח חצרו, ועל פתח גנתו, מקריב עליה הוא ובנו בתו ועבדו ושפחתו.

ט. אי זו היא מנוחה? זו שילה. ונחלה? זו ירושלים. שנאמר (דברים יב, ט): "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה". ואומר (ירמיה יב, ט): "העיס צבוע נחלתי לי". ואומר (שם ח): "הייתה לי נחלתי כאריה ביער"; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: "נחלה" – זו שילה. "מנוחה" – זו ירושלים, שנאמר (תהלים קלב, יג): "כי בחר ה' בציון וגו' זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתיה".

מִסְכַּת מְנוּחוֹת פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. רבי שמעון אומר: כל המנחות שנקמצו שלא לשמן – כשרות, ועלו לבעלים לשם חובה, שאין המנחות דומות לזבחים. מחבת לשום מרחשת – מעשיה מודיעים עליה לשום מחבת. מרחשת לשום בלולה – מעשיה מודיעין עליה, לשום מרחשת. אבל זבחים אין כאן, אלא מעשה אחד לכלן ושחיטה אחת לכלן.

ב. חמר בשחיטה שאין בקמיצה, ובקמיצה שאין בשחיטה, שהשחיטה קבוע לה צפון וקבוע לה מקום בצנאר. ונוהגת בכל הקרבים ואוסרת חלין בפנים וקדשים בחוץ, וחיבין עליה בחוץ, מה שאין כן בקמיצה. חמר בקמיצה, שהקמיצה טעון כהן וכלי שרת, מה שאין כן בשחיטה. קמיצה בכלי ושחיטה אפלו בקרומית של קנה.

במזבח ודיו, ומסלק את לבונתה מצד אחד, וקומץ ממקום השמן, ונותנו בתוך כלי שרת, ומקדשו בתוך כלי שרת, ומלקט את הלבונה, ונותנה על גבו, ומעלה אותו על גבי המזבח, ומולחו ונותן על גבי המזבח. האשים והשירים נתנין לכהנים, רשאין כהנים לתן בשירי מנחות זין שמן ודבש, ואסורין לחמץ. כיצד הוא עושה? פושט אצבעותיו על פסת ידו. וכפיתים ממחק ממעלה למטה. רבה שמנה וחסר שמנה, רבה סולתה וחסר סולתה – פסולה. רבה לבונתה – כשרה. מעט לבונתה, אפלו שני קרטין – כשרה; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: הקמץ והלבונה שחסר אפלו כל שהוא – פסולה. קמץ שלא ממקום השמן, ושלא ממקום הלבונה, או שלא נתן עליה לבונה, אפלו כל שהוא – פסולה. אחד מנחת ישראל ואחד מנחת כהנים, אלא שמנחת כהנים כלה כליל לאשים, שנאמר (ויקרא ו, טו): "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל".

מסכת מנחות פֶּרֶק שְׁנִי

א. הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ, או כזית משיריה בחוץ, להקטיר קמצה בחוץ, או כזית מקמצה בחוץ, להקטיר לבונתה בחוץ, או כזית מלבונתה בחוץ – פסול ואין בו כרת. לאכול שיריה למחר, או כזית משיריה למחר, להקטיר קמצה למחר, או כזית מקמצה למחר, להקטיר לבונתה, או כזית מלבונתה למחר – פגול וחיבין עליו כרת. כל המנחות שקמצן שלא לשמן, הוליק והקטיר חוץ לזמן, הוליק והקטיר שלא לשמן – פגול וחיבין עליו כרת, ובלבד שיקרב המתיר כמצותו. כיצד קרב המתיר כמצותו? קמץ בשתיקה, ונתן בפלי, והוליק חוץ לזמנו, או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בפלי והוליק והקטיר בשתיקה, או שקמץ ונתן בפלי והוליק והקטיר בשתיקה – זהו שקרב המתיר כמצותו.

זו על גבי זו – מקדש. אמרו לו: אי אפשר לכן. כהנים שלא טבלו ולא קדשו ידיהם ורגליהם, וכן כהן גדול שטבל ולא קדש ידיו ורגליו, בין עבודה לעבודה, ובין בגדים לבגדים, ועבד – עבודתו כשרה. אבל כהנים שלא טבלו ולא קדשו ידיהם ורגליהם. וכן כהן גדול שטבל ולא קדש ידיו ורגליו מן הבקר, ועבד – עבודתו פסולה. אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט ששמשו שחרית, ולא רחצו ידיהם ורגליהם – הרי אלו חייבים מיתה, שנאמר (שמות ל, כ): "בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו". היה עומד ומקריב כל הלילה לאורה – טעון קדוש ידים ורגלים. רבי אומר: אין הלילה פוסלת בקדוש ידים ורגלים. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: אפלו הוא עוסק בעבודה שלשה ימים – אין הלילה פוסלת בקדוש ידים ורגלים.

ח. ישב על גבי הרצפה – פסול, שנאמר (דברים יח, ה): "לעמד". עמד על גבי לבנה – פסול, שנאמר (שם שם, ז): "ככל אחיו הלוי".

ט. קמץ בשמאל – פסול. בן בתירא אומר: יחזיר ויחזור ויקמץ בזמין. אמר רבי אלעזר בן רבי שמעון: כך היה רבי יהודה בן בתירא אומר בכל הפסולין. רבי יוסי בן יאסין ורבי יהודה נחתום אומר: במה דברים אמורים? בזמן שלא קדש קמץ בפלי, אבל אם קדש קמץ זה בפלי – הכל מודים שלא יחזיר. רבי אומר: בין כך ובין כך – יחזיר, שאין הפלי מקדש קמץ בפלי, אבל אם קדש קמץ זה בפלי – הכל מודים שלא יחזיר. רבי אומר: בין כך ובין כך – יחזיר, שאין הפלי מקדש קמץ שלא נקמץ מבריתו.

י. כיצד סדר מנחות? היה מביאן מתוך ביתו בכלי כסף ובכלי זהב – נותנה בתוך כלי שרת ומקדשה בתוך כלי שרת, ונותן שמנה ולבונתה עליה. נכנס ומגישה בקרן מזרחית דרומית, לדרומה של קרן – מניחה

זמן למחשבת מקום, ובין שהקדים מחשבת מקום למחשבת זמן - פסול, ואין בו כרת. רבי יהודה אומר: אף בזה הקדים מחשבת זמן למחשבת מקום - פגול וחיבין עליו כרת. פסול ואין בו כרת. הקומץ את המנחה, לאכול משיריה כחצי זית בחוץ, ולהקטיר מקמצה כחצי זית בחוץ, ולהקטיר משיריה כחצי זית למחר, לאכול משיריה כחצי זית בחוץ, ולהקטיר מקמצה כחצי זית למחר - פשר, שאין קמיצה והקטרה מצטרפין זה עם זה. אבל קמיצה וקמיצה, הקטרה והקטרה - מצטרפין זה עם זה. פיצד קומץ את המנחה לאכול משיריה כזית בחוץ וכזית למחר, להקטיר מקמצה כזית בחוץ וכזית למחר? - פסול ואין בו כרת, מפני שקמיצה וקמיצה, הקטרה והקטרה - מצטרפין זה עם זה. הקומץ את המנחה לאכול משיריה כחצי זית למחר, ובשעת הקטרה חשב עוד להקטיר מקמצה כחצי זית למחר - פגול וחיבין עליו כרת, מפני שקמיצה והקטרה מצטרפין זה עם זה לפגל. הקומץ את המנחה להקטיר מקמצה כחצי זית למחר, שאין פחות מזכית מפגל ופוסל בכל מקום. הקומץ את המנחה לאכול קמצה ולהקטיר שיריה, לאכול דבר שאין דרכו לאכול, ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר - פשר. ורבי יהודה פוסל. להניח קמצה ושיריה למחר, או להוציאן לחוץ - פשר ורבי יהודה פוסל. רבי אלעזר אומר: רבי אלעזר פוסל ורבי יהושע מכשיר. אמר לו רבי יהודה: ומה אם הניח את הקומץ למחר - אינו פוסל. וחכמים אומרים: זה וזה כשר! אין לך שהוא פסול אלא מחשבת קמיצה והקטרה בלבד.

מסכת מנחות פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. השוחט שני כבשים, לאכל אחת מן החלות למחר, להקטיר שני בזיכין, לאכל אחד מן הסדרים למחר - פגול וחיבין עליו כרת; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: זה

ב. פיצד לא קרב המתיר כמצותו? קמץ חוץ לזמנו ונתן בפלי, והוליד והקטיר חוץ לזמנו, או שקמץ חוץ לזמנו ונתן בפלי, והוליד והקטיר חוץ למקומו, או שקמץ ונתן בפלי, והוליד והקטיר חוץ למקומו, בין שהקדים מחשבת זמן למחשבת מקום, ובין שהקדים מחשבת מקום למחשבת זמן - פסול, ואין בו כרת. רבי יהודה אומר: אף בזה הקדים מחשבת זמן למחשבת מקום - פגול, וחיבין עליו כרת. קדמה מחשבת מקום למחשבת זמן - פסול, ואין בו כרת.

ג. פיצד קדמה מחשבת מקום למחשבת זמן? קמץ חוץ למקומו, ונתן בפלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו. מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמץ שלא לשמן - פסול, ואין בו כרת, מפני שלא קרב המתיר כמצותו.

ד. הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ, להקטיר קמצה למחר, לאכול שיריה למחר, להקטיר קמצה בחוץ, בין שהקדים מחשבת זמן למחשבת מקום, ובין שהקדים מחשבת מקום למחשבת זמן - פסול, ואין בו כרת. רבי יהודה אומר: אף בזה הקדים מחשבת זמן למחשבת מקום - חיבין עליו כרת. הקדים מחשבת מקום למחשבת זמן - פסול, ואין בו כרת. כל המנחות שקמץ חוץ לזמנו, או שקבלו פסולין את הקמץ וקטרוהו בשתיקה, אפלו חוץ לזמנו - פסול ואין בו כרת.

ה. הקומץ את המנחה לאכל שיריה כזית היום וכזית למחר. להקטיר מקמצה כזית בחוץ וכזית בפנים - פסול ואין בו כרת. לאכל משיריה כזית היום וכזית למחר, להקטיר מקמצה כזית היום וכזית למחר - פגול וחיבין עליו כרת. הקומץ את המנחה, לאכל משיריה כחצי זית בחוץ וכחצי זית בפנים, ולהקטיר מקמצה כחצי זית בחוץ וכחצי זית בפנים - פשר! וכן למחר כשר.

ו. הקמץ את המנחה, לאכל משיריה כזית בחוץ, וכזית בפנים, בין שהקדים מחשבת

פגול וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת, וְהַשְׁנִי, פֶּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת.

ב. שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן – יִקְרַב בְּטִמְאָה, וְחִבְרוּ יִקְרַב בְּטִהָרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין קָרְבֵן צָבוּר חִלּוּק, אֲלֵא שְׁנֵיהֶם יִקְרְבוּ בְּטִמְאָה.

ג. הַקּוֹמֵץ וְהַלְבוּנָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶם – שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ד. הִיָּה מִקְרִיב שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְנִטְמָאוּ בִידּוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק.

ה. הִיָּה מִקְרִיב סִדְרִים, וְנִטְמָאוּ בִידּוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק.

ו. הִיָּה מִקְרִיב שְׁנֵי בְזִיכִין, וְנִטְמָאוּ בִידּוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק.

ז. הִיָּה מִקְרִיב מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת מְשִׁיחַ, וְנִטְמָאוּ בִידּוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק.

ח. הִיָּה מִקְרִיב מִנְחַת פְּרִים וּכְבָשִׁים, וְנִטְמָא בִידּוֹ, אוֹמֵר, וּמִבִּיאִין אַחֲרֵת תַּחְתִּיהָ, אֵין שָׁם אֲלֵא הִיא – אוֹמְרִים לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק.

ט. הִיָּה מִקְרִיב מִנְחַת הָעֶמֶר, וְנִטְמָא, אוֹמֵר, וּמִבִּיאִין אַחֲרֵת תַּחְתִּיהָ, אֵין שָׁם אֲלֵא הִיא – אוֹמְרִים לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק! דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, אוֹמְרִים לוֹ: הֲוֵי פִקֵּחַ וּשְׁתַּק! שֶׁהָעֶמֶר שֶׁקָּצְרוּהוּ שְׁלֵא כְּמַצּוֹתוֹ – פֶּסוּל.

י. תּוֹדָה מַעֲכָת וּמִפְגֵּלֶת אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם מַעֲכָב וְאֵין מִפְגֵּל אֶת הַתּוֹדָה. כְּבָשִׁים מַעֲכָבִין וּמִפְגֵּלִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם מַעֲכָב וְאֵין מִפְגֵּל אֶת הַכְּבָשִׁים. הַזִּבְחַת מִפְגֵּל אֶת הַנִּסְכִּים מִשְׁקָדְשׁוֹ בְּכָלִי; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאֵין נִסְכִּים מִפְגֵּלִין אֶת הַזִּבְחַת.

יא. קָמֵץ בְּשִׁתִּיקָה, וּכְשֶׁהוּא בֹא לְהַקְטִירָה – הַקְטִיר אֶת הַקָּמֵץ בְּשִׁתִּיקָה, וְאֵת הַלְבוּנָה חוּץ לְזִמְנָה – פֶּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת; דְּבָרֵי

רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כֶּרֶת עַד שִׁיפְגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימַתִּי? בְּזִמְן שִׁיקְרַב מִתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שִׁיָּצָא חוּץ לְקָלְעִים, אוֹ שֶׁהַקְטִירוֹ פְּסוּלִים אֶת אֶחָד מֵהֶן, אֲפִלוּ חוּץ לְזִמְנּוֹ – פֶּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. הַקְטִיר אֶחָד מֵהֶן הַיּוֹם, עַל מִנְתַּ לְהַקְטִיר מִחִבְרוֹ לְמַחֵר – הַכֹּל מוֹדִין שֶׁפֶּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהַקְטִיר הָרֵאשׁוֹן בְּשִׁתִּיקָה, וְהַשְׁנִי חוּץ לְזִמְנּוֹ – פֶּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אֵין כֶּרֶת, עַד שִׁיפְגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימַתִּי? בְּזִמְן שִׁיקְרַב הַשְׁנִי כְּמַצּוֹתוֹ, אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שִׁיָּצָא חוּץ לְקָלְעִים, אוֹ שֶׁהַקְטִירוֹ פְּסוּלִים אֶת אֶחָד מֵהֶן, אֲפִלוּ חוּץ לְזִמְנּוֹ – פֶּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. הַקְטִיר אֶת אֶחָד מֵהֶם, עַל מִנְתַּ לְהַקְטִיר מִחִבְרוֹ לְמַחֵר – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפֶּגוּל וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת. שְׁנֵי כְּבָשִׁי עֶצְרַת שֶׁשָּׁחַט הָרֵאשׁוֹן בְּשִׁתִּיקָה, וְהַשְׁנִי חוּץ לְזִמְנּוֹ – פֶּגוּל, וְחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כֶּרֶת, עַד שִׁיפְגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימַתִּי? בְּזִמְן שִׁיקְרַב הַשְׁנִי כְּמַצּוֹתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שִׁיָּצָא חוּץ לְקָלְעִים, אוֹ שֶׁשָּׁחַטוּ פְּסוּלִים וְזָרְקוּ אֶת דָּמּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, אֲפִלוּ חוּץ לְזִמְנּוֹ – פֶּסוּל וְאֵין בּוֹ כֶּרֶת. שָׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם הַיּוֹם, עַל מִנְתַּ לְאַכּוֹל מִחִבְרוֹ לְמַחֵר – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁשָּׁשֵׁר, שְׁאֵין הַכָּבֶשׂ מִפְגֵּל וּפּוֹסֵל אֶת חִבְרוֹ בְּכָל מְקוֹם.

רָאָה אֲנֹכִי נִתָּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקְלָלָה: חָזוּ דַּאֲנָא יְהִיב קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין בְּרָכּוֹן וְלִנְטִין:

רָאָה אֲנֹכִי נִתָּן בְּרָכָה וְקְלָלָה – הָאֲמִוּרוֹת בְּהַר גְּרָזִים וּבְהַר עֵיבָל.

אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם: אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִנֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם:
יֵת בְּרָכּוֹן אִם תִּקְבְּלוּן לַפְּקוּדִיָּא דִּי אֶלְהִיכוֹן דַּאֲנָא מִפְּקִיד יִתְכוֹן יוֹמָא דִּין:

את הברכה – על מנת אשר תשמעו.

וְהַקְלָלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם וְסִרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִנֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֶל־לְהִיכֶם אַחֲרֵים אֲשֶׁר לֹא־יִדְעֶתֶם:
וְלִנְטִין אִם לֹא תִקְבְּלוּן לַפְּקוּדִיָּא דִּי אֶלְהִיכוֹן וְתִסְטוֹן מִן אוֹרְחָא דַּאֲנָא מִפְּקִיד יִתְכוֹן יוֹמָא דִּין לְמַהֲךְ בְּתַר טַעוֹת עֲמִמִּיא דְלֹא יִדְעִתוּן:

מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִנֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת וְגוֹמֵר – הָא לְמַדַּת שְׁכַל הַעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה הָרִי הוּא סָר מִכָּל הַדֶּרֶךְ שְׁנַצְטוּי יִשְׂרָאֵל. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל הַמּוֹדָה בַּעֲבוּדָה זָרָה, כְּכּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה.

וְהָיָה כִּי יָבִיֵאֶךָ יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתֶּה בֹּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְּנָה אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הַר גְּרָזִים וְאֶת־הַקְלָלָה עַל־הַר עֵיבָל:
וְיִהְיֶה אֲרִי יַעֲלִינָךְ יְיָ אֶלְהֶךָ לְאַרְעָא דְאַתָּה עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ וְתַתִּין יֵת מִבְּרַכְיָא עַל טוֹרָא דְגָרִיזִין וְיֵת מִלְּטִיָּא עַל טוֹרָא דְעֵיבָל:

וְנִתְּנָה אֶת הַבְּרָכָה – כְּתָנָה גוֹמֵר, "יֵת מִבְּרַכְיָא", אֵת הַמְּבָרְכִים. עַל הַר גְּרָזִים – כָּלפִי הַר גְּרָזִים הוֹפְכִים פְּנִיָּהֶם, וּפְתַחוּ בְּבִרְכָּה, "בְּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה" וְגוֹמֵר, כָּל הָאֲזוּרִים שֶׁבִּפְרָשָׁה אָמְרוּ תַחֲלָה בְּלִשׁוֹן "בְּרוּךְ", וְאַחֵר כִּךְ הִפְכוּ פְּנִיָּהֶם כָּלפִי הַר עֵיבָל, וּפְתַחוּ בַקְלָלָה.

הֲלֹא־הִמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶרֶךְ מִבּוֹא הַשְּׁמֶשׁ בְּאָרֶץ הַפְּנִינִי הַיּוֹשֵׁב בְּעַרְבָה מוֹל הַגְּלָל אֶצֶל אֱלֹוֵי מֶרְה:
הֲלֹא אֲנִי בְּעֶבֶרָא דִּי־דָנָא אַחֲרֵי אוֹרְחָא מַעֲלָנִי שְׁמִשָּׁא בְּאָרֶע פְּנִינִיָּה דִּי־תִיב בְּמִישְׁרָא לְקַבִּיל גְּלָלָא בְּסִטְר מִישְׁרֵי מוֹרָה:

הֲלֹא הִמָּה – נָתַן בָּהֶם סִמָּן. אַחֲרֵי – אַחֵר הַעֲבֵרַת הַיַּרְדֵּן הַרְבֵּה, וְהִלָּאָה לְמַרְחֹק, וְהָיָה לִשְׁוֹן אַחֲרֵי. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "אַחֲרֵי", מְפֻלֵּג הוּא. דֶּרֶךְ מִבּוֹא הַשְּׁמֶשׁ – לְהֵלֵךְ מִן הַיַּרְדֵּן לְצַד מַעֲרָב. וְטַעַם הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ שֶׁהֵם שְׁנֵי דְבָרִים, שֶׁנִּקְדְּדוּ בִשְׁנֵי טַעְמִים: "אַחֲרֵי" נִקְוֶה בְּפִשְׁטָא, וְ"דֶרֶךְ" נִקְוֶה בְּמִשְׁפָּל, וְהוּא דְּגוּשׁ; וְאִם הִנֵּה "אַחֲרֵי דֶרֶךְ" דְּבוּר אֶחָד, הִנֵּה נִקְוֶה "אַחֲרֵי" בְּמִשְׁרָת, בְּשׁוֹפֵר הַפּוֹד, וְ"דֶרֶךְ" בְּפִשְׁטָא, וְרַפָּה. מוֹל הַגְּלָל – רְחוֹק מִן הַגְּלָל. אֱלֹוֵי מֶרְה – שְׁכֶם הוּא, שְׁנַאֲמַר: "עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֱלֹוֹן מוֹרָה".

כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרִשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם נִתָּן לְכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וַיִּשְׁכְּתֶם־בָּהּ:
אֲרִי אַתּוֹן עֹבְרִין יֵת יַרְדְּנָא לְמִיעַל לְמִירְתָּ יֵת אַרְעָא דִּי אֶלְהִיכוֹן יְהִיב לְכוֹן וְתִירְתּוֹן יִתָּה וְתַתְּבוּן בָּהּ:

כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וְגוֹמֵר – נִסִּים שֶׁל יַרְדֵּן יִהְיוּ סִמָּן בְּיַדְכֶם, שֶׁתְּבֹאוּ וְתִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ.

וַיִּשְׁמְרֶתֶם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי נִתָּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם:
וְתִטְרוּן לְמַעַבְד יֵת כָּל קִימִיָּא וְיֵת דִּינִיָּא דַּאֲנָא יְהִיב קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין:

אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְ-הוָה אֶל־לְהִי אֲבֹתֵיכֶם לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה:
אֱלִין קִימִיָּא וְדִינִיָּא דְתִטְרוּן לְמַעַבְד בְּאַרְעָא דִּיהִב יְיָ אֶלְהָא דְאַבְהֶתְךָ לְךָ לְמִירְתָּה כָּל יוֹמִיָּא דְאַתּוֹן קִימִיָּין עַל אַרְעָא:

אֲבָד תִּאבְדּוּן אֶת־כָּל־הַמִּקְלָמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹלִים אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אִתְּכֶם אֶת־אֶל־לְהִיכֶם עַל־הַהָרִים הָרָמִים וְעַל־הַגְּבֻעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעְנָן:
אַבְדָּא תִאבְדּוּן יֵת כָּל אַתְרִיָּא דְפִלְחוּ תַמָּן עֲמִמִּיא דְאַתּוֹן יִרְתִּין יִתְהוֹן יֵת טַעוֹתְהוֹן עַל טוֹרִיָּא רְמִיָּא וְעַל רְמִתָּא וְתַחוֹת כָּל אֵילָן עֲבוּף:

אַבְדָּא תִאבְדּוּן – אֲבָד וְאַחֵר כִּךְ תִּאבְדּוּן; מִכָּאן לְעוֹקֵר עֲבוּדָה זָרָה, שְׁצָרִיד לְשִׁרַּשׁ אַחֲרִיקָה. אֵת כָּל הַמִּקְלָמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם וְגוֹמֵר – וְמֵהַ תִּאבְדּוּן מִקָּם? אֵת אֶל־לְהִיכֶם אֲשֶׁר עַל הַהָרִים.

וּנְמַצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתֶם וּשְׁפָרְתֶּם אֶת־מִצְבְּחֹתֶם וְאַשְׁרִיתֶם תִּשְׁרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֶל־לֵהִיָּהֶם תַּגִּדְעוּן וְאַבְדַּתֶּם אֶת־שִׁלְמֵם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא:	וּתְתַרְעוּן יְת אִיגוּרִיהוֹן וּתְתַבְּרוּן יְת קִמְתִּיהוֹן וְאַשְׁרִיתִיהוֹן תִּיקְדוּן בְּנוֹרָא וְצִלְמֵי טַעֲנוֹתִיהוֹן תִּקְצְצוּן וּתְבַדּוּן יְת שׁוּמֵהוֹן מִן אַתְרָא הַהוּא:
מִזְבֵּחַ – שֶׁל אֲבָנִים הֶרְבֵּה. מִצְבֵּה – שֶׁל אֶבֶן אֶחָד, וְהוּא "בֵּימוֹס" שֶׁשְּׁנֵינֵינוּ בְּמִשְׁנָה: "אֶבֶן שֶׁחֲצֵבָהּ מִתַּחֲלָתָה לְבֵימוֹס". אֲשֶׁרָה – אֵילָן הַנֶּעְעָבֵד. וְאַבְדַּתֶּם אֶת שִׁלְמֵם – לְכַנּוֹת לָהֶם שֵׁם לְגִנְאִי: בֵּית גִּלְיָא – קוֹרִין לֵה בֵּית כְּרִיָּא; עֵין כּל – עֵין קוֹץ.	
לֹא־תַעֲשׂוּן כֹּן לִי־הִנֵּה אֶל־לֵהִיכֶם:	לֹא תַעֲבִדוּן כֹּן קֳדָם יְיָ אֱלֹהֵכֹון:
לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן – לְהַקְטִיר לַשָּׁמַיִם בְּכָל מָקוֹם, כִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר. דָּבָר אַחֵר: "וְנִמְצַתֶּם אֶת מִזְבְּחוֹתֶם וְאַבְדַּתֶּם אֶת שִׁלְמֵם... לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן", אֲזַהֲרָה לְמוֹחֶק אֶת הַשֵּׁם, וְלִנְלוֹתֵי אֶבֶן מִן הַמִּזְבֵּחַ אוֹ מִן הָעֶזְרָה. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיִּשְׂרָאֵל נוֹתֵצִין אֶת הַמִּזְבְּחוֹת? אֵלֹא שֶׁלֹּא תַעֲשׂוּ כַּמַּעֲשִׂיָּהֶם, וְיִגְרְמוּ עֲוֹנוֹתֵיכֶם לְמַקְדָּשׁ אֲבוֹתֵיכֶם שֶׁיִּחָרֵב.	
כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר י־הִנֵּה אֶל־לֵהִיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שִׁמּוֹ שֵׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה:	אֶל־לֵהִינן לַאֲתָרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ אֱלֹהֵכֹון מִכָּל שִׁבְטֵיכֹון לַאֲשֶׁרָאָה שְׁכִינִתִּיהָ תִּמָּן לְבֵית שְׁכִינִתִּיהָ תִּתְבַּעֲוּ וּתִיתָוּן לְתִמָּן:
לְשִׁכְנוֹ תִּדְרָשׁוּ – זֶה מִשְׁכַּן שִׁילָה.	
וּבֵאתֶם שָׁמָּה עֲלֵתֵיכֶם וּזְבָחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂרֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יָדְכֶם וּנְדָרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם וּבִכּוֹרֹת בְּקִרְכֶּם וְצֹאנֵיכֶם:	וּתִיתָוּן לְתִמָּן עֲלֻוֹתְכֹון וּנְכַסֹּת קוּדְשֵׁיכֹון וְיְת מַעֲשֵׂרֵיכֹון וְיְת אִפְרָשׁוֹת יָדְכֹון וּנְדָרֵיכֹון וּנְדָבָתְכֹון וּבִכּוֹרֵי תוֹרֵיכֹון וְעֹנְכֹון:
וּזְבָחֵיכֶם – שְׁלָמִים שֶׁל חוֹבָה. מַעֲשֵׂרֵיכֶם – מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּמַעֲשֵׂר שָׁנִי, לְאָכֹל לִפְנֵים מִן הַחוּמָה. תְּרוּמַת יָדְכֶם – אֵלּוּ הַבְּכוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם: "וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיָּדְךָ. וּבִכּוֹרֹת בְּקִרְכֶּם – לְתִתֶּם לַפְּהָנִים, וְיִקְרִיבֶם שָׁם.	
וְאִכְלֹתֶם־שֵׁם לִפְנֵי י־הִנֵּה אֶל־לֵהִיכֶם וּשְׁמַחְתֶּם בְּכָל מַשְׁלַח יָדְכֶם אִתֶּם וּבְתִיכֶם אֲשֶׁר בִּרְכָה י־הִנֵּה אֶל־לֵהִיָּהּ:	וּתִיכְלוּן תִּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלֹהֵכֹון וּתַחֲזוּן בְּכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְכֹון אִתּוֹן וְאַנְשׁ בְּתִיכֹון דְּבִרְכָהּ יְיָ אֱלֹהֵהּ:
אֲשֶׁר בִּרְכָה ה' – לִפִּי הַבְּרָכָה הַבָּא.	
לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אֶנְחֵנוּ עֹשִׂים כֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו:	לֹא תַעֲבִדוּן כָּכָל דֹּאנְחָנָא עֲבָדִין כֹּא יוֹמָא דִּין גָּבֵר כָּל דְּכָשֵׁר בְּעֵינֻהִי:
לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אֶנְחֵנוּ עֹשִׂים וְגוֹמַר – מוֹסֵב לְמַעַלָּה, עַל "כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן" וְגוֹמַר: כִּשְׁתַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן – מִיָּד מִתְּרִים אַתֶּם לְהַקְרִיב בְּכֶמֶה כָּל אַרְבַּע עָשָׂרָה שָׁנָה שֶׁל כַּבוֹשׁ וְחִלּוּק, וּבְכֶמֶה לֹא תִקְרִיבוּ כָּל מָה שֶׁאַתֶּם מִקְרִיבִים כֹּה הַיּוֹם בְּמִשְׁכָּן, שֶׁהוּא עִמָּכֶם וְנִמְשַׁח, וְהוּא כָּשֵׁר לְהַקְרִיב בּוֹ טָטְאוֹת וְאַשְׁמוֹת נְדָרִים וּנְדָבוֹת; אֲבָל בְּכֶמֶה אֵין קָרֵב אֵלֹא הַנֶּדֶר וְהַנֶּדֶב, וְזֶהוּ אִישׁ כָּל הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו: נְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁאַתֶּם מִתְּנַדְּבִים עַל יְדֵי שִׁישֶׁר בְּעֵינֵיכֶם לְהַבִּיאֵם, וְלֹא עַל יְדֵי חוֹבָה, אוֹתֶם תִּקְרִיבוּ בְּכֶמֶה.	
כִּי לֹא־בֵאתֶם עַד־עֶצְתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־י־הִנֵּה אֶל־לֵהִיָּהּ נָתַן לָךְ:	אֲרִי לֹא אֶתִּיתָוּן עַד כַּעַן לְבֵית גִּיחָא וּלְאַחַסְנָתָא דִּינָּי אֱלֹהֵהּ יִהְיֵב לָךְ:
כִּי לֹא בֵאתֶם – כָּל אוֹתָן אַרְבַּע עָשָׂרָה שָׁנָה: עַד עֶצְתָּה. כִּמּוֹ 'עַד־יִין'. אֵל הַמְּנוּחָה – זֶה שִׁילָה. הַנַּחֲלָה – זֶה יְרוּשָׁלַיִם.	
וְעַבְרַתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וְיִשְׁבַּתֶּם בְּאַרְץ אֲשֶׁר־י־הִנֵּה אֶל־לֵהִיכֶם מִנְחִיל אִתְּכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִכָּל־אֲיִבֵיכֶם מִסָּבִיב וְיִשְׁבַּתֶּם־בְּטָח:	וּתַעֲבְרוּן יְת יַרְדְּנָא וּתְתַבְּבוּן בְּאַרְעָא דִּינָּי אֱלֹהֵכֹון מַחְסִין יְתִכֹון וְיִגִּיחַ לָכֹון מִכָּל בַּעֲלֵי דְבִיכֹון מִסְחֹר סְחֹר וּתְתַבְּבוּן לְרוּחְצֹון:
וְעַבְרַתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן וְיִשְׁבַּתֶּם בְּאַרְץ – שְׁתַּחֲלִקוּהָ, וְיֵהָא כָּל אֶחָד מִפִּיר אֶת חִלְקוֹ וְאֵת שְׁבָתוֹ. וְהִנִּיחַ לָכֶם – לְאַחֵר כַּבוֹשׁ וְחִלּוּק, וּמְנוּחָה מִן "הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ ה' לְנַפְשׁוֹתָם בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל", וְאֵין זֶה אֵלֹא בִימֵי דָוִד. אַז־	
שְׁנִי	
וְהִנֵּה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר י־הִנֵּה אֶל־לֵהִיכֶם בּוֹ לְשִׁכְנוֹ שִׁמּוֹ שֵׁם שָׁמָּה תִּבְיָאוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר אֶנְכִּי	וְיֵהִי אַתְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ אֱלֹהֵכֹון בֵּיה לַאֲשֶׁרָאָה שְׁכִינִתִּיהָ תִּמָּן לְתִמָּן תִּיתָוּן יְת כָּל דֹּאנָא מְפָקִיד יְתִכֹון עֲלֻוֹתְכֹון

מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר גדריכם אשר תדרו לי- הנה:	ונכסת קודשיכון מעשריכון ואפרשות ידכון וכל שפר גדריכון דתדרון קדם יי:
---	--

והיה המקום וגומר – בנו לכם בית הבחירה בירושלים. וכן הוא אומר בְּדוֹד: "וַיְהִי כִּי יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וְהָיָה לּוֹ מִסְבִּיב מִכָּל אוֹיְבָיו, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל נָתָן הַנָּבִיא, רְאֵה נָא אֲנִכִּי יוֹשֵׁב בְּבֵית אַרְזִים וְאֶרֶץ לֹא-לֵהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָיְרִיעָה". שְׁמָה תִּבְיֹאוּ וגומר – למעלה אמור לענין שילה, וכאן אמור לענין ירושלים. ולכך חלקם הכתוב, למן הַמֶּלֶךְ בֵּין זֶה לָזֶה; מִשְׁחָרְבָה שִׁילָה וּבָאוּ לְנוֹב, וְחָרְבָה נוֹב וּבָאוּ לְגִבְעוֹן – הֵיוּ הַכְּמוֹת מִתְרוֹת, עַד שֶׁבָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם. מִבְּחַר גְּדָרֵיכֶם – מִלֵּמַד שֶׁיָּבִיא מִן הַמִּבְחָר.

ושמחתם לפני י-הוה א-להיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם ושלולי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם:	ותחדון קדם יי אלהכון אתון ובניכון ובנותכון ועבדיכון ואמהתכון ולינא דבקרונכון ארי לית ליה חולק ואחסנא עמכון:
---	---

השמר לך פן-תעלה עלתיך בכל-מקום אשר תראה:	אסתמר לך דלמא תסיק עלוותך בכל אתרא דתחזי:
--	---

השמר לך – למן לא מעשה על הדבר. בכל מקום אשר תראה – אשר יעלה בלבך; אבל אתה מקריב על פי נביא, כגון אליהו בהר הכרמל.

כי אם-במקום אשר יבחר י-הוה באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוה:	א-להין באתרא דיתרעי יי בחדא מן שבטך מן תסיק עלוותך ותמן תעביד כל דאנא מפקיד לך:
--	---

באחד שבטיך – בחלקו של בנימין; ולמעלה הוא אומר "מכל שבטיכם". הא כיצד? כשקנה דוד את הגרן מארונה היבוסי, גבה הדגב מכל השבטים; ומכל מקום הגרן בחלקו של בנימין היה.

רק בכל-אות נפשך תזבח ו ואכלת בשר כבדך י-הוה א-להיך אשר נתן-לך בכל-שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל:	לחוד בכל רעות נפשך תפוס ותיכול בשרא כבדכתא דיי אלהך דיהב לך בכל קרנך מסאבא ודכנא ייכלוגיה כבשר טביא ואילא:
--	--

רק בכל אות נפשך – במה הכתוב מדבר? אם בבשר תאנה, להתייר להם בלא הקרבת אמורים, הרי אמור במקום אחר: "פי ירחיב ה' את גבולך" וגומר "ואמרת אכלה בשר" וגומר. במה זה מדבר? בקדשים שנפל בהם מום, שיפדו ויאכלו בכל מקום. יכול יפדו על מום עובר? תלמוד לומר רק. תזבח ואכלת – אין לך בהם הַמֶּלֶךְ גִּזְרָה וְחֻלֵּב, אֲלָא אֲכִילָה עַל יְדֵי זְבִיחָה. הַטֵּמֵא וְהַטְהוֹר – לִפִּי שָׂבָא מִכֹּחַ קֳדָשִׁים, שְׁנֵאמַר בָּהֶם: "וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טֵמֵא לֹא יֵאָכֵל", הַצֶּרֶךְ לַהֲתִיר בּוֹ שֶׁטֵּמֵא וְטָהוֹר אוֹכְלִים בַּקֶּעֶרֶה אַחַת, כְּצָבִי וְכָאִיל וְכָאֵיל – לִפְטֹר מִן הַזֶּרֶע וְהַלְחָנִים וְהַשֶּׁבֶה.

רק הדם לא תאכלו על-הארץ תשפכנו כמים:	לחוד דמא לא תיכלון על ארעא תישדגיה כמינא:
--------------------------------------	---

רק הדם לא תאכלו – אף על פי שאין לך בו זריקת דם במזבח, לא תאכלנו. תשפכנו כמים – לומר לך שאין צריך פסוי. דבר אחר: הרי הוא כמים להקשיר את הנרעים.

לא-תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל-גדריך אשר תלך ונדבתיך ותרומת ידך:	לית לך רשו למיכל בקרנך מעשר עבורך וסמרך ומשחך ובכורי תורך ועאנך וכל גדרך דתדר וגדבתך ואפרשות ידך:
--	---

לא תוכל – בא הכתוב למן לא מעשה על הדבר. לא תוכל – רבי יהושע בן קרחה אומר: יכול אתה אכל אינה רשאי. פיוצא בו, "ונאת היבוסי יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם", יכולים היו אלא שאינן רשאין, לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המכפלה. ולא יבוסים היו אלא חתים היו, אלא על שם העיר ששמה "יבוס". פה מפרש בפרקי דרבי אליעזר. והוא שנאמר: "פי אם הסירה העורים והפסחים", צלמים שכתבו עליהם את השבועה. ובכרת בקרך – אזהרה לכהנים. ותרומת ידך – אלו הבכורים.

כי אם-לפני י-הוה א-להיך תאכלנו במקום אשר יבחר י-הוה א-להיך בו אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך ושלולי אשר בשעריך ושמחת לפני י-הוה א-להיך בכל משלח ידך:	א-להין קדם יי אלהך תיכלגיה באתרא דיתרעי יי אלהך ביה את ובך ובתך ועבדך ואמתך ולינא דבקרנך ותחזי קדם יי אלהך בכל אושטות ידך:
---	--

לפני ה' – לפניו מן החומה. והלוי אשר בשעריך – אם אין לך לתת לו מסלקו, כגון מעשר ראשון, תן לו מעשר עני; אין לך מעשר עני, הנמיהו על שלמיהו.

השמר לך פורענות את-הלוי פל-ימיה על-
אדמתו: אסתמר לך דלמא תרחיק ית לינאה כל יומך על ארעך:

השמר לך – למה לא תעשה על הדבר. על אדמתו – אבל בגולה אינה מזהר עליו יותר מעניי ישראל.

כיי-רחיב י-הנה א-להיה את-גבולך כאשר דבר-
לך ואמרת אכלה בשר כיי-תאנה נפשך לאכל
בשר בכל-אות נפשך תאכל בשר: ארי נפתי יי אלהיך ית תחומך כמא דמליל לך ותימר
איכול בשרא ארי תתרעי נפשך למיכל בשרא בכל
רעות נפשך תיכול בשרא:

כי ירחיב וגומר – למדה תורה דרך ארץ, שלא תאנה אדם לאכל
נאסר להם בשר חליו, אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים.

כיי-רחק ממך המקום אשר יבחר י-הנה א-להיה
לשום שמו שם ונבחת מבקרה ומצאנה אשר נתן
י-הנה לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות
נפשך: ארי ירחק ממך אתרא דיתרעי יי אלהיך לאשראה
שכינתיה תמן ותכוס מתורך ומענה דיהב יי לך כמא
דפקידתך ותיכול בקרנך בכל רעות נפשך:

כי ירחק ממך המקום – ולא תוכל לבוא ולעשות שלמים בכל יום, כמו עכשו שהמשכן הולך עמכם. ונבחת וגומר כאשר צויתך – למדנו
שיש צווי בנביחה היאך ישחט, והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה בסיני.

אך כאשר יאכל את הצבי וגומר – אינה מזהר לאכלו בטהרה. אי מה צבי ואיל חלבן מטר, אף חליו חלבן מטר? תלמוד לומר אף.
הטמא והטהור יחדו יאכלנו: ברם כמא דמתאכיל בשר טבא ואילא כן תיכלניה
מסאבא ודכיא כחדא ייכלניה:

אך כאשר יאכל את הצבי וגומר – אינה מזהר לאכלו בטהרה. אי מה צבי ואיל חלבן מטר, אף חליו חלבן מטר? תלמוד לומר אף.

רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא-
תאכל הנפש עם-הבשר: לחוד תקח בדיל דלא למיכל דמא ארי דמא הוא נפשא
ולא תיכול נפשא עם בשרא:

רק חזק לבלתי אכל הדם – ממה שנאמר חזק, אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו, לפיכך הוצרך לומר חזק, דברי רבי יהודה. רבי שמעון
כן עזאי אומר: לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות. אם הדם, שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם
מתאנה לו, הוצרך לסדוק באזהרתו, קל נחמר לשאר מצוות. ולא תאכל הנפש עם הבשר – אזהרה לאכר מן הסי.

לא תאכלנו על-הארץ תשפכנו פמים: לא תיכלניה על ארעא תישדניה כמיא:
לא תאכלנו – אזהרה לדם המפצית.

לא תאכלנו למען ייטב לך ולבגיה אחריך כיי-
תעשה הישר בעיני י-הנה: לא תיכלניה בדיל דייטב לך ולבנה בתרך ארי תעביד
דכשר קדם יי:

לא תאכלנו – אזהרה לדם האכרים. למען ייטב לך וגומר – צא ולמד ממה שכתוב של מצוות: אם הדם, שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש
ממנו זוכה לו ולבניו אחריו, קל נחמר לגזל ונעריות, שנפשו של אדם מתאנה להם.

רק קדשיה אשר-יהנו לך ונזריה תשא ובאת אל-
המקום אשר-יבחר י-הנה: לחוד קודשך דיהוין לך ונזרך תטול ותימי לאתרא
דיתרעי יי:

רק קדשיה – אף על פי שאמה מטר לשחט חליו, לא הפרתי לך לשחט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה, אלא הביאם לבית
הקדש.

ועשית עליהם הבשר והדם על-מזבח י-הנה
א-להיה ודם-זבחיך ישפך על-מזבח י-הנה א-
להיה והבשר תאכל: ותעביד עלויותך בשרא ודמא על מדבחה דיי אלהיך ודם
נכסת קודשך ושתפיה על מדבחה דיי אלהיך ובשרא
תיכול:

ועשית עליהם – אם עולות הן, הן הבשר והדם על גבי המזבח; ואם זבחי שלמים הם, דם זבחיך ישפך על המזבח תחלה, ואחר כך והבשר
תאכל. ועוד דרשו רבותינו, רק קדשיה, שבהם ללמד על הקדשים שבחוצה לארץ, וללמד על התמורות ועל נלדות קדשים שיקרבו.

שָׁמַר וְשָׁמַעְתָּ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי
מַצְוֶה לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וּלְבִנְיָהּ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי
תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהִנָּשֵׂר בְּעֵינֵי יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיָהּ:

טָר וּתְקַבִּיל יֵת כָּל פֶּתַח־מֵיָּא הָאֵלִין דְּאֵנָּה מִפְּקִיד לָךְ בְּדִיל
דְּיִיטֵב לָךְ וּלְבִנְךָ בְּתַרְךָ עַד עַלְמָא אַרִי תַעֲבִיד דְּתַקִּין
וּדְכָשֵׁר קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

שָׁמַר – זוּ מִשְׁנָה, וְשָׁמַעְתָּ צִרְיָה לְשִׁמְרָה בְּבִטְנָהּ שְׁלֵא תִשְׁכַּח, כַּעֲנָנָן שְׁנָאֲמַר: "כִּי נָעִים כִּי תִשְׁמְרֵם בְּבִטְנָהּ"; וְאִם שְׁנִיתָ, אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁמַע וּתְקַיֵּם.
הָא כָּל שְׁאִינוּ בְּכָלִל מִשְׁנָה, אִינוּ בְּכָלִל מַעֲשֶׂה. אֶת כָּל הַדְּבָרִים – שֶׁתִּהְיֶה חֲבִיבָה עָלֶיךָ מִצְוָה קְלָה כְּמִצְוַת חֲמוּרָה. הַטּוֹב – בְּעֵינֵי הַשָּׁמַיִם.
וְהִנָּשֵׂר – בְּעֵינֵי אָדָם.

שלישי

פְּרַשְׁת חֲקוֹת הַגּוֹיִם

כִּי־יִנְכָרִית יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיָהּ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה
בְּא־שְׁמָה לְרַשֵּׁת אוֹתָם מִפְּנֵיךָ וַיִּרְשֶׁת אוֹתָם וַיִּשְׁבֹּת
בְּאַרְצָם:

הַשָּׁמַר לָךְ פֶּן־תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְׁמָדָם
מִפְּנֵיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֹא־לִהְיֶה לְאֹמֶר אִיכָּה יַעֲבֹדוּ
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־יְיָ־לִהְיֶה וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם־אֲנִי:

כֵּן תִּנְקֹשׁ – אוֹנְקוֹלוֹס תַּרְגֹּם לְשׁוֹן 'מוֹקֵשׁ'. וְאִנִּי אוֹמֵר שְׁלֵא חֹשׁ לְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹן, שְׁלֵא מְצִינוּ נו"ן בְּלִשׁוֹן 'יוֹקֵשׁ', וְאֶפְלוּ לִיסוּד הַנוֹכַח מִמֶּנּוּ. אֲכַל
בְּלִשׁוֹן טְרוּף וְקִשְׁקוּשׁ מְצִינוּ נו"ן, "וְאַרְכַּבְתָּה דָּא לְדָא נְקִשׁוֹן". וְאִם זֶה, אֲנִי אוֹמֵר: כֵּן תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם – כֵּן תִּטְרַף אַחֲרֵיהֶם לְהִיּוֹת כְּרוּף אַחֵר
מַעֲשִׂיהֶם. וְכֵן: "יִנְקֹשׁ נוֹשָׂה לְכָל אִשָּׁר לוֹ" – מְקַלֵּל אֶת הָרִשָּׁע לְהִיּוֹת עָלָיו נוֹשִׁים רַבִּים, וַיְהִי מַחְזִירִין וּמִתְנַקְשִׁין אַחֵר מִמוֹנֵהוּ. אַחֲרֵי הַשְׁמָדָם
מִפְּנֵיךָ – אַחֵר שֶׁתִּרְאֶה שְׁאִשְׁמִידִם מִפְּנֵיךָ, יֵשׁ לָךְ לַתֵּת לֵב, מִפְּנֵי מָה נִשְׁמָדוּ אֵלָיו? מִפְּנֵי מַעֲשִׂים מְקַלְקְלִים שֶׁבִּידִיהֶם. אִם אַתָּה לֹא תַעֲשֶׂה כֵּךְ,
שְׁלֵא יָבוֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁמִידוּהָ. אִיכָּה יַעֲבֹדוּ – לִפִּי שְׁלֵא עֲנֵשׁ עַל עֲבוּדָה זָרָה אֲלָא עַל זָבוּס וְקִטּוּר וְנִסּוּף וְהַשְׁתַּחֲוָּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּלִית לֵה'
לְבַדּוֹ" – דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים לְגַבּוּת; בָּא וְלִמְדָה כָּאן, שְׁאֵם דְּרַכָּה שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה לְעַבְדָּה בְּדָבָר אַחֵר, כְּגוֹן פּוֹעֵר לְפֹעֵר וְזוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִים, זֶה
הִיא עֲבוּדָתוֹ, וְחִיב. אֲכַל זָבוּס וְקִטּוּר וְנִסּוּף וְהַשְׁתַּחֲוָּא – אֶפְלוּ שְׁלֵא כְּדָרַכָּה חִיב.

לֹא־תַעֲשֶׂה כֵּן לִי־הֵנָּה אֶ־לִּהְיָהּ כִּי כָל־תּוֹעֲבֹת
יְיָ־הֵנָּה אֲשֶׁר שָׁנָא עָשׂוּ לֹא־לִהְיֶה כִּי גַם אֶת־
בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בְּאֵשׁ לֹא־לִהְיֶהם:

כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם – גַּם, לְרַבּוֹת אֶת אֲבוֹתֵיהֶם וְאִמּוֹתֵיהֶם. אִם רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי רְאִיתִי גּוֹי שֶׁכִּפְתּוֹ לְאָבִיו לִפְנֵי כָּלָּהּ וְאָכְלוֹ.

אֶת כָּל־הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה אֶתְכֶם אַתּוּ
תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תִסָּרֵף עָלֶיךָ וְלֹא תִגָּרַע מִמֶּנּוּ:

אֶת כָּל הַדְּבָר – קְלָה כְּבַחֲמוּרָה. תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת – לִתֵּן לֹא תַעֲשֶׂה עַל עֲשֶׂה הָאִמּוּרִים בִּפְרָשָׁה; שְׁכַל 'הַשָּׁמַר' – לְשׁוֹן לֹא תַעֲשֶׂה הוּא,
אֲלָא שְׁאִין לִוְקִין עַל 'הַשָּׁמַר' שֶׁל עֲשֶׂה. לֹא תִסָּרֵף עָלֶיךָ – חֲמִשָּׁה טוֹטְפוֹת בְּתַפְלִין וְחֲמִשָּׁה מִינֵין בְּלוּלָב, אַרְבַּע בְּרָכוֹת בְּכַרְפַּת פְּתָנִים.

כִּי־יִקּוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֵלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ
אוֹת אוֹ מוֹפֶת:

וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת – בְּשָׁמַיִם, כַּעֲנָנָן שְׁנָאֲמַר בְּגִדְעוֹן: "וַעֲשִׂיתָ לִי אוֹת", וְאוֹמֵר: "יְהִי נָא חֲרֹב אֶל הַגִּזָּה" וְגוֹמֵר. אוֹ מוֹפֶת – בְּאַרְצָךְ; אִם עַל פִּי כֵן
לֹא תִשְׁמַע לוֹ. וְאִם תֹּאמַר: מִפְּנֵי מָה נּוֹתֵן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַשְׁלָה לַעֲשׂוֹת אוֹת? כִּי מִנְּסָה ה' אֶ־לִּהְיֶהכֶם אֶתְכֶם.

וְבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֶת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר גִּלְכָּהּ
אַחֲרֵי אֶ־לִּהְיֶה אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יִדְעָתֶם וְנִעֲבַדְכֶם:

לֹא תִשְׁמַע אֶל־דְּבַרִּי הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חֲוִלָּם
הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְּסָה יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶהכֶם אֶתְכֶם
לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אֲהַבִּים אֶת־יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶהכֶם בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

לֹא תְקַבִּיל לְפֶתַח־מֵיָּא נְבִיא הַהוּא אוֹ מִן חֲלִים חֲלָמָא הַהוּא
אַרִי מְנַסֵּי יְיָ אֱלֹהֵכֶון יִתְכוֹן לְמַדְעָה אִיתִיכוֹן רַחֲמִין יֵת
יְיָ אֱלֹהֵכֶון בְּכָל לְבָכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן:

**בַּתֵּר פּוֹלֶחֶנָא דִּי אֱלֹהֵכוֹן וְנִתְיָה תַּדְחֵלוֹן וְנִתְ
פְקוּדוֹהֵי תַטְרוֹן וְלִמְיָמְרִיהָ תַקְבְּלוֹן וְקַדְמוֹהֵי תַפְלַחוֹן
וְלִדְחֵלְתִּיָּה תַתְקַרְבוּן:**

וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ – תִּזְכְּרוּ מִשְׁפָּטֵי – וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ – בְּקוֹל הַגְּבִיּאִים. וְאֵתוֹ תַּעֲבֹדוּ – בְּמִקְדָּשׁוֹ. וְכִי תִדְבְּקוּן – הַדְּבֵק בְּדַרְכָּיו: גָּמַל חֲסִידִים, קֹבֵר מֵתִים, בֹּקֵר חֹלִים, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וּנְבִיאָה הָהוּא אֹחַתְּ לִי חֶלְמָא הָהוּא יִתְקַטֵּיל אָרִי מִלֵּיל
סְטֵינָא עַל יְיָ אֱלֹהֵינוּ דְּאִפִּיק יִתְכוּן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
וְדִפְרָקוּ מִבֵּית עֲבָדוֹתָא לְאַטְעֵיוֹתָךְ מִן אוֹרְחָא דְּפִקְדָּךְ יְיָ
אֱלֹהֵךְ לְמַהֲרָךְ בֵּה וּתְפִלִּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבִּינָךְ:

סָרָה – דָּבָר הַמוֹסָר מִן הָעוֹלָם, שְׂלֵא הָיָה וְלֹא נִבְרָא וְלֹא צוּיָתוּ לְדַבֵּר כּוּ; דִּישְׁטוּלוד"א [בְּלֻעַז. וְהַפְדָּה מִבֵּית עֲבָדִים – אֶפְלוּ אֵין לוֹ עֲלִיָּה אֲלֵא שְׁפָדָה, דִּיו.

**אָרי ימלכנדי אַחוץ בר אמר או ברך או ברך או אמת
קומ או חבך דכנפשו בסתר למימר נהד וגפלה
לשנות עממא דלא ידעתא את ואבהתך:**

כִּי יִסִּיתָהּ – אֵין הִסְתָּה אֶלָּא גִרִי, שְׁנֵאמַר: "אִם ה' הִסִּיתָהּ בִּי", אִמִּיתר "א בִּלְעֻז, שְׁמַשִּׂאוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן. אַחֲרֶיהָ – מֵאֵב, אוֹ בֶן אִמָּהּ, מֵאֵם. חִיקָהּ – הַשׁוֹכֶכֶת בְּחִיקָהּ וּמַחֲקָה בָּהּ, אִפְלִייד "א בִּלְעֻז. וְכֵן: "וּמַחֲשִׁיךְ הָאָרֶץ", מִיִּסּוּד הַתְּקוּעַ בְּאָרֶץ. **אֲשֶׁר בְּנִפְשָׁהּ** – זֶה אֲבִיהָ. פֶּרֶשׁ לָהּ הַכָּתוּב אֶת הַחֲבִיבִין לָהּ, קֵל וְחֵמֶר לְאַחֲרֵים. **בִּסְתֵּר** – דִּבֶּר הַכָּתוּב בִּהְיוֹה, שְׂאִין דְּבָרֵי מְסִית אֶלָּא בִּסְתֵּר; וְכֵן שְׁלֵמָה הוּא אוֹמֵר: "בְּנִפְשָׁהּ בְּעָרֵב יוֹם בְּאִישׁוֹן לֵילָה וּנְאֻפְלָה". **אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֶתָּה וּבִבְתִּיהָ** – דִּבֶּר זֶה גִּנְאִי גָדוֹל הוּא לָהּ; שְׂאֵף הָאֲמוֹת אֵין מְנִיחִין מֶה שְׁמִסְרוּ לָהֶם אֲבוֹתֵיהֶם, וְזֶה אוֹמֵר לָהּ: עֲזֹב מֶה שְׁמִסְרוּ לָהּ אֲבוֹתֶיהָ.

מִטְעֹנוֹת עֲמֻמָּא דְּבִסְחָרְנִיכוֹן דְּקָרִיבִין לָךְ אוּ דְרַחֲקִין
מִנָּךְ מְסִיפֵי אַרְעָא וְעַד סִיפֵי אַרְעָא:

הקרובים אליה או הרחוקים – למה פרט קרובים ורחוקים? אלא כן אמר הכתוב: מטיבן של קרובים אתה למד טיבן של רחוקים; כשם שאין ממש בקרובים, כך אין ממש ברחוקים. **מקצה הארץ** – זו חמה ולבנה וצבא השמים, שהם מהלכין מסוף העולם ועד סופו.

לֹא תִיבִי לֵיהּ וְלֹא תִקְבִּיל מִנֶּיהּ וְלֹא תַחֲסֹם עֵינֶךָ עָלֶיהָ
וְלֹא תִרְחִים וְלֹא תִכְסִי עָלֶיהָ:

לא תאבה לו – לא תהא תאב לו, לא תאָהבנו. לפי שגאַמר: "ואַהבַת לרעה פֿמוד", אַת זֶה לאַ תאַהב. **ולא תשמע אליו**. – בַּהִתְחַנְנוּ עַל נַפְשׁוֹ לְמַחַל לוֹ. לפי שגאַמר: "עֲזֹב מַעֲזֹב עִמּוֹ", לִזֶּה לאַ מַעֲזֹב. **ולא תחוס עינך עליו** – לפי שגאַמר: "לאַ מַעֲמֵד עַל דָּם רַעַף", עַל זֶה לאַ תַּחֲסוּס. **ולא תחמל** – לאַ תַּהַפֵּךְ בְּזִכְרוֹתָיו. **ולא תכסה עליו** – אַם אַתָּה יוֹדֵעַ לוֹ חֻבָּה, אֵינְךָ רִשְׁאֵי לַשִּׁתָּק.

וַיֵּדָא דְכָל עַמָּא בְּבִתְרִיתָא:

פי הרג תהרגנו – אם יצא מבית דין זכאי, הסתירהו לחובה; יצא מבית דין סייב, אל הסתירהו לנכות. **ידד תהנה בו בראשונה** – מצינה ביד הנסת להמיתו. לא מת בידו, ימות ביד אחרים, שנאמר: "ויד כל העם" וגומר.

וְתִרְגְּמֵנִיהָ בְּאַבְנֵיָא וַיְמֹות אֲרִי בָעָא לֹא טְעִייתָךְ מִדְּחִלְתָּא
 דִּי אֱלֹהֵךְ דְּאַפְקָךְ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדֻתָּא:

וְכָל-יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ וְלֹא-יִוָּסְפוּ לַעֲשׂוֹת
כַּדְּבַר הָרַע הַזֶּה בְּקִרְבָּהּ:

פִּי־תִשְׁמָע בְּאַחַת עֲרִיף אֲשֶׁר יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה נִתָּן לָךְ לְשִׁבַּת שָׁם לֹאמֹר:
אָרִי תִשְׁמַע בְּחֶדָּא מִן קִרְוֹ דִּי אֱלֹהֵךְ יִהְיֶה לָךְ לְמַתָּב תַּמָּן לְמִימֵר:

לְשִׁבַּת שָׁם – פֶּרֶט לִירוּשָׁלַיִם, שְׁלֹא נִתְּנָה לְדִירָה. כִּי תִשְׁמַע וְגוֹמֵר לֹאמֹר – אוֹמְרִים כֵּן: יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעֵל.

יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיעֵל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ אֶת־יִשְׁכְּבִי עִירָם לֹאמֹר גִּלְכָּה וְנַעֲבֹדָהּ אֶל־לֵהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יַדְעֵתֶם:
נִפְקוּ גּוֹבְרִין בְּנֵי רִשְׁעָא מִבֵּינְךָ וְאַטְעִיאוּ יֵת יִתְבִּי קִרְתָּהוֹן לְמִימֵר גָּהֶךְ וְנִפְלַח לְטַעֲוֹת עֲמֻמְיָא דְלֹא יַדְעָתוּן:

בְּנֵי בְלִיעֵל – בְּלִי עַל, שִׁפְרָקוּ עַלֹּ שֶׁל מְקוֹם. אֲנָשִׁים – וְלֹא נָשִׁים. יִשְׁכְּבִי עִירָם – וְלֹא יוֹשְׁבֵי עִיר אֲחֵרָת. מִכָּאֵן אָמְרוּ: אֵין נַעֲשִׂית עִיר הַנִּדְחָת עַד שִׁנְדִּיחוּהָ אֲנָשִׁים, וְעַד שִׁיָּהִיו מַדִּיחִיהָ מִתּוֹכָהּ.

וְדַרְשַׁת וְחִקְרַת וְשִׁאלַת הֵיטֵב וְהִנֵּה אֲמַת נִכּוֹן הַדְּבָר נַעֲשִׂיתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ:
וְתִתְבַּע וְתִבְדּוֹק וְתִשְׁאֵל יָאוֹת וְהָא קוּשְׁטָא פִּינוֹן פִּתְגָמָא אֲתַעֲבִידַת תּוֹעִיבָתָא הָדָא בֵּינְךָ:

וְדַרְשַׁת וְחִקְרַת וְשִׁאלַת הֵיטֵב – מִכָּאֵן לְמַדּוּ שֶׁבַע חֲקִירוֹת, מִרְבּוּי הַמִּקְרָא. כָּאֵן יֵשׁ שְׁלֹשׁ: דְּרִישָׁה, וְחִקִּירָה, וְהֵיטֵב. וְשִׁאלַת אֵינוֹ מִן הַמִּנְהָג, וּמִמַּנּוּ לְמַדּוּ בְּדִיקוֹת. וּבְמִקּוֹם אֲחֵר הוּא אוֹמֵר: "וְנִדְרָשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הֵיטֵב", וּבְמִקּוֹם אֲחֵר הוּא אוֹמֵר: "וְנִדְרָשׁת הֵיטֵב"; לְמַדּוּ "הֵיטֵב" "הֵיטֵב" לְגִזְרָה שְׁוֶה, לִמֶּן הָאִמּוֹר שֶׁל זֶה בְּזֶה.

הִכָּה תִּפָּה אֶת־יִשְׁכְּבִי הָעִיר הַהוּא לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם אֲתָהּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־חֶרֶב:
מִמַּחָא תַּמְחִי יֵת יִתְבִּי קִרְתָּא הַהִיא לְפִתְגָם דְּחֶרֶב גַּמֵּר יֵתָה וְיֵת כָּל דְּבָהּ וְיֵת בַּעִירָהּ לְפִתְגָם דְּחֶרֶב:

הִכָּה תִּפָּה – אִם אֵינְךָ יָכוֹל לְהַמִּיתָם בְּמִיתָה הַכְּתוּבָה בָּהֶם, הִמִּיתָם בְּאַחֲרָת.

וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל־תּוֹךְ רַחֲבָהּ וְשִׁרְפָתָּהּ בְּאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לִי־הוּא אֶל־לִהְיֶה וְהִיתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד:
וְיֵת כָּל עֲדָאָה תִּכְנוֹשׁ לְגוֹ פִּתְאָה וְתוֹקִיד בְּנוֹרָא יֵת קִרְתָּא וְיֵת כָּל עֲדָאָה גָּמִיר גָּדָם יִי אֱלֹהֵךְ וְתִהְיֶה תֵּל חָרוֹב לְעָלָם לֹא תִתְבְּנִי עוֹד:

לֵה' אֶל־לִהְיֶה – לְשִׁמּוֹ וּבְשִׁבְלֹו.

וְלֹא־יִדְבַק בִּינְךָ מְאוּמָה מִז־הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יִהְיֶה מִחֲרוֹן אָפוֹ וְנִתְּנָה־לָּךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ:
וְלֹא יִדְבַק בִּינְךָ מִדְּעַם מִן חֶרְמָא בְּדִיל דִּיתוּב יִי מִתְקוֹף רּוּגְזִיָּה וְיִתִּין לָךְ רַחֲמִין וִירַחֲמִים עָלְךָ וְיִסְגִּינְךָ כְּמָא דְקִיָּים לְאַבְתָּיִךְ:

לְמַעַן יָשׁוּב ה' – מִחֲרוֹן אָפוֹ – שֶׁכֵּל זִמָּן שֶׁעֲבוּדָה זָרָה בְּעוֹלָם, חֲרוֹן אָף בְּעוֹלָם. הַעֲרוֹת רַש"י מְבִיא מֵלֶה צִרְפַּתִּית, שֶׁהִיא בִּינוּנִי בַּמִּשְׁמַעוֹת שֶׁל שֵׁם פְּעוּלָהּ.

כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹל יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה לְשִׁמּוֹ אֶת־כָּל־מִצְוָתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה:
אָרִי תִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֵךְ לְמַטֵּר יֵת כָּל פְּקוּדוֹתָי דְּאֵנָּא מִפְּקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין לְמַעַבַּד דְּכָשֵׁר גָּדָם יִי אֱלֹהֵךְ:

רביעי
פְּרִשְׁתָּ גְדִידָה וְקִרְתָּה

בָּנִים אַתֶּם לִי־הוּא אֶל־לִהְיֶיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תַשְׁיִמוּ קִרְתָּה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת:
בְּנִין אַתּוּן גָּדָם יִי אֱלֹהֵכוֹן לֹא תִתְהַמָּמוּן וְלֹא תַשְׁוּיוֹן מֵרַט בֵּין עֵינֵיכּוֹן עַל מִית:

לֹא תִתְגַּדְּדוּ – לֹא תִתְּנוּ גְדִידָה וְשִׁרְט בְּכַשְׂרְכֶם עַל מַת, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָאִמּוֹרִיִּים עוֹשִׂין; לְפִי שֶׁאַתֶּם בְּנֵי שֶׁל מְקוֹם, וְאַתֶּם רְאוּיִין לְהִיּוֹת נְאִים, וְלֹא גְדוּדִים וּמִקְרָחִים. בֵּין עֵינֵיכֶם – אֲצֵל הַפְּדֻחָת. וּבְמִקּוֹם אֲחֵר הוּא אוֹמֵר: "לֹא יִקְרָחוּ קִרְתָּה בְּרֹאשָׁם", לַעֲשׂוֹת כָּל הָרֹאשׁ כְּבִין הָעֵינִים.

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לִי־הוּא אֶל־לִהְיֶה וּבָךְ בְּתֵר יִהְיֶה לְהִיּוֹת לֹא לְעַם סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה:
אָרִי עַם קְדִישׁ אַתָּה גָּדָם יִי אֱלֹהֵךְ וּבָךְ אֲתִרְעִי יִי לְמַהְוִי לִיָּה לְעַם חֲבִיב מִכָּל עֲמֻמְיָא דְעַל אֲפִי אֲרַעָא:

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה – קְדֻשַׁת עֲצָמָה מֵאַבּוֹתָיִךְ; וְעוֹד, וּבָךְ בְּסֵר ה'.

לֹא תֹאכַל כָּל-תוֹעֵבָה:	לֹא תִיכּוֹל כָּל דְּמָרְחָק:
כָּל תוֹעֵבָה – כָּל שְׂתַעֲבֹתִי לָךְ; כְּגוֹן צָרֵם אֲנִי בְּכוֹר כְּדֵי לְשַׁחֲטוֹ בְּמִדְיָנָה, הָרִי דָבָר שְׂתַעֲבֹתִי לָךְ, "כָּל מוֹם לֹא יִהְיֶה בּוֹ"; וְכֹא וּלְמַד כָּאֵן, שְׁלֹא יִשְׁחַט וְיֹאכַל עַל אוֹתוֹ הַמוֹם. בְּשָׁל בְּשָׂר בְּחֶלֶב, הָרִי דָבָר שְׂתַעֲבֹתִי לָךְ; הַזֹּהִיר כָּאֵן עַל אֲכִילָתוֹ.	
זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר עֹשֶׂה כְּשֹׂבִים וְשֵׁה עֲזִים:	דִּין בַּעִירָא דְתִיכְלוֹן תּוֹרִין אַמְרִין דְּרַחֲלִין וְגִדִּין דְּעִזִּין:
זֹאת הַבְּהֵמָה וְגוֹמֵר אֵיל וְצָבִי וְיִחְמֹר – לְמַדְנוּ שֶׁהַחֲזִיק בְּכֹלל בְּהֵמָה; וְלְמַדְנוּ שֶׁהַבְּהֵמָה וְחִיָּה טְמֵאָה מְרַבֶּה מִן הַטְּהוֹרָה, שֶׁכָּכֵל מְקוֹם פּוֹרֵט אֶת הַמוֹעֵט. וְאָקוּ – מִתְּרָגֵם "נִעְלֵא" . "נִעְלֵי סִלַּע", הוּא אִישׁ שֶׁיִּינְבוּ"ק. וְתֹאז – "תּוֹרְכָלָא", תּוֹר הַיַּעַר. "בָּאֵלָא" – יַעַר בְּלִשׁוֹן אַרְמִי.	
אֵיל וְצָבִי וְיִחְמֹר וְאָקוּ וְדִישָׁן וְתֹאז וְנִזְמֵר:	אֵילָא וְטַבִּיָּא וְיִחְמֹרָא וְנִעְלָא וְרִימָא וְתוֹרְכָלָא וְדִיצָא:
וְכָל-בְּהֵמָה מִפְּרָסָת פְּרָסָה וְשִׁסְעַת וְשִׁסְעַל שְׁתֵּי פְרָסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בְּבֵהֶמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ:	וְכָל בַּעִירָא דְסָדִיקָא פְּרָסָתָהּ וּמִטְלָפֹן טַלְפִּין תְּרַתִּין פְּרָסָתָהּ מִסְקָא פִּשְׁרָא בְּבַעִירָא יְתָה תִיכְלוֹן:
מִפְּרָסָת – סְדוּקָה, כְּתִרְגוּמוֹ. פְּרָסָה – פִּלְנֵט"א. וְשִׁסְעַת – חֲלוּקָה בְּשְׁתֵּי צִפְרָנִים; שְׁנֵי סְדוּקָה וְאִינָה חֲלוּקָה בְּצִפְרָנִים, וְהִיא טְמֵאָה. בְּבֵהֶמָה – מִשְׁמַע: מֵה שְׁנִמְצָא בְּבֵהֶמָה, אֲכָל. מִכָּאֵן אֲמָרוּ, שֶׁהַשְּׁלִיל נִתֵּר בְּשַׁחֲיִטָּת אָמוֹ.	
אִךְ אֶת-זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמְּפָרִיסֵי הַפְּרָסָה הַשְּׂסוּעָה אֶת-הַגִּמְלָא וְאֶת-הָאֲרָנְכָת וְאֶת-הַשֹּׁפָן כִּי-מַעֲלָה גֵרָה הִמָּה וּפְרָסָהּ לֹא הַפְּרִיסוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם:	בְּרֵם יֵת דִּין לֹא תִיכְלוֹן מִמְּסָקֵי פִשְׁרָא וּמִסְדִּיקֵי פְּרָסָתָא מִטְלָפֵי טַלְפִּיָּא יֵת גִּמְלָא וְיֵת אֲרָנְכָא וְיֵת טַבִּיָּא אֲרִי מִסָּקֵי פִשְׁרָא אֲנִין וּפְרָסָתָהוֹן לֹא סָדִיקָא מִסְאֲבִין אֲנִין לְכוּן:
הַשְּׂסוּעָה – בְּרִיָּה הִיא, שְׁנֵי לֵה שְׁנֵי גִבִּין וְשְׁתֵּי שִׁדְרָאוֹת. אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ: לָמָּה נִשְׁנוּ? בְּבֵהֶמוֹת מִפְּנֵי הַשְּׂסוּעָה, וּבַעוּפוֹת מִפְּנֵי "הֶרְאָה", שְׁלֹא נִאָּמְרוּ בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים.	
וְאֶת-הַחֲזִיר כִּי-מִפְּרִיס פְּרָסָה הוּא וְלֹא גֵרָה טְמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ:	וְיֵת חֲזִירָא אֲרִי סָדִיק פְּרָסָתָא הוּא וְלֹא פִשְׁרָא מִסְאֲב הוּא לְכוּן מִבְּשָׂרָהוֹן לֹא תִיכְלוֹן וּבְנִבְלָתָהוֹן לֹא תִקְרְבוּן:
וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ – רַבּוֹתֵינוּ פָּרְשׁוּ: בְּרַגֵּל, שְׁאֵדָם חֵיב לְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ בְּרַגֵּל. יָכוֹל יִהְיֶה מְזַהְרִים בְּכָל הַשָּׁנָה? תִּלְמוּד לֹמֵר: "אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים" וְגוֹמֵר. וְהִיא טְמֵאָה הַמֵּת חֲמוּרָה, כֹּהֲנִים מְזַהְרִים וְאִין יִשְׂרָאֵל מְזַהְרִים, טְמֵאָת נִבְלָה קִלְעָה לֹא כָּל שָׁכֵן.	
אֶת-זֶה תֹּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בִּמְיָם כָּל אֲשֶׁר-לֹו סִנְפִיר וְקַשְׁקֻשָׁת תֹּאכְלוּ:	יֵת דִּין תִיכְלוֹן מִכָּל דְּבִמְיָא כָּל דְּלִיָּה צִיִּצִין וְקַלְפִין תִיכְלוֹן:
וְכָל אֲשֶׁר אֵין-לֹו סִנְפִיר וְקַשְׁקֻשָׁת לֹא תֹאכְלוּ טְמֵא הוּא לָכֶם:	וְכָל דְּלִית לִיָּה צִיִּצִין וְקַלְפִין לֹא תִיכְלוֹן מִסְאֲב הוּא לְכוּן:
כָּל-צִפּוֹר טְהוֹרָה תֹאכְלוּ:	כָּל צִפּוֹר דְּכִי תִיכְלוֹן:
כָּל צִפּוֹר טְהוֹרָה תֹאכְלוּ – לְהַתִּיר מִשְׁלַחַת שְׁבִמְצָרַע.	
וְזֶה אֲשֶׁר לֹא-תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנָּשָׂר וְהַפֶּרֶס וְהָעִזִּינִיָּה:	וְדִין דְּלֹא תִיכְלוֹן מִזֵּהוֹן נִשְׂרָא וְעַר וְעִזִּיָּא:
וְזֶה אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם – לְאַסֵּר אֶת הַשְּׁחוּטָה.	
וְהֶרְאָה וְאֶת-הָאֵלָה וְהַדִּיָּה לְמִינָהּ:	וְיֵת כְּנָפָא וְטַרְפִּיתָא וְדִיתָא לְזִנְיָה:
וְהֶרְאָה וְאֶת הָאֵלָה וְגוֹמֵר – הִיא 'רָאָה', הִיא 'אֵיָה', הִיא 'דִּיָּה'; וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ 'רָאָה'? שְׂרוּאָה בְּיוֹמָתָהּ. וְלָמָּה הַזִּהְיָרָה בְּכָל שְׁמוֹתֶיהָ? שְׁלֹא לִפְנֵי פִתְחוֹן פֶּה לְבַעַל דִּין לְחֹלֶק, שְׁלֹא יִהְיֶה הָאוֹסְרָה קוֹרָא אוֹתָהּ "רָאָה", וְהַכָּא לְהַתִּיר אוֹמֵר: זֶה "דִּיָּה" שְׁמָהּ אוֹ "אֵיָה" שְׁמָהּ, וְזֶה לֹא אֲסָר הַכְּתוּב. וּבַעוּפוֹת פֶּרֶט לָךְ הַטְּמֵאִים, לְלַמֵּד שֶׁהַעוּפוֹת הַטְּהוֹרִים מְרַבִּים עַל הַטְּמֵאִים; לְפִיכָךְ פֶּרֶט אֶת הַמוֹעֵט. הַתְּנִשְׁמָת – קֶלֶב"א שוֹרִי"ץ.	
וְאֶת כָּל-עֶרְב לְמִינֹו:	וְיֵת כָּל עוֹרְבָא לְזִנְיָה:
וְאֵת בֵּת הַיַּעֲזֵנָה וְאֶת-הַתְּחָמָס וְאֶת-הַשְּׁחָף וְאֶת-הַנֶּץ לְמִינֵהוּ:	וְיֵת בֵּת נַעֲמִיתָא וְצִיִּצָא וְצִפּוֹר שְׁחָפָא וְנִצָא לְזִנְיָה:

וְקִדְיָא וְקַפּוּפָא וּבּוּתָא:	אֶת־הַכּוֹס וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף וְהַתְנַשְׁמֶת:
וְקִתָּא וִירִקְרִיקָא וְשְׁלִינוּנָא:	וְהַקָּאָת וְאֶת־הָרֶחֱמָה וְאֶת־הַשְּׁלֶלָה:
שְׁלֶלָה – הַשּׁוֹלֵה דָּגִים מִן הַיָּם.	
וְחִנּוּרִיתָא וְאִבּוּ לִזְנָה וְנָגֵר טוּרָא וְעַטְלִיפָא:	וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לַמִּינָה וְהַדּוּכִיפַת וְהָעֵטְלָה:
דּוּכִיפַת – הוּא תַרְנַגּוּל הַבֶּרֶךְ, וּבִלְעֻז הִירוּפ"א, וְכַרְבֵּלְתוֹ כְּפוּלָה.	
וְכָל רַחֲשָׂא דְעוּפָא מְסָאב הוּא לְכוּן לֹא יִתְאֲכָלוּן:	וְכָל־שָׂרִיץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכְלוּ:
שָׂרִיץ הָעוֹף – הֵם הַנְּמוּכִים הָרוֹחֲשִׁים עַל הָאָרֶץ, כְּגוֹן זְבוּבִים וְצָרְעִים וְחַגְבִּים טָמְאִים, הֵם קְרוּיִים שָׂרִיץ.	
כָּל עוֹף דְּכִי תִיכָלוּן:	כָּל־עוֹף טָהוֹר תֵּאָכְלוּ:
כָּל עוֹף טָהוֹר תֵּאָכְלוּ – וְלֹא אֵת הַטָּמֵא; כָּא לַתּוֹן עֲשֵׂה עַל לֹא תַעֲשֵׂה. וְכֵן בִּבְהֶמָה, "אֵתָהּ תֵּאָכְלוּ" – וְלֹא בִּבְהֶמָה טָמְאָה, וְלֹא הַבָּא מְכַלֵּל עֲשֵׂה – עֲשֵׂה; לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה:	
לֹא תִיכָלוּן כָּל נְבִילָא לְתוֹתַב עֶרֶל דְּבִקְרוּךְ תַּתְּנֶנָּה וְיִיכַלְנָה אוֹ תִזְבְּנֶנָּה לְבַר עַמְּמִין אָרִי עִם קִדִּישׁ אֵת קִדָּם יִי אֱלֹהֶךָ לֹא תִיכָלוּן בְּשׁוֹר בַּחֲלָב:	לֹא תֵאָכְלוּ כָל־נְבִילָה לִגְר אֲשֶׁר־בְּשַׁעְרֶיהָ תַּתְּנֶנָּה וְאֲכָלָהּ אוֹ מָכַר לְנִכְרִי כִּי עִם קִדּוּשׁ אֵתָהּ לִי־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה לֹא־תִבְשַׁל גְּדִי בַחֲלָב אִמּוֹ:
לִגְר אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיהָ – גֵּר תוֹשֵׁב, שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שְׂלֹא לַעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה, וְאִיכָל נְבִלוֹת. כִּי עִם קִדּוּשׁ אֵתָהּ לֵה' – קִדֵּשׁ אֵת עַצְמוֹ בַּמִּתָּר לָךְ; דְּבָרִים הַמִּתְּרִים וְאַחֲרֵים נוֹהֲגִים בָּהֶם אֲסוּר, אֵל תַּתִּירֵם בַּפְּנִיָּהֶם. לֹא תִבְשַׁל גְּדִי – שְׂלֹשׁ פְּעָמִים; פָּרֹט לַחֲיָה, וְלַעוֹפּוֹת, וְלַבְּהֶמָה טָמְאָה.	
חֲמִישִׁי פָּרָשַׁת מַעֲשֵׂי שְׁנִי	
עֲשֹׂרָא תַעֲשֹׂר יֵת כָּל עֲלֵלַת זִרְעֶךָ דִּיפִיק חֲקֵלָא שְׁנָא שְׁנָה שְׁנָה:	עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֵת כָּל־תְּבוּאָת זִרְעֶךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שְׁנָה שְׁנָה:
לֹא תִבְשַׁל גְּדִי וְגוֹמֵר עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר – מָה עֲנִין זֶה אֵצֶל זֶה? אָמַר לָהֶם הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: לֹא תִגְרְמוּ לִי לִבְשַׁל גְּדִיִּים שֶׁל תְּבוּאָה עַד שֶׁהֵן בְּמַעֲוֵי אֲמוּתִיהֶן, שְׂאֵם אֵין אֲתֵם מַעֲשִׂרִים מַעֲשֻׁרוֹת כְּרֹאשִׁי, כְּשֶׁהוּא סְמוּךְ לַהֲתַבְשֹׁל – אֲנִי מוֹצִיא רוּחַ קֳדִים וְהִיא מְשַׁדֶּפֶתוֹ, שְׁנֹאֲמַר: "וַיִּשְׁדַּפֶּה לִפְנֵי קָמָה"; וְכֵן לַעֲנִין בְּכוּרִים. שְׁנָה שְׁנָה – מִכָּאן שָׂאִין מַעֲשִׁרִין מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיָּשׁוֹן.	
וְאֲכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֹׂר דְּגָנְךָ תִּירְשֶׁשׁ וַיִּצְהַרְךָ וּבִכּוּרַת בָּקָרְךָ וְצֹאנְךָ לִמְעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת־יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה כָּל־הַיָּמִים:	וְאֲכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשֹׂר דְּגָנְךָ תִּירְשֶׁשׁ וַיִּצְהַרְךָ וּבִכּוּרַת בָּקָרְךָ וְצֹאנְךָ לִמְעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת־יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה כָּל־הַיָּמִים:
וְאֲכַלְתָּ וְגוֹמֵר – זֶה מַעֲשֹׂר שְׁנִי; שֶׁכָּבֶר לְמַדְּנוּ לַתּוֹן מַעֲשֹׂר רִאשׁוֹן לְלוּיִם, שְׁנֹאֲמַר: "כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְגוֹמֵר, וְנָתַן לָהֶם רְשׁוּת לֵאכֹלָו בְּכָל מָקוֹם, שְׁנֹאֲמַר: "וְאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם"; עַל פְּרָחֶךָ, זֶה – מַעֲשֹׂר אַחֵר הוּא.	
וְכִי־יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתָהּ כִּי־יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה לְשׁוֹם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יִבְרַכְךָ יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה:	וְכִי־יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתָהּ כִּי־יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה לְשׁוֹם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יִבְרַכְךָ יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה:
כִּי יִבְרַכְךָ – שְׂתַּהֲא הַתְּבוּאָה מְרֻבָּה לְשֵׂאתָ.	
וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּגִדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה בּוֹ:	וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּגִדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה בּוֹ:
וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר־תֵּאֲנֶה נִפְשֶׁךָ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבִבְיֹנִן וּבַשֹּׂכֶר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נִפְשֶׁךָ וְאֲכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה וְשִׁמַּחְתָּ אֵתָהּ וּבִיתְךָ:	וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר־תֵּאֲנֶה נִפְשֶׁךָ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבִבְיֹנִן וּבַשֹּׂכֶר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נִפְשֶׁךָ וְאֲכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ־הִנֵּה אֶ־לִּהְיֶה וְשִׁמַּחְתָּ אֵתָהּ וּבִיתְךָ:
בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאֲנֶה נִפְשֶׁךָ – כָּלָל. בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבִבְיֹנִן וּבַשֹּׂכֶר – פָּרֹט. וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נִפְשֶׁךָ – חֲזוֹר וְכָלָל. מִה הַפָּרֹט מִפְּרֹשׁ – וְלֵד וְלִדּוֹת הָאָרֶץ וְרֹאוּי לְמַאֲכַל אָדָם וְכוּלִּיהָ.	

והלוי אשר-בשעריך לא תעזבנו כי אין לו חלק ונחלה עמך:	וליוֹאֵה דבִּקְרוֹךְ לֹא תִרְחֲקֶנָּה אֲרִי לִית לִיה חוֹלֵק ואֲחֻסָּנָא עִמָּךְ:
והלוי וגומר לא תעזבנו – מלתן לו מעֲשֹׁר ראשון. כי אין לו חלק ונחלה עמך – יצאו לקט שִׁכְחָה ופֶאֶה וְהִפְקֵר, שֶׁאֵף הוּא יֵשׁ לוֹ חֵלֶק עִמָּךְ בְּהוֹרָה, וְאִינוּ סִיבִין בְּמַעֲשֶׁר.	
מקצה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תוֹצִיא אֶת-כָּל-מַעֲשֹׁר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהַנְחַתָּ בַשְּׁעָרֶיךָ:	מסוף תִּלַּת שָׁנִין תִּפְיֵק יָת כָּל מַעֲסֵר עַל־לִתְךָ בַּשָּׂמָה הֵהִיא וְתַצְנַע בְּקִרְוֹךְ:
מקצה שְׁלֹשׁ שָׁנִים – כֹּא וְלָמַד, שֶׁאֵם הַשָּׂהָה מַעֲשֹׁרוֹתָיו שֶׁל שָׁנָה רַאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה לְשִׁמְטָה, שְׁיִבְעָרָם מִן הַבַּיִת בְּשְׁלִישִׁית.	
ובֹא הַלֹּוֹי כִּי אֵין-לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהִגֵּר וְהִיתָוֹם וְהֵאֱלַמְנָה אֲשֶׁר בַּשְּׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשִׁבְעוּ לִמְעַן יִבְרַכְךָ יְיָ-הֹנָה אֶ-לֹהֶיךָ בְּכָל-מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה:	וַיִּיתִי לִיוֹאֵה אֲרִי לִית לִיה חוֹלֵק ואֲחֻסָּנָא עִמָּךְ וְגִיּוֹרָא וְיִתְמָא ואֲרַמְלָתָא דְּבִקְרוֹךְ וְיִיכָלוּ וְיִשְׁבְּעוּ בְּדִיל דִּיבְרַכְנָךְ יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּכָל עוֹבְדֵי יָדְךָ דְּתַעֲבִיד:
ובֹא הַלֹּוֹי – וְיִטַּל מַעֲשֹׁר רַאשׁוֹן. וְהִגֵּר וְהִיתָוֹם – וְיִטְלוּ מַעֲשֹׁר שְׁנִי, שֶׁהוּא שֶׁל עֲנִי שֶׁל שָׁנָה זוֹ; וְלֹא תֵאָכְלוּ אֹתָהּ בִּירוּשָׁלַיִם, כִּדְרָךְ שְׁנִזְקָקָתָ לְאָכַל מַעֲשֹׁר שְׁנִי שֶׁל שְׁתֵּי שָׁנִים. וְאָכְלוּ וְשִׁבְעוּ – מִן לֶהֱם כְּדֵי שְׁבִיעָה. מִכָּאֵן אָמְרוּ: "אֵין פּוֹחֲתִין לְעַנִּי בִּגְרוֹן" וְכוּלִּיה. וְאֹתָהּ מוֹלִיד לִירוּשָׁלַיִם מַעֲשֹׁר שֶׁל שָׁנָה רַאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה שֶׁהַשָּׂהִית, וּמִתּוֹנָדָה: "בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת", כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּכִי תַכְלָה לַעֲשׂוֹר.	
שישי	פְּרִשְׁת שְׁמִטָּה כְּסָפִים
מקץ שְׁבַע-שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה: מסוף שְׁבַע שָׁנִין תַּעֲבִיד שְׁמִטָּה:	
מקץ שְׁבַע שָׁנִים – יָכוֹל שְׁבַע שָׁנִים לְכָל מְלָנָה וּמְלָנָה? תִּלְמוּד לֹאִמַר: "קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׁבַע"; וְאֵם אֹתָהּ אֹמַר: שְׁבַע שָׁנִים לְכָל מְלָנָה וּמְלָנָה לְהַלְנָת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, הִיא קִרְבָּה? הָא לְמַדָּת, שְׁבַע שָׁנִים לְמַנְן הַשְּׁמִטוֹת.	
וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוּט כָּל-בַּעַל מִשָּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשָּׂה בְּרַעְיָהּ לֹא-יִגָּשׁ אֶת-רַעְיָהּ וְאֶת-אֲחִיו כִּי-קָרָא שְׁמִטָּה לִי-הֹנָה:	וְדִין פִּתְגָם שְׁמִטָּתָא דִּי־שְׁמִיט כָּל גְּבַר מְרִי רִשׁוֹ דִּי־רִשִּׁי בְּחִבְרִיָּה לֹא יִתְבַּע מִן חִבְרִיָּה וּמִן אַחוּי אֲרִי קָרָא שְׁמִטָּתָא קָדָם יְיָ:
שְׁמוּט כָּל בַּעַל מִשָּׁה יָדוֹ – שְׁמוּט אֶת יָדוֹ שֶׁל כָּל בַּעַל מִשָּׁה;	
אֶת-הַנִּכְרִי תִגָּשׁ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה לָּךְ אֶת-אֲחִיךָ תִּשְׁמַט יָדְךָ:	מִן בַּר עַמִּמִּין תִּתְבַּע וְדִיָּהִי לָךְ עִם אַחוּךָ תִּשְׁמִיט יָדְךָ:
אֶת הַנִּכְרִי תִגָּשׁ – זֶה מִצְוַת עֲשֶׂה.	
אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה-כֶּךָ אֲבִיוֹן כִּי-בִרְךָ יִבְרַכְךָ יְיָ-הֹנָה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְיָ-הֹנָה אֶ-לֹהֶיךָ גְּתוּלָּךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ:	לְחוּד אֲרִי לֹא יִהִי כֶךָ מִסְכִּינָא אֲרִי בִרְכָא יִבְרַכְנָךְ יְיָ בְּאַרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ יִהִיב לָךְ אֲחֻסָּנָא לְמִירְתָּהּ:
אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה כֶּךָ אֲבִיוֹן – וְלִהְיוֹן הוּא אֹמַר: "כִּי לֹא יִחַדֵּל אֲבִיוֹן"? אֵלָּא בְּזִמְנָא שְׁאֲתָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֲבִיוֹנִים בְּאַחֲרִים וְלֹא בְּכֶם; וְכִשְׁאִין אֲתָם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֲבִיוֹנִים בְּכֶם. אֲבִיוֹן – דֵּל מַעֲנִי; וְלִשׁוֹן אֲבִיוֹן, שֶׁהוּא תַּעֲב וְאֵב לְכָל דְּבַר.	
רק אִם-שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ-הֹנָה אֶ-לֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוֶה הֵיּוֹם:	לְחוּד אִם קִבְּלָא תִּקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ לְמַטַּר לְמַעֲבַד יָת כָּל תְּפִקִּידָתָא הָדָא דְּאַנָּא מְפָקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין:
רק אִם שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע – אִז לֹא יִהְיֶה כֶּךָ אֲבִיוֹן. שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע – שְׁמַע קַמְעָא, מִשְׁמִיעִין אוֹתוֹ הִרְבָּה.	
כִּי-יְיָ-הֹנָה אֶ-לֹהֶיךָ בִּרְכָךְ פֶּאֶשֶׁר דְּבַר-גְּלוֹ וְהַעֲבַטְתָּ גוֹתִים רַבִּים וְאֹתָהּ לֹא תַעֲבֹט וּמִשְׁלַת בְּגוֹתִים רַבִּים וְכֶךָ לֹא יִמְשָׁלוּ:	אֲרִי יְיָ אֱלֹהֶךָ בִּרְכָךְ כְּמָא דְּמַלִּיל לָךְ וְתוֹזִיף לְעַמִּמִּין סְגִיָּאִין וְאֵת לֹא תוֹזִיף וְתִשְׁלוּט בְּעַמִּמִּין סְגִיָּאִין וְכֶךָ לֹא יִשְׁלֹטוּ:

כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר לָךְ – וְהִיכֵן דְּבַר? "כִּרְוֹה אִתָּה בְּעִיר". וְהַעֲבַטְתָּ – כָּל לַשּׁוֹן הַלְוָאָה, כְּשֶׁנוֹפֵל עַל הַמִּלְנָה – נוֹפֵל בַּלְשׁוֹן מִפְּעִיל, כְּגוֹן: "וְהַלִּוִית", "וְהַעֲבַטְתָּ"; וְאִם הָיָה אוֹמֵר 'וְהַעֲבַטְתָּ' – הָיָה נוֹפֵל עַל הַלִּוָּה, כְּמוֹ 'וְלִוִית'. וְהַעֲבַטְתָּ גוֹיִם – יָכוֹל שֶׁתִּהְיֶה לָנֶה וּמִלְנָה לָנֶה? תִּלְמֹד לֹא־וּמַר: וְאִתָּה לֹא תַעֲבֹט. וּמִשְׁלֵת בְּגוֹיִם רַבִּים – יָכוֹל גוֹיִם אֲחֵרִים מוֹשְׁלִים עָלֶיךָ? תִּלְמֹד לֹא־וּמַר: וְכָךְ לֹא יִמְשְׁלוּ.

כִּי־יִהְיֶה בָּךְ אֲבִיּוֹן מֵאַחַד אֲחֵיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר־יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה נִתָּן לָךְ לֹא תֹאמַר: אֶת־לִבְבְּךָ וְלֹא תִקַּפֵּץ אֶת־נִדְךָ מֵאֲחֵיךָ הָאֲבִיּוֹן:
אֲרִי יְהִי בָּךְ מִסְפִּינָא חַד מֵאַחַד בְּחֻדָּא מִקְרָנְךָ בְּאַרְעֶךָ דִּי אֵלֶּהָ יְהִיב לָךְ לֹא תִתְקִיף יָת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפוּץ יָת יָדְךָ מֵאַחֻד מִסְפִּינָא:

כִּי יִהְיֶה בָּךְ אֲבִיּוֹן – הִתְאָב תֵּאָב קוֹדֵם. מֵאַחַד אֲחֵיךָ – אֲחִיךָ מֵאַבְיָה קוֹדֵם לְאַחִיךָ מֵאַמָּה. שְׁעָרֶיךָ – עֲנִי עִירָךְ קוֹדֵם לְעֲנִי עִיר אֲחֵרָת. לֹא תֹאמַר – יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁמֶצְטָעֵר אִם יִתֵּן אִם לֹא יִתֵּן, לְכָךְ נֹאמַר: לֹא תֹאמַר. יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁפּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ וְקוֹפֶצֶה, לְכָךְ נֹאמַר: וְלֹא תִקַּפֵּץ. מֵאַחִיךָ הָאֲבִיּוֹן – אִם לֹא תִתֵּן לוֹ, סוֹפֶה לִהְיוֹת אֲחִיו שֶׁל אֲבִיּוֹן.

כִּי־פָתַח תִּפְתָּח אֶת־יָדְךָ לָוִי וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטֻנּוּ דִּי מִחֲסָרוֹ אֲשֶׁר יִחָסֵר לוֹ:
אֲרִי מִפְּתַח תִּפְתָּח יָת יָדְךָ לִיָּה וְאוֹנָפֹא תוֹנָפְנִיָּה כְּמִסַּת חוֹסְרִנִּיָּה דְחָסִיר לִיָּה:

פָּתַח תִּפְתָּח – אָפְלוֹ כְּמָה פְּעָמִים. כִּי פָתַח תִּפְתָּח – הָרִי כִּי מִשְׁמַשׁ בַּלְשׁוֹן "אֵלֶּא". וְהַעֲבַט תַּעֲבִיטֻנּוּ – אִם לֹא רָצָה בְּמִתְנָה, תֵּן לוֹ בְּהַלְוָאָה. דִּי מִחֲסָרוֹ – נֹא אִתָּה מִצְוָה לְהַעֲשִׂירוֹ. אֲשֶׁר יִחָסֵר לוֹ – אָפְלוֹ סוֹס לְרַכֵּב עָלָיו וְעָבַד לְרוּץ לְפָנָיו. לוֹ – זֶה אִשָּׁה; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּכַגְדּוֹ".

הַשְׁמַר לָךְ פֶּן־יִהְיֶה דְבַר עִם־לִבְבְּךָ בְּלִיעַל לֹא־מֵר קִרְבָּה שְׁנַת־הַשָּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָצָה עֵינְךָ בְּאַחִיךָ הָאֲבִיּוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקִרָא עָלֶיךָ אֱלִי־הוֹה וְהָיָה בְּךָ חֲטָא:
אִסְתָּמַר לָךְ דְּלִמָּא יְהִי פְתָגָם עִם לְבָבְךָ בְּרָשַׁע לְמִימַר קִרְיַת שְׁתָּא דְשְׁבִיעִיתָא שְׁתָּא דְשְׁמִטָּתָא וְתִבְאֵשׁ עֵינְךָ בְּאַחֻד מִסְפִּינָא וְלֹא תִתֵּן לִיָּה וְיִקְרִי עָלֶיךָ קִדָּם יְיָ וְיִהִי בָּךְ חוֹבָא:

וְקִרָא עָלֶיךָ – יָכוֹל מִצְוָה? תִּלְמֹד לֹא־וּמַר: "וְלֹא יִקְרָא". וְהָיָה בָּךְ חֲטָא – מִכָּל מְקוֹם, אָפְלוֹ לֹא יִקְרָא. אִם כֵּן, לָמָּה נֹאמַר: וְקִרָא עָלֶיךָ? מְמַהֵר אֲנִי לְפָרַע עַל יְדֵי הַקּוֹרֵא יוֹתֵר מִמִּי שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא.

נִתָּן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יִרְעַ לִבְבְּךָ בְּתִתֵּן לוֹ כִּי בִגְלָל וְהַדְּבַר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה בְּכָל־מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ:
מִתֵּן תִּתֵּן לִיָּה וְלֹא יִבְאֵשׁ לְבָבְךָ בְּמִתְנָה לִיָּה אֲרִי בְּדִיל פְתָגְמָא הַדִּין יִבְרַכְכָּהּ יְיָ אֵלֶּהָ בְּכָל עוֹבְדָךְ וּבְכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְךָ:

נִתָּן תִּתֵּן לוֹ – אָפְלוֹ מֵאָה פְּעָמִים. לוֹ – בֵּינוֹ לְבִינְךָ. כִּי בִגְלָל הַדְּבַר – אָפְלוֹ אֲמַרְתָּ לָתֵן, אִתָּה נוֹטֵל שְׂכָר הָאֲמִירָה עִם שְׂכָר הַמַּעֲשֶׂה.

כִּי לֹא־יִתְחַל אֲבִיּוֹן מִקְרַב הָאָרֶץ עַל־פֶּן אֲנִי מִצְוָה לֹא־מֵר פָּתַח תִּפְתָּח אֶת־יָדְךָ לְאַחִיךָ לְעֲנִיָּה וּלְאַבְיָנָה בְּאַרְצֶךָ:
אֲרִי לֹא יִפְסוּק מִסְפִּינָא מִגּוֹ אֲרָעָא עַל כֵּן אֲנִי מִפְּקִיד לָךְ לְמִימַר מִפְּתַח תִּפְתָּח יָת יָדְךָ לְאַחֻד לְעֲנִיָּה וּלְמִסְפִּינָה בְּאַרְעֶךָ:

עַל כֵּן – מִפְּנֵי כֵן. לֹא־מֵר – עֲצָה לְטוֹבָתְךָ אֲנִי מַשְׁיֵאֲךָ. לְאַחִיךָ לְעֲנִיָּה – לְאַיִנָּה אֲחִי? לְעֲנִי. לְעֲנִיָּה – בִּיּוֹד אֶחָד, לְשׁוֹן עֲנִי אֶחָד הוּא; אֲבָל "עֲנִיָּה" בִּשְׁנֵי יוֹדִי"ן, שְׁנֵי עֲנִיִּים.

כִּי־יִמְכֹּר לָךְ אֲחִיךָ הָעֵבְרִי אוֹ הָעֵבְרִיָּה וְעָבַדְךָ שָׁשׁ שָׁנִים וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת תִּשְׁלַחְתָּנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ:
אֲרִי יִזְדָּבֹן לָךְ אֲחֻד בְּרִי יִשְׂרָאֵל אוֹ בַת יִשְׂרָאֵל וְיִפְלַחְתָּךְ שִׁית שָׁנִין וּבְשָׁתָא שְׁבִיעִיתָא תִּפְטָרְנִיָּה בְּרִי חוֹרִין מֵעִמָּךְ:

כִּי יִמְכֹּר לָךְ – עַל יְדֵי אֲחֵרִים; בְּמִכְרוּהוּ בֵּית דִּין בְּגִנְבָתוֹ הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְהָרִי כְּכָר נֹאמַר: "כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֵבְרִי", וּבְמִכְרוּהוּ בֵּית דִּין הַכְּתוּב מְדַבֵּר? אֵלֶּא מִפְּנֵי שְׁנֵי דְבָרִים שְׁנַתְחַדְשׁוּ כָּאֵן: אֶחָד, שְׁכָתוֹב אוֹ הָעֵבְרִיָּה, אֲף הֵיא תִצָּא בְּשֵׁשׁ. וְלֹא שְׁכָתוּבָה בֵּית דִּין, שְׁאִין הָאִשָּׁה נִמְכָּרָת בְּגִנְבָתָהּ, שְׁנֹא־מֵר: "בְּגִנְבָתוֹ" וְלֹא 'בְּגִנְבָתָהּ'; אֵלֶּא בְּקִטְנָה שְׁכָתָה אֲבִיָּה. וְלִמָּד כָּאֵן, שְׁאִם יִצָּאוּ שֵׁשׁ שָׁנִים קִדָּם שְׁתַּבִּיא סִימְנִין, תִּצָּא. וְעוֹד חֲדָשׁ כָּאֵן, הַעֲנִיָּק תַּעֲנִיק.

וְכִי־תִשְׁלַחְתָּנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תִשְׁלַחְתָּנוּ רִיקָם:
וְאֲרִי תִפְטָרְנִיָּה בְּרִי חוֹרִין מֵעִמָּךְ לֹא תִפְטָרְנִיָּה רִיקָן:

הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצָּאנְךָ וּמִגִּרְנֶךָ וּמִקִּבְּךָ אֲשֶׁר בִּרְכָךָ יִהְיֶה אֶל־לִהְיֶה תִתֵּן־לוֹ:
אִפְרָשָׁא תִפְרִישׁ לִיָּה מִעֲנָה וּמֵאֲדָרְךָ וּמִמַּעֲצָרְתְּךָ דְּבִרְכָךְ יְיָ אֵלֶּהָ תִתֵּן לִיָּה:

העניק מעניק – לשון 'עדי', בגובה ובמראית העין, דבר שיהא נפר שהטיבות לו. ויש מפרשים לשון הטענה על צנארו. **מצאנה מגרנה ומיקרה** – יכול אין לי אלא אלו בלבד? תלמוד לומר: **אשר ברה**, מכל מה שבברה בורא. ולמה נאמרו אלו? מה אלו מיוחדים, שהם בכלל ברה, אף כל שהוא בכלל ברה, יצאו פרדות. ולמדו רבותינו במסכת קדושין בגזרה שנה, כמה נותן לו מכל מין ומין.

וזכרת פי עבד הליה בארץ מצרים ויפדה י-הנה
א-להיה על-פן אנכי מצונה את-הדבר הזה היום:
ותזכר ארי עבדא הניתא בארעא דמצרים ופרקה יי
אלהה על פן אנא מפקיד לה ית פתגמא הדין יומא דיו:

וזכרת פי עבד הית – והענקתי ושינתי לה מכות מצרים ובזת הים; אף אתה הענק וישנה לו.

והיה כייאמר אליה לא אצא מעמך פי אהבה
ואת-ביתך כייטוב לו עמך:
ויהי ארי יימר לה לא אפוק מעמך ארי ריחמך ולאנש
ביתך ארי טב ליה עמך:

ולקחת את-המרצע ונתתה באזנו ובדלת והנה לה
עבד עולם ואף לאמתך תעשה-כו:
ותסב ית מרצעא ותתין באוזניה ובזשא ויהי לה עבד
פלח לעלם ואף לאמתך תעביד כו:

עבד עולם – יכול כמשמעו? תלמוד לומר: "ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשביו", הא למדת שאין זה אלא עולמו של יובל. **ואף לאמתך תעשה כו** – הענק לה. יכול אף לרציעה השנה הסתובב אותה? תלמוד לומר: "ואם אמר יאמר העבד"; עבד נרצע ואין אמה נרצעת.

לא יקשה בעינה בשלחה אתו חפשי מעמך פי
משנה שכר שכיר עבדה שש שנים וברה י-הנה
א-להיה בכל אשר תעשה:
לא יקשי בעינה במפטרה יתיה בר חורין מעמך ארי על
מד תרין פאגר אגירא פלחה שית שנין ויברכנה יי
אלהה בכל דתעביד:

פי משנה שכר שכיר – מכאן אמרו: עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה, וזהו כפלים שבעבודת שכירי יום. ומהו עבודתו בלילה? רבו מוסר לו שפחה כנענית, וסולדות לאדון.

פרשת הבכור

שביעי

כל-הבכור אשר יולד בבקרה ובצאנה הזכר
תקדיש לי-הנה א-להיה לא תעבד בבכר שורה
ולא תגז בכור צאנה:
כל בוכרא דיתיליד בתורה ובענה דכרין תקדיש קדם יי
אלהה לא תפלח בבוכרא דתורה ולא תגוז בוכרא דענה:

כל הבכור וגומר תקדיש – ובמקום אחר הוא אומר: "לא יקדיש איש אותו". הא כיצד? אינו מקדישו לקרבן אחר; וכאן למד שמצוה לומר: הרי אתה קדוש לבכורה. דבר אחר: אי אפשר לומר **תקדיש**, שפבר נאמר "לא יקדיש", ואי אפשר לומר "לא יקדיש", שהרי פבר נאמר **תקדיש**; הא כיצד? מקדישו אתה הקדש עליו, ונותן להקדש כפי טובת הנאה שבו. **לא תעבד בבכר שורה ולא תגז וגומר** – אף החלוקה למדו רבותינו שאסור, אלא שדבר הכתוב בהנה.

לפני י-הנה א-להיה תאכלנו שנה בשנה במקום
אשר-יבחר י-הנה אתה וביתך:
קדם יי אלהה תיכלניה שנה בשנה באתרא דיתרעי יי
את ואנש ביתך:

לפני ה' א-להיה תאכלנו – לפהו הוא אומר; שפבר מצינו שהוא ממתנות כהנה, אחד תם ואחד בעל מום, שנאמר: "ובשרם יהנה לה" וגומר. **שנה בשנה** – מכאן שאין משהין אותו יותר על שנתו. יכול זהא פסול משעברה שנתו? פבר הקש למעשר, שנאמר: "ואכלת לפני ה' א-להיה מעשר דגנה תירשה ויצהרה ובכרת בקרה וצאנה"; מה מעשר שני אינו נפסל משנה לחברתה, אף בכור אינו נפסל, אלא שמצוה תוף שנתו. **שנה בשנה** – אם שחטו בסוף שנתו, אוכלים אותו היום ויום אחד משנה אחרת; למד שנאכל לשני ימים ולילה אחד.

וכי-יהיה בו מום פסח או עזר כל מום רע לא
תזבחנו לי-הנה א-להיה:
וארי יהי ביה מומא חגיר או עזיר כל מום ביש לא
תפסגיה קדם יי אלהה:

מום – כלל. **פסח או עזר** – פרט. **כל מום רע** – חזר וכלל. מה הפרט מפרש, מום הגלוי ואינו חוזר, אף כל מום שבגלוי ואינו חוזר.

בשעריה תאכלנו השמא והטהור יחדו פצבי
וכאיל:
בקרנה תיכלניה מסאבא ודכיא פתדא כבשר טבאי
ואילא:

רק את-דמו לא תאכל עליהארץ תשפכו פמים:
לחוד ית דמיה לא תיכול על ארעא תישדניה פמיא:

רק את דמו לא תאכל – שלא תאמר: הואיל וכלו הטר הבא מפלל אסור הוא, שהרי קדוש, ונשחט בחוץ בלא פדיון ונאכל – יכול זהא אף הדם מותר? תלמוד לומר: **רק את דמו לא תאכל**.

שְׁמוֹר אֶת־חֲדָשׁ הָאָבִיב וְעֲשִׂיתָ פֶּסַח
לִי־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה כִּי בְּחֲדָשׁ הָאָבִיב
הוֹצִיאָךְ יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה מִמִּצְרַיִם לְיִלְהָה:
טָר יֵת יִרְחָא דְאָבִיבָא וְתַעֲבִיד פֶּסַחא קֳדָם
יְיָ אֱלֹהֶךָ אָרִי בִּירְחָא דְאָבִיבָא אִפְקֶךָ יְיָ
אֱלֹהֶךָ מִמִּצְרַיִם וְעַבַּד לָךְ נִסִּין בְּלִילְיָא:

שְׁמוֹר אֶת חֲדָשׁ הָאָבִיב – מִקֶּדֶם בּוֹאוֹ, שְׁמַר שְׂיִהֵא רְאוּי לְאָבִיב, לְהַקְרִיב בּוֹ אֶת מִנְחַת הָעֹמֶר; וְאִם לֹא, עֲבַר
אֶת הַשָּׁנָה. מִמִּצְרַיִם לְיִלְהָה – וְהָלֹא בְּיוֹם יָצָאוּ, שְׁנָאֲמַר: "מִמִּחְרַת הַפֶּסַח יָצָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְגוֹמַר ? אֵלֶּא לְפִי
שְׁבַל־לִילְהָ נָתַן לָהֶם פְּרֻעָה רְשׁוּת לְצִאתָ, שְׁנָאֲמַר: "וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְיִלְהָה" וְגוֹמַר.

וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לִי־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה צֹאן וּבִקֵּר בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְיָ־הוֹה לְשִׁכְּוֹ שְׁמוֹ שָׁם:
וְתַכּוּס פֶּסַחא קֳדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ מִן בְּנֵי עַמָּא וְנִכְסַת קוּדְשִׁינָא
מִן תּוֹרֵי בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ לְאַשְׁרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ תִּמָּן:

וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֶ־לִּהְיֶה צֹאן – שְׁנָאֲמַר: "מִן הַכֹּבָשִׁים וּמִן הָעִזִּים תִּקְחוּ" וּבִקֵּר – תִּזְבַּח לְחֻגִּיגָה; שָׁאֵם נִמְנֹו עַל הַפֶּסַח חֲבוּרָה מְרֻבָּה, מִבֵּי־אִים
עֲמוֹ חֻגִּיגָה כְּדִי שְׂיִהֵא נֶאֱכַל עַל הַשֹּׁבַע. וְעוֹד לְמַדּוּ רַבּוּתֵינוּ דְּכָרִים הַרְבֵּה מִפְּסוּק זֶה.

לֹא־תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו
מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי כִי בְּחַפְזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יָמֵי
חַיֶּיךָ:
לֹא תִיכּוּל עָלוּהִי חֶמֶיַע שִׁבְעָא יוֹמִין תִּיכּוּל עָלוּהִי
פְּטִירָא לַחִים עֲנִי אָרִי בִּבְהִילוֹ נִפְקַתָּא מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם
בְּדִיל דְּתִזְכֹּר יֵת יוֹם מִפְּקֶךָ מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם כֹּל יוֹמֵי
חַיֶּיךָ:

לֶחֶם עֲנִי – לֶחֶם שְׁמֻזְכִּיר אֶת הָעֲנִי שֶׁנִּתְעַנּוּ בְּמִצְרַיִם. כִּי בְּחַפְזוֹן יָצָאתָ – וְלֹא הִסְפִּיק בָּצֵק לְהַחֲמִיץ; וְזֶה יִהְיֶה לָךְ לְזִכְרוֹן. וְחַפְזוֹן – לֹא שִׁלָּךְ
הָיָה אֲלֵא שֶׁל מִצְרַיִם, שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר: "וַתִּחְזַק מִצְרַיִם עַל הָעָם" וְגוֹמַר. לִמְעַן תִּזְכֹּר – עַל יְדֵי אֲכִילַת הַפֶּסַח וְהַמָּצָה, אֶת יוֹם צֵאתְךָ.

וְלֹא־יִירָאָה לָךְ שְׂאֵר בְּכָל־גִּבְלֶךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־
יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
לִבְקָר:
וְלֹא יִתְחַזִּי לָךְ חֲמִיר בְּכָל תַּחֲוּמֶךָ שִׁבְעָא יוֹמִין וְלֹא יָבִית
מִן בִּשְׂרָא דְתַכּוּס בְּרִמְשָׂא בְּיוֹמָא קֳדָמָאָה לְצַפְרָא:

וְלֹא יָלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לִבְקָר – אֲזַנְהָרָה לְמוֹתִיר בְּפֶסַח דּוֹרוֹת, לְפִי שְׁלֹא נֶאֱמַר אֲלֵא בְּפֶסַח מִצְרַיִם. בַּיּוֹם רִאשׁוֹן
הָאֱמֹר כָּאֵן הוּא אֲרַבְעָה עָשָׂר בְּנִסָּן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר: "אֵף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבֵּיתְכֶם". וְלִפִּי שְׁנִסְתַּלַּק הַפֶּתוּב מִעֲנִינּוֹ שֶׁל פֶּסַח
וְהַתְּחִיל לְדַבֵּר בְּחֻקּוֹת שִׁבְעַת יָמִים, כְּגוֹן: "שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצּוֹת, וְלֹא יִרָאָה לָךְ שְׂאֵר בְּכָל־גִּבְלֶךָ", הַצֵּרֶךְ לְפָרֹשׁ בְּאִיזוֹ זְבִיחָה הוּא
מִזְהִיר; שָׁאֵם כְּתִב: "וְלֹא יָלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרֶב לִבְקָר", הֵייתִי אוֹמֵר: שְׁלָמִים הַנִּשְׁחָטִים כֹּל שִׁבְעָה – כֻּלָּן בְּכָל תּוֹתִירוֹ, וְאִינֹן נֶאֱכָלִין
אֲלֵא לְיוֹם וְלִילָה; לְכָךְ כְּתִב: בְּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. דְּכָר אַחֵר: בְּחֻגִּיגַת אֲרַבְעָה עָשָׂר הַפֶּתוּב מְדַבֵּר; וְלִמַּד עָלֶיהָ שְׁנֶאֱכַלְתָּ לְשָׁנֵי יָמִים,
וְ"הָרִאשׁוֹן" הָאֱמֹר כָּאֵן – בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן הַפֶּתוּב מְדַבֵּר. וְכֵן מִשְׁמַעוֹת הַמִּקְרָא: בְּשׂוֹר חֻגִּיגָה אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרֶב לֹא יָלִין בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן
עַד בִּקֵּר שֶׁל שְׁנֵי, אֲכַל נֶאֱכַלְתָּ הִיא בְּאֲרַבְעָה עָשָׂר וּבְחֻמְשָׁה עָשָׂר. וְכָךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּמַסְכַּת פֶּסַחִים.

לֹא תוֹכַל לְזַבַּח אֶת־הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־
יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה נָתַן לָךְ:
לִית לָךְ רִשׁוֹ לְמַפְס יֵת פֶּסַחא בְּחֲדָא מִן קַרְנוֹךְ דִּי אֱלֹהֶךָ
יִהִיב לָךְ:

כִּי אִם־אֵל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה
לְשִׁכְּוֹ שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בְּעֶרֶב כְּבוֹא
הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם:
אֶ־לִּהְיֶה בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ אֱלֹהֶךָ לְאַשְׁרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ
תִּמָּן תַּכּוּס יֵת פֶּסַחא בְּרִמְשָׂא כְּמִיעַל שְׁמִשָּׁא זְמַן מִפְּקֶךָ
מִמִּצְרַיִם:

בְּעֶרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם – הָרִי שְׁלִישָׁה זְמָנִים חֲלוּקִים: בְּעֶרֶב, מִשָּׁשׁ שְׁעוֹת וּלְמַעְלָה, זָבַחְהוּ; וּכְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ תֹּאכְלֵהוּ;
וּמוֹעֵד צֵאתְךָ אֵתָה שׁוֹרְפֵהוּ, כְּלוּמַר: נִעְשָׂה נֹתֵר, וְיֵצֵא לְבֵית הַשֹּׁרֶפֶה.

וּבִשְׁלֹתָ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה
בּוֹ וּפְנִיתָ בִּבְקָר וְהִלַּכְתָּ לְאַהֲלֶיךָ:
וְתִבְשִׁיל וְתִיכּוּל בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ אֱלֹהֶךָ בֵּיה וְתִתְפַּנִּי
בְּצַפְרָא וּתְהֶךָ לְקַרְנוֹךְ:

וּבִשְׁלֹתָ – זֶהוּ צִלֵי אֵשׁ, שְׁאֵף הוּא קְרוּי בִשּׁוּל. וּפְנִיתָ בִּבְקָר – לְבִקְרוֹ שֶׁל שְׁנֵי; מִלְּמַד שֶׁשְׁעוֹן לִינָה לְיִלְהָה שֶׁל מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב.

וְעֲשִׂיתָ יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ
לִי־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:
שְׁתָּא יוֹמִין תִּיכּוּל פְּטִירָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה כְּנִישׁ קֳדָם
יְיָ אֱלֹהֶךָ לֹא תַעֲבִיד עֲבִידָא:

וְעֲשִׂיתָ יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת – וּבַמָּקוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר: "שִׁבְעַת יָמִים" ? שִׁבְעָה מִן הַיֶּשֶׁן, וְשִׁשָּׁה מִן הַחֲדָשׁ. דְּכָר אַחֵר: לִמַּד עַל אֲכִילַת מָצָה
בְּשִׁבְעֵי שְׁאִינָה חוֹבָה, וּמִכָּאֵן אֵתָה לִמַּד לְשִׁשַּׁת יָמִים. שְׁהָרִי שְׁבִיעִי בְּכָלִל הָיָה, וְיֵצֵא מִן הַכָּלִל לְלַמַּד, שְׁאִין אֲכִילַת מָצָה בּוֹ חוֹבָה אֲלֵא רְשׁוּת;

וְלֹא לִלְמַד עַל עֲצָמוֹ יָצָא, אֲלֵא לִלְמַד עַל הַכָּלָל כֻּלּוֹ יָצָא: מֵה שְׁבִיעֵי רִשְׁוֹת, אֶף כָּלֶם רִשְׁוֹת, חוּץ מִלִּילָה הָרִאשׁוֹן וְשִׁהֲכֶתוֹב קִבְעוּ חוֹבָה, שְׁנֶאֱמַר: "בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצֵּית". עֲצָרֶת לֵה' א-לֹהֶיךָ — עֲצָר עֲצָמְךָ מִן הַמְּלָאכָה. דָּבָר אַחֵר: כְּנוּפִיָּא שֶׁל מֶאֱכָל וּמִשְׁתֶּה, לְשׁוֹן "נִעְצָרָה בָּא אוֹתְךָ".

וְשִׁבְעָה שָׁבָעַת תִּסְפֹּר-לָךְ מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בַּקֹּמָה תַּחֵל לִסְפֹּר שָׁבָעָה שָׁבָעוֹת:
שְׁבָעָא שְׁבוּעִין תַּמְנִי לָךְ מִשְׁיָרִיוֹת מִגְּלָא בַּחֲצֵד עֲמָרָא דְאַרְמוּתָא תְּשָׁרִי לְמַמְנִי שְׁבָעָא שְׁבוּעִין:

מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בַּקֹּמָה — מִשְׁנַקְצָר הָעֵמֶר, שֶׁהוּא רִאשִׁית הַקֶּצִיר.

וְעֲשִׂיתָ חֹג שָׁבָעוֹת לִי-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ מִסֵּת נִדְבַת יְדֶךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יִבְרַכְךָ י-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ:
וְתַעֲבִיד חֲגָא דְשְׁבוּעִיָּא קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ מִסֵּת נִדְבַת יְדֶךָ דִּתְתִּין כְּמָא דִּיבְרַכְנִךְ יי אֱלֹהֶיךָ:

מִסֵּת נִדְבַת יְדֶךָ — דִּי נִדְבַת יְדֶךָ, הַכֹּל לִפִּי הַבְּרָכָה, הֵבֵא שְׁלָמִי שְׁמֻחָה וְקוֹדֵשׁ קְרוּאִים לְאַכֹּל.

וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי י-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהִלּוּי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ וְהִגָּר וְהִיְתוּם וְהָאֱלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר י-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ לְשַׂכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:
וְתַחֲדֵי קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ אֶתָּה וּבִרְךָ וּבִרְתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְלִיּוֹאֵה דְבִקְרָנְךָ וְגִיּוֹרָא וְיִתְמָא וְאַרְמְלָתָא דְבִינְךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יי אֱלֹהֶיךָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִּיהָ תִּמּוֹ:

וְהִלּוּי וְהִגָּר וְהִיְתוּם וְהָאֱלֻמָּנָה — אַרְבַּעַה שְׁלִי כְּנָגֵד אַרְבַּעַה שְׁלֹה, "בְּנֶךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ": אִם אֶתָּה מְשַׁמֵּם אֶת שְׁלִי, אֲנִי מְשַׁמֵּם אֶת שְׁלֹךְ:

וְזָכַרְתָּ כִּי-עָבַד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וְשִׁמַּרְתָּ וְעֲשִׂיתָ אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:
וְתִזְכֹּר אֲרִי עָבְדָא הַוִּיתָא בְּמִצְרַיִם וְתִטַּר וְתַעֲבִיד יְתָ קִמְיָא הָאֵלִין:

וְזָכַרְתָּ כִּי עָבַד הָיִיתָ וְגוֹמֵר — עַל מִנַּת כֹּן פְּדִיתִיךָ, שֶׁתִּשְׁמֹר וְתַעֲשֶׂה אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה.

חֹג הַסֻּפֹּת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שָׁבָעַת יָמִים בְּאַסְפָּךָ מִגְרָנְךָ וּמִיִּקְבְּךָ:
חֲגָא דְמִטְלִיָּא תַעֲבִיד לָךְ שְׁבָעָא יוֹמִין בְּמִכְנוֹשְׁךָ מֵאֲדָרְךָ וּמִמַּעֲצָרְתְּךָ:

בְּאַסְפָּךָ — בְּזִמְן הָאָסִיף, שֶׁאֶתָּה מְכַנִּיס לְבֵית פְּרוֹת הַשָּׁנָה. דָּבָר אַחֵר: בְּאַסְפָּךָ מִגְרָנְךָ וּמִיִּקְבְּךָ, לְמַד שְׁמִסְכִּין אֶת הַסֻּפָּה בַּפֶּסֶלֶת גֶּרֶן וְיִקָּב.

וְשִׁמַּחְתָּ בַּחֲגֹךָ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהִלּוּי וְהִגָּר וְהִיְתוּם וְהָאֱלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֶיךָ:
וְתַחֲדֵי בַחֲגֹךָ אֶתָּה וּבִרְךָ וּבִרְתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְלִיּוֹאֵה וְגִיּוֹרָא וְיִתְמָא וְאַרְמְלָתָא דְבִקְרָנְךָ:

שָׁבָעַת יָמִים תַּחֵל לִי-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחָר י-הִנֵּה כִּי יִבְרַכְךָ י-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאֹתֶיךָ וּבְכָל מַעֲשֶׂה יָדֶיךָ וְהִיְתָא אֶף שְׁמִתָּ:
שְׁבָעָא יוֹמִין תִּיחּוּג קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יי אֲרִי יִבְרַכְנִךְ יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל עֲלִלְתְּךָ וּבְכָל עוֹבְדֵי יְדֶךָ וְתִהִי בְרָם חֲדָי:

וְהִיְתָא אֶף שְׁמִתָּ — לִפִּי פְּשׁוּטוֹ, אִין זֶה לְשׁוֹן צוּוִי, אֲלֵא לְשׁוֹן הַבְּטָחָה. וּלְפִי תַלְמוּדוֹ, לְמַדוּ מִכָּאן לְרַבּוֹת לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן לְשְׁמִתָּה.

שְׁלוֹשׁ פַּעֲמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל-זָכוֹרְךָ אֶת-פָּנָי י-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בַּחֲגֵי הַמִּצְוֹת וּבַחֲגֵי הַשְׁבָּעוֹת וּבַחֲגֵי הַסֻּפּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת-פָּנָי י-הִנֵּה רִיקָם:
תֵּלֵת זְמָנִין בַּשָּׁמָא יִתְחַזּוֹן כָּל דְּכוּרְךָ קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי בַחֲגָא דְּפִטְרִיָּא וּבַחֲגָא דְשְׁבוּעִיָּא וּבַחֲגָא דְמִטְלִיָּא וְלֹא יִתְחַזּוֹן קֳדָם יי רִיקָנִין:

וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פָּנָי ה' רִיקָם — אֲלֵא הֵבֵא עוֹלוֹת רִאִיָּה וְשְׁלָמִי חֲגִיגָה.

אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת י-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ אֲשֶׁר גָּמַר-לָךְ:
גָּבַר כְּמִתְנַת יְדִיָּה כְּבִרְכַּתָּא דִּי אֱלֹהֶיךָ דִּיהֵב לָךְ:

אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ — מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹכְלִין הַרְבֵּה וְנִכְסִים מְרִבִּים, יָבִיא עוֹלוֹת מְרִבּוֹת וְשְׁלָמִים מְרִבִּים.

כב וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתִּמְנִי וַיֹּאמֶר: הֲלֹאֵל יִסְכּוֹ-גִבֹּר כִּי-יִסְכּוֹן עָלֵינוּ מִשְׁפִּיל: הִתְפַּץ לִשְׂ-דֵי כִי תִצְדָּק וְאִם-לִפְעַע כִּי-תִתֶּם דָּרְכֶיהָ: הִמְיִרְאֲתָהּ יִכְיִיחַ וְכִיּוֹא עֲמֹךְ בַּמִּשְׁפָּט: הֲלֹא רָעַתָּה רַבָּה וְאִי-לָץ לַעֲוֹנֶתֶיהָ: וְכִי-תִחַבֵּל אֲחִיהָ חֲנָם וּבִגְדֵי עֲרוֹמִים תִּפְשִׁיט: הֲלֹא-מִים עֲנָף תִּשְׁקָה וּמִרְעֵב תִּמְנַע-לָחֶם: וְהָאִישׁ זָרוּעַ לֹו הָאָרֶץ וּנְשׂוֹא פָנִים יֵשֵׁב בָּהּ: וְאַלְמָנוֹת שֶׁלַחַת רִיגָם וְזִרְעוֹת יִתְמִים יִדְכָּא: וְעַל-כֵּן סִבִּיבוֹתֶיהָ פִּתִּים וַיִּבְהֶלֶךְ פֶּחַד פֶּתָאִם: וְאִי-חֲשֹׁךְ לֹא-תִרְאֶה וְשִׁפְעַת-מִים תִּכַּסֶּךְ: וְהֲלֹא-אֶלֹוֹהַ גִּבְהַ שָׁמַיִם וְרֹאֶה רֹאשׁ כּוֹכָבִים כִּי-יִרְמֹו: וְהָאֲמֶרֶת מִה־יִּידַע אֵל הַבֶּעַד עֲרֹפֶל יִשְׁפּוֹט: וְעֵבִים סִתְּרֵלֹו וְלֹא יִרְאֶה וְחֹג שָׁמַיִם יִתְהַלֵּךְ: וְהָאֲרֶחַ עוֹלָם תִּשְׁמֹר אֲשֶׁר דָּרְכוּ מִתִּי-אָנוֹן: וְהָאֲשֶׁר-קִמְטוּ וְלֹא-עָלָה נֶהָר יוֹצֵק יִסּוּדָם: וְהָאֲמֶרִים לֹאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וּמִה־יִּפְעַל שְׂ-דֵי לָמוֹ: וְהָהוּא מִלֵּא בְתִינָהּ טוֹב וְעֲצַת רָשָׁעִים רַחֲקָה מִנִּי: וְיִרְאוּ צַדִּיקִים וַיִּשְׁמְחוּ וְנָלִי וְלַעֲגֵל-לָמוֹ: כֹּאֵם-לֹא נִכְתַּד קִימָנוּ וַיִּתְּרֵם אֲכָלָה אֲשׁ: כֹּאֵסְכּוֹ-נָא עֲמֹו וּשְׁלָם בָּהֶם תְּבוֹאֲתָהּ טוֹבָה: כֹּאֵחֲ-נָא מִפִּי תוֹרָה וְשִׁים אֲמָרִיו בְּלִבָּבָהּ: כֹּאֵם-תִּשׁוּב עַד-שְׂ-דֵי תִבְנֶה תִרְחִיק עוֹלָה מֵאֲהֶלֶךְ: כֹּאֵשִׁית-עַל-עֶפְר בָּצָר וּכְצוֹר נִחָלִים אוֹפִיר: כֹּאֵוְהִיָּה שְׂ-דֵי בְצִירָהּ וְכֶסֶף תוֹעֲפוֹת לָהּ: כֹּאֵפִי-אֵז עַל-שְׂ-דֵי תִתְעַנֵּג וְתִשָּׂא אֶל-אֶלֹוֹהַ פָּנֶיהָ: כֹּאֵתְעִיר אֱלֹו וַיִּשְׁמַעַךְ וַיִּזְדַּרְיָהּ תִּשְׁלָם: כֹּאֵוְתִגְזַר-אֲמֹר וַיִּקָּם-לָהּ וְעַל-דָּרְכֶיהָ גָּגָה אוֹר: כֹּאֵפִי-הִשְׁפִּילוּ וְתֹאמֹר גָּגָה וְשִׁחַ עֵינַיִם יוֹשַׁע: **ה' יִמְלֵט אִי-נִקִּי וְנִמְלֵט בְּכֹר כַּפִּיד:**

כג וַיַּעַן אֵיזָב וַיֹּאמֶר: גַּם-הַיּוֹם מָרִי שִׁחִי יָדִי כִּבְדָּה עַל-אֲנֹחֲתִי: גִּמִּי-יִתֵּן יִדְעָתִי וְאִמְצָאָהּוּ אֲבוֹא עַד-תִּכְוַנְתּוֹ: וְהָעֶרְכָּה לִפְנֵי מִשְׁפָּט וְפִי אֲמַלֵּא תוֹכְחוֹת: הֲאֵדָעָה מְלִים יַעֲנִי וְאֲבִינָה מִה־יֹּאמֶר לִי: הִבְרַב־כַּחַת יָרִיב עֲמָדִי לֹא אֲדִי-הָוֹא יִשֵּׁם בִּי: וְשֵׁם יִשָּׁר נֹכַח עֲמֹו וְאַפְלִטָה לְנֻצַח מִשְׁפָּטִי: וְהֵן קָדָם אֲהֶלֶךְ וְהֵינֵנוּ וְאֲחֹור וְלֹא-אֲבִין לֹו: וְשִׁמְאוֹל בַּעֲשָׂתּוֹ וְלֹא-אֲחֹז יַעֲטָף לָמִין וְלֹא אֲרֹאֶה: כִּי-יִידַע דָּרֶךְ עֲמָדִי בְּחֻנִּי כִּזְבָּא אֲצֹא: וְהָאֲשֶׁרוֹ אֲחֻזָּה רִגְלִי דָרְכוֹ שְׁמִרְתִּי וְלֹא-אֲט: וְהָמָּנָה

שִׁפְתֵּי וְלֹא אֲמִישׁ מִחֲקִי צַפְנָתִי אֲמָרִי-כִּי: וְהָוֹא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וְנִפְשֹׁ אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ: כִּי יִשְׁלִים חֲקִי וְכִהְיֶה רַבּוֹת עֲמֹו: וְעַל-כֵּן מִפְּנֵי אֲבִהֶל אֲתִבּוֹנוֹ וְהָאֶפְתָּד מִמֶּנּוּ: וְהָאֵל הַרְדָּ לָבִי וְשְׂ-דֵי הִבְהִילָנִי: כִּי-לֹא גִצַּמְתִּי מִפְּנֵי-חֲשֹׁךְ וּמִפְּנֵי כֶסֶף-אֶפֶל:

כד «מִדּוֹעַ מִשְׂ-דֵי לֹא-נִצַּפְנוּ עֲתִים וַיִּידְעוּ לֹא-תָזוּ יָמָיו: גִּבְלוֹת יִשְׁיגוּ עֶדֶר גָּזְלוֹ וַיִּרְעוּ: תִּמְוֹר יִתּוֹמִים יִנְהֲגוּ יִחַבְּלוּ שׁוֹר אֲלִמְנָה: וְהָיוּ אֲבִינִים מִדָּרֶךְ יִחַד חֲבָאוּ עֲנִי-אָרֶץ: וְהֵן פְּרָאִים וּבְמִדְבָּר יִצְאוּ בַּפְּעֵלִם מִשְׁתַּרִּי לְטָרֶף עֲרָבָה לֹו לָחֶם לְנֹעָרִים: וּבְשָׂדָה בְּלִילוֹ יִקְצֹרוּ וְכָרֶם רִשְׁעַע יִלְקֹשׁוּ: וְעָרוֹם יִלְיֵנוּ מִבְּלִי לְבוֹשׁ וְאִין כְּסוֹת בְּקָרָה: וְהָמָּנָה תָרִים יִרְטְבוּ וּמִבְּלִי מַחֲסֶה תִּבְקֹו-צוֹר: וְהָגְזְלוּ מִשָּׂד יָתוֹם וְעַל-עֲנִי יִחַבְּלוּ: וְעָרוֹם הִלְכוּ בְּלִי לְבוֹשׁ וְרַעֲבִים גִּשְׂאוּ עֹמֶר: וְכִי-שׁוֹרְתָם יִצְהִירוּ יִקְבִּים דָּרְכוֹ וַיִּצַּמְאוּ: וְהָמָּנָה מִתִּים וְהָאֵקוּ וְהָפְשִׁחִלִים תִּשְׁנֹעַ וְאֶל-לֹוֹ לֹא-יִשִּׁים תִּפְלָה: וְהָמָּנָה וְהָיוּ בְּמִרְדֵּי-אוֹר לֹא-הִכִּירוּ דָרְכֵיוֹ וְלֹא יִשְׁבּוּ בְּנִתִּיבָתֵיו: וְהָאֵקוּ וְהָיוּ רֹאֲשֵׁת יִקְטִל-עֲנִי וְאֲבִיוֹן וְכִלְיָה יְהִי כַּגִּבְבִּ: וְהָעֵין נֹאֶה וְשִׁמְרָה-נִשְׁפָּה לֹאֲמֹר לֹא-תִשְׁוֹרְנִי עֵין וְסִתֵּר פָּנִים יִשִּׁים: וְהָתֵר בְּחֲשֹׁךְ בָּתִּים יוֹמָם תִּתְמוֹל-לָמוֹ לֹא-יִדְעוּ אוֹר: כִּי יִחַדּוּ וּבְקָר לָמוֹ צִלְמוֹת כִּי-יִפִּיר בְּלִחוֹת צִלְמוֹת: וְהָקִלְהוּ וְעַל-פְּנֵי-מִים תִּקְלָל חֶלְקָתָם בְּאָרֶץ לֹא-יִפְנֶה דָרֶךְ כְּרָמִים: וְצִיָּה גַם-חֵם יִגְזְלוּ מִימֵי-שָׁלֵג שְׂאוֹל חֲטָאוּ: וְהָשִׁפְתָּהּוּ רַחֵם וּמִתְקוֹ רַמָּה עוֹד לֹא-יִזְכֹּר וְתִשְׁבֵּר כַּעַץ עוֹלָה: כֹּאֵרֶעָה עֲקָרָה לֹא תִלָּד וְאַלְמָנָה לֹא יִיטִיב: כֹּאֵוְהָשֹׁךְ אֲבִירִים בְּכָחוֹ יָקוֹם וְלֹא-יִאֲמִין בְּחִיָּין: כֹּאֵיִתוֹן-לֹו לְבִטָח וַיִּשְׁעֹן וְעֵינָיָהּ עַל-דָּרְכֶיהָ: כֹּאֵרֹמוֹ מַעֲט וְהָיִנְנוּ וְהָמָּנָה כִּפֹּל יִקְפָצוֹן וְכָרֹאשׁ שִׁבְלָת יִמְלוּ: כֹּאֵוְאֵם-לֹא אֶפּוֹ מִי יִכְזִיבֵנִי וְיִשֵּׁם לֹאֵל מִלְתִּי:

כה וַיַּעַן בְּלִדָּד הַשְּׁחִי וַיֹּאמֶר: הִמְשָׁל וּפֶחַד עֲמֹו עֲשֵׂה שְׁלֹום בְּמִרוֹמָיו: הִנֵּשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו וְעַל-מִי לֹא-יִקְוֶם אוֹרָהּ: וְהָמָּנָה יִצְדָּק אֲנוֹשׁ עַם-אֵל

ומה-יִזְנֶה יָלֹד אִשָּׁה: הֵן עַד-יָרֵחַ וְלֹא יֵאָהֵיל
וְכֹכָבִים לֹא-זָכוּ בְּעֵינָיו: יֵאָף כִּי-אֲנוֹשׁ רַמָּה וּבֹר-
אֲדָם תּוֹלַעָה:

כז וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: מַה-עָזַרְתָּ לִּלְאֵכֶח
הַזֵּשַׁעַת זָרוּעַ לֹא-עָז: מַה-יַּעֲצֶתָ לִלְאֵי חֲכָמָה
וְתִשְׁלֶה לָרֹב הַזֶּדַעַת: דַּאת-מִי הִגִּדְתָּ מַלְיוֹן וְנִשְׁמַת-
מִי יִצְאָה מִמֶּךָ: הִתְרַפְּאִים יַחֲזִלְלוּ מִתַּחַת מַיִם
וְשִׁכְנִיָּהֶם: עָרוֹם שָׂאוֹל נִגְדָּו וְאִין פָּסוּת לְאִבְדּוֹן:
נִטָּה צָפוֹן עַל-תְּהוֹ תִּלָּה אֶרֶץ עַל-בְּלִי-מָה: הַצָּרָר-
מִים בָּעָבִיו וְלֹא-נִבְקַע עָנָן תַּחְתָּם: מֵאֲחַז פְּנִי-
כֶסֶף פָּרִישׁוּ עָלָיו עָנָנוּ: תִּקְרַחַג עַל-פְּנֵי-מִים עַד-
תַּכְלִית אֹר עַם-חֲשָׁד: עַמּוּדֵי שָׁמַיִם יְרוּפּוּ
וְיִתְמָהוּ מִגְעָרָתוֹ: יִבְכְּחוּ רִגַע הַיָּם וּבִתְבוּנָתוֹ מִחֵץ
רֶהֱב: יִבְרוּחוּ שָׁמַיִם שִׁפְרָה חֲלָלָה יָדוֹ נָחַשׁ בָּרַח:
יִהְיֶה-אֵלֶּה | קִצּוֹת דֶּרֶכּוֹ וּמַה-שֶּׁמֶץ דָּבָר נִשְׁמַע-בּוֹ
וְרַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְבוּנוּ:

כח וַיִּסָּף אִיּוֹב שָׂאת מִשָּׁלוֹ וַיֹּאמֶר: בְּחִי-אֵל הַסִּיר
מִשְׁפָּטִי וְשִׁי-דִי הֵמָּר נִפְשִׁי: כִּי-כָל-עוֹד נִשְׁמַתִּי
כִּי וְרוּחַ אֵל-לֹוֶה בְּאִפִּי: דַּאם-תִּדְבָּרְנָה שִׁפְתֵי עוֹלָה
וְלִשׁוֹנִי אִם-יִהְיֶה רַמְיָה: תְּחִלִּילָה לִי אִם-אֶצְדִּיק
אֲתָכֶם עַד-אֲגֻנֶּעַ לֹא-אֶסִּיר תַּמָּתִי מִמָּוֶי: יִבְצַדְקָתִי
הַחֲזֻקָתִי וְלֹא אֶרְפֶּה לֹא-יִתְרַף לִבִּי מִיָּמִי: יִהְיֶה
כְּרָשֶׁע אִיבִי וּמִתְקוֹמָמִי כַעֲזוֹל: הִכִּי מַה-תִּקְנוֹת חֲנָף
כִּי יִבָּצַע כִּי יִשָּׁל אֵל-לֹוֶה נִפְשׁוֹ: הִנֵּה-עֲצַקְתּוֹ
יִשְׁמַע אֵל כִּי-תָבוֹא עָלָיו צָרָה: יֵאָם-עַל-שִׁי-דִי
יִתְעַנֵּג יִקְרָא אֵל-לֹוֶה בְּכָל-עֵת: אִוְרָה אֲתָכֶם בִּיד-
אֵל אֲשֶׁר עַם-שִׁי-דִי לֹא אֶכְחָד: יִהְיֶה-אֲתָכֶם כָּלְכֶם
חֲזִיתָם וְלָמָּה-זֶה הִבֵּל תִּהְבְּלוּ: יִזָּה | חֲלַק-אֲדָם
רָשָׁע עַם-אֵל וְנַחֲלַת עָרִיצִים מִשִׁי-דִי יִקְחוּ: דַּאם-
יִרְבּוּ בָנָיו לְמוֹתָרֵב וְצִאֲצִאִיו לֹא יִשְׁבְּעוּ-לָחֶם:
יִשְׁרִידוּ בַּמּוֹת יִקְבְּרוּ וְלֹא-לִמְנָתוֹ לֹא תִבְכֶּינָה:
יֵאָם-יִצְבֹּר כַּעֲפָר כֶּסֶף וְכַחֲמֹר יִכִּין מִלְּבוּשׁ: יִכִּין
וְצִדִּיק יִלְבָּשׁ וְכֶסֶף נָקִי יִחַלֵּק: יִבְנֶה כַּעֲשׂ בֵּיתוֹ
וְכֶסֶף עֲשֶׂה נֶצֶר: יִשְׁשִׁיר יִשְׁכַּב וְלֹא יֵאָסֶף עֵינָיו
פָּקַח וְאִינָנוּ: בְּתִשְׁיָגָהוּ בְּמִים בִּלְהוֹת לִילָה גִנְבָתוֹ
סוּפָה: יִשְׁאָהוּ קָדִים וְיִלָּךְ וְיִשְׁעָרָהוּ מִמָּקְמוֹ:
יִשְׁלָךְ עָלָיו וְלֹא יִחַמֵּל מִיָּדוֹ בְּרוּחַ יִבְרַח: יִשְׁפֹּק

עָלֵימוֹ כַּפִּימוֹ וְיִשְׁרַק עָלָיו מִמָּקְמוֹ:

כח כִּי יֵשׁ לַכֶּסֶף מוֹצָא וּמָקוֹם לִזְהָב יִזְקוּ: גְּבֻרָל
מַעֲפָר יִקַּח וְאָבֹן יִצְוִק נַחוּשָׁה: יִקַּח | שָׁם לַחֲשָׁד
וְלִכְלֵל-תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אָבֹן אֶפֶל וְצִלְמוֹת: דַּפָּרַץ
נִחַל | מַעַם-גָּר הַנִּשְׁפָּתִים מִנִּי-רָגֵל דָּלוּ מֵאֲנוֹשׁ
נָעוּ: הָאֶרֶץ מִמָּוֶה יִצְאֵל-לָחֶם וְתַחֲתֶיהָ נִהְפָּד כְּמוֹ-
אֵשׁ: יִמְקוֹם-סִפִּיר אֲבָנִיהָ וְעַפְרָתָה זָהָב לוֹ: יִנְתִּיב
לֹא-יִדְעוּ עֵיט וְלֹא שִׁזְפָתוֹ עֵין אִיָּה: הִלְאֵ-
הַדְרִיכוֹהוּ בְּנִי-שִׁחֵץ לֹא-עָדָה עָלָיו שִׁחַל:
יִבְחַלְמִישׁ שִׁלַּח יָדוֹ הַפָּד מִשְׁרַשׁ הָרִים: גְּבֻרוֹת
יֵאָרִים בִּקְעָה וְכָל-יִלְקֹר רִאֲתָה עֵינָיו: יִמְבַּכִּי נִהְרוֹת
חֲבֵשׁ וְתַעֲלָמָה יִצָּא אֹר: יִהְיֶה-חֲכָמָה מֵאִין תַּמָּצָא
וְאִי זֶה מָקוֹם בִּינָה: יִלְאֵ-יִדְעַע אֲנוֹשׁ עֶרְפָּה וְלֹא
תַּמָּצָא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים: יִתְהוֹם אָמַר לֹא בִי-הִיא וְיָם
אָמַר אִין עַמָּדִי: יִלְאֵ-יִתָּן סָגוֹר תַּחֲתֶיהָ וְלֹא יִשְׁקַל
כֶּסֶף מִחִירָה: יִלְאֵ-תִסְלַה בְּכַתֵּם אוֹפִיר בְּשֶׁהֶם
יִקֹּר וְסִפִּיר: יִלְאֵ-יִעֲרַכְנָה זָהָב וְזִכּוּכִית וְתִמּוֹרָתָה
כָּל-יִפְזוּ: יִתְרַאֲמוֹת וְגִבִּישׁ לֹא יִזְכֹּר וּמִשְׁדָּ חֲכָמָה
מִפְּנִינִים: יִלְאֵ-יִעֲרַכְנָה פִּטְדַת-כּוֹשׁ בְּכַתֵּם טָהוֹר
לֹא תִסְלַה: יִהְיֶה-חֲכָמָה מֵאִין תָּבוֹא וְאִי זֶה מָקוֹם
בִּינָה: יִנְעַלְמָה מַעֲיָנִי כָל-חֵי וּמַעֲזוֹף הַשָּׁמַיִם
נִסְתָּרָה: יִבְאִבְדּוֹן וּמּוֹת אֲמָרוּ בְּאֲזָנָיו שִׁמְעָנוּ
שִׁמְעָה: יִלְאֵ-לֵהִים הִבִּין דְּרָפָה וְהוּא יָדַע אֶת-
מָקוֹמָה: יִכִּי-הוּא לִקְצוֹת-הָאֶרֶץ יִגִּיט תַּחַת כָּל-
הַשָּׁמַיִם יִרְאָה: יִלְעַשּׂוֹת לָרוּחַ מִשְׁקָל וּמִים תִּכּוֹן
בְּמִדָּה: יִבְעַשְׂתּוֹ לְמַטֵּר חֶק וְלָדָד לַחֲזִיז קִלּוֹת: יִבְאִז
רִאֲהָ וְיִסְפָּרָה הַכִּינָה וְגַם-חֲקָרָה: יִכִּי-אָמַר | לְאֲדָם
הֵן יִרְאֵת אֵל-דָּנִי הִיא חֲכָמָה וְסוֹר מַרְעַ בִּינָה:

כט וַיִּסָּף אִיּוֹב שָׂאת מִשָּׁלוֹ וַיֹּאמֶר: בְּחִי-יִתְנָנִי
כִּי-רַחֲמֵי-קָדָם כִּימִי אֵל-לֹוֶה יִשְׁמְרֵנִי: גְּבַהֲלוֹ גָרוּ עָלִי
רֵאשִׁי לְאוּרוֹ אֶלְדָּ חֲשָׁד: דַּכָּאֲשֶׁר הָיִיתִי בִימִי
חֲרָפִי בְּסוֹד אֵל-לֹוֶה עָלִי אֶהְלִי: יִבְעוֹד שִׁי-דִי עַמָּדִי
סְבִיבוֹתִי נַעֲרִי: יִבְרַחֵץ הִלִּכִי בַחֲמָה וְצוֹר יִצְוִק
עַמָּדִי פִלְגִי-שִׁמּוֹן: יִבְצָאֲתִי שַׁעַר עַל-יִקְרַת בְּרָחוֹב
אֲכִין מוֹשָׁבִי: יִתְרַאוּנִי נַעֲרִים וְנִחְבָּאוּ וְיִשִּׁישִׁים
קָמוּ עַמָּדוֹ: יִשְׁרִים עֲצָרוּ בְּמִלִּים וְכַף יִשְׁימוּ
לְפִיָּהֶם: יִקוּל-נִגִּידִים נִחְבָּאוּ וְלִשׁוֹנָם לַחֲכָם

דְּבָקָה: ^אכִּי אֲזֶן שְׁמָעָה וְתֹאשְׁרָנִי וְעֵין רָאָתָה וְתַעֲיִדָנִי: ^בכִּי־אִמְלֹט עָנִי מִשְׁוֹעַ וְיָתוֹם וְלֹא־עֶזְרָ לִּי: ^גבְּרַפֶּת אֲבֹד עָלַי תָּבֹא וְלֵב אֲלֻמָּנָה אֲרֹגֶנּוּ: ^דוְאֶדְדָּק לִבִּישְׁתִּי וְיִלְבָּשְׁנִי כְּמַעֲיֹל וְצִנִּיף מִשְׁפָּטִי: ^העֵינָיִם הִיִּיתִי לַעֲוֹר וְרַגְלַיִם לַפֶּסֶחַ אָנִי: ^ואֲבִי אֲנֹכִי לְאֲבִיוָנִים וְרַב לֹא־יִדְעָתִי אֲחַקְרָהּ: ^זוְאֲשַׁבְּרָה מִתְלַצּוֹת עוֹלָם וּמִשְׁנֵי אֲשַׁלִּיף טָרֶף: ^חוְאָמַר עַם־קִנִּי אֶגְּזֶה וְכֹחֹל אֲרַבֶּה יָמִים: ^טשָׂרָשִׁי פְתוּחַ אֶל־יָמִים וְטֹל יִלְוֶנָה בְּקִצְרִי: ^יכְּבוֹדִי חָדַשׁ עִמָּדִי וְקִשְׁתִּי בְּיָדִי תַחֲלִיף: ^{יא}לִי־שְׁמָעוּ וְיִחַלּוּ וְיִדְמּוּ לָמוֹ עֲצָתִי: ^{יב}אֲחֵרֵי דְבָרִי לֹא יִשְׁנּוּ וְעֲלִימוֹ תִטֹּף מִלִּתִּי: ^{יג}וְיִחַלּוּ כְּמִטֶּר לִי וּפִתְיָם פִּעֲרוּ לְמִלְקוֹשׁ: ^{יד}אֲשַׁחֵק אֱלֹהִים לֹא יֵאֱמִינוּ וְאוֹר פָּנָי לֹא יִפִּילּוּ: ^{טו}אֲבָחֵר דֶּרֶכ־וְאֲשַׁב רֹאשׁ וְאֲשַׁכּוֹן כְּמֶלֶךְ בַּגָּדוֹד כַּאֲשֶׁר אֲבֵלִים יִנָּחֻם:

ל ^אוְעַתָּה | שְׁחַקּוּ עָלַי צַעֲרִים מִמֶּנִּי לְיָמִים אֲשֶׁר־מֵאֲסַתִּי אֲבוֹתָם לְשִׁית עַם־פְּלִבִּי צֹאנִי: ^בגַם־כָּח יְדִיָּהֶם לָמָּה לִּי עֲלִימוֹ אֲבֹד כָּל־חַ: ^גבְּחֶסֶר וּבְכַפּוֹן גִּלְמוּד הַעֲרָקִים צִיָּה אֲמִשׁ שׂוֹאָה וּמִשְׁאָה: ^דהַקִּטְפִּים מְלִיץ עָלִי־שִׁית וְשָׂרֵשׁ רִתְמִים לַחֲמָם: ^המִן־גּוֹ יִגְרָשׁוּ יִרְעוּ עֲלִימוֹ כַּגִּבּוֹ: ^ובַּעֲרוֹץ גִּחְלִים לְשֹׁכֵן חֲרִי עֶפֶר וּכְפִים: ^זבִּין־שִׁיתִים יִנָּהֲקוּ תַחַת חֲרוּל יִסְפְּחוּ: ^חבְּנִי־גִבֹּל גַּם־בְּנִי בְלִי־שֵׁם נָפְאוּ מִן־הָאָרֶץ: ^טוְעַתָּה נִגְיַנְתָּם הִיִּיתִי וְאֵהִי לָהֶם לְמִלָּה: ^יתַעֲבוּנִי רַחֲקוּ מִנִּי וּמִפָּנָי לֹא־תִשְׁכּוּ רֶק: ^{יא}כִּי־יִתְרִי פֶתַח וְיַעֲנֵנִי וְרֹסֶן מִפָּנָי שִׁלְחוּ: ^{יב}עַל־יָמִין פֶּרֶחַח יִקְוִמוּ רַגְלֵי שִׁלְחוּ וְיִסְלּוּ עָלַי אֲרָחוֹת אֵינָם: ^{יג}נִתְסוּ גִתִּיבְתִּי לַהֲוֹתִי יַעֲלִלוּ לֹא עֶזְרָ לָמוֹ: ^{יד}כִּפְרֹץ רֶחֶב יֵאֲתִיו תַּחַת שְׂאֵה הַתְּגִלְגָּלוֹ: ^{טו}הַהֶפֶד עָלַי בְּלִהוֹת תִּרְדָּף בְּרוּחַ גְּדִבְתִּי וְכַעֲב עֲבָרָה יִשְׁעָתִי: ^{טז}וְעַתָּה עָלַי תִּשְׁתַּפֵּד נַפְשִׁי וְאֲחֻזּוֹנִי יָמִי־עָנִי: ^{יז}לִילָה עֲצָמִי נִקַּר מִעָלַי וְעַרְלִי לֹא יִשְׁכָּבוּ: ^{יח}בְּרַב־כֶּחַ יִתְחַפֵּשׁ לְבוּשִׁי כְּפִי כְּתֻנְתִּי נִאֲזָרָנִי: ^{יט}הֲרָנִי לַחֲמֹר וְאֲתַמְשָׁל כְּעַפְרָ וְאֶפֶר: ^כאֲשׁוּעַ אֶלִּיף וְלֹא תַעֲנֵנִי עֲמֻדָתִי וְתַתְּכֶנּוּ בִּי: ^{כא}תַּהֲפֹד לֹאֲכֹזֶר לִי בַעֲצָם יִדְדָה תִשְׁטַמְנִי: ^{כב}תִּשְׁאֲנִי אֶל־רוּחַ תִּרְפִּיבִנִי וְתַמְגִּלְגִּנִי תוֹשִׁיָה: ^{כג}כִּי־יִדְעָתִי מוֹת תִּשְׁיַבִּנִי וּבֵית מוֹעֵד לְכָל־חִי: ^{כד}אֵךְ לֹא־בָעִי יִשְׁלַח־יָד אִם־בְּפִידּוֹ לָקוּ

שׁוֹעַ: ^אאִם־לֹא בְּכִיתִי לְקֹשֶׁה־יּוֹם עֲגָמָה נַפְשִׁי לְאֲבִיוֹן: ^בכִּי טוֹב קוִיִּתִּי וַיָּבֹא רָע וַאֲיַחֲלָה לְאוֹר וַיָּבֹא אֶפֶל: ^גמַעַי רַחֲמוּ וְלֹא־דָמוּ קִדְמָנִי יָמִי־עָנִי: ^דהַקִּדָּר הִלְכָתִי בְּלֹא חֲמָה קָמָתִי בַקֶּהל אֲשׁוּעַ: ^האֲחַ הִיִּיתִי לַתְּנִינִים וְרָע לִבְנוֹת יַעֲנָה: ^ועוֹרִי שָׁחַר מִעָלַי וְעֲצָמֵי־תֹרָה מִנִּי־תָרַב: ^זוְיָהִי לְאֵבֶל כְּנָרִי וְעַגְבִּי לְקוֹל בָּכִים:

לֹא ^אבְּרִית כָּרָתִי לְעֵינִי וּמָה אֲתַבּוֹנֶן עַל־בְּתוּלָה: ^בוּמָה חֲלָק אֶל־לוֹה מִמַּעַל וְנִחַלְתָּ שִׁי־דִי מִמַּרְמִים: ^גהֲלֹא־אֵיד לַעֲוֹל וְזָכַר לַפְעָלִי אָנוּ: ^דהֲלֹא־הוּא יִרְאֶה דְרָכִי וְכָל־צַעֲדִי יִסְפּוֹר: ^האִם־הִלְכָתִי עַם־שׂוֹא וַתַּחֲשׁ עַל־מַרְמָה רַגְלִי: ^ויִשְׁקֻלְנִי בְּמֵאזְנֵי־צִדֵּק וְיִדַּע אֶל־לוֹה תִּמְתִּי: ^זאִם־תִּטָּה אֲשֶׁר־יָמִי הִתְדָּרַךְ וְאַחֵר עֵינִי הִלָּךְ לִבִּי וּבְכַפִּי דָבַק מֵאוֹם: ^חאֲזַרְעָה וְאַחֵר יֵאָכֵל וְצֹאצְאֵי יִשְׂרָאֵל: ^טאִם־נִפְתָּה לִבִּי עַל־אִשָּׁה וְעַל־פֶּתַח רָעִי אֲרַבְתִּי: ^יתִּטְחֹן לְאַחֵר אֲשֶׁתִּי וְעָלִיָּה יִכְרַעוּן אַחֲרָיו: ^{יא}כִּי־הִיא זִמָּה וְהוּא עוֹן פְּלִילִים: ^{יב}כִּי אֲשֶׁר הִיא עַד־אֲבָדוֹן תֵּאָכֵל וּבְכָל־תְּבוּאָתִי תִשְׂרָשׁ: ^{יג}אִם־אֲמַאֵס מִשְׁפָּט עֲבָדִי וְאֲמַתִּי בְּרַבָּם עִמָּדִי: ^{יד}וּמָה אֶעֱשֶׂה כִּי־יִקּוּם אֵל וְכִי־יִפְקֹד מָה אֲשִׁיבּוּ: ^{טו}הֲלֹא־בִבְטָן עֲשִׂנִי עֲשֹׂהוּ וְיִכְנֹנוּ בְּרַחֲם אֶחָד: ^{טז}אִם־אֲמַנֵּעַ מִחֶפֶץ דָּלִים וְעֵינִי אֲלֻמָּנָה אֲכַלֶּה: ^{יז}וְאֲכַל פֶּתִי לִבִּדִי וְלֹא־אֲכַל יָתוֹם מִמְּנָה: ^{יח}כִּי מִנְעוּרִי גִדְלָנִי כֶאֱבֹ וּמִבְטָן אִמִּי אֲנִי־נָחָה: ^{יט}אִם־אֲרַאֶה אוֹבֵד מִבְּלִי לְבוּשׁ וְאֵין פְּסוּת לְאֲבִיוֹן: ^כאִם־לֹא בְּרִכּוֹנִי חֲלָצוּ וּמִגָּז כָּבָשׁ יִתְחַמֵּם: ^{כא}אִם־הִנִּיפוֹתִי עַל־יָתוֹם יָדִי כִי־אֲרַאֶה בְּשֹׁעַר עֲזָרָתִי: ^{כב}בְּתַפִּי מִשְׁכָּמָה תִּפּוֹל וְאֲזַרְעִי מִקְנֶה תִשְׁבֵּר: ^{כג}כִּי פֶתַח אֵלִי אֵיד אֵל וּמִשְׁאֲתוֹ לֹא אוֹכֵל: ^{כד}אִם־שְׁמָתִי זָהָב כֶּסֶלִי וְלִפְתָּם אֲמַרְתִּי מִבְטָחִי: ^{כה}אִם־אֲשַׁמַּח כִּי־רַב חִילִי וְכִי־כִפִּיר מִצָּאָה יָדִי: ^{כו}אִם־אֲרַאֶה אוֹר כִּי יִהְיֶה יָרֵחַ יִקַּר הַלָּל: ^{כז}וְיִנָּפֶת בִּסְתֵר לִבִּי וְתִשָּׁק יָדִי לְפִי: ^{כח}גַּם־הוּא עוֹן פְּלִילִי כִי־כַחַשְׁתִּי לְאֵל מִמַּעַל: ^{כט}אִם־אֲשַׁמַּח בְּפִיד מִשְׁנָאִי וְהִתְעוֹרַרְתִּי כִי־מִצָּאוּ רָע: ^לוְלֹא־נִתַּתִּי לַחֲטָא חֲכִי לִשְׁאֵל בְּאֵלָה נַפְשׁוֹ: ^{לא}אִם־לֹא אֲמַרוּ מָתִי אֲהֵלִי מִי־יִתֵּן מִבְּשׁוֹרוֹ לֹא נִשְׁבַּע: ^{לב}בְּחוּץ לֹא־יִלְוֶנָה גֵּר דָּלְתִי לְאַרְחַ אֶפְתָּח: ^{לג}אִם־

כפיתי כָּאָדָם פֶּשַׁעִי לְטָמוֹן בְּחִבִּי עֹנִי: הֲבִי
 אֶעְרוֹץ | הֵמוֹן רָבָה וּבוֹז־מִשְׁפָּחוֹת יַחַתָּנִי וְאֲדָם
 לֹא־אֵצָא פָתַח: הֲמִי יִתֶּן־לִי | שֹׁמֵעַ לִי הוֹדִיתִי
 שֶׁ־דִּי יַעֲגִי וְסִפֵּר כָּתֹב אִישׁ רִיבִי: הֲאִם־לֹא עַל־
 שְׂכָמִי אֲשָׁאֲנוּ אֲעַנְדְּנוּ עֲטָרוֹת לִי: הֲמִסְפֵּר אֲעַדִּי
 אֲגִידְנוּ כְּמוֹ־נִגִיד אֶקְרָבֵנוּ: הֲאִם־עָלִי אֲדַמְתִּי
 תִּזְעַק וְלֹחֵד תִּלְמִיחַ יִבְפִּיּוֹן: הֲאִם־כִּפְחָה אֲכַלְתִּי
 בְּלִי־כֶסֶף וּנְפֹשׁ בַּעֲלִיָּה הִפְחִתִּי: מִתַּחַת חֹטֵה | יֵצֵא
 חוּץ וְתַחַת־שְׁעָרָה בְּאִשָּׁה תִּמּוּ דְּבָרִי אִיּוֹב:

לב אֲיִשְׁבָּתוֹ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מַעֲנֹת אֶת־
 אִיּוֹב כִּי הוּא צָדִיק בְּעֵינָיו: וַיִּיָּחַר אֹהֶ | אֵלֵיהֶּוּ
 בֶּן־בְּרַכָּאֵל הַבּוֹזִי מִמִּשְׁפַּחַת רָם בְּאִיּוֹב תָּרָה אָפוּ
 עַל־צָדְקוֹ נִפְשׁוּ מֵא־לֵהִים: וּבִשְׁלֹשֶׁת רַעִיּוֹ תָּרָה
 אָפוּ עַל אֲשֶׁר לֹא־מִצָּאוּ מַעֲנָה וַיִּרְשִׁיעוּ אֶת־
 אִיּוֹב: וַיֹּאֲלִיְהוּ תָּפָה אֶת־אִיּוֹב בַּדְּבָרִים כִּי זָקְנִים־
 הָמָּה מִמֶּנּוּ לְיָמִים: וַיִּירָא אֵלֵיהֶּוּ כִּי־אֵין מַעֲנָה
 בְּפִי שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיִּיָּחַר אָפוּ: וַיַּעַן | אֵלֵיהֶּוּ
 בֶּן־בְּרַכָּאֵל הַבּוֹזִי וַיֹּאמֶר צִעִיר אָנִי לְיָמִים וְאַתֶּם
 יִשְׁיָשִׁים עַל־כֵּן וְחַלְתִּי וַאֲיִרָא | מַחֲזוֹת דַּעֲי אֶתְכֶּם:
 וְאָמַרְתִּי יָמִים יִדְּבָרוּ וְרַב שָׁנִים יִזְדַּעְעוּ חֲכָמָה:
 הֲאֵכֵן רוּחַ־הָיָא בְּאַנּוּשׁ וּנְשִׁמַּת שֶׁ־דִּי תִבְיָגֵם: לֹא־
 רָבִים יַחֲכָמוּ וְזָקְנִים יָבִינוּ מִשְׁפָּט: לָכֵן אָמַרְתִּי
 שִׁמְעָה־לִּי אַתְּוָה דַּעֲי אֶה־אָנִי: הֲהֵן הוֹחַלְתִּי |
 לְדַבְּרִיכֶם אֲזִין עַד־תִּבּוֹנְתִּיכֶם עַד־תִּחַקְרוּן מִלִּין:
 וַיַּעֲדִיכֶם אֶתְבוֹנָן וְהִגָּה אֵין לְאִיּוֹב מוֹכִיחַ עֹנָה
 אָמַרְיו מִכֶּם: פֶּן־תֹּאמְרוּ מִצָּאֵנוּ חֲכָמָה אֵל יִדְּבָנוּ
 לֹא־אִישׁ: וְלֹא־עֶרְךָ אֵלִי מִלִּין וּבְאִמְרִיכֶם לֹא
 אֲשִׁיבֵנוּ: חַתִּי לֹא־עָנּוּ עוֹד הָעֲתִיקוּ מֵהֶם מִלִּים:
 וְהוֹחַלְתִּי כִּי־לֹא יִדְּבָרוּ כִּי עֲמָדוֹ לֹא־עָנּוּ עוֹד:
 וְאַעֲנֶה אֶה־אָנִי חֲלָקִי אַתְּוָה דַּעֲי אֶה־אָנִי: הֲבִי
 מִלְתִּי מִלִּים הֲצִיִקְתָּנִי רוּחַ בִּטְנִי: הִנֵּה־בִטְנִי כִּיִּין
 לֹא־יִפְתַּח פְּאֻבוֹת חֲדָשִׁים יִבְקַע: אֲדַבְּרָה וַיִּרוּחַ־
 לִי אִפְתַּח שִׁפְתִּי וְאַעֲנֶה: אֲלֹ־נָא אֲשָׁא כְּנִי־אִישׁ
 וְאֶל־אָדָם לֹא אֲכַנֶּה: כִּי לֹא יִדְּעַתִּי אֲכַנֶּה כְּמַעֲט
 יִשְׁאָנִי עֲשׂוֹנִי:

לג וַאֲוִלָּם שָׁמַע־נָא אִיּוֹב מִלִּי וְכֹל־דְּבָרִי הֶאֱזִינָה:
 הִנֵּה־נָא פָתַחְתִּי כִּי דַבְּרָה לְשׁוֹנִי בְּחִפִּי: יִשְׁרַ־לְבִּי

אָמַרְי וְדַעַת שְׁפָתִי כְּרוּר מִלָּלוֹ: רוּחַ־אֵל עֲשִׂתָּנִי
 וּנְשִׁמַּת שֶׁ־דִּי תַחֲנִינִי: הֲאִם־תּוּכַל הַשִּׁיבֵנִי עֲרֶכָה
 לְפָנִי הַתִּיַצְבָּה: הֲהִנֵּה־אָנִי כְּפִיד לֵאל מַחְמֵר קִרְצָתִי
 גַּם־אָנִי: הִנֵּה אָמַתִּי לֹא תִבְעַתְךָ וְאֲכַפִּי עָלֶיךָ לֹא־
 יִכְבֵּד: הֲאִךְ אָמַרְתָּ בְּאֲזָנִי וְקוֹל מִלִּין אֲשִׁמָּע: וַיִּךְ
 אָנִי בְּלִי־פֶשַׁע תָּה אָנֹכִי וְלֹא עָוֹן לִי: הֵן תִּנוּאוֹת
 עָלִי יִמָּצָא וְחִשְׁבֵּנִי לְאוֹיֵב לוֹ: יִשָּׁם בְּסֵד רִגְלִי
 וְשֹׁמֵר כָּל־אַרְחָתִּי: הֲהִן־נָאֵת לֹא־צָדְקָתָ אֲעַנְךָ כִּי־
 יִרְבֶּה אֶ־לוֹה מֵאָנוּשׁ: מִדְּוַע אֵלִיו רִיבוֹת כִּי כֹל־
 דְּבָרָיו לֹא יַעֲנֶה: כִּי־בֹאֲתַת יִדְּבַר־אֵל וּבִשְׁתִּים
 לֹא יִשׁוּרְנֶה: וְחִזְיוֹן לִיִּלָּה בִּנְפֹל תִּרְדְּמָה
 עַל־אֲנָשִׁים בְּתַנוּמוֹת עָלִי מִשְׁכָּב: הֲאֵז יִגְלֶה אֲזֵן
 אֲנָשִׁים וּבְמִסְרָם יַחֲתֹם: הֲלֶהֱסִיר אָדָם מַעֲשֶׂה וְגִוָּה
 מִגִּבֹּר יִכְסֶּה: וַיַּחֲשֹׁךְ נִפְשׁוֹ מִנִּי־שִׁחַת וְחִתָּו
 מַעֲבָר בַּשְּׁלַח: וְהוֹכַח בְּמִכְאוֹב עַל־מִשְׁכָּבו וְרוֹב
 עֲצָמָיו אַתָּו: וְזִנְהִמְתּוּ חִתָּו לָחֵם וְנִפְשׁוֹ מֵאֲכַל
 תַּאֲוָה: כֹּל בַּשָּׂרוֹ מֵרָאִי וְשָׁפוּ עֲצָמָתּוֹ לֹא רָאוּ:
 וַיִּתְקַרֵּב לְשִׁחַת נִפְשׁוֹ וְחִתָּו לְמָמְתִים: הֲאִם־יִשׁ
 עָלָיו | מִלֵּאךְ מִלִּין אַחַד מִנִּי־אֵלָה לְהַגִּיד לְאָדָם
 יִשְׁרוּ: וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמֶר פִּדְעָהּ מִרְצַת שִׁחַת מִצָּאֵתִי
 כֶּסֶף: וְהִטְפֹּשׁ בַּשָּׂרוֹ מִנְעַר לְשׁוֹב לִימִי עֲלוּמָיו:
 וַיַּעֲתֵר אֶל־אֶ־לוֹה | וַיִּרְצָהּ וַיִּירָא פָנָיו בְּתִרוּעָה
 וַיִּשָּׁב לְאָנוּשׁ צָדְקָתּוֹ: וַיִּשָּׁר | עַל־אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר
 חַטָּאתִי וַיִּשָּׁר הָעֲוִיתִי וְלֹא־שָׁוָה לִי: כִּי־פָדָה נִפְשׁוֹ
 מִעֲבָר בַּשִּׁחַת וְחִתָּו בְּאוֹר תִּרְאָה: הֲהִן־כֹּל־אֵלָה
 יִפְעַל־אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עַם־גִּבֹּר: הֲלֶהֱשִׁיב נִפְשׁוֹ
 מִנִּי־שִׁחַת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים: הֲהִקְשִׁיב אִיּוֹב
 שָׁמַע־לִי הַחֲרָשׁ וְאָנֹכִי אֲדַבֵּר: הֲאִם־יִשְׁ־מִלִּין
 הַשִּׁיבֵנִי דַּבֵּר כִּי־תִפְצָתִי צָדְקָךְ: הֲאִם־אֵין אַתָּה
 שָׁמַע־לִי הַחֲרָשׁ וְאֵאלֶפֶךָ חֲכָמָה:

לד וַיַּעַן אֵלֵיהֶּוּ וַיֹּאמֶר: שִׁמְעוּ חֲכָמִים מִלִּי
 וַיִּדְּעִים הֶאֱזִינוּ לִי: כִּי־אֲזֵן מִלִּין תִּבְחֵן וְחֵךְ יִטַּעַם
 לְאֲכֹל: מִשְׁפָּט נִבְחָרָה־לָנוּ נִדְעָה בִּיגִינוּ מֵה־טוֹב:
 כִּי־אָמַר אִיּוֹב צָדְקָתִי וְאֵל הִסִּיר מִשְׁפָּטִי: וְעַל־
 מִשְׁפָּטִי אֲכַזֵּב אָנוּשׁ חֲצִי בְּלִי־פֶשַׁע: מִי־גִבֹּר
 כְּאִיּוֹב יִשְׁתַּה־לְעַג כְּמִים: וַיִּאָּרַח לְחִבְרָה עַם־
 פְּעָלִי אֲזֵן וְלִלְכָת עַם־אֲנָשִׁי־רָשָׁע: כִּי־אָמַר לֹא
 יִסְכֹּן־גִּבֹּר בְּרִצָּתוֹ עַם־אֶ־לֵהִים: לָכֵן | אֲנָשִׁי לָבָב

וְשָׁמְעוּ-לִי חֲלִלָה לְאֵל מִרְשָׁע וְשׁ-דִּי מַעְוֹל: ^אכִּי
 פָּעַל אָדָם יְשָׁלֵם-לוֹ וְכֹאֲרַח אִישׁ יִמְצָאֵנוּ: ^באִם-
 אֲמֹנָם אֵל לֹא-יִרְשָׁע וְשׁ-דִּי לֹא-יִנְעוֹת מִשְׁפָּט:
^גמִי-פָקֵד עָלָיו אֲרָצָה וּמִי שָׁם תִּבֵּל כָּלָה: ^דאִם-
 יְשִׁים אֱלֹהִים לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹהִים יֵאָסֶף: ^הוַיִּגְוַע
 כָּל-בָּשָׂר יַחַד וְאָדָם עַל-עֹפֹר יָשׁוּב: ^ווְאִם-בִּינָה
 שִׁמְעָה-זֹאת הִאֲזִינָה לְקוֹל מִלִּי: ^זהֲאֵף שׁוֹנֵא
 מִשְׁפָּט יַחְבֹּשׁ וְאִם-צָדִיק כִּבִּיר תִּרְשָׁע: ^חהֲאֹמֵר
 לַמֶּלֶךְ בְּלִיעֵל רִשָּׁע אֶל-נְדִיבִים: ^טאֲשֶׁר לֹא-נִשְׂא |
 פְּגִי שָׂרִים וְלֹא גִפּוֹר-שׁוֹעַ לִפְנֵי-דֹל כִּי-מַעֲשֵׂה יָדָיו
 כָּלָם: ^יכָּרַע | יָמָתוֹ וְחֻצּוֹת לִילָה יִגְעָשׁוּ עִם וַיַּעֲבְרוּ
 וַיִּסִּירוּ אֲבִיר לֹא בִיד: ^{יא}כִּי-עֵינָיו עַל-דֶּרֶךְ-אִישׁ
 וְכָל-צַעֲדָיו יִרְאֶה: ^{יב}אִין-חֹשֶׁךְ וְאִין צִלְמוֹת
 לְהַסְתֵּר שָׁם פֶּעַלִי אָנוֹן: ^{יג}כִּי לֹא עַל-אִישׁ יְשִׁים
 עוֹד לְהִלָּךְ אֶל-אֵל בְּמִשְׁפָּט: ^{יד}יָרַע כִּבִּירִים לֹא-
 חָקַר וַיַּעֲמֵד אַחֲרֵים תַּחְתָּם: ^{טו}לָכֵן יִפֹּר מַעֲבָדֵיהֶם
 וְהִפֹּךְ לִילָה וַיִּדְבָּאוּ: ^{טז}תַּחַת-רִשָּׁעִים סָפְלָם בְּמָקוֹם
 רָאִים: ^{יז}אֲשֶׁר עַל-בֶּן סָרוּ מֵאֲחֵרָיו וְכָל-דֶּרֶכָיו לֹא
 הִשְׁכִּילוֹ: ^{יח}לְהִבִּיא עָלָיו צַעֲקַת-דֹּל וְצַעֲקַת עֲגִיִּים
 יִשְׁמָע: ^{יט}וְהָיָא יִשְׁקֹט | וּמִי יִרְשָׁע וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי
 יִשׁוֹרְנוּ וְעַל-גֹּי וְעַל-אָדָם יַחַד: ^כוּמִלֶּךְ אָדָם חֲנֹף
 מִמְּקוֹשֵׁי עָם: ^{כא}כִּי-אֵל-אֵל הָאֹמֵר נִשְׂאֲתִי לֹא
 אֲחַבֵּל: ^{כב}בְּלַעֲדִי אַחֲזָה אֶתָּה הִרְגִּי אִם-עוֹל פָּעַלְתִּי

לֹא אִסִּיף: ^{כג}הִמְעַמֵּךְ יִשְׁלַמְנָה | כִּי-מֵאֲסָת כִּי-אֶתָּה
 תִּבְחָר וְלֹא-אֲנִי וּמִה-יִנְדַּעַת דְּבָר: ^{כד}וְאֲנָשִׁי גָבַב
 וְאָמְרוּ לִי וַגְּבַר חָכָם שִׁמְעָ לִי: ^{כה}וְאִיּוֹב לֹא-בִדַּעַת
 יִדְבָּר וְדִבְרָיו לֹא בְּהַשְׁכִּיל: ^{כו}וְאֲבִי יִבְחַן אִיּוֹב עַד-
 גִּצָּח עַל-תְּשׁוּבַת בָּאֲנָשִׁי-אָנוֹן: ^{כז}כִּי-יִסִּיף עַל-
 חֲטָאתוֹ פִּשְׁעַ בִּינָיו יִשְׁפּוֹק וַיִּרַב אֲמָרָיו לְאֵל:

לַהּ ^{כח}וַיַּעַן אֱלֹהֵיו וַיֹּאמֶר: ^{כט}הִזֹּאת חֲשַׁבְתָּ לְמִשְׁפָּט
 אֲמָרְתָּ צָדִיקִי מֵאֵל: ^לכִּי-תֹאמַר מִה-יִסְכּוֹן-לָךְ מִה-
 אֲעִיל מִחֲטָאתִי: ^{לא}וְאֲנִי אֲשִׁיבְךָ מִלִּין וְאֶת-רַעֲיֶיךָ
 עִמָּךְ: ^{לב}הִבֵּט שָׁמַיִם וּרְאָה וְשׁוֹר שְׁחָקִים גָּבְהוּ
 מִמֶּךָ: ^{לג}וְאִם-חֲטָאתָ מִה-תִּפְעֹל-בָּו וּרְבוּ פִשְׁעֶיךָ מִה-
 תַּעֲשֶׂה-לוֹ: ^{לד}וְאִם-צָדִיקָתָּ מִה-תִּתֵּן-לוֹ אוֹ מִה-מִינְדְּךָ
 יִקַּח: ^{לה}לֹא-יִשׁ-כְּמוֹךָ רִשָּׁע וְלִבֶּן-אָדָם צִדְקָתָךְ:
^{לו}טָרַב עֲשׂוּקִים יִזְעִיקוּ וְשׁוֹעַ מִזְרוּעַ רִבִּים: ^{לז}וְלֹא-
 אֹמֵר אֵינָה אֶ-לוֹהַ עֲשִׂי נִתָּן זִמְרוֹת בְּלִילָה: ^{לח}וּמִלְפָּנָיו
 מִבְּהִמּוֹת אֶרֶץ וּמִעוֹף הַשָּׁמַיִם יַחֲכַמְנוּ: ^{לח}וְשָׁם
 יִצְעֲקוּ וְלֹא יַעֲנֶה מִפְּנֵי גֵאוֹן רַעִים: ^לוְאֵד-שָׁוֵא לֹא-
 יִשְׁמָע אֵל וְשׁ-דִּי לֹא יִשׁוֹרְנָה: ^{לא}וְאֵף כִּי-תֹאמַר לֹא
 תִשׁוֹרְנוּ דִין לִפְנָיו וְתַחֲלֹל לִי: ^{לב}וְעַתָּה כִּי-אִין
 פָּקֵד אִפּוֹ וְלֹא-יִנְדַּע בִּפְשֵׁ מֵאֵד: ^{לג}וְאִיּוֹב הִבֵּל יִפְצָּה-
 פִּיהוּ בְּבִלִי-דַעַת מִלִּין יִכָּבֵר:

הַלְבוֹת שְׁלוּחִין וְשִׁתְפוּן פָּרָק ו

ו, א שְׁנִים שֶׁחַן נוֹשְׂאִין וְנוֹתֵנִין בַּמִּמּוֹן הַשְּׁתָּפוֹת
אֵת עַל פִּי שֶׁחֲמֻמוֹן שְׁלֹא־אֶחָד מֵהֶן, הָרִי זֶה נִקְרָאת
שְׁתָּפוֹת; וְאִם פָּחַתוּ אוֹ הוֹתִירוּ, הָרִי הוּא
לְאֻמָּצֵעַ. וַיֵּשׁ לָהֶם לְהַתְנוּת בַּשָּׂכָר וּבַחֲפֶסֶד, כָּל
מִזֶּה שִׁירָצוֹ כִּמּוֹ שְׂבֹאֲרָנוּ.

ו, ב אֲבָל אִם הָיָה הָאֶחָד בְּלֶבֶד הוּא שְׂנוּשָׂא
וְנוֹתֵן בַּמִּמּוֹן הַשְּׁתוּפָה אֵת עַל פִּי שֶׁחֲמֻמוֹן
שֶׁלִּשְׁנֵיהֶם, הָרִי זֶה הַשְּׁתָּפוֹת נִקְרָאת עֶסֶק; וְזֶה
הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן נִקְרָא מִתְעַסֵּק, שֶׁהָרִי הוּא לְבִדּוֹ
מִתְעַסֵּק בַּמִּשְׁאָה וּמִתֵּן, וְשִׁתְפוּ שְׂאִינּוֹ נוֹשֵׂא
וְנוֹתֵן, נִקְרָא בַּעַל הַמַּעֲוֹת.

ו, ג תִּקְנּוּ חֲכָמִים שָׂכָל הַנוֹתֵן מַעֲוֹת לְחֻבְרוֹ
לְהַתְעַסֵּק בָּהֶן יִהְיֶה חֲצִי הַמִּמּוֹן בְּתוֹרַת הַלּוֹאֶה,
וְהָרִי הַמִּתְעַסֵּק חַיֵּב בְּאַחֲרֵיּוֹתָיו אֵת עַל פִּי שְׂאֻבֵּד
בְּאֻמָּם. וְהַחֲצִי הָאֲחֵר בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן, וְהָרִי הוּא
בְּאַחֲרֵיּוֹת בַּעַל הַמַּעֲוֹת, וְאִם אֶבֶד אוֹ נִגְנַב הַחֲצִי
שֶׁלְּפִקְדוֹן, אֵין הַמִּתְעַסֵּק חַיֵּב לְשֹׁלֵם; וְלִפְיָכֶּה
יִהְיֶה שָׂכָר זֶה הַחֲצִי אִם הָרוּיָחוֹ, שֶׁלְּבַעַל הַמַּעֲוֹת.

ו, ד וְלִפִּי תִקְנָה זֹאת, אִי אֶפְשָׁר שִׁיחִיָּה הַשָּׂכָר אוֹ
הַחֲפֶסֶד שֶׁלְּכָל הַמִּמּוֹן לְאֻמָּצֵעַ בְּשׁוּוֹה: שְׂאֵם
אֶתָּה אוֹמֵר כֵּן נִמְצָא בַּעַל הַמַּעֲוֹת נוֹטֵל שָׂכָר
חֲצִי מַעֲוֹתָיו שֶׁחַן פְּקֻדוֹן, וְאִינּוֹ עוֹשֶׂה כְּלוּם,
אֲלֹא זֶה הַמִּתְעַסֵּק טוֹרֵחַ לוֹ בַּחֲצִי שֶׁלְּפִקְדוֹן מִפְּנֵי
מַעֲוֹתָיו שֶׁחֲלוּהוּ, וְנִמְצָאוּ בְּאֵין לִידֵי אֲבִק רַבִּית.

ו, ה וְחִיָּאֵךְ יַעֲשֶׂה אִם רָצָה לְהִיּוֹת הַשָּׂכָר אוֹ
הַחֲפֶסֶד לְאֻמָּצֵעַ בְּשׁוּוֹה יִתֵּן לְמִתְעַסֵּק שָׂכָרוֹ בְּכָל
יוֹם וַיּוֹם מִיָּמֵי הַשְּׁתָּפוֹת, כְּפוּעֵל בְּטֵל שְׁלֹא־תֵּה
מְלֹאכָה שֶׁבְּטֵל מִמֶּנָּה. וְאִם הָיָה לוֹ עֶסֶק אֲחֵר כָּל
שָׁחִיָּה לְהַתְעַסֵּק בּוֹ עִם מַעֲוֹתָיו שְׁלֹזָה, אִינּוֹ צָרִיךְ
לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר כָּל יוֹם וַיּוֹם, אֲלֹא אֶפְלוֹ הַעֲלָה
לוֹ דִּינָר אֶחָד בְּכָל יָמֵי הַשְּׁתָּפוֹת, דִּינָר; וְאִם פָּחַתוּ
אוֹ הוֹתִירוּ, יִהְיֶה לְאֻמָּצֵעַ בְּשׁוּוֹה.

ו, ו וְכֵן אִם אָמַר לוֹ כָּל הָרוּחַ יִהְיֶה לָּהּ, שְׁלִישׁוֹ
אוֹ עֲשִׁירִיתוֹ בַּשָּׂכָרֶה הַזֵּה לִּישׁ לוֹ עֶסֶק אֲחֵר,

הָרִי זֶה מִתֵּר; וְאִם הִפְסִידוּ, יִפְסִיד מִחֲצָה. וְאִם
הָיָה זֶה הַמִּתְעַסֵּק אָרִיסוֹ, וְהָיָה לוֹ עֶסֶק אֲחֵר אִינּוֹ
צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר כָּלֵל, שֶׁהָאָרִיס מְשַׁעֲבֵד
הוּא לְבַעַל הַשָּׂדֶה.

ו, ז וְעוֹד תִּקְנּוּ חֲכָמִים שָׂכָל הַנוֹתֵן מַעֲוֹת לְחֻבְרוֹ
לְהַתְעַסֵּק בָּהֶן, וּפָחַתוּ אוֹ הוֹתִירוּ, וְלֹא רָצָה לְתֵן
לוֹ שָׂכָר עֲמֻלוֹ בְּכָל יוֹם, וְלֹא הִתְנוּ בִּינֵיהֶן שֶׁם
תִּנָּאִי שִׁיחִיָּה שָׂכָר הַמִּתְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ הַחֲצִי
שֶׁלְּפִקְדוֹן שְׁלִישׁ רוּחַ הַפְּקֻדוֹן, שֶׁהוּא שְׁתּוֹת רוּחַ
כָּל הַמִּמּוֹן.

ו, ח לְפִיכֶּה אִם הָרוּיָחוֹ, יִטַּל הַמִּתְעַסֵּק שְׁנֵי
שְׁלִישֵׁי הָרוּחַ: חֲצִי הָרוּחַ שֶׁלְּחֲצִי הַמַּעֲוֹת שֶׁחַן
מְלֹזָה, וְשְׁתּוֹת הָרוּחַ בַּשָּׂכָר שְׁנֵתְעַסֵּק בַּפְּקֻדוֹן;
נִמְצָא הַכָּל שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הָרוּחַ. וְיִטַּל בַּעַל הַמַּעֲוֹת
שְׁלִישׁ הָרוּחַ. וְאִם פָּחַתוּ, יִפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק שְׁלִישׁ
הַפָּחַת: שֶׁהָרִי הוּא חַיֵּב בַּחֲצִי הַפָּחַת מִפְּנֵי שֶׁחֲצִי
הַמַּעֲוֹת מְלֹזָה, וַיֵּשׁ לוֹ שְׁתּוֹת בַּשָּׂכָרוֹ בְּאוֹתוֹ
הַחֲצִי שֶׁלְּפִקְדוֹן; נִמְצָא שְׁנֵשְׂאָר עָלָיו מִן הַפָּחַת
שְׁלִישׁוֹ. וּבַעַל הַמַּעֲוֹת יִפְסִיד שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַפָּחַת.

ו, ט יֵשׁ מִי שְׂמוּעָה וְאוֹמֵר, שֶׁהַנוֹתֵן עֶסֶק סֵתֵם,
אִם יִהְיֶה שֶׁם שָׂכָר, יִטַּל הַמִּתְעַסֵּק חֲצִי, וְאִם
הָיָה שֶׁם הַחֲפֶסֶד, יִפְסִיד שְׁלִישׁ; וְאֵין הַדָּבָר כֵּן,
אֲלֹא אִם הִתְנוּ עַל דָּבָר זֶה בִּפְרוּשׁ. וְכֵן אִם הִתְנוּ
שִׁיפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק מִחֲצָה, וְאִם יִהְיֶה שֶׁם שָׂכָר
יִטַּל שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הָרוּחַ הָרִי זֶה מִתֵּר.

ו, י וְכֵן אִם הִתְנוּ שְׂאֵם יִהְיֶה שֶׁם שָׂכָר, יִטַּל
הַמִּתְעַסֵּק תְּשִׁיעִיתוֹ, וְאִם יִהְיֶה שֶׁם הַחֲפֶסֶד, יִפְסִיד
עֲשִׁירִיתוֹ הַזֵּה לִישׁ וְהִתְנוּ שִׁיחִיָּה רוּחַ הַמִּתְעַסֵּק
יִתֵּר עַל הַחֲפֶסֶד, תִּנָּאֵל קָנִים; וְתוֹסֶפֶת זֶה, הִיא
כְּנֶגֶד עֲמֻלוֹ.

ו, יא וְרַבּוֹתֵי הָדוֹר שְׂאֵין תִּנָּאִי זֶה מוֹעִיל, אֲלֹא
אִם כֵּן הָיָה לְמִתְעַסֵּק עֶסֶק אֲחֵר; אֲבָל אִם אֵין לוֹ
עֶסֶק אֲחֵר, צָרִיךְ שִׁיחִיָּה שָׂכָר הַמִּתְעַסֵּק יִתֵּר עַל
הַחֲפֶסֶד בְּשְׁתּוֹת כִּמּוֹ שְׂבֹאֲרָנוּ, שְׁזֶה דָּבָר אֲסוּר
הוּא, וְאֵין הַתִּנָּאִי מוֹעִיל בּוֹ. וְלֹא יִרְאֶה

לִי זֶה.

וְיָב חִזְרוּ רַבּוֹתַי שָׂאם הִתְנוּ שְׂיִטֵּל הַמִּתְעַסֵּק
שְׁלוֹשָׁה חֲלָקִים מִן הַשֶּׁכֶר, וּבַעַל הַמַּעֲוֹת רִבִּיעַ
הַשֶּׁכֶר, נִמְצָא רִבִּיעַ הַמַּעֲוֹת בְּלִבָּר בְּתוֹרַת
פְּקוּדֵי, וּשְׁלוֹשָׁה רִבְעִים בְּתוֹרַת מִלּוּחַ; לְפִיכֵן
אִם הָיָה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפְסִיד הַמִּתְעַסֵּק שְׁלוֹשָׁה
רִבְעֵי הַהֶפְסֵד פָּחוֹת שְׁלִישׁ הָרִבִּיעַ, וְיִפְסִיד בַּעַל
הַמַּעֲוֹת רִבִּיעַ וּשְׁלִישׁ רִבִּיעַ, שְׁהוּא שְׁלִישׁ כֹּל
הַהֶפְסֵד.

וְיָג פִּיצַד: נָתַן לוֹ מֵאָה דִּינָרִים עַל תְּנָאֵי זֶה,
וְחָסְרוּ אַרְבַּעָה וְעֶשְׂרִים בַּעַל הַמַּעֲוֹת מִפְּסִיד
שְׂמוֹנָה, וְהַמִּתְעַסֵּק מִשְׁלָם שְׁשָׁה עָשָׂר; וְעַל דֶּרֶךְ
זוֹ לְעוֹלָם. כֹּל חֶלֶק שֵׁשׁ לְבַעַל הַמַּעֲוֹת בַּשֶּׁכֶר
אִם יֵשׁ שָׁם רוּחַ, נוֹטֵל כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ; וְאִם יֵשׁ שָׁם
הַפֶּסֶד, יִפְסִיד אוֹתוֹ הַחֶלֶק וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁוֹ.

וְיָד נִמְצָאָתָ לְמֹד לְפִי מִדָּה זוֹ, שָׂאם הִתְנוּ שְׂיִטֵּל
הַמִּתְעַסֵּק רִבִּיעַ הַשֶּׁכֶר אִם פָּחַתוּ, לֹא יִשְׁלָם
הַמִּתְעַסֵּק כָּלוּם: שֶׁחֲרִי רִבִּיעַ הַהֶפְסֵד שְׁהוּא חֵיב
לְשִׁלָּם מִפְּנֵי הַמִּלּוּחַ, יֵשׁ לוֹ כִּנְגֻדוֹ שְׁלִישׁ מֵהַ
שְׂיִטֵּל בַּעַל הַמַּעֲוֹת שְׁהוּא רִבִּיעַ; וְנִמְצָא זֶה כִּנְגֻד
זֶה.

וְטוּ וְכֵן אִם הִתְנוּ עַל הַפָּחַת, וְלֹא הִזְכִּירוּ הָרוּחַ
אִם פָּחַתוּ, פּוֹחַת הַמִּתְעַסֵּק כְּפִי מֵהַ שֶׁהִתְנוּ; וְאִם
הוֹסִיפוּ נוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק כְּמוֹ אוֹתוֹ הַחֶלֶק שֶׁהָיָה
מִפְּסִיד, וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ מֵהַ שְׂנִיטֵל בַּעַל הַמַּעֲוֹת.
וְטז פִּיצַד: הִתְנוּ שָׂאם יִהְיֶה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפָּחַת
הַמִּתְעַסֵּק רִבִּיעַ, וְהַפָּחִיתוּ מִשְׁלָם רִבִּיעַ הַפָּחַת;
וְאִם חוֹתִירוּ, נוֹטֵל מִחֲצָה.

וְיז וְאֵף עַל פִּי שְׂדֵבָרִים אֵלּוּ שֶׁחִזְרוּ דְּבָרֵי טַעַם
הֵם, אִם תִּלְךְ עַל דֶּרֶךְ זוֹ, נִמְצָא הַמִּתְעַסֵּק אֶפְשָׁר
שִׁיפָּחַת, וְיִטֵּל שֶׁכֶר. פִּיצַד: כִּנְגֻן שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ
שְׂיִטֵּל הַמִּתְעַסֵּק אֶחָד מִשְׁבַּעָה בַּשֶּׁכֶר, וּפָחַתוּ
נִמְצָא נוֹטֵל הַמִּתְעַסֵּק אֶחָד מִשְׁבַּעָה יִתֵּר עַל זֶה
הַהֶפְסֵד.

וְיח פִּיצַד: כִּנְגֻן שֶׁפָּחַתוּ שְׁבַעָה דִּינָרִים חֲרִי

הַמִּתְעַסֵּק אוֹמֵר לוֹ אֲנִי חֵיב לָךְ דִּינָר אֶחָד כְּפִי
הַתְּנָאִי, וְאַתָּה חֵיב לְשִׁלָּם לִי שְׁנַיִם שָׁהֵן שְׁלִישׁ
חֶלֶק הַפְּקוּדֵי; נִמְצָא בַּעַל הַמַּעֲוֹת חֵיב לָתֵן לוֹ
דִּינָר בַּשֶּׁכֶר שֶׁהַפֶּסֶד שְׁבַעָה. וְאֵלּוּ הַפֶּסֶד
אַרְבַּעָה עָשָׂר, הָיָה חֵיב בַּעַל הַמַּעֲוֹת לָתֵן לוֹ שְׁנֵי
דִּינָרִין. וְזֶה תְּמִיחָה גְּדוֹלָה, וְדָבָר שְׂאִין הִדְעָתָה
סוֹבְלָתוֹ; וְאִין זֶה אֲצִלִּי אֵלּא כְּמוֹ דְּבָרֵי הַחוּלִים.
וְיט אֲבָל הִדְרָךְ וְהִדִּין הָאֲמַת שִׁירָאָה לִי, שְׁכַל
שִׁירוּיַח הַמִּתְעַסֵּק אִם יִהְיֶה שָׁם הַפֶּסֶד, יִפְסִיד
שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַחֶלֶק שֶׁהָיָה מִרוּיַח. וְכֵן אִם הִתְנוּ
עַל הַהֶפְסֵד, וְהִרְוִיחוּ וְיִטֵּל כְּמוֹ אוֹתוֹ הַחֶלֶק שֶׁהָיָה
מִפְּסִיד, וְתוֹסֶפֶת שְׁלִישׁ חֶלֶק חִבְרוּ.

וְכ נִמְצָאָתָ אוֹמֵר לְפִי מִדָּה זוֹ, שָׂאם הִתְנוּ
שְׂיִטֵּל הַמִּתְעַסֵּק רִבִּיעַ הַשֶּׁכֶר, וְהַפֶּסֶד חֲרִי זֶה
מִשְׁלָם שְׁתּוֹת. וְאִם הִתְנוּ שִׁיפְסִיד רִבִּיעַ, וְהִרְוִיחַ
נוֹטֵל מִחֲצָה. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ לֹא תִמְצָא תְּמִיחָה, וְיִצָּא
חֲדִין כְּקוֹ הַצֶּדֶק.

הַלְבוֹת שְׁלוּחִין וְשִׁתְּכִין פֶּרֶק ז

ז, א הַנּוֹתֵן מַעֲוֹת לַחֲבֵרוֹ סֵתָם לְהַתְעַסֵּק בָּהֶן, אוֹ
שֶׁהִתְנוּ בִּפְרוּשׁ שִׁיחִיָּה הַשֶּׁכֶר וְהַהֶפְסֵד בִּינִיָּהֶם
בְּשׁוֹנָה, וְאֲבָד כֹּל הַמִּמּוֹן יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שִׁיִּשְׁלָם
הַמִּתְעַסֵּק שְׁלִישׁ, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ אִם אֲבָד מִקְצַת
הַמִּמּוֹן. וְיִרְאָה לִי שְׁהוּא מִשְׁלָם מִחֲצָה, שְׁהוּא
בְּתוֹרַת מִלּוּחַ; וְזֶה שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמִים שְׁהוּא מִשְׁלָם
שְׁלִישׁ בַּהֶפְסֵד, בְּשִׁלָּא הִגִּיעַ הַהֶפְסֵד לְטֵל בַּעַל
הַמַּעֲוֹת פָּחוֹת מִחֲצִי מִמּוֹנוֹ.

ז, ב פִּיצַד: רְאוּבֵן שֶׁנָּתַן לְשִׁמְעוֹן מֵאָה וְעֶשְׂרִים,
וְנָשָׂא וְנָתַן וּפָחַת תְּשָׁעִים חֲרִי שִׁמְעוֹן מִשְׁלָם
שְׁלוֹשִׁים, וְנִמְצָא רְאוּבֵן נוֹטֵל שְׁשִׁים. אֲבָל אִם
פָּחַת שִׁמְעוֹן מֵאָה וְחֲמִשָּׁה, אִין אוֹמְרִים יִפְסִיד
שִׁמְעוֹן חֲמִשָּׁה וּשְׁלוֹשִׁים: שָׂאם אֵתָה אוֹמֵר כֵּן
נִמְצָא רְאוּבֵן נוֹטֵל חֲמִשִּׁים, וְלְעוֹלָם לֹא יִטֵּל
רְאוּבֵן פָּחוֹת מִשְׁשִׁים.

ז, ג לְפִיכֵן שְׁטֵר עֵסֶק חִיּוּצָא עַל חִיתוּבִים שֶׁהָיָה
אֲבִיָּהֶן מִתְעַסֵּק בּוֹ נִשְׁבָּע בַּעַל הַשְּׁטֵר, וְגוֹבָה

מִחֲצָה שְׁהוּא בְּתוֹרַת מִלּוֹה, אִם עַל פִּי שְׁלֵעוֹלָם
טוֹעֲנִין לַיּוֹרֵשׁ. הִנֵּה לְמִדָּת, שְׁאִינוּ נוֹטֵל לְעוֹלָם
פְּחוּת מִמִּחֲצָה.

ז, וְלִמָּה אֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין פּוֹחֲתִין לוֹ כָּאֵן, בְּנִגְד
שְׁכָרוֹ שְׁנַתְעַסֵּק בִּפְקֻדוֹן: שְׁהָרִי אֶבֶד כָּל הַחֲצִי
שְׁלִפְקֻדוֹן, וְלֹא נִשְׁאָר כָּאֵן פְּקֻדוֹן כָּלֵל, כְּדִי
שֶׁנֶּאֱמַר אִם לֹא יִטֵּל שְׁכָרוֹ יֵרָאֶה בְּרִבִּית, שְׁהָרִי
חֲצִי הַמִּלּוֹה בְּלִבָּד נוֹטֵל.

ז, וְכֵן אִם הִתְנִינוּ שְׁיִטֵּל הַמִּתְעַסֵּק רְבִיעַ הַשְּׁכָר,
וְאֶבֶד הַמִּמּוֹן כִּלּוֹ מִשְׁלֵם הָרְבִיעַ כִּלּוֹ, שְׁהוּא
בְּתוֹרַת מִלּוֹה. אֲבָל אִם נִשְׁאָר מִן הַמִּמּוֹן מַעֲט,
כְּדִי שְׁאֵם תּוֹסִיף עַל אוֹתוֹ הַמַּעֲט שְׁתּוֹת הַחֶפֶסֶד
שֶׁפָּחַת יִבּוֹא הַכֹּל רְבִיעַ הַמִּמּוֹן אוֹ יֵתֵר הָרִי זֶה
מִשְׁלֵם שְׁתּוֹת בְּלִבָּד, מִן הַטַּעַם שֶׁכָּבֵר בְּאַרְנוֹ.

ז, הַמִּתְעַסֵּק שֶׁחֶפֶסֶד, וְחֹזֵר וְטֵרַח עַד שֶׁהָרוּיִחַ
אִינוּ יָכוֹל לוֹמַר לְבַעַל הַמַּעֲוֹת, בּוֹא וְנִחְשֹׁב
הַחֶפֶסֶד שֶׁחֶפֶסְדֵנוּ תִּחְלָה וְתִפְסִיד שְׁנֵי שְׁלִישִׁיו,
וְנִחְשֹׁב הָרוּחַ שֶׁהָרוּחֵנוּ בְּאַחֲרוֹנָה, וְתִטֵּל
שְׁלִישִׁיו; אִלֹּא מִחְשֹׁב בְּאַחֲרוֹנָה בְּלִבָּד עַל הָרוּחַ
אוֹ עַל הַחֶפֶסֶד, וְאִין לוֹ אִלֹּא בְּרוּחַ שֶׁהוֹסִיף עַל
הַקֶּרֶן.

ז, נִתֵּן לוֹ מֵאֲתִים יְרִיעוֹת בְּמֵאֲתִים דִּינָר בַּעֲסֵק,
וּכְתֹבֵן בְּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת מֵאָה בְּכָל שְׁטֵר מִחְשֹׁב לוֹ
עַל כָּל שְׁטֵר בְּפָנָי עֲצָמוֹ, וּבַעַל הַמַּעֲוֹת הוּא
שֶׁחֶפֶסֶד עַל עֲצָמוֹ.

ז, נִתֵּן לוֹ מֵאָה יְרִיעוֹת בְּמֵאָה דִּינָר, וְחֹזֵר וְנִתֵּן
לוֹ בַּעֲסֵק אַחֵר מֵאָה חֲבִיּוֹת שְׁלִיִין בְּמֵאָה דִּינָר,
וּכְתֹב לוֹ שְׁטֵר עֵסֵק בְּמֵאֲתִים דִּינָר אִינוּ מִחְשֹׁב
לוֹ אִלֹּא בְּשְׁטֵר אֶחָד, וְהַמִּתְעַסֵּק הוּא שֶׁחֶפֶסֶד
עַל עֲצָמוֹ.

ז, ט בִּיצֵד: שְׁאֵם מִכֵּר הַמֵּאָה יְרִיעוֹת בְּמֵאָה
וּשְׁלֹשִׁים, וְהַמֵּאָה חֲבִיּוֹת בְּשִׁבְעִים בַּעַל הַמַּעֲוֹת
נוֹטֵל הַכֹּל: מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה שְׁטֵר אֶחָד, הָרִי הַכֹּל
מֵאֲתִים וְלֹא הָרוּיִחַ כְּלוּם. אֲבָל אִלּוּ הִנִּיחָם שְׁנֵי
עֵסֵקִים כְּשֶׁהָיוּ הָיָה מִרוּיִחַ הַמִּתְעַסֵּק בְּחֻלְקוֹ

בְּבִגְדִים עֲשָׂרִים, וּמִפְסִיד בְּחֻלְקוֹ בְּחֲבִיּוֹת
עֲשָׂרָה, וְהָיָה נוֹטֵל עֲשָׂרָה. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֹה.

ז, אִין הַמִּתְעַסֵּק יָכוֹל לְחַלֵּק הַמַּעֲוֹת שְׁלֵעַסֵּק אוֹ
הַסְחָרָה, וְלוֹמַר אִטֵּל אֲנִי הַחֲצִי שֶׁבְּתוֹרַת מִלּוֹה
לְעֲצָמִי וְאֶשָּׂא וְאֶתֵּן בּוֹ, וְאֶנִּיחַ הַחֲצִי שֶׁבְּתוֹרַת
פְּקֻדוֹן בְּבִית דִּין: שְׁלֹא נִתֵּן לוֹ מִמּוֹן זֶה, אִלֹּא
לְהַתְעַסֵּק בְּכֻלּוֹ. וְאִם חָלַק וְעָשָׂה זֶה, אִפְּלוּ בְּבִית
דִּין הַגָּדוֹל לֹא עָשָׂה כְּלוּם; אִלֹּא הַשְּׁכָר אוֹ
הַחֶפֶסֶד בִּינִיחָן, עַל אוֹתָן הַדְּרָכִים שֶׁבְּאַרְנוֹ.

ז, יֵא הַמִּתְעַסֵּק שְׁנַתֵּן מִתְנָה לְאַחֲרִים מִן
הַמִּטְלָטְלִין שְׁלֵעַסֵּק, אוֹ מִמַּעֲוֹת הָעֵסֵק, וְהִבִּיא
בַּעַל הַמִּמּוֹן רֵאִיָּה בְּרוּרָה שְׁאִלּוּ הַמִּטְלָטְלִין אוֹ
הַמַּעֲוֹת מִשְׁלֵעַסֵּק הֵן מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדָן; וְאִפְּלוּ
שְׁנָה אוֹתָן הַמִּקְבֵּל מִתְנָה וּמִכָּרָם, אוֹ נִתְּנָן
לְאַחֲרִים, אוֹ הַפְסִיד חֵיב לְשֵׁלֵם. וְהַכֹּל בְּרֵאִיָּה
בְּרוּרָה.

ז, יב כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁהַמִּתְעַסֵּק שְׁמֵת, נִשְׁבַּע בַּעַל
הַמַּעֲוֹת וְגוֹבֵה מִחֲצָה; וְאִם יֵשׁ שָׁם עֲדִים
שְׁמִטְלָטְלִין אִלּוּ מִן הַמַּעֲוֹת שְׁלֵעַסֵּק הֵם, נוֹטֵל
אוֹתָם בַּעַל הַמַּעֲוֹת בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְאִין בַּעַל חוֹב
וְלֹא הָאִשָּׁה נוֹטֵלִים מִהֵם כְּלוּם, אִלֹּא אִם בֵּן הָיָה
בֵּהֶם רוּחַ: הָרִי חָלַק הָרוּחַ שְׁלֵמָת, שְׁלִישִׁיָּו;
וְיִטֵּל מֵאוֹתוֹ חֵלֶק, בַּעַל חוֹב אוֹ הָאִשָּׁה.

ז, יג חֲנוּתֵן מַעֲוֹת לְחֻבְרוֹ לְקַח בֵּהֶם פְּרוֹת
לְמַחְצִית שְׁכָר, וְלֹא לְקַח אִין לוֹ עָלָיו אִלֹּא
תִּרְעַמֶּת; וְאִם נִדָּע בְּרֵאִיָּה בְּרוּרָה שְׁלֵקָח וּמִכָּר,
הָרִי זֶה מוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַשְּׁכָר בַּעַל בְּרָחוּ. נִתֵּן לוֹ
מַעֲוֹת לְקַח בְּהֵן פְּרוֹת לְמַחְצִית שְׁכָר, לִזְקַח בְּהֵן
מִכָּל מִיּוֹן שִׁירְצָה; וְלֹא יִקַּח לֹא כֶּסֶף וְלֹא עֲצִים.
וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֹה.

ז, יד הַמוֹשִׁיב אֶת חֲבֵרוֹ בְּחֲנוּת לְמַחְצִית שְׁכָר
אִם הָיָה אִמּוֹן, לֹא יַעֲסֵק בְּאַמְנוּתוֹ, לְפִי שְׁאִין
עֵינָיו עַל חֲחֲנוּת, בְּשַׁעֲה שְׁעוֹסֵם בְּאַמְנוּתוֹ; וְאִם
הָיָה שְׁתֵּף עִמּוֹ בְּחֻצָּר, מִתֵּר. וְלֹא יִחְיֶה לִזְקַח
וּמִכָּר דְּבָרִים אַחֲרִים; וְאִם לְקַח וּמִכָּר, הַשְּׁכָר

עם אָמוֹ, וְלֹא סִיחַ עִם אָמוֹ שֶׁהֶעֱלָה וְהִסִּיחַ אִינוֹ
עוֹשֶׂה כְּלוּם, וַיֵּשׁ בּוֹ עֵסֶק.

הֵם הַשֵּׁם בְּהִמָּה לְחִבְרוֹ, עַד מָתִי חָיֵב לְהִטָּפֵל
בָּהֶ: בְּאַתְוֹנוֹת, שְׂמוֹנָה עָשָׂר חֲדָשִׁי; וּבִגְדֵרֹת,
וְחֵן הַצֹּאן וְהַבָּקָר עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה חֲדָשִׁי. וְאִם
בָּא לְחַלֵּק בְּתוֹךְ זְמַן זֶה חִבְרוֹ מְעַכְבֵּי עָלָיו, מִפְּנֵי
שְׂנֵשֶׁת־תַּבּוֹ סֶתֶם.

הֵן לְפִי שְׂאִינוֹ דוֹמָה טְפוּלָה שְׁלֹשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה,
שְׂחִוָא מְרַבָּה וְהִרְרוֹחַ מוּעָט שְׂאִינָה מִשְׁתַּמְּנָת
בְּתַחֲלָה אֵלֹא בְּקִשּׁוֹ, לְטְפוּלָה שְׁלֹשָׁנָה הָאַחֶרֶת,
שְׂחִוָא מוּעָט וְהִרְרוֹחַ מְרַבָּה שְׂחִירִי חֵיָא מִשְׁתַּמְּנָת
הֲרַבָּה וּמִוִּסְפָּת בְּכָל יוֹם; לְפִיכָךְ מְעַכְבֵּי עָלָיו, עַד
סוֹף שָׁנָה שְׁנִיָּה.

הֵן יְלֻדָּה הַבְּהִמָּה חֲשׂוֹמָה אֲצִלּוֹ, חֲרִי תוֹלֵד מִכָּל־
הָרוּחַ לְאַמְצָע. וּמְקוֹם שְׂנַחְגוֹ לְגִדֵּל הַתּוֹלְדוֹת,
יִגְדֵּל וְאַחֵר כֶּךָ יִמָּכְרוּ. וּמְקוֹם שְׂנַחְגוֹ שְׁלֹא
לְגִדֵּל, חָיֵב הַמִּתְעַסֵּק לְהִטָּפֵל בְּתוֹלְדוֹת בְּדָקָה
שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבִגְשָׁה חֲמִשִּׁים יוֹם; וְחֻלְקִין.

הֵם רָצָה לְהִטָּפֵל בְּהֵן יֵתֵר עַל זְמַן זֶה, שֶׁם אוֹתָן
בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה בָּיוֹם שְׁלֹשִׁים וּבָיוֹם חֲמִשִּׁים. וְכָל
שְׂרִירֵיהֶן אַחֵר כֶּךָ יִטַּל הַמִּתְעַסֵּק שְׁלֹשָׁה חֻלְקִים,
וְחִבְרוֹ רְבִיעַ חֲרוּחַ: שְׂחִירִי יֵשׁ לוֹ חֲצִי תוֹלֵד,
וּמִפְּנֵי שְׂנַחְגוֹ בְּחֲצִי שְׁלַחְבְּרוֹ נִיטֵל חֲצִי אוֹתוֹ
הַחֲצִי; חֲרִי שְׁלֹשָׁה רְבָעִים. וְאִם לֹא הִתְנָה כֵּן
בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה חֲרִי מִחַל, וְתוֹלְדוֹת בִּינִיחֵן בְּשׂוּחָה
כְּמוֹת שְׂחֵן.

הֵם מְקוֹם שְׂנַחְגוֹ לְהַעֲלוֹת שָׂכָר כְּתָף לְמַעוֹת
הָעֵסֶק מִעָלִין, וַיְהִי כָּל הַשָּׂכָר שְׂנִיטֵל הַמִּתְעַסֵּק
בְּשָׂכָר שְׂנִיטֵל עַל כְּתָפוֹ בְּכָל־שָׂכָר הַמַּעוֹת;
וְכֵן אִם יִרְכֵּן לְהַעֲלוֹת שָׂכָר הַבְּהִמָּה, מִעָלִין.
מְקוֹם שְׂנַחְגוֹ לְהַעֲלוֹת וְלָדוֹת בְּשָׂכָר עֲמָלוֹ,
מִעָלִין. וְכָל הַמִּתְעַסֵּק אוֹ הַמִּשְׁתַּתֵּף סֶתֶם, לֹא
יִשְׁנָה מִמִּנְהַג הַמִּדִּינָה.

הֵם רְאוּבֵן שֶׁהִיָּתָה לוֹ שָׂדֶה, וְהוֹרִיד שְׂמִיעוֹן
לְתוֹכָהּ לְזָרְעָהּ אוֹ לְנִטְעָהּ וְלַחֲצִיאָהּ עָלֶיהָ

הַלְבוֹת שְׁלֹחִין וְשִׁתְּפִין פֶּרֶק ח

הֵם הַנּוֹתֵן בִּיצִים לְבַעַל הַתְּרַנְגּוּלִים לְחֹשִׁיב
הַתְּרַנְגּוּלִים עָלֶיהֶן עַד שִׁיִּצְאוּ הָאִפְרוּחִים, וַיִּגְדֵּל
אוֹתָן בַּעַל הַתְּרַנְגּוּלִים, וַיְהִי הָרוּחַ בִּינִיחֵם
צָרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָרוֹ כְּפוּעֵל בָּטָל.

חֵב וְכֵן הַשֵּׁם עֲגָלִים וּסִיחִים עַל הָרוּעָה לְהִיּוֹת
מִתְעַסֵּק בְּהֵן עַד שִׁיִּגְדֵּלוּ, וְהַשָּׂכָר לְאַמְצָע חָיֵב
לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָרוֹ כְּפוּעֵל בָּטָל בְּכָל יוֹם; וּמִגְדֵּלִין
אוֹתָן עַד שִׁיִּהְיוּ הָעֲגָלִים בְּנֵי שְׁלוֹשׁ שָׁנִים,
וְהַחֲמוֹר עַד שִׁתְּהִיָּה מוּעָנָת. וַאֲינוֹ יָכוֹל לְמָכֹר
שְׁלֹא מוֹדַעַת חִבְרוֹ בְּתוֹךְ זְמַן זֶה. וְכֵן הַשֵּׁם
בְּהִמָּה עַל הַמִּפְטָם לְהִיּוֹת מִפְטָם אוֹתָהּ, וְהַשָּׂכָר
לְאַמְצָע צָרִיף לְהֵן לוֹ שָׂכָר עֲמָלוֹ כְּפוּעֵל בָּטָל;
וְאִם אָמַר לוֹ חֲרִי הָרֹאשׁ אוֹ הָאֵלִיָּה שְׁלֹף בְּעַמְלָה
יֵתֵר עַל מַחֲצִית הַשָּׂכָר, מִתֵּר. חֵיָּו לְמִפְטָם
בְּהִמּוֹת אַחֲרוֹת שֶׁמִּפְטָם אוֹתָם עִם זֶה הַשְׂוֹמָה
אֲצִלּוֹ, וְכֵן אִם חֵיָּו לוֹ עֲגָלִים וּסִיחִין אַחֲרֵים אוֹ
בִּיצִים אַחֲרוֹת שְׁלֹף הוֹאִיל וְהוּא מִתְעַסֵּק בְּשְׁלֹף
וּבְשִׁלַּחְבְּרוֹ אֲפִלּוֹ לֹא הֶעֱלָה לוֹ אֵלֹא דָּבָר מוּעָט
בְּכָל יָמֵי חַשְׁתְּפוֹת חֲזָאֵת, דִּינִי; וְחֻלְקַן בְּשָׂכָר
בְּשׂוּחָה. וְאִם חֵיָּה אָרִיסוֹ הוֹאִיל וְהוּא מִטָּפֵל
בְּשְׁלֹף וּבְשִׁלַּבְעַל הַשָּׂדֶה, אִינוֹ צָרִיף לְהַעֲלוֹת לוֹ
כְּלוּם.

הֵם הַשֵּׁם עֲגָלִים וּסִיחִין אוֹ חֹשִׁיב תְּרַנְגּוּלִים אוֹ
שֶׁם בְּהִמָּה עַל הַפְטָם לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְלֹא הֶעֱלָה
לוֹ שָׂכָר חֲרִי דִינִי בְּדִין הָעֵסֶק שְׁלִמְעוֹת: רוֹאִין
בְּכַמָּה שְׂמוֹ הַבְּהִמּוֹת אוֹ הַבִּיצִים, וּכְמָה הַרְוִיחוֹ;
וְנִיטֵל הַמִּתְעַסֵּק שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַשָּׂכָר. וְאִם
הַפְסִידוֹ, מִשְׁלֵם שְׁלִישׁ הַהֶפְסֵד.

הֵם שְׂמִינִין פָּרָה וְחֲמוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁדִּרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת
וְלֹאכֹל, וַיְהִי הַשָּׂכָר לְאַמְצָע בְּשׂוּחָה: שְׂאֵף עַל
פִּי שְׂדֵה מִתְעַסֵּק, חֲרִי יֵשׁ לוֹ רוּחַ אַחֵר לַעֲצָמוֹ
בְּעִבּוּדֵת הַבְּהִמָּה, שְׂחִירִי שׂוֹכֵר אוֹתָהּ אוֹ עוֹבֵד
בָּהּ, וְנִהְיָה בְּשָׂכָרָהּ וּבְעִבּוּדָתָהּ. וַאֲיִן שְׂמִינִין עֲגָלִים

הוצאות ולמכור הפרות, וכל היתר על החוצאה יהיה ביניהם בין שהתנו שיחלקו בשורה, בין שהתנו שיטל ראובן יתר, בין שהיתה החוצאה בלה משלראובן, בין שהיתה משלשמעון כל זה מתר, ואין כאן אבק רבית. ושמעון המטפל בעבודת הארץ ובהוצאה ובמכירת הפרות, הוא הנקרא ערים.

היא ערים אומר למחצה ירדתי, ובעל השדה אומר לשליש הירדתי הולכין אחר מנהג המדינה; וזה שטען שלא במנהג, עליו להביא ראיה.

היב בעל שהוריד עריסין בנכסי אשתו, וגרשה אם היה הבעל ערים הואיל ונסתלק בעל, נסתלקו הם, ואין להם מן החוצאה, אלא שעור השבח ובשבועה. ואם אין הבעל ערים על דעת הארץ ירדו, ושמין להם בערים.

היג האחין או שאר היורשין שלא חלקו ירשת מורישן, אלא כלן משתמשין בה ביחד חרי הן בשתפין לכל דבר ודבר.

היד אחד מן האחין או מן השתפין שנפל לאמנות המלך, הרוח לאמצע. חלה אחד מהן, ונתרפא נתרפא מן האמצע; ואם חלה בפשיעה, כגון שהלך בשלג, או בחמה בימי החם, עד שחלה, וכן כל פיוצא בזה חרי זה מתרפא משלעצמו.

הלכות שלוחין ושתפין פרק ט

טא השתפין כלן, והאריסין, והאפטרופין שמנו אותם בית דין על חיתומים, והאשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית, או שהושיבה בעלה חנונית, וכן הבית כל אחד מאלו נשבע מדבריהם בטענת ספק; שמוא גזל חברו במשא ומתן, או שמוא לא דקדק בחשבון שביניהם.

טב ולמה תקנו חכמים שבועה זו: מפני שאלו מורין לעצמן שכל מה שיקחו מנכסי בעל המעות ראוי הוא להם, מפני שטורחין ונושאים

ונותנין; לפיכך תקנו להם חכמים שחייבין שבועה בטענת ספק, כדי שיעשו כל מעשיהן בצדק ואמונה.

טג ואין אחד מכל אלו נשבע בטענת ספק, עד שיחשד המשביע אותן בשתי כסף, שהן שתי מעין שלכסף, כמו שיתבאר; אבל אם חשדן בפחות מזה, אינן נשבעין.

טד מכאן חזרו רבותי שאם מת השתף האחד, אין היורש יכול להשביע שתפו שלאביו בטענת שמוא, שהרי אינו יודע הדבר שחשדו בו אביו בודאי, כדי שיחשד אותו זה היורש בשתי כסף. ויש מי שהורה שמשביע אותו היורש בטענת שמוא; וכזה ראוי לדון, שהרי היורשין משביעין את האשה שנעשת אפטרופיה בחיי בעלה.

טה אף על פי שאין שם עדים שזה שתפו או אריסו, אלא הוא מודה מפני עצמו ואמר שתפו או אריסו או בן ביתו אני, אבל לא גזלתי כלום חרי זה נשבע בנקיטת חפץ: שאין אומרים מנו לפטרו משבועה, אלא לפטרו מממון.

טו איזה הוא בן הבית שיש לו להשביעו בטענת ספק זה שמכנים פועלים ומוציא פועלים, מכנים לו פרות ומוציא לו פרות. אבל בן הבית שאינו נושא ונותן, אלא נכנס ברגליו ויוצא בלבר אינו יכול להשביעו מספק.

טז וכן אפטרופוס שמנחו אבי יתומים, אין חיתומים משביעין אותו בטענת ספק. וכן האשה שלא נעשת אפטרופיה בחיי בעלה, ולא נשאה ונתנה אחר קבורת בעלה אין משביעין אותה מספק. וכן אם נשאה ונתנה בין מיתה לקבורה, אין משביעין אותה על זה שנשתמשו בו בין מיתה לקבורה: שאם אתה אומר תשבע על זה, לא תמכר לקבורה; ונמצא חמת מתגול.

טזח המושלח ביד חברו חפץ למכרו, או ששלח בידו מעות לקנות לו סחורה או פרות אף על

פי שלא נתן לו שֹׁכֵר עַל זֶה, וְאִין לוֹ חֶלֶק וְלֹא
הִנָּחָה בְּשִׁלְיָחוֹת זֶה, הוֹאִיל וְנִשְׂא וְנָתַן בְּמִמּוֹן
חֲבֵרוֹ, חָרִי זֶה בֶּבֶן בֵּית; וַיֵּשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעוֹ מִסֶּפֶק
שׁוֹא גִזְלוֹ בְּלוֹם בָּעַת שֶׁהָבִיא לוֹ הַסְּחֹרָה שֶׁקָּנָה,
אוֹ הַמַּעוֹת שֶׁמָּכַר לוֹ בָּהֶן.

ט, ט השתפין שנושאים ונותנים ביחד, או שהיה
האחד נושא ונותן ומפקיד הסחורה או מקצתה
או המעות עם השני בלא משקל ולא מנין ולא
מדה חרי שניהם נכנסו לספק, ויש לכל אחד
מהן להשביע חברו שבועת השתפין. אבל אם
היה האחד הוא שנושא ונותן, והשני לא
נתעסק עמו כלל אין נשבע אלא זה שנושא
ונתן.

ט, י חלקו השתפין והאריסין, ונתגרשה האשה,
ונפרד מעליו בן הבית, והביא לו השליח סחורה
שקנה לו או מעות שמכר לו בהן, ושתק, והלכו
להם ולא תבעו מיד אינו יכול לחזור ולהשביעו
בטענת ספק.

ט, יא אבל אם חיתה לו טענת ודאי משביעו
עליה, ומגלגל בה כל מה שירצה. וכן אם
נתחייב לו שבועה אחר זמן, בין שלתורה בין
שלבדריהם, כגון שנעשה לו שתף או בן בית
פעם אחרת חרי זה יכול לגלגל עליו שלא
גזלתני בשתפנות זו שבינינו, ולא בשחיית
שתפי או אריסי או בן ביתי או אפטרופי
בראשונה. וכן כל פיוצא בזה.

ט, יב השתפין שחלקו, ונשאר להם חובות אצל
אחרים אינן יכולין להשביע זה את זה מספק;
שחרי חלקו, והחוב שנשאר דבר ידוע הוא; כל
מה שיפרעו, יקח זה חלקו וזה חלקו מן החוב.
וכן אם נשאר להם מעות בפים, וכבר ידעו
אותן ועדיין לא נטל כל אחד חלקו אין משביעין
זה את זה, שהמעות כחלוקין הם. וכן אם עשו
חשבון כל השתפנות, ונשאר לאחד מהן אצל
חברו דבר קצוב וידוע אף על פי שעדיין לא

נטלו, חרי חלקו.

ט, יג אבל אם נשאר ביניהם כל שהוא מן
הפרות, ועדיין לא חלקו אותן ולא ידעו משקלם,
או שנשאר ביניהם צד מן השתפנות שלא עשו
בו חשבון, ולא ידע כל אחד מהן כמה חלקו
המגיעו חרי השתפנות קיימת עדיו, ומשביעין זה
את זה.

ט, יד מי שתבע חברו אחר חלקה, אינו יכול
להשביעו אלא על ידי גלגול כמו שאמרנו; אבל
יש לו להחרים סתם על מי שגזלו בלום בשחיה
שתפו או אריסו או בן ביתו, ולא יודה כמה
שגזל.

הלכות שלוחין ושתפין פרק י

יא שתף שטען על חברו שפך היה תנאי
בינינו, והלה אומר לא היה תנאי זה מעולם, או
שטען שהקרן שלי היה כף ופך, והלה אומר
אינו אלא פחות מזה, או שטען שכבר נתתי
לך מן השתפנות, והלה אומר לא לקחתני, או
שטען שסחורה זו משלי, והלה אומר
משלאמצע, וכל פיוצא בטענות אלו חרי
חרשות ביד התובע בשבועה.

יב פיוצא: אם רצה התובע שלא ישביע השתף
שבועת השתפין, וישביעו הפת על הטענה
שכופר בה ואומר לא היו דברים מעולם חרי
זה משביעו. ואם רצה מגלגל עליו כל אלו
הדברים בשבועת השתפין, ומשביעו בטענת
ספק שלא גזלתני בלום כל ימי השתפנות,
ושחיה בינינו תנאי כף ופך, ושזו הסחורה
שלך, ושנתת לי כף ופך; וכל פיוצא בזה.

יג התובע שתפו להשביעו שבועת השתפין,
הנתבע אומר כבר חלקנו ולא נשאר לך אצלי
בלום, והתובע אומר עדיין לא חלקנו ולא עשינו
חשבון, או שאמר התובע חלקנו על מנת
שנשביע אותך שבועת השתפין בכל עת
שנרצה ועדיין לא נשבעת, ואתה מדחה אותי

מיום ליום אינו יכול להשביעו בטענת ספק.
 יד אפלו אמר הנתבע בן חלקנו ונשאר לה
 אצלי, וזה הנשאר אינו אלא חוב שזקפתו עלי,
 או פקדון הנחתו אצלי אף על פי שיש עדים
 שהיה שתפו, אינו יכול להשביעו בטענת ספק,
 ואינו יכול להשביעו הסת שפבר חלקו או שלא
 נשתתפו מעולם, ואפלו על ידי גלגול: לפי שאין
 משביעין הסת ולא מגלגלין, אלא על טענה
 שאם יודה בה יהיה חייב לשלם ממון; אבל דבר
 שאפלו הודה בו, אינו חייב אלא שבועה אינו
 נשבע עליו, ואפלו על ידי גלגול. וכזה חורו כל
 הגאונים בעלי הוראה.

י, טען שעדין שתפי אתה ונשאר לי אצלה בך
 וכה, וזה אומר פבר חלקנו ולא נשאר לה אצלי
 כלום, או לא היית שתפי מעולם חרי הנתבע
 נשבע הסת שאין לו בידו כלום, ומגלגל עליו
 שלא גזלתני כלום מעולם; ואינו מגלגל עליו
 שלא היית שתפי או שפבר חלקנו, מן הטעם
 שבארנו.

י, טען שעדין שתפין אנחנו ויש לי להשביעה
 בטענת ספק, והלה אומר לא נשתתפנו מעולם,
 והביא התובע עדים שהיה שתפו, וחזר הנתבע
 אחר כך ואמר חלקנו אין שומעין לו: שהרי
 החזק בפרן לשבועה זו, וישבע שבועת
 השתפין. וכן כל כיוצא בזה.

יז, ראובן שהטיל לבים ארבע מאות דינרים,
 והטיל שמעון מאתים, ונשתתפו ונשאו ונתנו
 ביחד, והרי הממון פלו ביד ראובן, וטען ראובן
 שפחת כל הקרן חמש מאות דינרין אין אומרים
 ישבע ראובן שבועת השתפין שפחתו בך,
 וישלם שמעון חמשים מביתו, אלא ישבע
 ראובן שבועת השתפין, וילך במנה שפידו
 בלבד ולא ישלם שמעון כלום.

יח, טען ראובן ששמעון ידע בודאי בפחת זה
 שפחתו, וגלגל על שמעון שאינו יודע בודאי
 סכום הפחת הזה; ואם לא נתעסק שמעון
 בשתפות זו כלל ישבע שמעון הסת שאינו
 יודע בודאי בזה ההפסד, ויפטר.

יט, ולא עוד אלא אם היה זה המנה הנשאר ביד
 שמעון, חולקים אותו בשוה: שאין השתתף מן
 הנשבעין ונוטלין, כדי שישבע ויטל מה שפיד
 חברו, אלא נשבע ונפטר, או נוטל מדבר שהוא
 תחת ידו. והזהר בדין זה, שפבר טעו בו בעלי
 הוראה.

י, טען שמעון שיש ללוי עלי חוב בזו השתפות
 מנה אם היה בידו כדי החוב, והיה יכול לתנו
 ללוי נאמן; ונותנין החוב, ואחר כך מחשבין.
 ואם אין בידו לתן, אינו נאמן להוציא מיד
 ראובן או מן הסחורה הידועה לשתפות שמו
 קנוניה הם עושין שמעון ולוי, על נכסי ראובן.
 ואפלו הייתה המלוה בשטר, אין ראובן חייב
 לשלם במנה כלום.

יא, אבל אם טען שמעון שראובן יודע בודאי
 שזה החוב שעלי מחמת השתפות הוא, והחוב
 אצלנו הוא ישבע ראובן הסת או על ידי גלגול,
 שאינו יודע שחוב זה אצלנו; וישלם שמעון
 החוב משלו.

יב, וכן אם יצא שטר חוב על לוי בשם שמעון
 במאה דינרין מממון השתפות, ואמר שמעון
 נפרעתי והחזרתני לבים, או שאמר שמעון
 קבעתי לו זמן לשנה או לשתיים אינו נאמן,
 שמוא קנוניה הוא עושה על נכסי ראובן.

יג, וכיצד דנין בדין זה, לוי פבר נפטר
 בהודאת שמעון; ואם לא הביא שמעון ראיה
 ישלם מביתו, ויתבע לוי בסוף זמן שאמר. וכן
 כל כיוצא בזה.

הלכות עבדים

יש בכללן שלוש עשרה מצוות חמש מצוות עשה, ושמנה מצוות לא תעשה; וזה הוא פסוק: דין קנון עבד עברי; שלא ימכר ממכרת עבד;

שלא יעבידנו בפרה; שלא נעבד בו עבודת עבד; שלא נניח גר תושב לרדות בו בפרה; להעניק לו בצאתו חפשי; שלא יצא ריקם; לפדות אמה עבריה; ליעדה; שלא תמכר; לעבד בעבד בנעני לעולם, אלא אם כן הפיל לו ארזניו אחד מראשי אבריו; שלא להסגיר עבד שברח מחוצה לארץ לארץ ישראל; שלא להזנות עבד זה הנצול אלינו. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות עבדים פרק א

א,א "עבד עברי" האמור בתורה זה הישראלי שמכרו אותו בית דין על פרחו, או המוכר עצמו לרצונו. פיצד: גנב, ואין לו לשלם את הקרן בית דין מוכרין אותו כמז שפארנו בהלכות גנבה.

א,ב ואין לה איש מישראל שמוכרין אותו בית דין אלא הגנב בלבד, ועל זה שמכרוהו בית דין הוא אומר "כי תקנה עבד עברי"; ועליו הוא אומר במשנה תורה "כי ימכר לה אחיד העברי".

א,ג מוכר עצמו פיצד: ישראל שהעני ביותר נתנה לו תורה רשות למכור את עצמו, שנאמר "וכי ימוך אחיד עמו, ונמכר לה". ואינו רשאי למכור את עצמו ולהצניע דמיו, או לקנות בהם סחורה או פלים, או לתנם לבעל חובו, אלא אם כן צריך לאכלן בלבד. ואין אדם רשאי למכור את עצמו עד שלא ישאר לו כלום, ואפלו פסות לא תשאר לו; ואחר כך ימכר עצמו.

א,ד כבר בארנו שאין האשה נמכרת בגנבתה, וכן אינה מוכרת את עצמה; ואינה קונה עבד לא עברי ולא בנעני, מפני החשד. ואין חגר נקנה בעבד עברי שנאמר "ושב, אל משפחתו", מי שיש לו משפחה.

א,ה עבד עברי שמכרוהו בית דין אין מוכרין אותו אלא לישראל, או לגר צדק. וכן המוכר עצמו אינו רשאי למכור עצמו לגוי, ואפלו לגר תושב; ואם עבר ומכר עצמו אפלו לעובד עבודה זרה, ואפלו לעבודה זרה עצמה הרי זה מבור: שנאמר "או לעקר, משפחת גר" "לעקר", זה הנמכר לעבודה זרה.

א,ו בא ואמר לה חריני מוכר עצמי לגויים אין

אתה זקוק לו, עד שימכר. אבל אחר שנמכר לגוי את על פי שעבר ועשה שלא כהגו, מצוה לפדותו שלא יפמע בהם: שנאמר "אחרי נמכר, גאלה תהיה לו".

א,ז אחד המוכר עצמו, או שמכרוהו בית דין אינו נמכר בפרהסיה על אבן המקה, ולא בסמטה בדרך שהעבדים נמכרין: שנאמר "לא ימכרו, ממכרת עבד", אינו נמכר אלא בצנעה ודרך כבוד.

א,ח כל עבד עברי, אסור לעבד בו בפרה. ואיזו היא עבודת פרה זו עבודה שאין לה קצבה, או עבודה שאינו צריך לה, אלא תהיה ממשבתו להעבירו בלבד, שלא יבטל.

א,ט מבאן אמרו חכמים שלא יאמר לו עדר תחת הגפנים עד שאבוא, שהרי לא נתן קצבה; אלא יאמר לו עדר עד שעה פלונית, או עד מקום פלוני.

א,י וכן לא יאמר לו חפר מקום זה, והוא אינו צריך לו. ואפלו לחם לו בום שלחמין, או להצין לו, והוא אינו צריך לו אסור, ועובר עליו בלא תעשה: שנאמר "לא תרדה בו, בפרה", הא אינו עושה לו אלא דבר קצוב שהוא צריך לו.

א,יא וכן הגוי שנמכר לו אם רדה בו בפרה, חרי ישראל מצוין למנעו. ואם הניחוהו עוברים בלא תעשה, שנאמר "לא ירדנו בפרה, לעיניך". ואין אנו נזקקין להפנם לרשותו שלגוי, ולבדק אחריו שלא יעבידנו בפרה: שנאמר "לעיניך", בזמן שאתה רואה.

א,יב כל עבד עברי אסור לישראל שקנהו להעבירו בדברים בזויים שהם מיוחדים לעשית העבדים, כגון שיזליף אחריו פליו לבית המרחץ, או יחליץ לו מנעליו: שנאמר "לא תעבד בו, עבדת עבד". אינו נוהג בו אלא

בְּשָׂכִיר, שְׁנֵאמַר "בְּשָׂכִיר פְּתוּשָׁב, יִהְיֶה עִמָּךְ".
אִיג וּמִתֵּר לְסַפֵּר לוֹ שְׁעָרוֹ, וּלְכַבֵּם לוֹ בְּסוּתוֹ,
וְלֹא־פֹת לוֹ עִיסָתוֹ. אֲבָל לֹא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ בָּלָן
לְרָבִים, אוֹ סֶפֶר לְרָבִים, אוֹ נַחֲתוֹם לְרָבִים; וְאִם
הִיתָה אֲמֻנָתוֹ זֹאת קֹדֶם שִׁימְכֶר, הָרִי זֶה יַעֲשֶׂה.
אֲבָל רַבּוֹ לֹא יִלְמְדֵנוּ בְּתַחֲלָה מְלֹאכָה כָּלָל; אֲלֵא
אֲמֻנָת שְׁחִיָּה בָּהּ, הִיא שְׁעוֹשֶׂה בְּשַׁחֲיָה עוֹשֶׂה
מִקֶּדֶם.

אִיד בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעֶבֶד עֲבָרִי, מִפְּנֵי
שְׁנַפְשׁוֹ שֶׁפָּלָה בַּמִּכִּירָה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא
נִמְכַּר מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּעֶבֶד, שְׁחָרִי אֵינּוּ
עוֹשֶׂה מְלֹאכָה זֶה אֲלֵא בְּרָצוֹנוֹ וּמִדַּעַת עֲצָמוֹ.

אִטוֹ אֲנָשִׁים שְׂאִינָן נֹחֲגִין בַּשּׁוּרָה, מִתֵּר
לְרִדּוֹתָן בְּחֻזְקָה וּלְהַשְׁתַּעֲבֵד בָּהֶן. מִלָּד שְׁגִזֵּר
שֶׁכָּל מִי שֶׁלֹּא יִתֵּן חֶמֶס חֲקָצוֹב עַל כָּל אִישׁ
וְאִישׁ, יִשְׁתַּעֲבֵד לָזֶה שְׁנֵתָן חֶמֶס עַל יָדוֹ הָרִי זֶה
מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִדִּי, אֲבָל לֹא בְּעֶבֶד;
וְאִם אֵינּוּ נֹחֲגִים בַּשּׁוּרָה, מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
בְּעֶבֶד.

אִטוֹ כָּל עֶבֶד עֲבָרִי אוֹ אִמָּה עֲבָרִיָּה חֵיב הָאֲדוֹן
לְהַשְׁוֹתָן אֵלָיו בְּמֹאכָל וּבְמִשְׁקָה בְּכִסּוּת וּבְמִדּוֹר,
שְׁנֵאמַר "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ": שֶׁלֹּא תִּהְיֶה אֲתָה אוֹכֵל
פֶּת נִקְיָה וְהוּא אוֹכֵל פֶּת קוֹבֵר, אֲתָה שׁוֹתֶה יַיִן
יֶשֶׁן וְהוּא שׁוֹתֶה יַיִן חֲדָשׁ, אֲתָה יֹשֵׁן עַל גְּבִי
מוֹכִין וְהוּא יֹשֵׁן עַל גְּבִי חֲתָכוֹ, אֲתָה דֵּר בַּבֶּרֶךְ
וְהוּא דֵּר בַּכֶּפֶר אוֹ אֲתָה בַּכֶּפֶר וְהוּא בַּבֶּרֶךְ
שְׁנֵאמַר "וַיֵּצֵא, מִעִמָּךְ". מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל
חֲקוּנָה עֶבֶד עֲבָרִי, כְּקוּנָה אֲדוֹן לְעֲצָמוֹ.

אִיז וְחֵיב לְנַחֵג בּוֹ מִנְחָג אֲחֻרָה, שְׁנֵאמַר
"וּבְאַחֲיֵכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו". וְאִם עַל פִּי
כֵן צָרִיךְ הָעֶבֶד לְנַחֵג בְּעֲצָמוֹ מִנְחָג עֲבָדוֹת,
בְּאוֹתָן הָעֲבָדוֹת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לוֹ.

אִיח אֵין אִמָּה עֲבָרִיָּה נֹחֲגֶת וְלֹא עֶבֶד עֲבָרִי
נֹחֵג, אֲלֵא בְּזִמָּן שְׁחִיזְבֵּל נֹחֵג, בֵּין עֶבֶד עֲבָרִי
שְׁמוּכֵר עֲצָמוֹ, בֵּין זֶה שְׁמוּכְרוֹהוּ בֵּית דִּין; וּבְכָר

בְּאַרְנוֹ מִתִּי בְּטָלוֹ הַיּוֹבְלוֹת.

הַלְכוֹת עֲבָדִים פֶּרֶק ב

בִּא עֶבֶד עֲבָרִי שְׁמוּכְרוֹהוּ בֵּית דִּין, נִקְנָה בַּכֶּסֶף;
וְחִמּוּכֵר עֲצָמוֹ, נִקְנָה בַּכֶּסֶף וּבַשּׁוּרָה כֶּסֶף
וּבַשּׁטֵר. בִּיצֵד בַּשּׁטֵר כּוֹתֵב לוֹ עַל הַנֵּיֶר אוֹ עַל
הַחֶרֶם הָרִינִי מְכוּר לָךְ, הָרִינִי קָנוֹי לָךְ, וְנוֹתֵן לוֹ
הַשּׁטֵר.

בִּב מְכוּרוֹהוּ בֵּית דִּין עוֹבֵד שֵׁשׁ שָׁנִים מִיּוֹם
מִכִּירָתוֹ, וּבְתַחֲלֵת הַשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית שָׁלוֹ יֵצֵא
בֶּן חוֹרִין. וְאִם פָּגְעָה בּוֹ שְׁנַת הַשְּׂמִטָּה בְּכָלָל
הַשָּׁשׁ, הָרִי זֶה עוֹבֵד בָּהּ; אֲבָל אִם פָּגְעָה בּוֹ שְׁנַת
יּוֹבֵל, אִפְּלוֹ נִמְכַּר שְׁנָה אַחַת לְפָנָי הַיּוֹבֵל הָרִי
זֶה יֵצֵא לְחֵרוֹת, שְׁנֵאמַר "בְּשְׁנַת הַיּוֹבֵל,
הַזֹּאת...".

בִּג חִמּוּכֵר עֲצָמוֹ, יֵשׁ לוֹ לְמַכֵּר עֲצָמוֹ לִיתֵּר עַל
שֵׁשׁ; הָרִי שְׁמוּכֵר עֲצָמוֹ לְעֶשֶׂר שָׁנִים, אוֹ לְעֶשְׂרִים
שָׁנָה, וּפָגַע בּוֹ יּוֹבֵל, אִפְּלוֹ אַחֵר שְׁנָה הָרִי זֶה
יֵצֵא בַּיּוֹבֵל, שְׁנֵאמַר "עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל, יַעֲבֹד
עִמָּךְ".

בִּד אֶחָד חִמּוּכֵר עֲצָמוֹ אוֹ שְׁמוּכְרוֹהוּ בֵּית דִּין,
וּבְרַח חֵיב לְהַשְׁלִים שְׁנָיו; וְאִם פָּגַע בּוֹ יּוֹבֵל,
יֵצֵא לְחֵרוֹת. חֲלָה, בֵּין שְׁחָלָה שְׁנָה אַחֵר שְׁנָה אוֹ
שְׁחָלָה חֲלָאִים מְקַטְעִים אִם חָבַל פְּחוּת מֵאַרְבַּע
שָׁנִים, עוֹלִין לוֹ לְמִנְיָן שֵׁשׁ; אֲבָל אִם חָלָה אַרְבַּע
חֵיב לְהַשְׁלִים כָּל יָמֵי חֲחָלִי, שְׁנֵאמַר "בְּשָׂכִיר
פְּתוּשָׁב". וְאִם פָּגַע בּוֹ יּוֹבֵל, יֵצֵא.

בִּה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁמַחֲשִׁבִין יָמֵי חֲחָלִי,
בְּשַׁחֲיָה חָלִיו כְּבֵד, שְׂאִינּוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מְלֹאכָה.
אֲבָל אִם לֹא הָיָה חָלִיו כְּבֵד, אֲלֵא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת
מַעֲשֶׂה מְעַט אִפְּלוֹ חָלָה כָּל שֵׁשׁ, עוֹלִין לוֹ.

בִּו חִמּוּכֵר עֲצָמוֹ לְגוֹי אִם לֹא נִפְדָּה, אֵינּוּ יוֹצֵא
אֲלֵא בַּיּוֹבֵל: שְׁנֵאמַר "וְאִם לֹא יִגָּאֵל, בְּאֵלָה וַיֵּצֵא
בְּשְׁנַת הַיּוֹבֵל, הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ".

בִּז חִמּוּכֵר לְגוֹי אִם לֹא הַשִּׁיגָה יָדוֹ לְגֵאֵל עֲצָמוֹ,

קְרוּבֵי פוֹדִין אוֹתוֹ; וְהַקְרוֹב הַקְרוֹב קוֹדֵם, שֶׁנֶּאֱמַר "אוֹ דָּדוֹ אוֹ בֶן דָּדוֹ, וְגִאֲלֵנוּ...". וּבֵית דִּין פּוֹפִין אֶת קְרוּבֵי לְפָדוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יִטְמַע בַּגּוֹיִים. לֹא פָדוּהוּ קְרוּבֵי, אוֹ שְׂאִין יָדָם מִשְׁנֵת מִצְוַה בֵּיד כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לְפָדוֹתוֹ; וּבֵין שְׁפָדוּהוּ קְרוּבִים, בֵּין שְׁפָדוּהוּ שְׂאֵר אָדָם יֵצֵא לְחֵרוֹת.

בֵּה וַיֵּשׁ לוֹ לְלוֹזֹת וְלִגְאֹל עַצְמוֹ מִיַּד הַגּוֹי, וְגִאֲלֵ לַחֲצֵאִין. אֲבָל הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל אֵין הַקְרוּבִים פּוֹדִין אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ לוֹזֶה וְגִאֲלֵ, וְאֵינוֹ גִּאֲלֵ לַחֲצֵאִין. אֵלֹא פִּיֶּצֶד דִּינוֹ אִם הִשִּׁיגָה יָדוֹ לְתֵן כָּפִי הַשָּׁנִים הַנּוֹתְרוֹת, נוֹתֵן וְיוֹצֵא; וְאִם לֹא, לֹא יֵצֵא.

בֵּט אַחַד הַמּוֹכֵר עַצְמוֹ בֵּין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין לַגּוֹי, וְאַחַד שְׁמֻכְרוֹהוּ בֵּית דִּין חֲרִי זֶה מְגַרֵעַ פְּדִיוָנוֹ, וְיוֹצֵא. פִּיֶּצֶד: חֲרִי שְׁמֻכְרוֹהוּ בְּשִׁשִּׁים דִּינָר, וְעֹבֵד אַרְבַּע שָׁנִים, וּמִצְאָה יָדוֹ חֲרִי זֶה נוֹתֵן עֲשָׂרִים דִּינָר לְאֶדְוָנוֹ, וְיוֹצֵא לְחֵרוֹת. וְכֵן אִם מוֹכֵר עַצְמוֹ בְּאַרְבָּעִים דִּינָר לְעֶשֶׂר שָׁנִים חֲרִי זֶה מְגַרֵעַ אַרְבָּעָה דִּינָרִין לְכָל שָׁנָה שְׁעָבַד, וְנוֹתֵן הַנִּשְׁאָר כֶּסֶף אוֹ שוֹוֶה כֶּסֶף, וְיוֹצֵא.

בִּי וְכֵן הַנִּמְכָּר לַגּוֹי מִחֲשֵׁב הַדָּמִים לְפִי הַשָּׁנִים הַנִּשְׁאָרוֹת עַד שְׁנַת חִיּוּבָל, שֶׁנֶּאֱמַר "וַחֲשֹׁב, עִם קִנְהוֹ, מִשְׁנֵת הַמִּכְרֹוֹ לוֹ, עַד שְׁנַת חִיּוּבָל". פִּיֶּצֶד: מוֹכֵר עַצְמוֹ בַּמָּאָה וְנִשְׁאָר לְיֻבֵּל בְּשַׁעַת מְכִירָה עֶשֶׂר שָׁנִים מִחֲשֵׁב עֶשֶׂר לְכָל שָׁנָה שְׁעָבַד, וְגִרֵעַ מִן הַדָּמִים; וּמִשִּׁיב הַנִּשְׁאָר כֶּסֶף, לֹא תִבּוֹאָה וְלֹא כָּלִים שֶׁנֶּאֱמַר "כֶּסֶף מִמִּכְרֹוֹ": כֶּסֶף הוּא נִגְאֹל מִיַּד הַגּוֹי, וְאֵינוֹ נִגְאֹל בְּשׁוֹוֶה כֶּסֶף.

בִּיא כָּל עֹבֵד עֲבָרִי אוֹ עֲבָרִיָּה שֶׁיֵּצֵא בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף, וְהַבְּרִיא וְהוֹסִיפוֹ דָּמָיו, אוֹ נִשְׁחָף וּפְחָתוֹ דָּמָיו מִחֲשָׁבִין לוֹ לְחֶקֶל עָלָיו. פִּיֶּצֶד: חֲרִי שְׁמֻכְרוֹ בַּמָּאָה, וְחֲרִי הוּא עֵתָה שׁוֹוֶה מָאֲתִים אֵינוֹ מִחֲשֵׁב עִם אֶדְוָנוֹ אֵלֹא לְפִי מָאָה. נִמְכָּר בַּמָּאֲתִים, וְחֲרִי הוּא שׁוֹוֶה מָאָה מִחֲשֵׁב עִמּוֹ עַל פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתְרוֹת לְפִי מָאָה.

בִּיב הַנִּמְכָּר לַגּוֹי הוֹאִיל וַיֵּשׁ לוֹ לִגְאֹל עַצְמוֹ לַחֲצֵאִין כִּמּוֹ שְׁבַאֲרָנוּ, פְּעָמִים יִהְיֶה לְחֶקֶל וּפְעָמִים יִהְיֶה לְחַמְּמוֹר. פִּיֶּצֶד לְחֶקֶל: קָנָה אוֹתוֹ הַגּוֹי בַּמָּאֲתִים, וְנִשְׁחָף וְחֲרִי הוּא עֵתָה שׁוֹוֶה מָאָה, וְנָתַן לוֹ הַמְּשִׁים חֲצִי דָּמָיו, וְהַבְּרִיא וְחֲרִי הוּא שׁוֹוֶה מָאֲתִים נוֹתֵן לוֹ מָאָה שְׁחָן חֲצִי דָּמָיו הַנִּשְׁאָר, וְיוֹצֵא. פִּיֶּצֶד לְחַמְּמוֹר: קָנָה אוֹתוֹ בַּמָּאֲתִים, וְנָתַן לוֹ חֲצִי דָּמָיו מָאָה, וְנִשְׁחָף וְחֲרִי הוּא עֵתָה שׁוֹוֶה מָאָה נוֹתֵן לוֹ הַמְּשִׁים שְׁחָן דָּמָיו חֲצִי הַנִּשְׁאָר, וְנִמְצָא שְׁנֵתֵן מָאָה וְחַמְּשִׁים אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עֵתָה שׁוֹוֶה מָאָה.

בִּיג הָרֵב שְׁמֻחַל לְעֹבֵד עַל הַכֶּסֶף שֶׁנִּשְׁאָר לוֹ לְעֹבֵד בְּנִגְדוֹ אֵינוֹ מְחֻל, עַד שְׁיִכְתֹּב לוֹ שְׁטָר שְׁחֵרוּר. פִּיֶּצֶד: חֲרִי שְׁקִנְהוּ בְּשִׁשִּׁים, וְעֹבֵד שָׁנָה אוֹ שְׁנֵתִים, וְאָמַר לוֹ שְׂאֵר הַדָּמִים מְחֻלִּין לָּהּ, לָּהּ לְדָרְבָּךְ לֹא נִפְטָר מִשְׁעֲבֻדוֹ, עַד שְׁיִכְתֹּב לוֹ שְׁטָר. בִּיד אֶדְוִן שְׁמֵת אִם הִנִּיחַ בֶּן זָכָר חֲרִי הָעֹבֵד עוֹבֵד אֶת הַבֶּן עַד סוֹף חַיָּשׁ, אוֹ עַד סוֹף הַשָּׁנִים שְׁמֻכֵּר עַצְמוֹ לָהּ, אוֹ עַד שְׁיִפְגַּע בּוֹ יוּבֵל, אוֹ עַד שְׁיִגְרַע פְּדִיוָנוֹ וְיִתֵּן הַנִּשְׁאָר.

בִּטוֹ אֲבָל אִם לֹא הִנִּיחַ בֶּן זָכָר חֲרִי זֶה יֵצֵא לְחֵרוֹת, וְאֵינוֹ עוֹבֵד אֶת הַבֶּת וְלֹא אֶת הָאָח; וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׂאֵינוֹ עוֹבֵד שְׂאֵר הַיּוֹרְשִׁין. וְהַנִּמְכָּר לְגֵר צָדֵק, אוֹ לַגּוֹי אֶפְלֹ הַבֶּן אֵינוֹ עוֹבֵד; אֵלֹא בִּיּוֹן שְׁמֵת הָאֶדְוִן, יֵצֵא לְחֵרוֹת.

בִּטז נִמְצָאָה אוֹמֵר שְׁעָבֵד עֲבָרִי נִקְנָה בַּכֶּסֶף, אוֹ בַּשְּׁטָר. וְקִנְיָה אֶת עַצְמוֹ בְּחַמְּשָׁה דְּבָרִים בְּשָׁנִים, אוֹ בְּיֻבֵּל, אוֹ בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף, אוֹ בַּשְּׁטָר שְׁחֵרוּר, אוֹ בְּמִיתַת הָאֶדְוִן בְּלֹא בֶּן; וּבַגּוֹי אוֹ בְּגֵר, אֶפְלֹ הִנִּיחַ בֶּן.

בִּיז מִצְוָה לוֹמַר לוֹ צֵא בְּשַׁעַת יִצִּיאָתוֹ, וְאִף עַל פִּי שְׂאֵם לֹא יֹאמַר לוֹ, חֲרִי הוּא יוֹצֵא בְּחֻנָּם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ שְׁטָר. אֶפְלֹ חָלָה וְהוֹצִיא עָלָיו רִבּוֹ הוֹצֵאֹת אֵינוֹ חַיֵּב לוֹ כָּלּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר "יֵצֵא לְחַפְּשִׁי, חֻנָּם".

עס זענען דא מענטשן וואס פֿרעגן: "פארוואס פעלט אויס צו רעדן צום אייבערשטן אויף אידיש, אויף די אייגענע שפראך? מיר האבן דאך די באשטימטע דריי תפלות, שחרית מנחה און מעריב, וואס מיר דאווענען יעדן טאג צום אייבערשטן, איז דען דאס נישט גענוג?"

זאגט דער רבי אויף דעם א משל, אזוי ווי מען פלעגט אמאל פארן מיט א פערד און וואגן דורך א וואלד, איז געווען א הויפט וועג וואו יעדער פלעגט דארט פארן, אָבער דארט איז אויך געווען א סכנה צו פארן, ווייל עס פלעגן זיין רויבערס און גזלנים וואס האבן זיך באהאלטן צווישן די ביימער, זיי פלעגן ווארטן אויף א געלעגנהייט ווען עס וועט דורכפארן א וואגן, און דאן זענען זיי ארויסגעטאנצן פון זייער באהעלטעניש און אנגעפאלן אויף די אומשולדיגע מענטשן און זיי בארויבט אן רחמנות. איז אָבער געווען קלוגע בעלי עגלות וואס האבן זיך געמאכט אן אייגענעם וועג אין וואלד, אנשטאט צו פארן אויף די געווענליכע וועג, האבן זיי געמאכט אן אייגענע אומוועג צווישן די ביימער, און דארט זענען נישטא קיין רויבערס, ווייל זיי ווייסן דאך בכלל נישט צו זאגן פון דעם נייעם וועג, און אזוי האבן זיי געקענט דורכפארן דעם וואלד רואיגעהייט אן קיין פראבלעמען.

זאגט דער רבי (ליקוטי מוה"ר, חלק ב', סימן צ"ו) אז די זעלבע איז מיט'ן דאווענען. יעדער איד איז מחויב צו דאווענען יעדן טאג די באשטימטע דריי תפלות, מען דארף אָבער האבן גרויס רחמים צו קענען דורכגיין די תפלות בשלום, אז מען זאל טאקע אינזין האבן וואס מען זאגט און אויסנוצן דאס דאווענען זיך אויסצובעטן ביים אייבערשטן. אנשטאט דעם קומען די רויבערס, די קלפות וואס דער מענטש האבן באשאפן מיט זיינע עבירות, און זיי באפאלן דעם מענטש ביים דאווענען, זיי מאכן אז דער מענטש זאל זיך פאר'חלומ'ן און טראכטן פון אלעס אויף דער וועלט נאר נישט פון די ווערטער וואס ער זאגט, און אזוי פליט דורך די גאנגע דאווענען אן דעם וואס דער מענטש זאל וויסן אפילו וואס ער האט דא געזאגט.

ווען א איד איז אָבער קלוג, מאכט ער זיך זיין אייגענע וועג. אויסער די דריי תפלות טרעפט ער זיך נאך אביסל צייט זיך אויסצורעדן צום אייבערשטן פון הארץ ארויס אויף זיין אייגענע שפראך. דארט מוז ער דאך שוין אינזין האבן ווייל דאס זענען זיינע אייגענע ווערטער וואס ער רעדט זיך אויס צום אייבערשטן. און ווי מער מען טוט דאס, ווי מער מען רעדט צום אייבערשטן אויף די אייגענע שפראך, אלץ ווערט דער מענטש צוביסלעך מער און מער אויסגערייניגט און אויסגעלייטערט, דאס נעמט אראפ פון אים אלע זיינע שלעכטס, ער באקומט א ריינע און קלארע מח, און נאכדעם קען ער שוין אינזין האבן אויך ביי די געווענליכע תפלות ווי עס דארף צו זיין.

17 Aug	ראשון Sunday	כג 23	בבלי: עבודה זרה ס ירושלמי: כתובות נא תוספתא: קרבנות י נ"ך: איוב כב-כג רמב"ם: שלוחין ושתפין ו	נץ החמה..... 6:09 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:42 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:03	עלות השחר..... 4:56 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א . 10:18 שקיעה..... 7:50
-----------	-----------------	----------	--	--	--

18 Aug	שני Monday	כד 24	בבלי: עבודה זרה סא ירושלמי: כתובות נב תוספתא: קרבנות יא נ"ך: איוב כד-כה רמב"ם: שלוחין ושתפין ז	נץ החמה..... 6:10 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:42 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:01	עלות השחר..... 4:57 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א . 10:18 שקיעה..... 7:48
-----------	---------------	----------	--	--	--

19 Aug	שלישי Tuesday	כה 25	בבלי: עבודה זרה סב ירושלמי: כתובות נג תוספתא: קרבנות יב נ"ך: איוב כז-כח רמב"ם: שלוחין ושתפין ח	נץ החמה..... 6:11 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:34 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:42 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:00	עלות השחר..... 4:58 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:58 סו"ז תפלה - מג"א . 10:18 שקיעה..... 7:47
-----------	------------------	----------	--	--	--

20 Aug	רביעי Wednesday	כו 26	בבלי: עבודה זרה סג ירושלמי: כתובות נד תוספתא: קרבנות יג נ"ך: איוב כח-כט רמב"ם: שלוחין ושתפין ט	נץ החמה..... 6:12 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:35 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:59	עלות השחר..... 4:59 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:59 סו"ז תפלה - מג"א . 10:19 שקיעה..... 7:46
-----------	--------------------	----------	--	--	--

21 Aug	המישי Thursday	כז 27	בבלי: עבודה זרה סד ירושלמי: כתובות נה תוספתא: מנחות א נ"ך: איוב ל-לא רמב"ם: שלוחין ושתפין י	יום כיפור קטן מוקדם	
				נץ החמה..... 6:13 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:35 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:57	עלות השחר..... 5:00 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:59 סו"ז תפלה - מג"א . 10:19 שקיעה..... 7:44

22 Aug	ששי Friday	כח 28	בבלי: עבודה זרה סה ירושלמי: כתובות נו תוספתא: מנחות ב נ"ך: איוב לב-לג רמב"ם: עבדים א	נץ החמה..... 6:14 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:35 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:56	עלות השחר..... 5:01 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:59 סו"ז תפלה - מג"א . 10:19 שקיעה..... 7:43
Candle Lighting הדלקת הנרות 7:25					

23 Aug	שב"ק Shabbos	כט 29	בבלי: עבודה זרה סו ירושלמי: כתובות נז תוספתא: מנחות ג נ"ך: איוב לד-לה רמב"ם: עבדים ב	רא"ה, מבה"ח, פרק ה	
				נץ החמה..... 6:15 סו"ז קר"ש - גר"א.... 9:36 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:43 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:54	עלות השחר..... 5:02 סו"ז קר"ש - מג"א... 9:00 סו"ז תפלה - מג"א . 10:19 שקיעה..... 7:41
Shabbos Ends זמן מוצש"ק 8:54					

מברכים חודש אלול המולד: מוצש"ק 26 מינוט און 6 חלקים נאך 11. ראש חודש: ראשון ולמחרתו ביום השני

ווען אַ מענטש איז מתפלל ביי קברי צדיקים, העלפט אים דער אייבערשטער
אפילו ווען עס קומט זיך אים נישט.
(ספֿר המדות אות צדיק סימן קע"ג)

לעילוי נשמת הרה"ח ר' אלעזר יונה ב"ר עקיבא גינסבערג זצ"ל